

SBÍRKA  
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU  
ČESKÉ REPUBLIKY

9/2015

**OBSAH**  
**Rozhodnutí ve věcech trestních**

|                                                  |       |
|--------------------------------------------------|-------|
| Daň                                              | č. 48 |
| Jednání za právnickou osobu                      | č. 50 |
| Jiná těžká újma                                  | č. 49 |
| Pomluva                                          | č. 49 |
| Právní styk s cizinou                            | č. 46 |
| Předávání osob                                   | č. 46 |
| Předběžné otázky                                 | č. 48 |
| Přípravné řízení                                 | č. 47 |
| Řízení před soudem                               | č. 47 |
| Vydírání                                         | č. 49 |
| Subjekt                                          | č. 50 |
| Zajištění nároku poškozeného                     | č. 45 |
| Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby | č. 48 |
| Zneužívání vlastnictví                           | č. 50 |

**OBSAH**  
**Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních**

|                                    |               |
|------------------------------------|---------------|
| Dědění                             | č. 94         |
| Dokazování                         | č. 91         |
| Insolvence                         | č. 89, 95, 96 |
| Litispence                         | č. 90         |
| Myslivost                          | č. 92         |
| Náhrada škody                      | č. 92         |
| Neplatnost právního úkonu          | č. 91, 97     |
| Odpovědnost státu za škodu         | č. 88, 93     |
| Ochrana oprávněného dědice         | č. 94         |
| Okamžité zrušení pracovního poměru | č. 91         |
| Povinnosti zaměstnanců             | č. 91, 98     |
| Pracovněprávní vztahy              | č. 97, 98     |
| Pravomoc soudu                     | č. 88         |
| Prevence                           | č. 98         |
| Příčinná souvislost                | č. 93         |
| Přípustnost dovolání               | č. 98         |
| Reorganizace                       | č. 96         |
| Škoda                              | č. 98         |
| Věcná příslušnost                  | č. 87         |
| Zadostiučinění (satisfakce)        | č. 88         |
| Zajištění majetku                  | č. 98         |
| Zástavní právo                     | č. 87, 95     |
| Zpeněžování                        | č. 95         |



## ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 5 Tz 52/2014, ECLI:CZ:NS:2015:5.TZ.52.2014.1

Číslo: 45/2015

## Právní věta:

Institut zajištění nároku poškozeného na majetku obviněného podle § 47 odst. 1 tr. ř. je dočasným opatřením, jímž se nemění vlastnické právo k zajištěným věcem, ačkoli je obviněný omezen v jeho výkonu, zejména pokud jde o převod zajištěných věcí, jejich užívání a další nakládání s nimi (§ 47 odst. 4 tr. ř.).\*)

Zajištěnými věcmi mohou být i akcie ve vlastnictví obviněného jako akcionáře. I když obviněný jako akcionář nepřestává být vlastníkem zajištěných akcií, tato okolnost sama o sobě nebrání tomu, aby mu bylo možné v souvislosti se zajištěním akcií zakázat i výkon hlasovacího práva na valné hromadě akciové společnosti.

Účelem zajištění ve smyslu § 47 odst. 1 tr. ř. je totiž zachování hodnoty zajištěného majetku a jeho použitelnosti pro uspokojení nároku poškozeného. Splnění tohoto účelu pak může bránit nejen převod zajištěné věci na jinou osobu, ale též jakékoli další dispozice nebo úkony činěné ve vztahu k ní, pokud by jejich důsledkem bylo snížení hodnoty zajištěné věci. Je-li zajištěnou věcí akcie, není vyloučeno, aby se obviněnému v zájmu dosažení tohoto účelu zajištění zakázalo vykonávat hlasovací práva na valné hromadě akciové společnosti.

---

\*) Poznámka redakce: S účinností od 1. 6. 2015 srov. ustanovení § 47 tr. ř. ve znění zák. č. 86/2015 Sb.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 28.01.2015

**Spisová značka:** 5 Tz 52/2014

**Číslo rozhodnutí:** 45

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Zajištění nároku poškozeného

**Předpisy:** § 31a zákona č. 82/1998 Sb.  
§39 Zákona č. 40/2009 Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech trestních

## **Sbírkový text rozhodnutí:**

*Nejvyšší soud zamítl jako nedůvodnou stížnost pro porušení zákona, kterou podala ministryně spravedlnosti ve prospěch obviněného JUDr. V. S., MBA, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 8 To 476/2013, který rozhodl v trestní věci vedené u Městského státního zastupitelství pod sp. zn. 1 KZV 27/2012.*

## **Z o d ů v o d n ě n í :**

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 8 To 476/2013, byla podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu zamítnuta stížnost obviněného JUDr. V. S., MBA, kterou podal proti usnesení státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 1 KZV 27/2012. Tímto usnesením byl podle § 47 odst. 1, 2 tr. ř. zajištěn nárok poškozené obchodní společnosti N., a. s., se sídlem v P. 1, O. č. 55, IČ ..., na majetku obviněného, který je podrobně označen ve výroku posledně citovaného usnesení.

Proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 8 To 476/2013, podala ministryně spravedlnosti ve prospěch obviněného JUDr. V. S., MBA, stížnost pro porušení zákona. Spatřuje v ní porušení zákona, k němuž mělo dojít v neprospěch obviněného v ustanoveních § 47 odst. 4, § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. Ministryně spravedlnosti především namítla, že předmětem zajištění ve smyslu § 47 tr. ř. sice mohou být i akcie, avšak jejich vlastníkově nelze postupem podle tohoto ustanovení omezit hlasovací právo související se zajištěnými akciemi. Stěžovatelka učinila takový závěr s poukazem na dvě skupiny akcionářských práv a povinností, v jejichž rámci existují práva majetková, která lze zajistit, a práva společenstevní, která podle přesvědčení stěžovatelky nelze zajistit. Jak dále ministryně spravedlnosti zdůraznila, ten, jehož akcie byly zajištěny, totiž nepřestává být jejich vlastníkem a nadále je i akcionářem akciové společnosti, jemuž nelze bránit ve výkonu společenstevních práv, která nepřecházejí na toho, kdo zajistil akcie (tj. na stát), ani na nikoho jiného. Proto stěžovatelka považuje za nezákonný výrok uvedený v usnesení státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 1 KZV 27/2012, o tom, že obviněný JUDr. V. S., MBA, v důsledku zajištění akcií není oprávněn vykonávat hlasovací právo na valných hromadách obchodní společnosti N., a. s. Porušení zákona se měl dopustit i Městský soud v Praze, protože zamítl stížnost obviněného podanou proti citovanému usnesení státní zástupkyně.

Vzhledem k tomu ministryně spravedlnosti navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil namítané porušení zákona a aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 8 To 476/2013, a zrušil i jemu předcházející usnesení státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 1 KZV 27/2012, pokud jím bylo podle § 47 odst. 4 tr. ř. rozhodnuto, že obviněný JUDr. V. S., MBA, nemůže vykonávat hlasovací právo na valných hromadách obchodní společnosti N., a. s., k 10 kusům kmenových akcií na jméno, vydaných touto obchodní společností v listinné podobě o jmenovité hodnotě 100 000 Kč za jednu akcii, které mají pořadové číslo 1 až 10. Dále ministryně spravedlnosti navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil i další rozhodnutí obsahově navazující na citovaná usnesení, pokud vzhledem ke změně, k níž by došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu.

Ke stížnosti pro porušení zákona se vyjádřili obviněný JUDr. V. S., MBA, a poškozená obchodní společnost SPM – S. P. M., a. s., která byla do 22. 4. 2014 obchodní společností N., a. s. Obviněný se ztotožňuje s podanou stížností pro porušení zákona, protože podle § 47 odst. 1 tr. ř. lze omezit jen majetková práva akcionáře. Jak dále obviněný zdůraznil, ve vztahu k jiným obchodním společnostem, v nichž je vlastníkem obchodního podílu, nedošlo k omezení jeho nemajetkových práv. Podle obviněného zajištěním jeho majetkového podílu v obchodní společnosti N., a. s., došlo ke znehodnocení tohoto podílu. Obviněný považuje stížnost pro porušení zákona za důvodnou, proto závěrem svého vyjádření navrhl, aby jí bylo vyhověno.

Poškozená obchodní společnost SPM – S. P. M., a. s., se podrobně vyjádřila k podané stížnosti pro porušení zákona prostřednictvím zmocněnkyně Mgr. K. K. O. Poškozená nesouhlasí s právním názorem ministryně spravedlnosti, protože podle přesvědčení poškozené je společník obchodní korporace omezen v uskutečnění práv jejími ekonomickými zájmy, s nimiž nemůže být výkon práv společníka v kolizi. Jak dále poškozená zdůraznila, o poškození zájmů jmenované obchodní společnosti svědčí nejen jednání obviněného, které v tomto stadiu trestního řízení vykazuje znaky trestného činu, ale i jeho následné chování, jímž bránil ekonomickému oživení zmíněné obchodní společnosti. Zajištění akcií obviněného tak naplnilo cíl vtělený do ustanovení § 47 odst. 1 tr. ř., kterým je zajištění nároku poškozeného v trestním řízení. Podle poškozené zde přichází v úvahu i analogické použití ustanovení § 79e odst. 2 tr. ř., na které odkázal v napadeném usnesení Městský soud v Praze. Závěrem svého vyjádření proto poškozená navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl podanou stížnost pro porušení zákona jako nedůvodnou.

Nejvyšší soud z podnětu podané stížnosti pro porušení zákona přezkoumal v rozsahu vyplývajícím z ustanovení § 267 odst. 3, 5 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost napadeného usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 8 To 476/2013, jakož i příslušnou část řízení, které mu předcházelo. V rámci tohoto řízení pak Nejvyšší soud přezkoumal zejména výrok usnesení státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 1 KZV 27/2012, kterým podle § 47 odst. 4 tr. řádu rozhodla o tom, že obviněný JUDr. V. S., MBA, nemůže vykonávat hlasovací právo na valných hromadách obchodní společnosti N., a. s., k 10 kusům kmenových akcií na jméno, vydaných zmíněnou obchodní společností v listinné podobě o jmenovité hodnotě 100 000 Kč za jednu akcii, které mají pořadové číslo 1 až 10. Po přezkoumání dospěl Nejvyšší soud k závěru, že zákon nebyl porušen.

Ke shora vysloveným námitkám ministryně spravedlnosti Nejvyšší soud nejdříve v obecné rovině připomíná, že ustanovení § 47 odst. 1 tr. ř. se týká zajištění nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem. Základním zákonným předpokladem pro použití citovaného ustanovení je důvodná obava, že uspokojení některého z uvedených nároků poškozeného bude mařeno nebo ztěžováno. Existence důvodné obavy se zde odvíjí od konkrétních okolností případu, přičemž jde zpravidla o takové okolnosti, které ve svém souhrnu zakládají vyšší míru pravděpodobnosti, že později nebude vůbec možné dosáhnout uspokojení nároku poškozeného, nebo se ho bude možno domoci jen omezeně a se značnými obtížemi. Důvodnou obavu je třeba hodnotit ex ante, tj. na základě rozhodných okolností existujících v době rozhodování o zajištění nároku poškozeného. Intenzita důvodné obavy se může v průběhu trestního řízení měnit a mohou ji ovlivňovat faktické i právní skutečnosti vyplývající z jednání obviněného, stran trestního řízení či orgánů činných v trestním řízení, anebo z jiných vnějších vlivů (např. ekonomických).

Předmětem zajištění podle § 47 odst. 1 tr. ř. je majetek obviněného. Jeho obecnou definici dříve částečně obsahovalo jen ustanovení § 6 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též ve zkratce „obch. zák.“), podle něhož se obchodním majetkem podnikatele – fyzické osoby rozuměly věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocenitelné hodnoty, které patřily podnikateli a sloužily nebo byly určeny k jeho podnikání. Nyní se pojmem majetek podle § 495 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále ve zkratce „obč. zákoník“), rozumí vše, co patří určité osobě, tj. souhrn jejích věcí, práv a jiných majetkových hodnot. Za majetek ve smyslu citovaných ustanovení se nepochybně považují i akcie, které patří obviněnému jako akcionáři konkrétní akciové společnosti. Pokud jde o právní povahu akcií, jsou podle § 489 a násl. obč. zákoníku hmotnými nebo nehmotnými věcmi a odpovídají definici movité věci (viz § 498 odst. 1 a contrario, § 498 odst. 2 obč. zákoníku). Závěr o tom, že akcie je movitou věcí, ostatně neodporuje ani trestněprávní úpravě, neboť podle § 134 odst. 1 tr. zákoníku se ustanovení o věcech vztahují i na cenné papíry bez ohledu na to, zda jde o listinné nebo zaknihované cenné papíry a jaký je jejich druh



(akcie, dluhopisy, směnky, šeky, atd.). Právní úprava cenných papírů je po rekodifikaci soukromého práva (s účinností od 1. 1. 2014) zařazena zejména do občanského zákoníku (viz jeho ustanovení § 514 až § 544) a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen „zákon o obchodních korporacích“ – viz zejména jeho ustanovení § 256 až § 343). Tuto mimotrestní právní úpravu lze použít i v nyní posuzovaném případě, protože Městský soud v Praze rozhodl svým usnesením ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 8 To 476/2013, proti němuž směřuje stížnost pro porušení zákona, již za účinnosti občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích, která nastala dnem 1. 1. 2014.

Podle § 256 odst. 1 zákona o obchodních korporacích se akcií rozumí cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov akciové společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací (podobně uvádí § 155 odst. 1 obch. zák.). Podle § 514 obč. zákoníku se za cenný papír považuje listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že ho po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést. To znamená, že do akcie jako cenného papíru jsou vtělena práva majetkové a nemajetkové povahy. Podstata majetkových práv je vyjádřena zejména podílem akcionáře na základním kapitálu akciové společnosti, přednostním právem na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů, podílem akcionáře na likvidačním zůstatku a právem na podíl na zisku (dividendu). Tato práva lze samostatně převést za předpokladu, nestanoví-li zákon jinak, přičemž stanovy mohou umožnit převod i jiných podobných majetkových práv (viz § 281 odst. 1, 2 a 3 zákona o obchodních korporacích, podobně § 156a odst. 2 obch. zák.). Naproti tomu práva nemajetkové povahy (tj. práva, jejichž hodnotu nelze vyjádřit penězi) nejsou samostatně převoditelná. Takovým právem spojeným s akcií je rovněž hlasovací právo společníka akciové společnosti (akcionáře), které podle § 281 odst. 4 zákona o obchodních korporacích nelze samostatně převádět. Dalšími tzv. společenstevními právy jsou např. právo akcionáře zúčastnit se valné hromady akciové společnosti, právo uplatňovat návrhy a protinávrhy, právo protestu akcionáře, právo podat žalobu na neplatnost usnesení valné hromady atd. Souhrn všech uvedených práv tvoří podstatu akcie jako věci v právním smyslu.

Pokud jde o námitky ministryně spravedlnosti, v obecné rovině je sice možné souhlasit s jejím názorem, který vyjádřila v podané stížnosti pro porušení zákona a podle něhož lze práva akcionáře rozdělit na práva majetková a práva společenstevní. Nejvyšší soud však k tomu především zdůrazňuje, že ministryně spravedlnosti se ve stížnosti pro porušení zákona omezila na pouhé obecné tvrzení, že údajně nelze zajistit ve smyslu § 47 odst. 1, 4 tr. ř. i společenstevní práva upínající se k akci a že není možné akcionáři bránit ve výkonu těchto práv. Uvedené konstatování ovšem není podpořeno žádným argumentem ani poukazem na jakékoli zákonné ustanovení. V tomto směru nemá žádný význam skutečnost, že akcionář, jehož akcie byly zajištěny, nepřestává být jejich vlastníkem, jak zdůraznila ministryně spravedlnosti. Stejný závěr totiž platí i ve vztahu k jiným zajištěným movitým věcem, jejichž vlastníkem obviněný nepřestává být, a přesto je nemůže nadále držet, převádět je, užívat je a brát z nich užitky atd., tj. nemůže využívat některé atributy vlastnického práva k nim. Jako typický příklad lze uvést možnost zajištění nároku poškozeného na majetku obviněného, kterým je třeba osobní automobil, jehož vlastníkem obviněný nadále zůstává, ale přesto ho po zajištění nemůže nejen převádět na jinou osobu ani s ním jinak nakládat, ale nemá možnost ho ani užívat k provozu na pozemních komunikacích. Ostatně proto je institut zajištění nároku poškozeného na majetku obviněného podle § 47 odst. 1 tr. ř. jen dočasným opatřením, jímž se nemění vlastnické právo k zajištěným věcem, ačkoli je obviněný omezen v jeho výkonu, zejména pokud jde o převod zajištěných věcí, jejich užívání a další nakládání s nimi. I když tedy akcionář nepřestává být vlastníkem zajištěné akcie, tato okolnost sama o sobě nebrání tomu, aby mu bylo možné zakázat výkon hlasovacího práva na valné hromadě akciové společnosti.

Taková možnost pak podle názoru Nejvyššího soudu vyplývá nejen z již uvedeného, ale též z rozhodné trestní i mimotrestní právní úpravy. Jednak lze vyjít ze zákonné dikce ustanovení § 47 tr. ř.

a jeho smyslu či účelu a jednak z příslušných souvisejících ustanovení dalších zákonů. Především podle § 47 odst. 4 tr. ř. platí, že v usnesení o zajištění majetku se zakáže obviněnému, aby nakládal s věcmi, které jsou uvedeny v usnesení o zajištění nebo které budou sepsány při výkonu takového rozhodnutí. Dále se obviněnému zakáže, aby po oznámení usnesení převedl majetek na někoho jiného nebo ho zatížil. Jak je tedy z citované formulace patrné, samotný zákon rozlišuje mezi pojmy „nakládání“ se zajištěnými věcmi a „převod“ majetku na někoho jiného. Přitom „nakládání“ je širším pojmem, který nepochybně zahrnuje kromě převodu věci (majetku) i další dispozice či jiné právní nebo faktické úkony, jež by mohly ohrozit či zmařit účel zajištění. Účelem zajištění ve smyslu § 47 odst. 1 tr. ř. je totiž zachování hodnoty zajištěného majetku a jeho použitelnosti pro uspokojení nároku poškozeného. Splnění tohoto účelu pak může bránit nejen převod zajištěné věci na jinou osobu, ale též jakékoli další dispozice nebo úkony činěné ve vztahu k ní, pokud by jejich důsledkem bylo snížení hodnoty zajištěné věci. Je-li zajištěnou věcí akcie, není vyloučeno, aby se obviněnému v zájmu dosažení účelu zajištění zakázalo vykonávat hlasovací práva na valné hromadě, a to zejména v případech, jestliže je akcionář vlastníkem akcií v takové jejich hodnotě či počtu, že svým hlasovacím právem může prosadit nebo naopak znemožnit přijetí určitého zásadního rozhodnutí, které bezprostředně ovlivňuje ekonomickou situaci celé akciové společnosti, a tím i hodnotu akcií. Tak tomu bylo i v nyní posuzované trestní věci, protože obviněný JUDr. V. S., MBA, byl v době vydání napadeného usnesení Městského soudu v Praze vlastníkem 10 ks kmenových listinných akcií obchodní společnosti N., a. s., což bylo 50 % z celkových 20 ks kmenových listinných akcií této obchodní společnosti. Obviněný tím mohl při hlasování na valné hromadě jmenované akciové společnosti prosadit určitá nepříznivá rozhodnutí s negativním dopadem na možnost uspokojení uplatněného nároku poškozené obchodní společnosti, jak na to poškozená poukazovala ve svém návrhu na zajištění tohoto nároku na majetku obviněného. Případné nepříznivé následky vyplývající z nepostižení hlasovacích práv spojených s akcií by se tedy mohly promítnout i v omezení či úplném vyloučení možnosti uspokojit nárok poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem, k jehož ochraně primárně slouží také zajišťovací institut podle § 47 odst. 1 tr. ř.

Výše uvedené závěry zcela odpovídají i již zmíněnému ustanovení § 281 odst. 4 zákona o obchodních korporacích, podle něhož hlasovací právo spojené s akcií nelze převádět samostatně. Z toho vyplývá, že hlasovací právo je neoddělitelně spjato s akcií, je v ní inkorporováno a zcela s ní sdílí její osud, takže bez dispozice s akcií není možno vykonávat hlasovací právo akcionáře na valné hromadě. Přitom argument, podle kterého je možné zajištěním ve smyslu § 47 odst. 1, 4 tr. ř. zakázat výkon hlasovacího práva spojeného se zajištěnou akcií, není v rozporu ani s ustanovením § 426 písm. d) zákona o obchodních korporacích. Podle něj totiž platí, že akcionář nevykonává své hlasovací právo – kromě dalších případů výslovně vyjmenovaných v ustanoveních § 426 písm. a) až c) zákona o obchodních korporacích – též v jiných případech stanovených tímto zákonem nebo jiným právním předpisem. Totéž omezení bylo obsaženo do 31. 12. 2013 i v ustanovení § 186c odst. 2 písm. d) obch. zák. Takovým „jiným právním předpisem“, znemožňujícím akcionáři výkon jeho hlasovacího práva, může být nepochybně i trestní řád, který dovoluje omezení určitých práv (včetně hlasovacích práv akcionáře) nejen v ustanovení § 47 odst. 4 tr. ř., ale též např. v ustanovení § 79e odst. 2 tr. ř. v případě zajištění jiné majetkové hodnoty.

V této souvislosti Nejvyšší soud považuje za nezbytné upozornit, že zajištění akcií a zákaz výkonu hlasovacích práv s nimi spojených na valné hromadě akciové společnosti znamená povinnost příslušného orgánu státu nebo jiné jím pověřené osoby vykonávat správu zajištěného majetku včetně práv a povinností s ním spojených, a to podle zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Ten, kdo podle § 9 citovaného zákona provádí správu zajištěného majetku, má ve vztahu k němu povinnosti vyjmenované v ustanovení § 10 citovaného zákona. Jejich součástí je kromě jiného povinnost po předchozím souhlasu soudu činit v souvislosti se zajištěným majetkem ve správním nebo jiném řízení všechny úkony, které jinak může činit jeho vlastník (§ 10 odst. 2 citovaného zákona). Z toho lze

dovodit, že takovými potřebnými úkony mohou být i ty, které vyžaduje řádný výkon práv a povinností vyplývajících z vlastnictví zajištěných akcií a které v důsledku zajištění a případného zákazu výkonu hlasovacích práv nemůže vykonávat samotný vlastník akcií.

Na podkladě všech výše uvedených argumentů tedy Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadeným usnesením Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2014, sp. zn. 8 To 476/2013, ani v řízení, jež mu předcházelo, nebyl porušen zákon, a to ani výrokem usnesení státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 1 KZV 27/2012, podle něhož obviněný JUDr. V. S., MBA, nemůže vykonávat u zajištěných akcií právo hlasovat na valných hromadách obchodní společnosti N., a. s. Proto Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl stížnost pro porušení zákona jako nedůvodnou.

# **Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 9. 2014, sp. zn. 14 To 119/2014, ECLI:CZ:VSPH:2014:14.TO.119.2014.1**

**Číslo:** 46/2015

**Právní věta:**

O předání osoby do vyžadujícího státu podle § 205 odst. 1 zák. č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, rozhoduje krajský soud v senátě složeném z předsedy a dvou soudců [§ 31 odst. 2 písm. b) zákona o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů].

**Soud:** Vrchní soud v Praze

**Datum rozhodnutí:** 08.09.2014

**Spisová značka:** 14 To 119/2014

**Číslo rozhodnutí:** 46

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Právní styk s cizinou, Předávání osob

**Předpisy:** § 524 předpisu č. 40/1964Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech trestních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

## **Z o d ů v o d n ě n í :**

Napadeným usnesením rozhodl krajský soud, že dle § 205 odst. 1 zákona č. 104/2013 Sb. se vyžádaný L. S. předává na základě evropského zatýkacího rozkazu vydaného Státním zastupitelstvím v Hofu, SRN, z 5. 5. 2014, sp. zn. 31 Js 4789/14 k trestnímu stíhání (míněno zjevně do SRN) pro trestný čin těžkého případu krádeže dle § 244a odst. 1, § 244a odst. 1 číslo 3, § 303 německého (trestního) zákoníku, kterého se dopustil jako člen organizované skupiny, zaměřující se na krádeže vloupáním zejména v bytech v době od 22. 12. 2013 do 2. 1. 2014 v M., A., B. A., SRN, pěti dále ve výroku uvedenými případy, popsánymi pokud jde o místo, dobu, způsob provedení, osoby poškozených i výši způsobené škody. Dále bylo rozhodnuto dle § 210 odst. 1 zákona č. 104/2013 Sb., že se předání odkládá na dobu potřebnou k výkonu trestu odnětí svobody ve věcech Okresního soudu v Sokolově sp. zn. 4 T 102/2012 a 1 T 19/2014 s uvedením konkrétních údajů o odsuzujících rozsudcích.

Proti tomuto usnesení podal vyžádaný prostřednictvím obhájce včas stížnost. V ní uvedl, že krajský soud nerespektoval jeho nesouhlas s vydáním, přičemž také návrh státní zástupkyně i napadené

usnesení postrádají odůvodnění závěru, že se uvedené trestné činnosti měl dopustit právě vyžádaný, a může jít o libovůli německých orgánů. Závěrem bylo navrženo, aby vrchní soud po přezkoumání věci dle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. napadené usnesení zrušil a rozhodl, že se vyžádaný do SRN nepředává.

Vrchní soud v Praze přezkoumal dle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroků napadeného usnesení i předcházející řízení. Shledal, že pro zásadní vadu řízení, které předcházelo napadenému usnesení, nemůže toto usnesení obstát.

V řízení, které napadenému usnesení předcházelo, byla řádně zajištěna obhajoba vyžádaného obhájcem, s jehož ustanovením vyžádaný souhlasil. Soudem prvního stupně bylo také provedeno dokazování v potřebném rozsahu, když tento soud ještě po podání návrhu dokazování doplňoval, zejména pokud jde o zjištění stavu řízení, v tuzemsku vedeného v několika případech, ohledně trestního stíhání vyžádaného a o stanovisko soudů, které stíhání vedou nebo které uložily tresty, nyní vyžádaným vykonávané. Pro své rozhodnutí si tak opatřil potřebné a v zásadě postačující podklady. Není přitom rozhodující, že německými orgány nebylo blíže odůvodněno podezření, že se vyžádaný měl trestné činnosti, popsané v evropském zatýkacím rozkaze, dopustit a již vůbec není pro rozhodnutí podstatné, zda vyžádaný s předáním souhlasí.

Soud prvního stupně se však dopustil zásadního pochybení, když ve věci rozhodl ve veřejném zasedání v senátě složeném z předsedy senátu, soudce JUDr. J. Š. a přísedících S. H. a Z. K. (To, že dva posléze uvedení členové senátu nejsou soudci, ale přísedící, si lze ověřit i z rozvrhu práce Krajského soudu v Plzni, přístupného na internetu.) Jde přitom o věc, v níž měl jednat a rozhodovat senát složený ze tří soudců.

Podle § 31 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb. krajský soud rozhoduje v senátech – samosoudci rozhodují v případech stanovených zákony o řízení před soudy. Protože není v trestním řádu stanoveno, že o předání k trestnímu stíhání, což je předmětem řízení v projednávané věci, rozhoduje samosoudce – nestanoví to ani § 314a a násl. tr. ř., ani žádné jiné ustanovení – je k rozhodování v této věci příslušný senát. Tak tomu je i proto, že nic o samosoudci a o složení senátu nestanoví ani zákon č. 104/2013 Sb., dle jehož § 3 odst. 1 se použije trestní řád, nestanoví-li zmiňovaný zákon jinak nebo není-li jím některá otázka upravena. Senáty krajského soudu se skládají z předsedy senátu (tím může být jen soudce – § 31 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb.) a dvou přísedících, jestliže rozhodují jako soudy prvního stupně v trestních věcech – § 31 odst. 2 písm. a) cit. zák. – nebo z předsedy senátu a dvou soudců v ostatních případech – § 31 odst. 2 písm. b) cit. zák. Krajský soud tedy zřejmě vycházel z toho, že jde o rozhodování soudu prvního stupně v trestních věcech a senát je tedy tvořen předsedou a dvěma přísedícími. Tento závěr však není správný.

Věcná příslušnost krajského soudu k rozhodování v trestních věcech v prvním stupni je upravena v § 17 tr. ř. a v těchto věcech tedy krajský soud rozhoduje v senátě složeném z předsedy a dvou přísedících. Jde o rozhodování, při němž je třeba i z rozporných důkazů zjišťován skutkový stav, pokud jde o spáchání trestného činu a o to, zda se toho dopustil ten, proti němuž je trestní stíhání vedeno, jak je uvedený delikt společensky nebezpečný a škodlivý a zda a jaký trest či jiná sankce mají být stíhanému obžalovanému uloženy. V takovýchto případech je plně odůvodněno, aby se na rozhodování soudů podíleli vedle soudců i další občané, jak to připouští čl. 94 odst. 2 Ústavy (č. 1/1993 Sb.). Senáty se tedy skládají z předsedy senátu a dvou přísedících – § 31 odst. 2 písm. a) zákona č. 6/2002 Sb.

Rozhodování v jiných věcech – vedle rozhodování v druhém stupni např. o příslušnosti soudů dle § 24 tr. ř. nebo o odnětí a přikázání věci dle § 25 tr. ř. – přísluší dle § 31 odst. 2 písm. b) zákona č. 6/2002 Sb. senátu složenému z předsedy a dvou soudců. Tak tomu je i v řízení o mezinárodní justiční spolupráci dle zákona č. 104/2013 Sb., což je i projednávaný případ. Sama skutečnost, že rozhodnutí

o předání i o odložení předání je dvoustupňové (rozhodnutí krajského soudu lze napadnout oprávněným prostředkem), popř. (řízení o vydání) i třístupňové (§ 95 odst. 5, 6 zákona č. 104/2013 Sb.), na tom nic nemění. V těchto případech nejde v zásadě o zjišťování skutkového stavu věci a o rozhodování o druhu a výši trestu či ochranného opatření, kdy může být laické, neprávnícké, zastoupení v senátu přínosné. V těchto posléze uvedených věcech jde o řešení vesměs jen otázek právních, namnoze upravených vedle českého právního řádu i mezinárodními smlouvami. Účast právních laiků při tomto rozhodování by nebyla žádným přínosem, naopak – řešení i složitých právních otázek žádá vyšší právní kvalifikaci osob na rozhodování se podílejících. Tomu, že nejde o projednávání trestních věcí v prvním stupni ve smyslu § 31 odst. 2 písm. a) zákona č. 6/2002 Sb. nasvědčuje i úprava předmětného řízení, která není obsažena v části třetí trestního řádu, která upravuje typické projednávání trestních věcí s rozhodováním o vině a o sankcích, ale ve zvláštním zákoně č. 104/2013 Sb., o součinnosti zejména s jinými státy. (I do konce roku 2013, než nabyl účinnosti uvedený zákon, byla tato materie upravena zvlášť, v části čtvrté trestního řádu, nadepsané „Některé úkony souvisící s trestním řízením“ – ani tehdy dle názvu této části nešlo tedy o trestní řízení a vyřizování trestních věcí v obvyklém slova smyslu. I za této dřívější právní úpravy byl také zastáván názor, že v těchto věcech rozhoduje senát složený ze tří soudců, když úprava složení senátů byla i za dřívější právní úpravy dle § 12 zákona č. 335/1991 Sb. shodná s úpravou nynější. Poukázat lze v tomto směru i na rozhodnutí č. 35/1996 Sb. r. tr., které je plně akceptovatelné i za nynější právní úpravy a které též zastává názor, že v řízení o přípustnosti vydání do ciziny rozhoduje senát složený ze tří soudců. Řízení o předání je přitom jen později zavedenou obdobou řízení o vydání, která probíhá za podmínek v zákoně uvedených jednodušší formou mezi státy Evropské unie.)

Napadenému usnesení tedy předcházelo řízení zatížené takovou vadou, že toto usnesení vzhledem k této vadě nemůže obstát, když již nesprávné složení senátu, znamenající i odnětí věci zákonnému soudci ve smyslu § 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, publikované jako součást ústavního pořádku pod č. 2/1993 Sb., mohlo vést k vadnému rozhodnutí.

Vrchní soud tedy dle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. z podnětu podané stížnosti napadené usnesení zrušil a soudu prvního stupně uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl, a to v správném, zákonu odpovídajícím, složení senátu – předseda senátu a dva soudci. Před rozhodnutím si soud ještě může ověřit stav řízení v pravomocně dosud neskončených věcech sp. zn. 3 T 66/2014 Okresního soudu v Sokolově, sp. zn. 2 T 81/2013 a 2 T 49/2014 Okresního soudu v Chebu a sp. zn. 3 T 212/2013 Okresního soudu v Karlových Varech pro případné rozhodnutí o odkladu předání, když ovšem lze již nyní uvést, že v zájmu trestního stíhání v SRN, které je zjevně na počátku, by nebylo namístě předání odkládat až do skončení výkonu všech v budoucnu případně uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody. Přednost by v tomto směru mělo mít předsoudní řízení SRN, které může být provedeno tím úspěšněji, čím dříve po jednotlivých případech budou ohledně nich opatřovány důkazy. Respektovat přitom je samozřejmě třeba i ustanovení § 150 odst. 1, 3 tr. ř. s tím, že stanovení odkladu do doby výkonu trestu odnětí svobody ve věcech Okresního soudu v Sokolově sp. zn. 4 T 102/2012 a sp. zn. 1 T 19/2014 lze považovat za nejzazší ještě akceptovatelné vymezení odkladu. Tak je tomu i proto, že do skončení výkonu nyní vykonávaných trestů lze reálně očekávat skončení trestního stíhání v uvedených čtyřech věcech, které jsou již ve stadiu po podání obžaloby – ovšem vyčkávat s předáním ještě do skončení výkonu trestu odnětí svobody v těchto čtyřech trestních věcech by znamenalo již nepřijatelné průtahy v řízení o předání a ztížilo by to možnosti orgánů SRN věc tam vedenou řádně objasnit, pokud by i policejní, předsoudní řízení za účasti vyžádaného mělo proběhnout s výraznějším časovým odstupem.

# Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 1. 2014, sp. zn. 6 To 94/2013, ECLI:CZ:VSOL:2014:6.TO.94.2013.1

**Číslo:** 47/2015

## **Právní věta:**

Smyslem činnosti konzultanta je poskytnout pomoc orgánu činnému v trestním řízení v závažných a skutkově složitých věcech zejména v tom, aby se z hlediska odborných znalostí náležitě orientoval ve skutkových okolnostech a mohl zaměřit dokazování správným směrem. Přibráním konzultanta podle § 157 odst. 3 tr. ř. a § 183 odst. 2 tr. ř. však nelze nahrazovat postup podle § 105 a násl. tr. ř.

Pokud se i v důsledku činnosti konzultanta ukáže potřeba odborných znalostí k objasnění některé skutečnosti důležité pro trestní řízení, pak příslušný orgán činný v trestním řízení vyžádá buď odborné vyjádření, anebo pro složitost posuzované otázky přibere znalce (popř. znalecký ústav), neboť samotná činnost konzultanta ani její výsledek nemůže sloužit jako důkaz.

**Soud:** Vrchní soud v Olomouci

**Datum rozhodnutí:** 02.01.2014

**Spisová značka:** 6 To 94/2013

**Číslo rozhodnutí:** 47

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Přípravné řízení, Řízení před soudem

**Předpisy:** §269 Zákona č. 513/1991 Sb.  
§275 Zákona č. 513/1991 Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech trestních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

## **Z o d ů v o d n ě n í :**

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 4. 2013, č. j. 54 T 2/2011-1984, byli obžalovaní L. Ku. a J. Kuš. uznáni vinnými ze spáchání trestného činu podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku (obžalovaný Ku. v bodech 1 – 8 a obžalovaný Kuš. v bodech 1 – 4, 6 a 7 napadeného rozsudku) a obžalovaný M. Kr. trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákona ve znění zákona č. 140/1961 Sb., a to dílem dokonaným a dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zákona k § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákona ve znění zákona č. 140/1961 Sb.

Této trestné činnosti se obžalovaní podle skutkových vět napadeného rozsudku měli dopustit jednáním detailně popsáním v bodech 1) – 8) výroku o vině tohoto rozsudku.

Za toto jednání byli obžalovaní k trestům konkrétně uvedeným ve výroku o trestu tohoto rozsudku a zavázáni k povinnosti nahradit způsobenou škodu.

Tento rozsudek nenabyl právní moci, neboť byl napaden odvoláními státního zástupce a obžalovaných Ku., Kuš. a Kr.

Odvoláními se zabýval Vrchní soud v Olomouci, který svým usnesením ze dne 2. 1. 2014, č. j. [6 To 94/2013-2137](#) podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. řádu z podnětu všech podaných opravných prostředků napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 1 tr. řádu věc vrátil soudu prvního stupně, aby učinil nové rozhodnutí.

Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací z podnětu zmíněných opravných prostředků přezkoumal, podle hledisek vyjádřených v ustanovení § 254 odst. 1, odst. 3 tr. řádu, zákonnost a odůvodněnost těch výroků napadeného rozsudku, proti nimž byla podána odvolání, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nebyly žádným z podaných odvolání vytýkány, přihlížel toliko, pokud měly vliv na správnost výroků, proti nimž byla odvolání podána. Přezkumná činnost odvolacího soudu ve smyslu § 254 odst. 3 tr. ř. nebyla fakticky nikterak omezena, neboť podle zmiňovaného zákonného ustanovení, je-li podáno odvolání proti výroku o vině, přezkoumá odvolací soud v návaznosti na vytýkané vady vždy i výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad, bez ohledu na to, zda bylo i proti těmto výrokům podáno odvolání.

Po přezkoumání napadeného rozsudku, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, musí především odvolací soud konstatovat, že řízení, ani rozsudek samotný, netrpí žádnými závažnými procesními vadami, tedy takovými, které by odůvodňovaly postup ve smyslu ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. V řízení proti obžalovaným Ku., Kuš. a Kr. byla dodržena všechna stěžejní ustanovení trestního řádu, zejména ta, která mají zabezpečit právo obžalovaných na obhajobu, ustanovení týkající se zahájení trestního stíhání a seznámení se spisem. Obžaloba byla podána pro skutky, které jsou předmětem jednotlivých usnesení o zahájení trestního stíhání a byla tedy zachována i totožnost skutku. Důkazy, které byly v tomto řízení provedeny, byly, až na důkazy mající charakter důkazů neodkladných či neopakovatelných, realizovány až po zahájení trestního stíhání a jedná se tedy z tohoto úhlu pohledu o důkazy procesně relevantní. Nelze rovněž pominout, že všichni obžalovaní měli od samého počátku trestního řízení obhájce a tudíž nedošlo ke zkrácení jejich práva na obhajobu. Ani v tomto smyslu nelze činnosti soudu prvního stupně ničeho vytknout.

Odvolací soud ovšem po přezkoumání napadeného rozsudku dospěl k závěru, že zmíněný rozsudek trpí vadami, předpokládanými v ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. (neúplnost skutkových zjištění a skutečnost, že se ohledně napadené části rozsudku nalézací soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí), a v ustanovení § 258 odst. 1 písm. c) tr. ř. (vzniknou-li pochybnosti o správnosti skutkových zjištění ohledně přezkoumávané části rozsudku a k objasnění věci je třeba důkazy opakovat nebo provádět důkazy další a jejich provádění před odvolacím soudem by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně).

Odvolací soud musí předně přiznat prakticky plnou relevanci té části odvolacích námitek obžalovaného Kuš. v tom smyslu, že v žádné části odůvodnění napadeného rozsudku neuvádí nalézací soud, z jakých důkazů vyšel při ustálení výše způsobené škody. Výjimku v tomto směru tvoří pouze jednání pod body 2) a 7) výroku napadeného rozsudku. Již z tohoto důvodu se jeví napadený rozsudek z větší části nepřezkoumatelný a jako takový nemohl obstát.

Odvolací soud poukazuje na skutečnost, že vyjma jednání popsaného pod bodem 7) výroku



napadeného rozsudku (jednání ke škodě poškozeného Ing. S.), ve všech dalších bodech výroku napadeného rozsudku je trestná činnost obžalovaných popsána tak, že tito buď lstivým či podvodným způsobem podstrčili poškozeným k podpisu plné moci, díky nimž dosáhli svého zplnomocnění k dispozici s nemovitostmi, které byly v majetku poškozených, případně k dispozici s členskými právy k družstevním bytům poškozených, nebo přiměli poškozené uzavřít smlouvy o půjčkách, jejichž součástí byly jako zajišťovací instituty smlouvy o převodu členských práv a povinností k družstevním bytům, přičemž poškozené nepravdivě ujišťovali o tom, že budou-li půjčky spláceny včas a řádně, k faktickému převodu členských práv k těmto bytům nedojde. Podstatnou pro právní kvalifikaci jednání všech obžalovaných je výše způsobené škody, která se ve zmíněných bodech rozsudku (vyjma bodu 7/) odvíjí od zjištění tržní hodnoty nemovitostí, které byly v jednotlivých případech předmětem útoku.

Jak se podává z obsahu spisového materiálu, toliko ve vztahu k nemovitosti uvedené pod bodem 2) výroku napadeného rozsudku (poškozený L. J.), kterou je v daném případě družstevní byt číslo ... v domě na ulici P. 39 v O. - V., byl ke zjištění její tržní hodnoty v době spáchání tohoto útoku zpracován znalecký posudek. Důkaz tímto znaleckým posudkem byl pak proveden v rámci hlavního líčení, realizovaného před nalézacím soudem dne 29. 11. 2011 (č.l. 1746), a to v režimu ustanovení § 211 odst. 5 tr. ř.

Naproti tomu ve všech zbývajících bodech výroku napadeného rozsudku (body 1, 3, 4, 5, 8), nebyl ke zjištění tržní hodnoty nemovitostí, které byly předmětem útoku obžalovaných, opatřen ani znalecký posudek ani odborné vyjádření. Jak vyplývá ze spisového materiálu, orgány činné v přípravném řízení vyšly při stanovení tržní hodnoty zmíněných nemovitostí toliko ze zpráv zažurnalizovaných ve spisu (bod 1/ - chata manželů Z., bod 1/ - byt manželů Z., bod 4/ - byt manželů K., bod 5/ - byt poškozeného K., bod 6/ - rodinný dům manželů S., bod 3/ - rodinný dům poškozené S. a bod 8/- byt poškozené L.).

Ve všech těchto případech policejní orgán zaslal buď obchodní společnosti R. s. Č. s. - T. r., a. s., popřípadě subjektu nazvanému C. r. k., Ing. M. V., písemnost nazvanou „žádost o zpracování ocenění nemovitosti ve smyslu § 157 odst. 3 tr. ř.“.

V této souvislosti především poukazuje odvolací soud na poměrně problematické užití výše zmíněného zákonného ustanovení. V ustanovení § 157 odst. 3 tr. ř. zákonodárce deklaruje, že v závažných a skutkově složitých věcech může státní zástupce nebo policejní orgán využít odborné pomoci konzultanta, který má znalost ze speciálního oboru. O návrh na výběr určité osoby jako konzultanta může též požádat správní úřad, jiný orgán, vědeckou nebo výzkumnou instituci. O přihrání konzultanta sepíše státní zástupce nebo policejní orgán úřední záznam. Se souhlasem státního zástupce nebo policejního orgánu může konzultant v rozsahu nezbytném pro výkon funkce nahlížet do spisu a být přítomen při provádění úkonů trestního řízení. Do provádění úkonů však nesmí zasahovat. O všech skutečnostech, o nichž se konzultant v průběhu trestního řízení dozvěděl, je povinen zachovat mlčenlivost. Na vyloučení konzultanta se přiměřeně užijí zvláštní předpisy o znalcích a tlumočnících. Účast konzultanta nezabavuje státního zástupce a policejní orgán odpovědnosti za zákonný průběh trestního řízení.

V souvislosti s citovaným zákonným ustanovením je třeba uvést, že jeho smyslem je v závažných a skutkově složitých věcech pomoc orgánu činnému v trestním řízení v tom, aby se náležitě orientoval ve skutkovém ději, včetně s tím souvisejících odborných otázek, a byl tak schopen zaměřit dokazování správným směrem. Činnost konzultanta však nemůže směřovat k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení z hlediska odborných znalostí, neboť tím by byl nahrazován postup podle § 105 a následujících tr. ř. Pokud v důsledku činnosti konzultanta, jež by se měla soustředit na odborné usměrnění činnosti orgánu činného v trestním řízení, který ho přibral, se ukáže, že je třeba objasnit některou skutečnost důležitou pro trestní řízení z hlediska odborných znalostí, je na

příslušném orgánu v trestním řízení, aby vyžádal buď odborné vyjádření, anebo pro složitost posuzované otázky přibral znalce ve smyslu § 105 tr. ř. Funkci konzultanta je nutno zásadně odlišovat nejen od znalce v trestním řízení, ale i od konzultanta znalce ve smyslu § 10 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Jako konzultanti bývají zpravidla přijímáni pracovníci správních úřadů či jiných orgánů, eventuálně vědeckých a výzkumných institucí (srovnej Šámal P., Král V., Baxa J., Púry F., Trestní řád, Komentář 1. díl, 4. vydání, Praha: C.H. Beck 2002, strana 927-928).

Podle přesvědčení odvolacího soudu tedy orgány činné v přípravném řízení rozhodně neměly při zjišťování tržní hodnoty nemovitostí, přičemž tato hodnota je klíčová pro otázku právní kvalifikace jednání obžalovaných, postupovat způsobem, jakým postupovaly. Jak již bylo shora rozvedeno, použití § 157 odst. 3 tr. ř., řešícího otázku přibrání konzultanta, se jeví nepřipadným, když zjevně případnější mělo být užití § 105 a násl. tr. ř. Nicméně za podstatnější vadu pokládá odvolací soud samotný obsah zpráv, které byly policejnímu orgánu na základě výše zmíněných výzev zaslány. Jak totiž vyplývá z již výše citovaných čísel listu (609, 612 až 615, 618, 1154), tyto jsou ve většině případů podávány společnostmi R. s. Č. s. – T. R., a. s., která, již podle samotného názvu a loga na jednotlivých zprávách, je zjevně společností, která realizuje ohodnocení nemovitostí pro svoji mateřskou hypoteční banku, kterou je v daném případě Č. s. Vzhledem k obsahu těchto zpráv je pak otázkou, z jaké metodiky bylo vycházeno při stanovení ceny, která je sice uváděna jako cena tržní, nicméně z těchto zpráv není zjevné, z čeho jejich autor, kterým má být osoba označená jako V. K., vycházel. Ze zmíněných zpráv nevyplývá, jaká metoda byla pro stanovení tržní ceny nemovitostí zvolena. Není zjevné, zda bylo použito kupříkladu metody komparativní, tedy srovnání hodnot většího souboru nemovitostí obdobného charakteru, nacházejících se v obdobné lokalitě a majících obdobné dispoziční řešení a obdobnou hodnotu. Z těchto zpráv není možno zjistit, zda jejich autor případně použil jinou metodu pro ocenění jednotlivých nemovitostí. Díky tomu se jeví citované zprávy obchodní společnosti R. s. Č. s. – T. R., a. s., z obsahového hlediska jako nepřezkoumatelné. Totéž pak platí i o zprávě, zažurnalizované na č.l. 618, jejímž autorem je Ing. M. V., zastupující R. k. C. V této zprávě, která se dotýká rodinného domu poškozené S. (bod 3), je cena navíc stanovena variantně. Totéž lze pak říci i o zprávě, týkající se bytu poškozené L., jenž je zažurnalizována na č.l. 1154. Z obsahového pohledu tedy se odvolacímu soudu jeví zmíněné zprávy zcela nedostatečné, neboť z nich není vůbec zřejmé, jakých metod jejich autoři použili a z čeho při stanovení tržní hodnoty nemovitostí vycházeli.

Zejména však odvolací soud nemohl přehlédnout, že zmíněnými zprávami soud prvního stupně vůbec neprovedl důkaz. Jak totiž vyplývá z protokolu o hlavním líčení, které bylo realizováno před Krajským soudem v Ostravě dne 12. 3. 2013, soud prvního stupně v režimu § 213 odst. 1 tr. ř. realizoval listinné důkazy, které identifikoval názvem konkrétní listiny a číslem listu. K připomínce obhájce obžalovaného Kuš. Mgr. Š., který navrhoval číst listinu na č.l. 615 spisu (což je právě jedna ze zpráv, týkající se stanovení tržní hodnoty jedné z nemovitostí), uvedl ovšem předseda senátu nalézacího soudu, že předmětný listinný materiál „nebyl realizován z důvodu jeho předprocesní realizace v rámci § 157 odst. 3 tr. ř. a nelze jej proto k důkazu použít“, současně byl obhájce upozorněn, „že tento listinný materiál nebyl v rámci výčtu listinných důkazů ani konstatován“. Byť se zmíněná formulace předsedy senátu nalézacího soudu vztahuje explicitně toliko k materiálu na č.l. 615, přesto je třeba konstatovat, že z přehledu oněch listinných důkazů nevyplývá, že by k důkazu byly realizovány další zprávy, týkající se stanovení tržní hodnoty nemovitostí, jež jsou dále zažurnalizovány ve spisu. Pokud je na č.l. 1940 protokolováno, že k důkazu bylo provedeno „ocenění nemovitosti na č.l. 554 – 560“, pak tímto oceněním je míněn znalecký posudek, který předložila poškozená S. a jež se týká odhadu tržní hodnoty rodinného domu, popsaného v bodě 6) výroku napadeného rozsudku. V tomto bodě je ovšem tržní hodnota zmíněného domu vyčíslena částkou 2 300 000 Kč, přičemž ve zmíněném znaleckém posudku jsou uvedeny tři ceny, a to tzv. obvyklá cena současná ve výši 1 400 000 Kč, obvyklá cena budoucí ve výši 2 400 000 Kč a konečně cena minimální

rekonstrukce ve výši 850 000 Kč. Je tedy zjevné, že žádná z těchto částek nekoresponduje se sumou, která je uvedena v bodě 6) výroku napadeného rozsudku, jakožto tržní cena zmíněného rodinného domu.

Jak již bylo výše rozvedeno, soud prvního stupně neprovedl žádný důkaz, kterým by objektivizoval hodnotu nemovitostí, uvedených v jednotlivých bodech výroku napadeného rozsudku (s výjimkou bodu 2/, kde byl zpracován výše zmiňovaný znalecký posudek). S ohledem na to je zjevné, že nalézací soud neměl k dispozici žádný důkaz, kterým by bylo možno objektivizovat tržní hodnotu zmíněných nemovitostí, jakožto veličinu klíčovou pro zjištění celkové výše způsobené škody a následně právní kvalifikace jednání obžalovaných. Je tedy otázkou, z jakých důkazů soud prvního stupně vyšel při stanovení výše způsobené škody, spočívající v tržní hodnotě nemovitostí, popsanych v bodech 1), 3 – 6) a 8) výroku napadeného rozsudku. Jak již bylo výše rozvedeno, orgány činné v přípravném řízení zjevně, jak vyplývá koneckonců zejména z podané obžaloby, vycházely z výše citovaných zpráv, které byly, minimálně diskutabilním postupem, vyžádány orgány policie a které podle přesvědčení odvolacího soudu po obsahové stránce rozhodně nemohou obstát. V daném případě se totiž zjevně jedná o věc, v níž je třeba k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení odborných znalostí (§ 105 odst. 1 tr. ř.). Dle mínění odvolacího soudu navíc pro složitost posuzované otázky a pro její význam pro konečné rozhodnutí (otázka stanovení výše škody jakožto základního kvalifikačního momentu) nebude postačovat pro vyřešení otázky tržní hodnoty nemovitostí, uvedených v bodech 1), 3 – 6) a 8) výroku napadeného rozsudku, odborné vyjádření, ale bude nutno přibrat znalce z příslušného oboru k vypracování znaleckého posudku. S ohledem na tuto charakteristiku se rozhodně orgány činné v přípravném řízení neměly spokojit pouze s vyžádáním výše zmíněných zpráv, které byly zpracovány realitními kanceláři, z nichž přitom není vůbec zřejmé, na základě jaké metodiky a jakých skutečností byly vyhotoveny. Pokud toto pochybení nenapravit postupem podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. nalézací soud, pak měl v rámci řízení před jím samotným v každém případě objektivizovat výši způsobené škody, a to s ohledem na charakter této věci, přibráním znalce z příslušného oboru. K takovému postupu nalézacího soudu však nedošlo. Navíc, jak již bylo výše zmíněno, soud prvního stupně ani neprovedl důkaz shora naznačenými zprávami realitních kanceláří. Nebyl tedy v řízení před nalézacím soudem, které následně vyústilo ve vydání napadeného rozsudku, opatřen žádný, tím méně relevantní, důkaz, kterým by bylo možno objektivizovat výši způsobené škody. Toto pochybení vyznívá o to významněji vzhledem k tomu, že na ně upozorňoval v rámci své závěrečné řeči před nalézacím soudem již obhájce obžalovaného Kuš. Na tuto argumentaci však soud prvního stupně nikterak nereagoval. Jako důvodnou je tedy nutno vnímat námitku uvedenou v odvolání obžalovaného Kuš. v tom smyslu, že z napadeného rozsudku není zřejmé, o jaké důkazy soud opřel své úvahy o výši způsobené škody. V této souvislosti je nutno nalézací soud upozornit, že napadený rozsudek skutečně neobsahuje žádnou pasáž, v níž by se tento soud zabýval zejména tím, na základě jakých důkazů objektivizoval způsobenou škodu (výjimkou je, jak již bylo shora rozebráno, stanovení způsobené škody v bodech 2/ a 7/ výroku napadeného rozsudku).

S ohledem na tyto skutečnosti nemohl napadený rozsudek obstát, neboť v něm nejsou objasněny základní skutečnosti důležité pro rozhodnutí, když procesně relevantním způsobem nebyla objasněna výše způsobené škody, která, s ohledem na to, že se jedná o majetkovou trestnou činnost, je základním kvalifikačním momentem pro právní kvalifikaci jednání jednotlivých obžalovaných.

Jen na okraj poukazuje odvolací soud na to, že nesouhlasí s argumentací soudu prvního stupně v tom smyslu, že výše zmíněné zprávy realitních kanceláří, které byly vyžádány postupem podle § 157 odst. 3 tr. ř., jsou neprocesní proto, že, jak uvádí nalézací soud, tento listinný materiál byl realizován v průběhu předprocesního stadia. Zde je třeba poukázat na dikci ustanovení § 158 odst. 3 tr. ř., podle něhož je policejní orgán, poté, co je sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení, oprávněn, kromě jiného, vyžadovat od příslušných orgánů odborná vyjádření, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky. Ze spisového materiálu vyplývá, že úkony trestního řízení byly v této

věci zahájeny 14. 8. 2009, dále 18. 11. 2009 a konečně 26. 2. 2010. Zmiňované zprávy, týkající se stanovení tržní ceny nemovitostí, byly však opatřeny 4. 8. 2010 (body 1, 4, 5 a 6), dále 12. 8. 2010 (bod 3) a konečně dne 30. 11. 2010 (bod 8). Pokud se týče poslední zprávy, je třeba navíc poukázat na to, že tato byla opatřena až poté, co bylo zahájeno trestní stíhání všech tří obžalovaných. Zbývající zprávy pak sice byly opatřeny ještě před tím, než bylo zahájeno trestní stíhání jednotlivých obžalovaných, nicméně v duchu shora citovaného ustanovení § 158 odst. 3 tr. ř. je byl policejní orgán oprávněn vyžádat. Jejich problematičnost nespočívá v tom, že by byly vyžádány v tzv. předprocesním stadiu, jak uvádí nalézací soud, ale jednak v tom, že tyto zprávy byly vyžádány v režimu neodpovídajícího ustanovení trestního řádu, a zejména, jak již bylo shora zmíněno, v jejich vlastním obsahu. Navíc odvolací soud nemohl přehlédnout ani skutečnost, že pokud se týče hodnoty rekreační chaty manželů Z. (bod 1/ výroku rozsudku), obsahuje spisový materiál znalecký posudek, který byl opatřen zjevně pro účely daňového řízení. Zmíněným posudkem byla přitom tržní hodnota rekreační chaty stanovena toliko na částku 276 960 Kč. Přestože zmíněným posudkem byl, byť toliko ve formě listinného důkazu, proveden soudem prvního stupně důkaz, zůstala tato skutečnost mimo pozornost nalézacího soudu.

Shora naznačené vady jsou tedy vadami takového charakteru, že pro ně napadený rozsudek obstát nemohl a bylo jej nutno zrušit, a to ve smyslu § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. Charakter těchto vad je přitom takový, že je není možno napravit před samotným odvolacím soudem, neboť bude třeba doplnit dokazování, a to v poměrně podstatném rozsahu, přičemž doplnění dokazování odvolacím soudem by v daném případě znamenalo nahrazování činnosti soudu prvního stupně.

Po vrácení věci soudu prvního stupně bude tedy na nalézacím soudu, aby procesně relevantním způsobem objektivizoval výši způsobené škody. Jako nejvhodnější se jeví přiřazení znalce z příslušného oboru k tomu, aby zpracoval znalecký posudek ke stanovení tržní hodnoty nemovitostí uvedených v bodech 1), 3), 4), 5), 6) a 8) výroku napadeného rozsudku ke dni spáchání jednotlivých útoků, aby tak mohla být najisto postavena otázka výše způsobené škody. Od ní se potom budou odvíjet úvahy nalézacího soudu stran právní kvalifikace jednání všech obžalovaných.

Pokud soud prvního stupně dospěje i po doplnění dokazování k závěru o vině všech tří obžalovaných jednáním, popsáním v podané obžalobě, bude třeba, aby v rámci svého rozhodování věnoval pozornost i dalším skutečnostem, které Vrchní soud v Olomouci ve svém usnesení vytkl jako vady a podrobně rozvedl.

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1049/2014, ECLI:CZ:NS:2015:8.TDO.1049.2014.1

**Číslo:** 48/2015

## **Právní věta:**

Rozhodnutí finančního orgánu o daňové povinnosti obviněného jako daňového subjektu není v řízení o trestném činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku pro soud závazné, a to ohledně skutkových i právních otázek, neboť řešení daňové povinnosti a rozsahu zkrácení daně nebo vylákání daňové výhody je otázkou viny ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř. (k tomu srov. rozhodnutí č. 27/1979 a č. 20/2002-III. Sb. rozh. tr.). Proto soud nemůže bez dalšího odkázat na takové rozhodnutí správce daně, aniž by jeho závěry přezkoumal po skutkové stránce a zabýval se správností a odůvodněností v něm učiněných právních názorů na rozhodnou daňovou otázku, a to především z hlediska uplatněné obhajoby.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 26.02.2015

**Spisová značka:** 8 Tdo 1049/2014

**Číslo rozhodnutí:** 48

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Daň, Předběžné otázky, Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

**Předpisy:** §159 Zákona č. 182/2006 Sb.

§217 Zákona č. 182/2006 Sb.

§225 Zákona č. 182/2006 Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech trestních

## **Sbírkový text rozhodnutí:**

*Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných PhDr. K. K. a Ing. B. P. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 2. 2014, sp. zn. 4 To 421/2013, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou pod sp. zn. 1 T 52/2012.*

## **Z o d ů v o d n ě n í :**

Rozsudkem Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 24. 9. 2013, sp. zn. 1 T 52/2012, byli obvinění PhDr. K. K. a Ing. B. P. uznáni vinnými trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 2, odst. 3 písm. c) trestního zákona č. 140/1961 Sb. (dále jen „tr. zák.“) ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. Podle popsanych skutkových zjištění se

uvedeného činu dopustili tím, že obviněný PhDr. K. K. jako jednatel společnosti I. – s. v z., s. r. o., (dále jen „společnost I.“), s povoleným předmětem podnikání provozování cestovní kanceláře, IČ ..., zaregistrované od 1. 1. 2004 jako čtvrtletní plátce daně z přidané hodnoty s přiděleným daňovým identifikačním číslem, a obviněný Ing. B. P. jako daňový poradce, zastupující v daňovém řízení na základě plné moci ze dne 10. 11. 2003 daňový subjekt společnost I., ačkoli si oba byli plně vědomi zákonné povinnosti přiznat řádně a ve správné výši daň z přidané hodnoty ze skutečné výše přírážky poskytovatele služeb cestovního ruchu, neboť Finanční ředitelství v B. pravomocným rozhodnutím č. j. 15747/08-1300708158, ze dne 29. 9. 2008, které bylo doručeno Ing. B. P. dne 7. 10. 2008, ve věci odvolání daňového subjektu společnosti I. proti rozhodnutí Finančního úřadu ve V. M. č. j. 338641081353920/6130 ze dne 23. 5. 2008, kterým mu byla vyměřena daň z přidané hodnoty za zdaňovací období 1. čtvrtletí 2007, zamítlo odvolání daňového subjektu s odůvodněním, že daňový subjekt společnost I. jako poskytovatel cestovní služby při výpočtu výše přírážky nesprávně použil cenu za nakoupené služby určenou pro jednotlivé klienty, ačkoli ve skutečnosti měl zaplatit a také zaplatil cenu nižší určenou pro cestovní kancelář a ačkoli společnost I. za předchozí účetní období musela uhradit platební výměry na daň z přidané hodnoty z důvodu soustavného porušování ustanovení § 89 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v tehdy platném znění (dále jen „zákon č. 235/2004 Sb.“), tak i přesto opětovně stejným způsobem oba obvinění společným jednáním ve vzájemné shodě, v zjištěném úmyslu zkrátit daňovou povinnost k dani z přidané hodnoty a vylákat daňovou výhodu na úkor daňové soustavy České republiky ve V. M., obviněný Ing. B. P. podal na Finančním úřadě ve V. M. daňová přiznání k dani z přidané hodnoty za zdaňovací období roku 2008 a 2009, přičemž opětovně v rozporu s ustanovením § 89 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb. pro rok 2008 a 2009 nepřiznali řádně a správně daň z přidané hodnoty z přírážky poskytovatele služeb cestovního ruchu, neboť pro výpočet výše této přírážky použili částky, které společnost I. za účast jejich studentů (zákazníků) fakticky nikdy zahraničním školám neuhradila, čímž záměrně snížili tzv. přírážku poskytovatele cestovního ruchu, v důsledku čehož vědomě snížili základ daně z přidané hodnoty a konkrétně popsáním jednáním pod body 1) až 6) oba obvinění způsobili České republice, zastoupené Finančním úřadem ve V. M., celkovou škodu ve výši 4 302 229 Kč.

Obvinění byli odsouzeni za tento trestný čin tak, že každému byl uložen podle § 148 odst. 3 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 25. 2. 2014, sp. zn. 4 To 421/2013, odvolání podaná oběma obviněnými proti shora uvedenému rozsudku podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

Proti tomuto usnesení podali obvinění K. K. i B. P. prostřednictvím obhájců dovolání opřené o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Obviněný K. K. v dovolání nejprve poukázal na to, že soud prvního stupně ve svém prvním rozsudku obviněné zprostil obžaloby, ale na základě dalšího řízení v souladu s názorem vysloveným odvolacím soudem byli obvinění uznáni vinnými. Názor vztahující se k otázce viny není podle něj jednoznačný a není zastáván všemi soudními instancemi. Podle tohoto dovolatele měli být oba obvinění viny zproštěni, a to se zřetelem na zánik trestnosti činu účinnou lítostí, pro nedostatek subjektivní stránky trestného činu podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. a vzhledem k zásadě subsidiarity trestní represe.

Ve vztahu k výhradě, že trestnost činu zanikla účinnou lítostí, obviněný K. K. mimo jiné poukázal na ustanovení § 148 tr. zák. a § 66 tr. zák. a ve smyslu těchto ustanovení a jejich výkladu v odborné literatuře uvedl, že v projednávané trestní věci byly již rok před tím, než se dověděl o trestním stíhání, veškeré nedoplatky na daních státu uhrazeny, a poukázal i na to, že společnost I. od té doby svou povinnost řádně odvádět DPH plní. Navíc byl vyplacen přeplatek na dani, a proto o dluhu vůči státu nemůže být řeč. Obviněný považoval za podstatné, že se aktivně zapojil do podmínek daňového

řízení, když se zúčastnil školení na téma daní v cestovním ruchu, a následně po původních nejasnostech byl názor daňových orgánů respektován bez ohledu na zahájení trestního řízení, k němuž došlo až později.

Ve vztahu k subjektivní stránce trestného činu dovolatel namítl, že je jednatelem společnosti I. a neprováděl účetnictví firmy, nedával žádné pokyny a do výpočtu daní nikterak nezasahoval, daňová přiznání před podáním neviděl, ani je nepodepisoval, a vzhledem ke svému vzdělání daním ani nerozuměl. Z tohoto důvodu si najal daňového poradce obviněného B. P., jenž měl odborné znalosti a jemuž udělil generální plnou moc, což považoval za souladné s rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. [5 Tdo 848/2010](#). Ve shodě s ním jednal na základě odborné rady a ve smyslu zákonných požadavků ani osobně nekonal, neboť jako jednatel v rámci péče řádného hospodáře svou povinnost splnil tím, že najal specializovaného poradce, a to s ohledem právě na složitou a odbornou problematiku ve věci daňových povinností, kde navíc je podstatné, že pokud má daňový subjekt zástupce v podobě daňového poradce, se správcem daně jedná tento zástupce, nikoliv jednatel společnosti. V kontextu těchto souvislostí považoval za nemožné učinit závěr o naplnění konkrétní subjektivní stránky a kriminalizovat tak obviněného jako statutárního zástupce společnosti, neboť zde chybí zavinění i v rovině nevědomé nedbalosti. Navíc podle obviněného bylo nutné jemu za vinu kladené skutečnosti posuzovat se zřetelem na veškeré daňové povinnosti, které, měla-li na daních přeplatky, plnila. Obviněný rovněž konstatoval, že prostřednictvím obviněného B. P. byla vždy komunikace se správcem daně na dobré úrovni, nikdy nic nezatajoval, bez problémů umožňoval nahlédnout do účetnictví firmy a jednal transparentně a správce daně neuváděl v omyl. Ze všech uvedených skutečností obviněný dovodil, že úmysl ve smyslu za vinu mu kladeného činu v jeho případě chybí.

K subsidiaritě trestní represe obviněný K. K. s odkazem na judikaturu soudů uvedl, že daňový řád má své vlastní postupy, jak zjednat nápravu, a tudíž není potřebné dovozovat z porušení právních norem daňového práva trestní odpovědnost, jestliže finanční orgány konaly a rozpor v činnosti podnikatele zhojily pomocí těchto speciálních právních norem, podle nichž byly uplatněny potřebné sankce, tak jako tomu bylo v tomto případě. Z hlediska těchto skutečností obviněný shledává kriminalizaci jeho jednání v rozporu s uvedenými zásadami.

V závěru dovolání obviněný K. K. navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 2. 2014 sp. zn. 4 To 421/2013 a rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 24. 9. 2013, sp. zn. 1 T 52/2012, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř.

Obviněný B. P. v dovolání uvedl, že se soudy v této trestní věci nezabývaly její podstatou spočívající v posouzení odborné otázky výpočtu daně z přidané hodnoty při specifické činnosti daňového subjektu společnosti I. jako poskytovatele cestovních služeb v zahraničí. V době spáchání činu neexistoval jednotný a jasný výklad pojmů slova „skonto“ a „bonus“, proto byl nucen jako daňový poradce k dané problematice zaujmout svůj názor, který následně v daňovém řízení prosazoval. Podle obviněného nebylo možné dovodit, že by se z jeho strany v dané době jednalo o postup, který by odporoval zákonné úpravě, či by se jednalo o postup, který by zatajoval či falšoval podklady potřebné ke stanovení výše daně z přidané hodnoty. Jeho názor byl odlišný od názoru správce daně, přičemž se jednalo o vysoce specializovaný problém, jehož hodnocení se v průběhu daňového řízení vyvíjelo, což se projevilo novelami zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, zákonem č. 47/2011 Sb. s účinností od 1. 4. 2011. Obviněný poukázal na znalecký posudek č. ZU 58/01/2014, který se otázkou „bonusů“ a „skont“ do konce roku 2009 zabývá, avšak odvolací soud jeho provedení odmítl, a to přesto, že si soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí nečinil ambice hodnotit správnost odchýlného odborného názoru daňového subjektu od názoru správce daně při stanovení základu pro výpočet DPH, čímž však nedodržel svou povinnost, neboť pouze soud, který není rozhodnutím

správních orgánů vázán, může podávat výklad zákona. Podle obviněného nemůže být hodnoceno v neprospěch obviněných, jestliže se v určité fázi daňového řízení rozhodli, že nebudou podávat v rámci sporu o právních názorech na určitou daňovou problematiku žalobu ke správnímu soudu.

Obviněný B. P. odkázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 8. 2010, sp. zn. [II. ÚS 913/09](#), podle něhož daňový poradce neodpovídá bez dalšího klientovi za škodu, pokud při své činnosti za určitých okolností zastává právní názor, který vychází z relevantních odborných názorů v rozhodné době a který se později ukáže být nesprávným, a proto bylo nutné uvážit, zda lze bez dalšího trestně stíhat daňového poradce za aplikaci svého právního názoru. Odkázal i na stanoviska Ing. J. R. a Ing. T. H., expertů v oblasti daně z přidané hodnoty Komory daňových poradců, že právní názor obviněného měl racionální podklad v podstatě až do druhého čtvrtletí roku 2011, kdy byla situace objasněna výkladovým pravidlem soudu.

Dále namítl, že se soudy dostatečně nevypořádaly se subsidiaritou trestní represe, a to se zřetelem na sankční ustanovení upravená v daňových právních předpisech. S ohledem na to, že v projednávané věci nevznikla žádná škoda, byla sjednána náprava a byla i uložena sankce, nebyl žádný důvod pro to, aby bylo vedeno trestní řízení, a to mimo jiné i vzhledem k možnosti použití účinné lítosti (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 3093/08](#)). V případě obviněného byly daňové nedoplatky vypořádány dobrovolně v době, kdy trestní stíhání ještě nehrozilo, a navíc jim nemohlo být ani známo, že jednají v rozporu se zákonem. K tíži jim nelze přisuzovat ani celou dobu, protože za jednotlivá daňová období probíhala daňová kontrola a v průběhu doby předkládal správci daně svoji argumentaci a činil příslušné procesní úkony. Též poukázal na to, že jim správce daně prominul penále, což je postup, který by byl v případě trestní odpovědnosti vyloučen.

Ze všech těchto důvodů vyjádřil přesvědčení, že závěr o vině trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák. spáchaný ve spolupachatelství je nesprávný, a navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 2. 2014, sp. zn. 4 To 421/2013, a rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 24. 9. 2013, sp. zn. 1 T 52/2012, zrušil a přikázal soudu prvního stupně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání jsou přípustná, byla podána osobami oprávněnými, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), posuzoval, zda v dovoláních označený důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl uplatněn v souladu s jeho zákonným vymezením, neboť jen na podkladě dovolání, které je relevantně opřeno o některý z důvodů taxativně vypočtených v § 265b tr. ř., lze napadená rozhodnutí a jim předcházející řízení podrobit věcnému přezkoumání.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedený důvod slouží zásadně k nápravě právních vad, které vyplývají buď z nesprávného právního posouzení skutku, anebo z jiného nesprávného hmotně právního posouzení. Jeho prostřednictvím lze vytýkat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

Na podkladě tohoto důvodu obviněný K. K. v dovolání vytýkal nejasnost právního názoru na řešenou daňovou otázku, zánik trestnosti činu účinnou lítostí, nedostatek subjektivní stránky trestného činu podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. a nevyužití zásady subsidiarity trestní represe. Obviněný B. P. kladl důraz na nedostatky spočívající v tom, že se soudy nezabývaly posouzením obviněnými tvrzené odborné otázky zaměřené na nejednotný a nejasný výklad pojmů slova „skonto“ a „bonus“, že nefalšoval podklady potřebné ke stanovení výše daně z přidané hodnoty, že soud prvního stupně v



odůvodnění svého rozhodnutí nestanovil odborný názor, čímž však nedodržel svou povinnost, že pouze soud podává výklad zákona, a rovněž tvrdil, že jako daňový poradce neodpovídá bez dalšího klientovi za škodu a že se soudy dostatečně nevypořádaly se subsidiaritou trestní represe. Z obsahu podaných dovolání je zřejmé, že oba dovolatelé vytýkají vady právní povahy, a tudíž z formálních požadavků stanovených dikcí dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nevybočili. Nejvyšší soud proto mohl z jejich podnětu zkoumat správnost napadených rozhodnutí a posoudit, zda jsou dovolání opodstatněná.

Trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák. se dopustí ten, kdo vyláká výhodu na některé z povinných plateb a způsobí takovým činem značnou škodu.

Za vylákání daňové výhody ve smyslu § 148 odst. 2 tr. zák. považuje fingované předstírání skutečnosti, z níž má vyplývat povinnost státu poskytnout neoprávněně plnění tomu, kdo zpravidla ani není plátcem příslušné povinné platby, od níž se výhoda odvíjí. V daném případě šlo o vylákání nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty.

Podle § 4 odst. 1 písm. c), d) zákona č. 235/2004 Sb. se daní na výstupu rozumí daň uplatněná plátcem za zdanitelné plnění nebo z přijaté úplaty vztahující se k tomuto plnění, a nadměrným odpočtem daň odpovídající rozdílu mezi daní na výstupu a odpočtem daně za zdaňovací období v případě, že daň na výstupu je nižší než odpočet daně.

S ohledem na povahu podnikatelské činnosti šlo u obviněných o zvláštní režim výpočtu DPH pro cestovní službu podle § 89 odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb., dopadající na daň z přidané hodnoty u poskytovatele cestovní služby, který jedná se zákazníkem vlastním jménem, při poskytnutí cestovní služby zákazníkovi. Ustanovení § 89 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb. určuje, že při poskytnutí cestovní služby je základem daně přírážka poskytovatele cestovní služby snížená o daň z přírážky. Tato přírážka se stanoví jako rozdíl mezi celkovou peněžní částkou, kterou jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátce od zákazníka nebo třetí osoby za poskytnutou cestovní službu, a součtem částek, které plátce uhradil nebo má uhradit za jednotlivé služby cestovního ruchu a zboží nakoupené od jiných osob povinných k dani, které jsou přímo zahrnuté do cestovní služby. Přírážku je možné stanovit také jako rozdíl mezi celkovou částkou, kterou jako úplatu obdržel nebo má obdržet poskytovatel cestovních služeb za poskytnuté cestovní služby uskutečněné za zdaňovací období, a celkovou částkou, kterou poskytovatel cestovních služeb uhradil nebo má uhradit za nakoupené služby cestovního ruchu, případně zboží od jiných osob povinných k dani, které jsou přímo zahrnuté do cestovních služeb uskutečněných za toto zdaňovací období. Je-li tento rozdíl záporný, základem daně je nula.

Toto ustanovení upravuje postup pro výpočet daně u poskytnuté cestovní služby. Při kalkulaci samotné přírážky mohou činit problém definice množiny částek, kterou poskytovatel cestovní služby uhradil nebo má uhradit za jednotlivé služby cestovního ruchu, které jsou přímo zahrnuty do cestovní služby. Bezesporu se však jedná o nakoupené služby přepravy, ubytování, průvodců, tlumočnicků, cestovní pojištění, vstupenky apod. Naopak do této množiny nelze zahrnout náklady poskytovatele cestovní služby. K uplatňování DPH u služeb cestovního ruchu se jedná o provizi zaplacenou plátcem za zprostředkování prodeje jeho cestovních služeb, bankovní poplatky či zákonné pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře. Tak lze při výpočtu přírážky zohlednit pouze plnění, která zákazník v rámci nakoupené cestovní služby využívá nebo by mohl využít nebo z kterých má přímý užitek (viz Drábová, M. a kol. Zákon o dani z přidané hodnoty. Komentář ASPI. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, 740 s.; právní systém ASPI – komentář k § 89 odst. 3 zákona o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb. – právní stav komentáře ke dni 1. 4. 2013).

S ohledem na toto vymezení je nutné posuzovat i námitky obviněných, jak dalece jde u činu, jenž je

jim kladen za vinu, o výkladovou nesprávnost, jak se oba dovolatelé snaží ve své obhajobě po celé řízení tvrdit, anebo o vědomé porušování daňových povinností, jak uzavřely soudy obou stupňů.

K tomu je nutné z obsahu spisu nejprve poukázat na důležité skutečnosti v rámci daňových řízení, která se k uplatňování DPH na společnost I. vztahovala. Ze zpráv o výsledku vytykácího řízení k podaným daňovým přiznáním k DPH za 3. čtvrtletí 2008, za 4. čtvrtletí 2008, za 1. čtvrtletí 2009, za 2. čtvrtletí 2009, za 3. čtvrtletí 2009, za 4. čtvrtletí 2009 vyplývá, že při přezkoumání přiznání k DPH za předmětná období a po provedení místních šetření „vznikly pochybnosti o průkaznosti údajů a uskutečnitelných zdanitelných plněních,... neboť při místním šetření bylo zjištěno, že daňový subjekt jako cestovní kancelář prodává nakoupené cestovní služby poskytované jeho klientům v jiných členských státech EU a třetích zemích, tedy je povinen postupovat podle § 89 zákona č. 235/2004 Sb. a odvádět DPH z přírážky...“. Kontrolní orgán přitom v závěru zpráv konstatoval, že učiněná zjištění jsou shodná jako v případech předchozích vytykácích řízení za předcházející období.

Podle obsahu zpráv o výsledcích vytykácích řízení je zřejmé, že po zdaňovací období, která jsou uvedena ve skutkových zjištěních, obviněným byla v zásadě vytykána stále stejná opakující se problematika, a to že společnost I. nakupovala služby cestovního ruchu, za které dodavatelům platila částky, které byly uvedeny na fakturách, kde však kromě těchto netto částek byly uváděny i další částky. Ty obvinění vydávali za tzv. „sconto“ (bonus, provizi, slevu), což v zásadě nazývali finanční odměnou, o níž navyšovali základ daně (brutto), a tvrdili, že jde o součást služby. Tento postup správce daně nepovažoval za správný, protože na podkladě obsahu faktur dospěl k závěru, že daňový subjekt neprokázal a nedoložil žádnou službu, která by mohla takto určit základ daně. Kromě toho, jak vyplývá např. ze Zprávy o výsledku vytykácího řízení za 3. čtvrtletí roku 2008 (č. l. 49), „daňový subjekt předložil vydané faktury na jím poskytované cestovní služby až na základě výzvy“. V těchto fakturách byly částky za nakoupené služby nazývány různě, např. comission, discount, rabatt, reduction atd. Správce daně dále na podkladě zajištěných podkladů konstatoval, že společnost I. služby nakupovala a žádné nevytvářela vlastní činností, a proto byla povinna z hlediska § 89 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb. přiznávat DPH z přírážky tak, jak uvedené ustanovení stanoví. Správce daně částku, o níž obvinění navyšovali základ pro výpočet DPH, považoval, na rozdíl od obviněných, nikoliv za finanční odměnu, ale za slevu z ceny, o níž musel být základ daně snížen. Důvod pro takový postup správce daně dovozoval nikoliv s ohledem na výklad těchto pojmů nebo na neurčitý překlad obviněným uváděných pojmů z cizích jazyků, ale z obsahu samotných faktur, k nimž pro to, aby se mohlo jednat o finanční odměnu, nebyly v těchto fakturách ani v jiných materiálech dodaných obviněnými žádné podklady.

Z rozhodnutí Finančního ředitelství v B. ze dne 29. 9. 2008, č. j. 15747/08-1300-708158, se podává, že „správci daně byla předložena evidence DPH, ze které nebylo možno zjistit výši přírážky cestovní kanceláře“, proto bylo zahájeno vytykácí řízení. Dále finanční ředitelství konstatovalo, že „z žádné předložené faktury od zahraničních škol nevyplývá nic o finanční odměně za platbu do nástupu studenta do školy, navíc některé faktury neuvádí vůbec datum splatnosti, na dalších jsou data splatnosti stanovena různě. Veškerá vysvětlení daňového subjektu o skontech či finančních odměnách jsou v daném případě irelevantní, neboť rozhodující pro výpočet přírážky je postup podle ustanovení § 89 ZDPH ... Daňový subjekt při výpočtu přírážky nesprávně použil «brutto» cenu za nakoupené služby, ačkoli ve skutečnosti měl zaplatit a také zaplatil «netto» cenu“. Z uvedených důvodů finanční ředitelství shledalo, že „správce daně postupoval v souladu s právními předpisy, když stanovil základ daně a daň postupem podle ustanovení § 89 odst. 3 ZDPH“ (č. l. 155 až 156).

Na základě těchto okolností je zřejmé, že důvodem nesrovnalostí ve výpočtech DPH nebyly zásadně výkladové otázky či výkladové nejasnosti ani obsahová náplň jazykových překladů právních pojmů (brutto, netto, skonto, bonus, comission, dicount, rabatt, reduction, apod.), ale fakticky šlo o daňovou nekázeň obviněných, kteří v daňových podkladech nedávali správci daně ani přes opakovaná upozornění dostatečné podklady, jimiž by doložili svá tvrzení, že jim byla poskytovatelem služby

proplacena odměna. Obvinění tudíž tvrzením, že jde o odměnu (nikoliv slevu z ceny, jak uzavřel správce daně), navyšovali o částku, představující podle nich odměnu, základ daně (přirážky) pro výpočet DPH, ač pro takové tvrzení nebyly v předložených fakturách dostatečné podklady, protože v nich nebyly uvedeny žádné úkony, za něž by daňový subjekt mohl odměnu od poskytovatele služby obdržet. Ani přes výzvy správce daně obvinění dodatečně takové podklady nedodali. Nesplnili proto podmínky pro řádné stanovení základu daně (přirážky) v souladu s ustanovením § 89 odst. 3 zák. č. 235/2004 Sb.

Tento vlastní názor na uvedenou problematiku Nejvyšší soud učinil na podkladě důkazního materiálu, který měl k dispozici a na jehož základě sám posuzoval okolnosti, které byly ve věci zjištěny. Jen pro úplnost konstatuje, že z obsahu připojeného spisového materiálu je dostatečně zřejmé, že posouzení podkladů, které měl správce daně k dispozici v rámci svých vytykácích řízení, je v souladu s ustanovením § 8 daňového řádu, resp. s ustanovením § 2 odst. 3 zákona o správě daní a poplatků. Přitom shledal, že uvedené podklady byly dostatečné k tomu, aby mohly osvědčit deklarovaný stav s přihlédnutím k dané situaci. Nejvyšší soud neshledal v postupu správce daně nic, co by svědčilo o jeho nedůslednosti nebo neuváženosti a vadnosti rozhodných materiálů či dokladů. Takto Nejvyšší soud, který není vyjádřením finančních orgánů v daňovém řízení vázán při posouzení, zda byla daň zkrácena a v jakém rozsahu, a zda tedy jde o trestný čin, sám uvedenou problematiku posuzoval (§ 9 odst. 1 tr. ř.). Žádný soud totiž není vázán ani pravomocným a vykonatelným rozhodnutím příslušného finančního orgánu o výši zkrácené daně, ale je povinen se jím zabývat a vypořádat se i s celým spisovým materiálem finančního orgánu postupem uvedeným v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Pokud rozhodnutí, sdělení či vyjádření finančních orgánů nebo jiných státních orgánů řeší otázky odborného rázu, přihlédnou k nim orgány činné v trestním řízení jako k odborným vyjádřením. V jakém rozsahu byla činem pachatele zkrácena daň, je u trestného činu podle § 148 tr. zák. otázkou viny, a proto soud rozhodující v trestním řízení tuto otázku posuzuje samostatně (§ 9 odst. 1 tr. ř.) i v případě, že o ní bylo již příslušným orgánem v daňovém řízení pravomocně rozhodnuto. Rozhodnutí tohoto finančního orgánu bere soud do úvahy a hodnotí je stejně jako každý jiný důkaz v rámci postupu podle § 2 odst. 6 tr. ř. (přiměřeně srov. rozhodnutí č. 27/1979 a č. 20/2002-III. Sb. rozh. tr.).

Nejvyšší soud ke zmíněné skutečnosti, která je jednou ze zásadních okolností jednak obviněnými trvale namítanou, ale též důležitou pro posouzení viny obviněných, považuje za vhodné zdůraznit, že ač soudy obou stupňů v zásadě uvedený problém vyřešily správně, vadně k řešení tohoto problému přistoupily, když toliko odkázaly na závěry daňového orgánu. Soud při rozhodování o vině ve věcech daní nemůže spoléhat bez dalšího na správnost výsledků daňového řízení a nemůže se zbavit své povinnosti tuto správnost sám přezkoumat, a to jak po stránce skutkové, tak i právní.

Kromě toho je trestní soud povinen posoudit i správnost právních závěrů vyplývajících z takového rozhodnutí finančního orgánu, neboť je to soud, kdo je povinen posuzovat veškeré právní problémy vážící se k vině obviněného bez ohledu na to, zda jde o právní otázky z oboru trestního práva, anebo jiných právních odvětví. Této povinnosti musí trestní soud dostát i v případě, že je takovým rozhodnutím finančního orgánu řešen právní problém z oboru daňového práva.

Proto je potřeba uvést, že když soudy obou stupňů svůj závěr o vině obviněných dovodily z rozhodnutí Finančního ředitelství v B. ze dne 29. 9. 2008, sp. zn. 15747/08-1300-708158, bez dalšího přezkoumání jeho správnosti a vyhodnocení jeho závěrů z hlediska uplatněné obhajoby, zpronevěřily se shora uvedené zásadě, protože samy otázku věcné správnosti vysloveného právního názoru nepřezkoumaly. Proto i konstatování soudu prvního stupně, který v odůvodnění rozsudku uvedl, že „si nečinil ambice hodnotit správnost odchylného odborného názoru daňového subjektu od názoru správce daně při stanovení základu pro výpočet DPH“, je v rozporu s výše uvedenou zásadou. Je třeba trvat na tom, že je to vždy soud, kdo musí prokázat vinu obviněného po všech stránkách. Jde-li o otázku, zda byl správně určen základ pro výpočet daně, jak z hledisek správnosti a úplnosti

skutkových skutečností, tak i závěrů o otázkách z oblasti daňového práva, musí se s ní k námitkám a obhajobě obviněného vypořádat trestní soud, který posuzuje správnost takového rozhodnutí finančního orgánu na podkladě skutkových okolností postupy založenými na zásadách vymezených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a v návaznosti na ně též vlastními právními úvahami založenými na znalosti daňový právních předpisů (*iura novit curia*). V dané souvislosti není významné, zda o takové daňové právní otázce již rozhodl správní soud, protože i kdyby takové rozhodnutí správního soudu existovalo, nezabývá to trestní soud povinnosti pro řešení otázky viny (§ 9 odst. 1 tr. ř.) samostatně správnost takového rozhodnutí správního soudu zejména z hlediska argumentů namítaných a uplatněných obhajobou přezkoumat. To přitom neznamená, že trestní soud se nemůže s takovým rozhodnutím finančního orgánu nebo správního soudu ztotožnit. Vždy však z hledisek § 125 tr. ř. musí vysvětlit, z jakých důvodů se s ním ztotožňuje, anebo proč s ním nesouhlasí a zaujímá jiný právní názor.

V projednávané věci Nejvyšší soud i přes vytýkaný alibistický a nesprávný přístup soudů nižších stupňů, který neodpovídal kritériím § 9 odst. 1 tr. ř., poté, co samostatně na základě podkladů nacházejících se ve spisovém materiálu, jež měly k dispozici příslušné soudy i daňové orgány a podle nichž svá rozhodnutí vydaly, přezkoumal správnost výsledků šetření správce daně a označeného rozhodnutí finančního úřadu, shledal závěry soudů ve výsledku správnými. Nejvyšší soud na jejich základě zjistil, že předmětné rozhodnutí Finančního ředitelství v B. je založené na věcných a doložených argumentech, a tedy i jeho závěry (v zásadě totožné s těmi, jež dříve učinil správce daně) byly řádně odůvodněné a podrobně vyhodnocené, a tudíž je možné se s nimi i z hledisek procesních postupů ztotožnit a pro rozhodnutí o vině obviněných z nich vycházet. Nejvyšší soud i vlastním uvážením dospěl ke shodnému názoru, že obvinění vědomě uplatnili nárok na nadměrný odpočet DPH v jednotlivých uvedených zdaňovacích obdobích v rozporu s povinnostmi vymezenými v ustanovení § 89 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb., protože, jak byli již v předchozích zdaňovacích obdobích opakovaně upozorňováni, jejich výklad údajů uváděných na fakturách byl shledáván vadným a neodpovídajícím požadavkům pro výpočet základu DPH. Rozhodnutí Finančního ředitelství v B. ze dne 29. 9. 2008, sp. zn. 15747/08-1300-708158, které reagovalo na jejich stejnou daňovou nekázeň ve zdaňovacím období 1. čtvrtletí 2007, ve shodě s předchozí praxí správce daně vyložilo způsob fakturace a předkládání podkladů obviněnými tak, že jimi vykazovaná částka je slevou, a to bez ohledu na to, že ji obvinění vydávali za finanční odměnu, pro kterou ze žádných faktur předložených od zahraničních škol nevyplývalo, za co by taková odměna měla být účtována. Na základě tohoto rozhodnutí odvolacího finančního orgánu, když i předtím byli obvinění v rámci vytýkacích řízení upozorňováni stále na stejnou vadu, si byli vědomi, že se již nemůže jednat o nesprávnost výkladu způsobu výpočtu přírážky, ale o vědomé zkreslování podkladů pro její výpočet. I přesto však stále ve stejném duchu pokračovali ve zkreslování podkladů pro výpočet daňového odpočtu i v uvedených dalších šesti zdaňovacích obdobích.

Uvedené okolnosti svědčí mimo jiné o jejich úmyslném zavinění, protože ač vše podstatné jim bylo podrobně známo, přesto daňové předpisy porušovali. Pro závěr, že nešlo o výklad právních pojmů a spornou otázku a že si obvinění byli vědomi všech důsledků, svědčí i to, že posléze již výhrady správce daně začali respektovat, jakož i to, že se správní žalobou neobrátili na správní soud. Pokud se spokojili s uvedeným rozhodnutím odvolacího finančního úřadu, bylo jejich povinností závěrům v něm uvedeným se podrobit a respektovat je.

Z těchto hledisek Nejvyšší soud závěr o vině trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák. považuje za správný.

Z hlediska dalších námitek obviněných je v této věci podstatné to, že obvinění se činu dopustili společným jednáním, jak je výslovně ve skutkových zjištěních popsáno, a je proto vhodné připomenout, že podle § 9 odst. 2 tr. zák. byl-li trestný čin spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama. Spolupachatelství předpokládá

spáchání trestného činu společným jednáním a úmysl k tomu směřující. O společné jednání jde tehdy, jestliže každý ze spolupachatelů naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo jestliže každý ze spolupachatelů svým jednáním uskutečnil jen některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu, jež je pak naplněna jen souhrnem těchto jednání, anebo jestliže jednání každého ze spolupachatelů je aspoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé činnosti – články řetězu – směřují k přímému vykonání trestného činu a jen ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu a působí současně (srov. rozhodnutí č. 36/1973 a č. 15/1967 Sb. rozh. tr.). K naplnění pojmu spolupachatelství není třeba, aby se všichni spolupachatelé zúčastnili na trestné činnosti stejnou měrou. Stačí i částečné přispění, třeba i v podřízené roli, jen když je vedeno stejným úmyslem jako činnost ostatních pachatelů, a je tak objektivně i subjektivně složkou děje tvořícího ve svém celku trestné jednání (viz např. rozhodnutí č. 18/1994 Sb. rozh. tr.).

Pokud obviněný K. K. namítal, že je jednatelem společnosti I., neprováděl účetnictví společnosti a nedával žádné pokyny a do výpočtu daní nikterak nezasahoval, a proto nelze učinit závěr o naplnění konkrétní subjektivní stránky, je třeba zmínit, že obvinění byli za uvedený trestný čin podle § 148 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zák. odsouzeni jako spolupachatelé v situaci, kdy obviněný K. K. byl jednatelem společnosti I., kdežto obviněný B. P. byl daňovým poradcem. Obviněný K. K. namítal, že nebylo prokázáno, že by vyhotovil nebo podepsal předmětné daňové doklady nebo daňová přiznání, ani kdo tak učinil, je zapotřebí upozornit, že zkrácení daně je jakékoliv jednání pachatele, v důsledku něhož je plátcí (poplatníkoví) vyměřena nižší daň, než jaká odpovídá jeho skutečně existující daňové povinnosti (srov. č. 22/2005 Sb. rozh. tr.). Pro trestní odpovědnost tohoto obviněného nemohlo být vůbec rozhodující, zda osobně vyhotovil či podepsal fiktivní daňové doklady nebo daňová přiznání, ale že je nechal vyhotovit svým daňovým poradcem. Je totiž zcela zřejmé, že obviněný K. K. byl tou osobou, která sjednávala s dodavatelem služeb smlouvy, v nichž byly stanoveny podstatné smluvní podmínky, a tedy mimo jiné i to, zda bude společnost obviněného poskytovat úkony, za něž by bylo možné hradit odměnu, jak obvinění shodně v daňových přiznáních předstírali. O tom, že obviněný K. K. věděl o všech uvedených skutečnostech, svědčí nejenom podklady v obsahu spisu, ale i obsah jeho vlastní výpovědi, v níž mimo jiné uvedl, že „v průběhu roku 2006 mu B., který již byl jeho daňovým poradcem, sdělil, že Finanční úřad přišel s tím, aby DPH odváděli i z jejich provize...“. Není tedy pochyb o tom, že i když obviněný K. K. nebyl tím, kdo jednal s finančními úřady, účastnil se vytýkacích jednání, nepodával přiznání k dani, protože všechny tyto úkony za něj činil obviněný B. P. jako jeho daňový poradce, byl v souladu se zásadami § 9 odst. 2 tr. zák. osobou, která o všem věděla a s daňovým poradcem jednotlivé kroky konzultovala, což je rovněž skutečnost, která se podává nejen z výpovědi obviněných, ale i z dalších ve věci zajištěných podkladů a opatřených důkazů. Tento obviněný byl ze všech uvedených důvodů do předmětné problematiky zcela zapojen, a tudíž také věděl o všech postupech a nesnázích, které byly ohledně DPH v daných souvislostech se správcem daně opakovaně, a to již od roku 2006, ve stejném duchu řešeny. Pro jeho určení jako spolupachatele tohoto trestného činu není tedy důležité, v jakém postavení ve vztahu k subjektu daně vystupoval, ale že jeho jednání jednoznačně směřovalo ke zkrácení daňové povinnosti plátce daně (přiměřeně srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. [5 Tdo 69/2012](#)).

V projednávané věci je z uvedených důvodů zřejmé, že ohledně názoru týkajícího se otázky, co je přírážkou ve smyslu § 89 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb., a tedy skutečností rozhodnou pro výpočet DPH, byl obviněný K. K. instruován svým daňovým poradcem a že daňové poradenství má sloužit ke správnému podání daňového přiznání. Tato otázka nezůstala nezodpovězena, naopak provedeným dokazováním byl objasněn výklad příslušné právní normy i to, jaké stanovisko v tomto směru svým výkladem zaujaly orgány veřejné moci. Z rozhodnutí soudů nižších stupňů vyplývá, že oba obvinění byli již od roku 2006 obeznámeni s názory správce daně, avšak i přesto na svém názoru oba shodně trvali, ač jim bylo opakovaně vytýkáno, že tento jejich názor je mylný a v rozporu s § 89 odst. 3 zák. č. 235/2004 Sb., a že oba obvinění tyto skutečnosti nerespektovali, daňová přiznání opakovaně byla podána s uvedenou chybou, a to i poté, co rozhodl k jejich výhradám uplatněným v odvolání Finanční

úřad v B. (k tomu přiměřeně srov. nález Ústavního soudu ze dne 4. 8. 2010 sp. zn. [II. ÚS 913/09](#)).

Z uvedeného plyne, že oba obvinění nesou jako spolupachatelé za uvedenou trestnou činnost trestní odpovědnost tak, jak rozhodly soudy obou stupňů.

V dalším se Nejvyšší soud podrobně vypořádal s výhradou obou obviněných, že trestnost činu zanikla účinnou lítostí ve smyslu § 66 tr. zák., jakož i jejich požadavkem na použití subsidiarity trestní represe a zásady ultima ratio, ale ani v tomto ohledu jejich námitky neshledal opodstatněnými.

Jelikož dospěl k závěru, že napadená rozhodnutí ani řízení jim předcházející netrpí vytýkanými ani jinými právně relevantními vadami, dovolání obviněných jako zjevně neopodstatněná podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014, ECLI:CZ:NS:2015:8.TDO.1352.2014.1

**Číslo:** 49/2015

## **Právní věta:**

I. Podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení, jímž pachatel chtěl donutit poškozeného k plnění, které neměl povinnost poskytnout, pokud k němu došlo na základě vědomě nepravdivých skutečností bez faktické existence okolností splňujících podmínky úpadku ve smyslu § 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, je nedovoleným prostředkem a lze jej kvalifikovat jako pohrůžku jiné těžké újmy ve smyslu znaků skutkové podstaty trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku.

Návrh na zahájení insolvenčního řízení, jehož podmínky podání jsou stanoveny v § 97 insolvenčního zákona, není dovoleným prostředkem, je-li ho v rozporu se zásadami insolvenčního řízení (srov. § 5 insolvenčního zákona) zneužito k jiným než v zákoně uvedeným účelům. Děje se tak zejména tehdy, když slouží k prosazení vlastních zájmů osoby podávající takový návrh, vedený především snahou uškodit osobě, na jejíž majetek je insolvenční návrh podáván, a donutit ji, aby něco konala, opominula nebo trpěla, aniž by navrhovatel měl skutečné poznatky o tom, že dotčená osoba (fyzická nebo právnická) je v úpadku ve smyslu § 3 insolvenčního zákona.

II. Jestliže je návrh na zahájení insolvenčního řízení založen na smyšlených a neexistujících skutečnostech, jež byly navrhovatelem jen účelově uvedeny se záměrem vyvolat důsledky spojené s podáním takového návrhu, zejména aby byly do insolvenčního rejstříku, který je informačním systémem dostupným na veřejné datové síti, zaneseny a v něm uvedeny nepravdivé skutečnosti nasvědčující tomu, že je údajný dlužník v úpadku, může dojít k vážným důsledkům (např. ohrožení jeho konkurenceschopnosti v důsledku ztráty důvěry a dobrého jména u klientů a obchodních partnerů apod.), které lze považovat za jinou vážnou újmu ve smyslu trestného činu pomluvy podle § 184 tr. zákoníku.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 26.02.2015

**Spisová značka:** 8 Tdo 1352/2014

**Číslo rozhodnutí:** 49

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Pomluva, Právní styk s cizinou, Vydírání

**Předpisy:** §253 Zákona č. 182/2006 Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech trestních

## **Sbírkový text rozhodnutí:**

*Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. Č. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 4 To 65/2014, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 30 T 122/2012.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 25. 11. 2013, sp. zn. 30 T 122/2012, byl obviněný M. Č. uznán vinným přečinem vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku, kterých se podle skutkových zjištění dopustil tím, že jako pověřený manažer – zaměstnanec společnosti E. I., spol. s r. o. (dále jen „společnost E.“), dne 23. 4. 2012 vyhotovil písemnou výzvu „Oznámení o zahájení kroků k zajištění práv poškozených“, doručenou poškozenému poštou dne 30. 4. 2012, ve které vyhrožuje zaujetím opatření vedoucích k zajištění práv společnosti E., dále V. E. (roz. B) a dalších osob uplatňujících vůči poškozenému Advokátní kanceláři JUDr. K. T. a jeho osobě finanční kompenzace za majetkové škody nebo škody nemajetkové povahy, a tak nutil poškozeného k tomu, aby

1. ve lhůtě do tří dnů od doručení zaslaného sdělení ze dne 23. 4. 2012 formou elektronickou a dále korespondenční vrátil společnosti B. C., s. r. o., přijaté plnění ve výši 1 350 000 Kč s úrokem a náklady, které si jednatel společnosti určí, a to v rámci narovnání právního stavu věci samé (exekuce),
2. ve stejné lhůtě uhradil V. E. částku 500 000 Kč a 2 400 000 Kč, a to převodem na bankovní účet obviněného č. ... vedený u společnosti T. B., a. s., s variabilním symbolem ..., jako náhradu újmy způsobené na jejich právech a majetku,
3. v téže lhůtě vzal v plném rozsahu zpět žalobu vedenou Krajským soudem v Brně pod č. j. 5 Cm 143/2011,
4. uhradil obviněnému na bankovní účet č. ... náhradu nákladů spojených s podáním jeho výpovědi ze dne 14. 11. 2010 ve výši 10 500 Kč, pod variabilním symbolem ...,
5. uhradil na účet společnosti E. náhradu zmařené investice spojené s financováním odkupu nemovitosti E. E. v částce 976 620 Kč na účet č. ...,
6. H. Č. uhradil za bezdůvodné a účelové, bezdůvodné a nemorální vypovězení plné moci v kauze, která měla být poškozenému známa, náhradu nemajetkové újmy vyčíslené v penězích ve výši 1 500 000 Kč na účet č. ...,

tedy žádal zaplatit celkovou sumu ve výši 6 737 120 Kč, kdy později svoji výhrůžku splnil tím, že dne 26. 4. 2012 podal ke Krajskému soudu v Brně „Návrh na prohlášení konkurzu na majetek odpůrce“, kde jako dlužníka označil JUDr. T. K., vedený pod sp. zn. KSBR 38INS 10267/2012-A-2, jenž byl později usnesením Vrchního soudu v Olomouci dne 17. 7. 2012 odmítnut, ačkoli si byl plně vědom, že jeho nároky jsou zcela neopodstatněné a vymyšlené, údajně vzniklé v souvislosti s majetkovým zajištěním půjčky ve výši 1 200 000 Kč poskytnuté dne 14. 7. 2010 klientem Advokátní kanceláře J. K., věřitelkou M. Š. dlužníkovi V. E., zastoupené obviněným, se splatností ke dni 15. 3. 2011, přičemž však tato půjčka nebyla řádně a včas splacena a ze strany poškozeného Advokátní kanceláře JUDr. K. byly později uplatněny všechny formy zajištění výše uvedené půjčky, na což si obviněný dne 24. 8. 2011 stěžoval u České advokátní komory, která jeho stížnost dne 14. 10. 2011 vyhodnotila jako nedůvodnou, přičemž si byl vědom, že podáním výše uvedeného návrhu k insolvenčnímu soudu by závažně poškodil Advokátní kancelář JUDr. K. i jeho osobu, neboť by zahájené insolvenční řízení poškodilo dobré jméno jeho advokátní kanceláře v B. a dobré jméno jeho osoby a ztížilo by tak jeho



společenské uplatnění, kdy dále obviněný odeslal dne 23. 7. 2012 e-mailovou poštou z ....@centrum.cz na e-mailovou adresu poškozeného ....@gmail.cz zprávu, ve které slovně napadá JUDr. T. K. a doslova uvádí „asi vám pohružka insolvencí a trestní oznámení nestačilo“ a dále vyhrožuje, že poškozeného fyzicky napadne způsobem ve spisu uvedeným.

Za tyto trestné činy a sbíhající se přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 11. 2. 2013, sp. zn. 1 T 100/2012, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 3. 4. 2013, sp. zn. 2 To 77/2013, a sbíhající se přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. 3 T 191/2012, ve znění rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. 10 To 156/2013, byl obviněný podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání třiceti čtyř měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku mu byla uložena povinnost ve zkušební době podle svých sil uhradit způsobenou nemajetkovou újmu. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudků Okresního soudu v Šumperku ze dne 11. 2. 2013, sp. zn. 1 T 100/2012, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 3. 4. 2013, sp. zn. 2 To 77/2013, a Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. 3 T 191/2012, ve znění rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. 10 To 156/2013, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost nahradit poškozenému JUDr. T. K. nemajetkovou újmu ve výši 100 000 Kč.

Krajský soud v Brně jakou soud odvolací usnesením ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 4 To 65/2014, odvolání obviněného podané proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Uvedl, že jako předseda S. p. č. p. se dlouhodobě snaží přispět k lepšímu fungování práva a posílení právní jistoty a efektivně zakročit proti protiprávním postupům advokáta T. K. Vzhledem k dlouhodobosti řešení soudních sporů klasickou soudní cestou považoval za nejefektivnější způsob pomoci poškozeným podat návrh na zahájení insolvenčního řízení. Tento úkon měl na poškozeného působit jako běžná žaloba, tzn. jednak varovat další lidi před jeho činností, jednak přimět poškozeného k poskytnutí požadovaných plnění. Jde o typicky soukromoprávní úkon, v němž nalézací i odvolací soud překvapivě spatřily porušení norem trestního práva, a to i přesto, že orgány činné v trestním řízení neprokázaly, že by si byl vědom skutečnosti, že obviňuje jinou osobu nepravdivě, ani toho, že by pro jiné osoby žádal, co jim v souladu s právem nenáleželo. V jednání mu kladeném za vinu nebyl prokázán škodlivý následek, jelikož nebylo řádně zjištěno, že údaje uvedené v insolvenčním návrhu byly nepravdivé, a soud se měl zabývat i tím, zda věděl o jejich nepravdivosti nebo s ní byl alespoň srozuměn. Vedle nedostatků v subjektivní i v objektivní stránce postrádá jemu za vinu kladený čin i tzv. kauzální nexus mezi jednáním a následkem, a ani nevykazuje další znaky uvedených trestných činů. Posuzovaný čin měl být v souladu s principem ultima ratio projednán nanejvýš v řízení soukromoprávním.

Obviněný nepovažoval údaje, které do návrhu na insolvenční řízení uvedl, za nepravdivé a zdůraznil, že pouze podal návrh na zahájení řízení, jež odeslal soudu, v čemž nelze shledávat naplnění znaků sdělení nepravdivých informací ve smyslu § 184 tr. zákoníku, neboť by v takovém případě většina neúspěšných žalob musela být označena za pomluvu. Výkon soukromého práva nemůže být považován za trestný čin, když navíc svým jednáním směřoval k odškodnění poškozených a k „odhalení a zamezení páčání další trestné činnosti panem K.“. Svou beztrestnost doložil i poukazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle níž lze za trestný čin pomluvy trestně stíhat jen za výjimečných okolností, a uzavřel, že skutek, za který byl odsouzen, není trestným činem.

Ve vztahu k trestnému činu vydírání podle § 175 tr. zákoníku namítal že újma, kterou hrozil, nebyla těžká ani neoprávněná. Podle něj za trestné nelze považovat použití prostředku, který je povolen k účelu, ke kterému je určen (např. pohrozit dlužníku, že bude přistoupeno k výkonu rozhodnutí, jestliže nezaplatí). Svou výhrůžku, že poškozeného „nakope do zadku“, označil za prohlášení učiněné ve stavu snížené přičetnosti, k čemuž soud přes jeho návrh nedal vypracovat znalecký posudek. Obviněný však toto sdělení učinil jako běžný projev rozhořčení či hněvu, který nemohl v poškozeném vzbudit opravdovou a vážnou obavu, navíc se nejednalo ani o bezprávnou výhrůžku.

Podle dovolatele řízení trpí extrémním rozporem mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, neboť soudy bez řádného odůvodnění neprovedly obhajobou navrhané důkazy a tento svůj postup navíc ani řádně neodůvodnily. Obviněný namítal i porušení zásad presumpce neviny a in dubio pro reo. Podle něj byly vyhledávány důkazy pouze v jeho neprospěch, jeho výsledch nebyl proveden v dostatečném rozsahu, soud neprovedl jím navrhané výsledky svědků, zejména nenechal vypracovat znalecký posudek k přezkoumání jeho zdravotního stavu, v čemž spatřoval tzv. opomenuté důkazy.

Nesouhlasil s uloženým trestem, měl jej za nepřiměřený, a neztotožnil se ani s výrokem o náhradě nemajetkové újmy, neboť poškozenému nevznikla žádná hmotná ani imateriální újma. Výši náhrady imateriální újmy označil za nepřiměřenou a vyjádřil svoji pochybnost o počtu osob, které si povšimly zveřejnění zápisu o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Vzhledem k tomu, že pouze na základě tvrzení poškozeného nelze usoudit, že vůbec byla nějaká škoda způsobena, měl soud postupovat podle § 229 tr. ř., neboť poškozený vznik škody nijak neprokázal.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k tr. ř. zrušil obě napadená rozhodnutí.

K dovolání obviněného se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství. Námitky, kterými obviněný vytýkal porušení procesních, zásad, tj. rovnosti zbraní, presumpce neviny a in dubio pro reo, jakož i výtku nepřiměřenost trestu, označil za nedopadající na označený důvod, stejně jako ani veškeré další námitky, kterými dovolatel zpochybnil popsání skutková zjištění nebo se domáhal znaleckého zkoumání svého duševního stavu. Ve vztahu k trestnému činu vydírání podle § 175 tr. zákoníku uvedl, že výhrady obviněného ohledně podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení nejsou oprávněné, protože, byť jde o úkon právem aprobovaný, učinění takového návrhu s úmyslem poškodit poškozeného a způsobit újmu není oprávněným jednáním v souladu se zákonem. Jde o postup, při kterém bylo použito sice prostředku dovoleného, nikoli však k účelu, k němuž má sloužit. Podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení slouží k tomu, aby se věřitel insolvenčního dlužníka domohl alespoň částečného uspokojení své skutečně existující splatné pohledávky. Není prostředkem dovoleným k tomu, aby si někdo pohrůžkou podání takového návrhu, popř. přímo jeho podáním, vynucoval uhrazení neexistujících, smyšlených pohledávek. Podání insolvenčního návrhu za okolností vymezených ve skutkové větě bylo nátlakem na poškozeného, aby hradil to, k čemu nebyl povinen, což současně pro osobu, která je advokátem, znamená bez ohledu na jeho výsledek přinejmenším vážnou újmu na dobré pověsti v podnikatelském prostředí, mezi jeho zákazníky a obchodními partnery, neboť signalizuje jeho naprostý podnikatelský neúspěch. Poukázal na podmínky insolvenčního řízení a jeho dopad i do majetkové sféry osoby, proti které insolvenční návrh směřuje, neboť ji poměrně výrazně omezuje v dispozicích s jejím majetkem [§ 101 odst. 1, § 102 a § 111 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon č. 182/2006 Sb.“]. Z těchto důvodů pohrůžka podáním návrhu na zahájení insolvenčního řízení nepochybně je pohrůžkou jiné těžké újmy ve smyslu § 175 odst. 1 tr. zákoníku. Ze skutkových zjištění vyplývá, že podání insolvenčního návrhu poškozeného poškodilo z hlediska jeho dobré pověsti mezi klienty a důvěryhodnosti v bankovním sektoru. Odmítnutí tohoto návrhu soudem (dne 3. 5. 2012) bylo výsledkem důsledného postupu insolvenčního soudu při přezkumu návrhu, nikoli aktivitou obviněného, jenž podal proti usnesení o odmítnutí návrhu odvolání. Ke slovní pohrůžce („nakopání zadku“) státní zástupce uvedl, že ji mohl poškozený

považovat za reálnou pohrůžku násilím, protože k naplnění skutkové podstaty trestného činu vydírání postačuje, že pohrůžka násilím byla učiněna a že ji poškozený vnímal, není nutné, aby pohrůžka byla vážně míněna a aby vyvolala v poškozeném důvodnou obavu. Ze samotného charakteru jednání obviněného vyplývá, že šlo o jednání úmyslné, a to i přesto, že dovolatel nemá ukončené vysokoškolské právnické vzdělání. Prezентuje se jako předseda „S. p. č. p.“, tudíž určité právní znalosti nepochybně měl, z čehož lze dovozovat jeho vědomost o neexistenci vymáhaných pohledávek, jakož i o důsledcích podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení.

Státní zástupce k přečinu pomluvy podle § 184 tr. zákoníku ve vztahu k podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení uvedl, že takový návrh je právním prostředkem k vymození reálně existujících majetkových práv, nikoli k tomu, aby jeho prostřednictvím byly o jiném šířeny nepravdivé difamující údaje. S tím, co platí pro zveřejňování zahájení insolvenčního řízení, podání takového nepravdivého návrhu, jehož jediným účelem a smyslem je poškodit práva jiného občana a zostudit ho před veřejností, je nutné posoudit jako sdělení nepravdivého údaje ve smyslu ustanovení § 184 odst. 1 tr. zákoníku. Poškozený jako advokát sice nebyl v právním slova smyslu zaměstnancem, avšak poškození jiného v podnikání lze nepochybně klást na roveň jeho poškození v zaměstnání ve smyslu citovaného ustanovení. Otázku existence znaku kvalifikované skutkové podstaty podle § 184 odst. 2 tr. zákoníku spočívajícího ve spáchání činu veřejně přístupnou počítačovou sítí obviněný žádné námitky nevzněl.

Protože posuzovaný skutek v podobě vymezené v napadených soudních rozhodnutích vykazoval jak znaky přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, tak i přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku, státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud jeho dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dále proto posuzoval otázku, zda jím uplatněné dovolací důvody korespondují s jejich vymezením v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., neboť dovolání je možné podat pouze z důvodů taxativně vymezených v § 265b tr. ř., jejichž relevantní uplatnění je zároveň podmínkou a zákonným rámcem pro provedení přezkumu napadených rozhodnutí dovolacím soudem.

Pokud obviněný v dovolání označil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., o něj je možno dovolání opřít, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 v písmenech a) až k) tr. ř. Se zřetelem na to, že odvolací soud po věcné stránce odvolání obviněného podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal, jakož i s ohledem na obsah podaného dovolání, je zřejmé, že obviněný použil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť současně dovolání opřel také o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, spočívá-li rozhodnutí na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu lze vytýkat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným, a tento důvod dovolání proto slouží zásadně k nápravě právních vad, které vyplývají buď z nesprávného právního posouzení skutku, anebo z jiného nesprávného hmotně právního posouzení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. [5 Tdo 708/2006](#)). Vady spočívající na nesprávném procesním postupu, především při provádění a hodnocení důkazů, tj. v nedodržení podmínek a zásad stanovených ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř. nelze prostřednictvím uvedeného, ale ani žádného jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1, 2 tr. ř. uplatnit, protože přezkum skutkového stavu není zákonem v rámci dovolacího řízení v žádném z dovolacích důvodů výslovně vymezen. Výjimku z tohoto pravidla představuje pouze zjištění extrémního nesouladu mezi

skutkovými zjištěními a právním posouzením věci, což může nastat tehdy, jsou-li zjištěny a prokázány vady a nedostatky svědčící o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány. Jen v takovém případě by mohlo dojít k průlomů uvedených kritérií vymezujících dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. [III. ÚS 578/04](#), a ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. [I. ÚS 553/05](#)). O takový případ jde jen za situace, že je zjištěna zjevná absence srozumitelného odůvodnění rozsudku, kardinální logické rozpory ve skutkových zjištěních a z nich vyvozených právních závěrech, opomenutí a nehodnocení stěžejních důkazů atp. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 8. 2010, sp. zn. [III. ÚS 1800/10](#)).

Poté, co se dovolací soud vypořádal s námitkami obviněného, jejich prostřednictvím poukazoval na tzv. opomenuté důkazy, vadné hodnocení důkazů a v důsledku toho i nesprávné zjištění skutkového stavu, reagoval na jeho výhradu vůči neadekvátnosti trestu, přičemž tyto výtky ve svém celku neshledal z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. relevantními a též podloženými, soustředil svoji pozornost k dalším výhradám, které již mohl přezkoumávat z hlediska jejich věcné správnosti. Jedná se zejména o námitky směřující proti správnosti použitých právních kvalifikací trestných činů, kterými byl uznán vinným. Podle obviněného totiž nešlo o sdělení, kterým by byl sdělován nepravdivý údaj, podáním návrhu na insolvenční řízení použil prostředek právem dovolený, návrhem na insolvenční řízení nebyl poškozený vystaven negativním vlivům, nedostatky shledával v subjektivní stránce a také tvrdil, že nebyla zachována příčinná souvislost mezi jednáním a následkem.

Obviněný byl skutkem výše popsaným uznán vinným přečinem vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku spáchaným v jednočinném souběhu s přečinem pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 25/1964 Sb. rozh. tr.), neboť jedním skutkem naplnil více různých trestných činů, které nejsou ve vzájemném poměru subsidiarity ani speciality, protože každý z nich chrání zcela jiné zájmy. U přečinu pomluvy podle § 184 tr. zákoníku jde o ochranu cti a dobré pověsti člověka, kdežto u vydírání podle § 175 tr. zákoníku je objektem svobodné rozhodování člověka, což jsou zcela odlišné objekty chráněné trestním zákonem těmito skutkovými podstatami, a proto takový jednočinný souběh není vyloučen.

K trestnému činu vydírání, jehož se podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku dopustí, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, obviněný v zásadě vytýkal, že jemu za vinu kladené jednání nebylo vedeno snahou poškozenému vyhrožovat, ale co nejrychleji zajistit realizaci nároků klientů obviněného, což činil jednak písemnou pohrůžkou a jednak podáním návrhu na insolvenční řízení, které považoval za zcela oprávněné nástroje k tomu, aby poškozený jeho klientům plnil. Přitom pohrůžku, že poškozeného „nakope do zadku“, učinil ve stavu zmenšené přičetnosti, šlo o projev hněvu, který nemohl mít reálný dopad na poškozeného.

Obviněný v zásadě vytýkal, že v jeho jednání nelze spatřovat pojem pohrůžky jiné těžké újmy a rovněž zpochybňoval svou přičetnost. K tomu je třeba uvést, že obviněný podle skutkových zjištění vznesl pohrůžku, která měla tři formy, a to podání nedůvodného návrhu na insolvenční řízení, formu písemnou v podobě tzv. výzvy „Oznámení o zahájení kroků k zajištění práv poškozených“, doručenou poškozenému poštou, a podobu e-mailové korespondence, v níž uvedl, že poškozeného „nakope do zadku“. Byť tato poslední, málo intenzivního charakteru, nebyla podřaditelná sama o sobě pod znak pohrůžky násilí ve smyslu § 175 odst. 1 tr. zákoníku, vzhledem k tomu, že byla obviněnému zaslána v mailové poště jako jedna z forem nátlaku, který obviněný na poškozeného činil, je součástí celého nátlakového konání, jehož cílem a smyslem bylo na poškozeném vynutit finanční plnění, jak je ve skutku podrobně pod body 1. až 6. popsáno, a to i za cenu, že vážnou měrou poškodí jeho čest, solidnost a vážnost. Právě tyto souvislosti, jakož i motiv, o němž sám obviněný ve svých výpovědích hovořil, svědčí o cíleném a chtěném jednání obviněného. Volba všech způsobů, jakož i gradace, s níž byly tyto různé nátlakové formy využity, jeví známky toho, že obviněný věděl, co činí a za jakým

účelem. Pochybnosti o cílenosti jednání obviněného nevyvolává ani dopad, jaký mělo zejména zahájení insolvenčního řízení na poškozeného. Zejména jeho negativními důsledky chtěl obviněný na poškozeném vynutit, aby plnil to, k čemu objektivně zavázán nebyl. Obviněný rovněž znal i účinky svého jednání ve vztahu k možným trestněprávním důsledkům. Byť o jeho právnickém vzdělání vznikly v průběhu trestního řízení pochybnosti a v zásadě se ani nepodařilo prokázat, že takového akademického vzdělání nabyl, jeho dosavadní činnost v právní oblasti dostatečně svědčí o jeho znalosti právního prostředí i zákonné úpravy související s jeho trestnou činností. Ze všech těchto důvodů není případná námitka o zmenšené přičetnosti v této souvislosti jakkoli podložená. Volbu uvedeného slovního spojení lze spíše označit za jistou vulgaritu nepatřící do právního ani obchodního prostředí.

Pohrůžka jinou těžkou újmou může spočívat v hrozbě způsobení závažné majetkové újmy, vážné újmy na právech, na cti či dobré pověsti, může směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod.; musí se však jako těžká újma objektivně jevit a napadený ji jako těžkou újmu musí také objektivně pociťovat (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 10/1979-II. Sb. rozh. tr.). Za této podmínky to může být i hrozba újmou na majetku, která není násilím na věci, ale např. zhoršením výdělečných možností poškozeného. Při posuzování, zda jde o jinou těžkou újmu, je nutno přihlížet k osobním poměrům napadeného, k jeho vyspělosti, zkušenostem, psychickému stavu apod. Jinou těžkou újmou může být např. i zahájení trestního stíhání v důsledku oznámení trestného činu, jímž pachatel poškozenému hrozí, a nutí ho tak něco konat, opominout nebo trpět (srov. rozhodnutí č. 27/1982 a č. 23/2010 Sb. rozh. tr.).

Musí jít o jednání neoprávněné. Za oprávněné však nelze označit jednání, jestliže by bylo použito sice prostředku dovoleného, nikoli však dovoleného ve vztahu k účelu sledovanému pachatelem. Není proto trestné použití dovoleného prostředku k tomu účelu, ke kterému je určen (např. hrozba věřitele, že přistoupí k výkonu rozhodnutí, jestliže mu dlužník nezaplatí). Naproti tomu pohrůžka jinak dovoleným, anebo dokonce společensky prospěšným prostředkem nebo postupem může být pohrůžkou jiné těžké újmy, jestliže nejde o prostředek či postup dovolený k danému účelu. I v případě, kdyby byl pachatel přesvědčen o správnosti a důvodnosti svého jednání, nemůže být toto jednání prostředkem k tomu, aby na poškozeném vynucoval, aby něco konal, opomenul nebo trpěl (srov. rozhodnutí č. 10/1979-II., přiměřeně též č. 31/2004 a č. 27/1982 Sb. rozh. tr.).

Z hlediska těchto kritérií je třeba v posuzované věci uvést, že obviněný uvedený čin spáchal tím, že poškozenému zaslal písemnou výzvu „Oznámení o zahájení kroků k zajištění práv poškozených“, jíž ho nutil, aby vzal zpět úkony směřující proti klientce obviněného V. E. (roz. B.), společnosti E. a dalším, aby provedl úkony rozvedené v bodech 1. až 6. této výzvy, a poškozeného vyzýval k zaplacení celkové sumy ve výši 6 737 120 Kč s tím, že v případě nesplnění těchto požadavků „zaujme opatření k zajištění práv společnosti E.“. V návaznosti na to obviněný výhrůžku splnil, neboť Krajskému soudu v Brně podal „Návrh na prohlášení konkurzu na majetek odpůrce“, kde jako dlužníka označil JUDr. T. K., jenž byl zapsán pod sp. zn. KSBR 38INS 10267/2012-A-2. Dále obviněný odeslal dne 23. 7. 2012 e-mailovou poštou z ...@centrum.cz na e-mailovou adresu poškozeného ...@gmail.cz zprávu, ve které slovně napadá JUDr. T. K. a doslova uvádí „asi vám pohrůžka insolvenčí a trestní oznámení nestačilo“ a dále vyhrožoval, že poškozeného fyzicky napadne způsobem ve spisu uvedeným a shora popsáním.

Pro posouzení opodstatněnosti použitých výhrůžek, zejména však k podání návrhu na insolvenční řízení je třeba uvést, že uvedené požadavky obviněného směřované vůči poškozenému neměly žádný reálný podklad ve skutečně učiněných právních úkonech, neboť poškozený, resp. jeho klientka M. Š. nebyla nikdy dlužnicí osob, jež obviněný zastupoval. Naopak faktickou příčinou vzájemných neshod mezi obviněným a poškozeným byla půjčka ve výši 1 200 000 Kč, kterou poskytla dne 14. 7. 2010 M. Š., zastoupená poškozeným, klientce obviněného V. E. Smlouva byla sjednána se splatností ke dni 15. 3. 2011 a jako zástava byl určen byt V. E. S ohledem na to, že tato půjčka nebyla řádně a včas splacena, došlo k realizaci zástavního práva a zástava propadla ve prospěch věřitelky M. Š.

Soudy obou stupňů v souvislosti s těmito poznatky v odůvodnění svých rozhodnutí zdůraznily, že provedeným dokazováním nebyla zjištěna žádná podložená pohledávka obviněného vůči poškozenému (č. l. 57 až 58). Obviněný tedy, aniž by měl vůči poškozenému pohledávku, podal na něj návrh na prohlášení konkurzu (č. l. 41 až 46) ve snaze donutit jej k zaplacení smyšlených, nedoložených a neprokázaných pohledávek. Soud prvního stupně uvedl, že obviněný si byl velmi dobře vědom všech možných důsledků svého jednání, neboť věděl, že insolvenční rejstřík je veřejný a že každý občan si bude moci zjistit, že poškozený dluží finanční prostředky, což bylo jedním z cílů obviněného ve spojení se snahou domoci se finančních prostředků. O této zjevné snaze obviněného podle soudů svědčí i kroky, jež obviněný činil v průběhu let 2011 a 2012, kdy na poškozeného podával trestní oznámení, stížnosti k advokátní komoře, aniž by kdykoli bylo zjištěno jakékoli nezákonné či neetické jednání poškozeného. Obviněný po poškozeném požadoval plnění, k němuž nebyl oprávněn, ohledně něhož si musel být s ohledem na existující pravomocná rozhodnutí ve věci jeho závazků vůči klientce poškozeného a poškozenému samotnému vědom neoprávněnosti svých požadavků, použil pohrůzku, že na něj podá návrh na prohlášení konkurzu, ačkoli si byl vědom neopodstatněnosti a nepodloženosti svého požadavku, a tudíž z důvodů výše zmíněných i nepravdivosti v návrhu na konkurz uváděných tvrzení.

Na základě těchto právních vztahů je zřejmé, že pokud obviněný na poškozeném v „Oznámení o zahájení kroků k zajištění práv poškozených“ požadoval úhradu finančních částek rozvedených pod body 1. až 6., jednalo se o neoprávněné nároky, které údajným poškozeným, jež v těchto bodech takto označuje, a to společnosti B. C. (která převzala exekučně vymáhaný dluh V. E., jež v exekuci vyplatila), V. E., obviněnému, společnosti E. a H. Č. ve skutečnosti nevznikly. Neměly reálný podklad v porušení smluvních závazků ze strany poškozeného či jeho klientů, a proto neexistoval právní důvod pro to, aby se jich domáhal hrozbami popsány ve skutkových zjištěních, zejména však podáním návrhu na zahájení insolvenčního řízení, jímž uvedenou výhrůzku realizoval.

Pokud obviněný za uvedených okolností podal návrh na insolvenční řízení, neučinil tak v souladu a z důvodů, které zákon předpokládá, ale ke svému nezákonnému obohacení zneužil tento právní instrument, jenž slouží zásadně k rychlému a účinnému výkonu práv věřitelů. Předmětem insolvenčního řízení, jež je soudním řízením, je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení, které se zahajuje podáním insolvenčního návrhu u insolvenčního soudu [srov. § 2 odst. 1 písm. a), c) zákona č. 182/2006]. Z tohoto ustanovení plyne, že oprávněnost podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení je dána jen v případě úpadku dlužníka. Podmínky, kdy je dlužník v úpadku, jsou zákonem přesně vymezeny v ustanovení § 3 zákona č. 182/2006 Sb.

Návrh na zahájení insolvenčního řízení lze podat jen tehdy, když jsou splněny zákonem stanovené podmínky, jejichž předpokladem je zásadně úpadek dlužníka. Jen v takovém případě jde o zákonem dovolený prostředek. Nedovoleným prostředkem se stává tehdy, pokud takovým návrhem chce navrhovatel pouze donutit údajného dlužníka k plnění, které nemá žádný zákonný ani smluvní podklad, tzn. že neexistují dluhy a údajný dlužník není v úpadku. Za takové situace, je-li návrh zneužit jen k vlastním nekalým zájmům, stává se protiprávním nástrojem a nedovoleným prostředkem. Jím je takový návrh tehdy, je-li ho jako právního nástroje zneužito k jiným účelům, než k nimž je zákonem určen, zejména k vlastním zájmům (které mohou mít různou příčinu) osoby podávající takový návrh, jsou-li motivem především snaha uškodit osobě, na jejíž majetek je insolvenční návrh podáván, bez toho, že by navrhovatel měl skutečné poznatky o tom, že předmětná osoba (fyzická nebo právnická) je v úpadku. Jde především o případy, kdy je takový návrh dokládán skutečnostmi osvědčujícími úpadek dlužníka (což je podle § 103 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb. jednou z podstatných náležitostí návrhu) na základě vědomě nepravdivých, lživých nebo smyšlených informací.

Závěru o tom, že v podání návrhu na insolvenční řízení jde o úkon vědomě podložený lživými okolnostmi, které nemají podklad v reálných poměrech údajného dlužníka, jenž je neoprávněným

prostředkem k vymáhání práva, nebrání ani to, že insolvenční soud je oprávněn podle § 128a zákona č. 182/2006 Sb. odmítnout insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost. V uvedeném ustanovení insolvenční zákon předpokládá, že může být podán návrh, který je zjevně bezdůvodný, a to ve smyslu písm. c) § 128a zákona č. 182/2006 Sb. z důvodu, že „jeho podáním insolvenční navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka“. Také v takovém případě bude na orgánech trestního řízení, aby posoudily, zda jde o úkony obvyklé v rovině insolvenčního práva, anebo zda se jedná o zneužití tohoto institutu k jiným a podstatně závažnějším následkům a důsledkům, jež navrhovatel sledoval z různých příčin, zejména však se snahou poškodit jeho jméno, pověst nebo jinak vytvořit zdání jeho nesolventnosti a obchodní nezodpovědnosti. Rozhodné pro závěr, zda již jde o kriminální čin, v takovém případě zejména bude posouzení motivace a záměrů navrhovatele včetně volby konkrétních použitých prostředků. Tuto bezdůvodnost, s níž § 128a zákona č. 182/2006 Sb. počítá, totiž nelze zaměňovat s vědomými a smyšlenými nebo lhavými skutečnostmi bez faktické existence skutečných dluhů, které se již dostávají mimo hranice běžných právních vztahů, ale jde o kriminální čin, který nemá oporu v právním řádu.

Proto v projednávané věci na závěru, že v případě obviněným podaného návrhu na insolvenční řízení jde o protiprávní čin, nic nemění ani usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 5. 2012 sp. zn. KSBR 38 INS 10267/2012-A-2, jímž byl odmítnut návrh obviněného na zahájení insolvenčního řízení proti poškozenému, a usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 7. 2012, sp. zn. 3 VSOL 502/2012-A-4, jímž bylo odmítavé rozhodnutí Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 38 INS 10267/2012-A-2, potvrzeno. Podle důvodů tohoto rozhodnutí soud podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení „přezkoumal a zjistil, že je nesrozumitelný a nevyplývá z něj oprávnění navrhovatele podat návrh“, když z tvrzení navrhovatele (obviněného) není zřejmé, jak jím tvrzená pohledávka za dlužníkem (poškozeným) vznikla, jak dospěl k její výši a z ničeho nevyplývá ani její splatnost. Odvolací insolvenční soud, který se s vyslovenými závěry ztotožnil, k tomu ve svém usnesení doplnil, že vedle soudem prvního stupně vytknutých nedostatků „v insolvenčním návrhu pak také absentují tvrzení o platební neschopnosti dlužníka, ... z nichž by bylo možno dovodit, že dlužník není objektivně schopen plnit své splatné závazky“. Oba soudy v podaném návrhu shledaly závažné nedostatky, které mají stejnou podstatu, jakou zjistily i orgány činné v trestním řízení.

Obviněný podáním insolvenčního návrhu v řešené trestní věci předstíral úpadek poškozeného, podal jej vědomě a záměrně ve snaze uškodit poškozenému a jeho podáním jen vytvářel zdání, že poškozený je dlužníkem a že je v úpadku. V takovém případě tento právní prostředek jen zneužil k tomu, aby si vynutil plnění, jež poškozený zcela důvodně a opodstatněně odmítal, a proto šlo o nedovolený prostředek. Za povolený nelze považovat zákonný prostředek, který svou povahou slouží k nápravě narušených společenských vztahů (jako je tomu u trestního oznámení, nebo u vazby podle rozhodnutí č. 27/1982 a č. 31/2004 Sb. rozh. tr.), jestliže ho je použito k jiným než zákonem stanoveným účelům, především když ho pachatel zneužije k vlastním protiprávním zájmům, mimo jiné i k donucení jiného, aby konal něco, co je proti jeho vůli.

Za takový nedovolený prostředek je třeba považovat i podání vědomě nepravdivého návrhu na zahájení insolvenčního řízení, pokud je v rozporu se zásadami insolvenčního řízení vymezenými v § 5 písm. a) až d) zákona č. 182/2006 Sb., a slouží nikoliv k řešení úpadku dlužníka, ale na základě nepravdivých skutečností k donucení jiné osoby, která není v úpadku, aby něco konala, opominula nebo trpěla. V takovém případě jsou při splnění „pohrůžky jiné těžké újmy“ naplněny znaky trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku.

Protože obviněný poškozeného uvedenými, v rozporu se zákonem použitými prostředky, zejména podáním návrhu na insolvenční řízení, nutil, aby mu uhradil neoprávněně požadovanou částku 6 737 120 Kč, soud v tomto jednání obviněného shledal naplněnými znaky trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku jak po stránce objektivní, tak i subjektivní, neboť bylo již výše uvedeno, že obviněný jednal chtěně a cíleně ve snaze domoci se neoprávněného obohacení [§ 15 odst. 1 písm. a)



tr. zákoníku].

Z takto uvedených důvodů byly námitky obviněného proti právní kvalifikaci trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku shledány zcela nedůvodnými.

Proti přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku obviněný brojil tím, že nebyly naplněny znaky tohoto přečinu, protože si nebyl vědom, že poškozeného obviňuje nepravdivě, kdy s obecným odkazem na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva tvrdil, že pomluva je výjimečným trestným činem a že by měl být beztrestným, dále že nebyl zachován kauzální nexus mezi jednáním a vzniklým následkem a že jde o soukromoprávní vztah a mělo být použito zásady ultima ratio.

Nejvyšší soud k těmto výhradám obviněného připomíná, že přečin pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku spáchá ten, kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, a takový čin spáchá veřejnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

Jde o ohrožovací trestný čin, jímž je chráněna osobní čest a dobrá pověst člověka a lidská důstojnost, jež požívají ochrany ve smyslu článku 10 Listiny základních práv a svobod. Sdělení nepravdivého údaje spočívá v tom, že uvedená informace o jiném je v rozporu se skutečností, přičemž postačí její sdělení byť jen jedné osobě rozdílné od pomlouvaného za předpokladu, že taková zpráva je způsobilá značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů. Nepravdivý údaj přitom musí být způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost pomlouvaného, zejména s přihlédnutím k postavení osoby, jejím charakterovým vlastnostem a rovněž i s ohledem na povahu sdělovaného údaje.

V posuzovaném případě si obviněný za způsob, jak sdělit o poškozeném nepravdivý údaj, zvolil podání návrhu na insolvenční řízení, kde poškozeného označil plně v souladu s požadavky § 420 zákona č. 182/2006 Sb., které stanoví, jaké údaje o dlužníkovi se do rejstříku zapisují (jméno, příjmení, bydliště, rodné číslo, datum narození, sídlo, identifikační číslo, atd.).

K otázce, že byl uvedený údaj, tzn. navození situace, že je poškozený v úpadku (neboť to je důvodem pro podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení podle § 103 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb.), nepravdivý, Nejvyšší soud podal výklad shora, kde rozvedl, že nepravdivost návrhu na insolvenční řízení spočívala v tom, že obviněný návrh podložil zcela nepravdivými a smyšlenými skutečnostmi, jimiž vytvořil zdání, že poškozený je osobou, která je v úpadku, ač o takový stav vůbec nešlo. Poškozený je advokátem, a proto je třeba zvažovat důsledky předpokládané v § 184 odst. 1 tr. zákoníku z hledisek jím vykonávané advokátní praxe, čímž jde o ohrožení jeho postavení nejen jako soukromé osoby, ale též jako osoby vykonávající advokacii, jež kromě jiného je podle § 16 odst. 2 a § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, při výkonu advokacie povinna jednat čestně a svědomitě, a postupovat tak, aby nesnižovala důstojnost advokátního stavu, dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Postavení advokáta je již z povahy této profese založeno právě na jeho cti a osobních kvalitách, což zejména ovlivňuje jeho vztah ke klientům, v určité vyšší míře, než je tomu u jiných obchodních vztahů. Z tohoto pohledu např. i nesprávné soudní rozhodnutí o úpadku a jeho řešení je způsobilé k zásahu do práv garantovaných čl. 10 odst. 1 Listiny (srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. [II. ÚS 383/14](#)), a tedy požívající ochrany i podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, jde-li o údaje vědomě nepravdivé.

Na to, jak dalece je uvedení nepravdivých, lživých, či z jiných důvodů neexistujících skutečností v insolvenčním návrhu významné pro posouzení ohrožení a vážnosti u spoluobčanů ve smyslu § 184 odst. 1 tr. zákoníku, je-li takovým návrhem napadána dobrá pověst podnikající či jinou obdobnou činnost provozující osoby z hlediska její solidnosti, a zda má negativní dopad pro její další činnost, je třeba usuzovat ze zákonného mechanismu, jenž následuje po podání insolvenčního návrhu. Podle §



101 odst. 1, 2 zákona č. 182/2006 Sb. zahájení insolvenčního řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do dvou hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh. Jestliže insolvenční návrh dojde insolvenčnímu soudu v době, kdy do skončení úředních hodin insolvenčního soudu zbývají méně než dvě hodiny, nebo ve dnech pracovního klidu, zveřejní insolvenční soud tuto vyhlášku nejpozději do dvou hodin po zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne insolvenčního soudu. Vyhláška obsahuje mimo jiného i označení dlužníka a doručuje se, bez možnosti proti ní podat odvolání, účastníkům insolvenčního řízení. Uvedené údaje se též zveřejňují v insolvenčním rejstříku, jímž je podle § 2 odst. 1 písm. i) zákona č. 182/2006 Sb. informační systém (který obsahuje údaje podle insolvenčního zákona), jenž je elektronickým informačním systémem, mezi jehož funkce patří mimo jiné informovat účastníky insolvenčního řízení, dotčené subjekty i veřejnost. Zajišťuje širokou veřejnou kontrolu insolvenčních procesů, vysokou míru informovanosti o průběhu jednotlivých řízení, a přispívá k vysokému a účinnému výkonu práv věřitelů v průběhu insolvenčního řízení (srov. [www.beck-online.cz/bo/document](http://www.beck-online.cz/bo/document)).

S tím souvisí i postup insolvenčního soudu, který podle § 102 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o zahájení insolvenčního řízení, vyrozumí příslušné orgány, např. finanční úřad, celní úřad, Úřad práce České republiky, příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení, obecný soud dlužníka a další. Kromě subjektů uvedených v § 102 zákona č. 182/2006 Sb. je insolvenční soud dále povinen vyrozumět podle § 430 cit. zák. o zahájení insolvenčního řízení známé věřitele dlužníka z jiných členských států Evropské unie. Mimo uvedené po podání návrhu na insolvenční řízení následují i další účinky spojené se zahájením tohoto řízení (srov. § 109 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., ale i další).

Kromě těchto obecných negativních účinků pro každého dlužníka však ze zákona po podání návrhu na insolvenční řízení dochází i k dalším, závažným dopadům, které se projeví individuálně, u každého odlišně podle jeho konkrétních poměrů. Ty se mohou projevit (nejen) v ohrožení vážnosti u spoluobčanů, neboť obecně se vnímá nepříznivě, pokud je osoba v úpadku, což se může projevit neúctou či opovržením ve společnosti (viz shora § 3 zák. č. 182/2006 Sb.), což má obecně za důsledek ztrátu důvěry ve schopnost plnit závazky, od níž se odvíjí nestabilita vzájemných nejen finančních a ekonomických, ale i dalších vztahů.

V těchto souvislostech je rozhodné i to, že účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, které mají dopad do poměrů dlužníka i třetích osob, nastávají prakticky okamžitě. Je-li insolvenční návrh podán u věcně příslušného soudu a je-li opatřen podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem, nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení bez zřetele na to, že posléze vyjde najevo, že z hlediska obsahových nedostatků jde o návrh neprojednatelný.

Podle uvedeného není pochyb o tom, že důsledky spojené se zahájením insolvenčního řízení jsou závažné a dochází u nich k ohrožení pověsti údajného dlužníka, který musí čelit následkům spojeným s uvedenými oznámeními. Proto podáním návrhu na insolvenční řízení, který je založen na smyšlených a neexistujících skutečnostech, navrhovatelem jen účelově uvedeným se záměrem vyvolat důsledky spojené s podáním takového návrhu, a zanesením těchto informací do insolvenčního rejstříku, jenž je informačním systémem dostupným na veřejné datové síti, dochází k uvedeným vážným důsledkům (např. ohrožení jeho konkurenceschopnosti v důsledku ztráty důvěry a dobrého jména u klientů a obchodních partnerů, ztráta důvěry u advokáta, apod.). Z těchto důvodů je možné je považovat za jinou vážnou újmu ve smyslu § 184 odst. 1 tr. zákoníku. Přitom je třeba předeslat, že jde o trestný čin ohrožovací, a pro naplnění uvedeného znaku postačí, že taková vážná újma jen ohrozila, aniž by fakticky již nastala.

V konkrétně projednávaném případě byl poškozený JUDr. T. K. advokátem, u něhož bylo prokázáno, že se musel s důsledky tohoto na veřejné informační síti uveřejněného sdělení vypořádávat, zejména

u svých klientů, a rovněž ve vztahu k bance, která okamžitě reagovala, musel vysvětlovat nepravdivost tvrzení, že je v úpadku, předkládat vyjádření jak bance, tak i advokátní komoře. Došlo proto u něj k narušení zejména profesní, ale i občanské integrity pramenící z nedůvěry stávajících i možných budoucích klientů vyvolané údají zveřejněnými v insolvenčním rejstříku. Takto již fakticky vzniklé důsledky je třeba považovat za velmi intenzivní dosahující ohrožení zásadního charakteru, a to z hledisek dalších souvisejících okolností (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2003, sp. zn. [5 Tdo 83/2003](#)).

Ve vztahu k naplnění znaku „sdělení“ nepravdivého údaje ve smyslu § 184 odst. 1 tr. zákoníku platí, že sdělením se rozumí uvedení nepravdivé informace způsobem umožňujícím ohrožení vážnosti ve značné míře u spoluobčanů. K tomuto sdělení může dojít jakýmkoliv způsobem (písemně, ústně prostřednictvím veřejného sdělovacího prostředku, letáků apod.). S ohledem na výše rozvedené skutečnosti týkající se podání insolvenčního návrhu a důsledky, které jsou s jeho podáním spojené, je zřejmé, že i podání takového návrhu k insolvenčnímu soudu, je-li založeno na nepravdivých skutečnostech rozvedených výše, je svou povahou sdělením podle § 184 tr. zákoníku. Pachatel totiž v tomto případě vtěluje nepravdivé informace za tím účelem, aby byly formou insolvenčního rejstříku a dalšími navazujícími postupy insolvenčním zákonem stanovenými zveřejněny. K tomuto zveřejnění následně fakticky dochází prostřednictvím veřejné počítačové sítě, jejíž součástí je i insolvenční rejstřík. Z povahy tohoto média je zřejmé, že šíření informací je neomezené a dalekosáhlé (funkční propojení počítačů do sítí s cílem vytvořit informační systém pracující s tzv. dálkovým přístupem a zajistit rychlý přenos dat, jakým je především internet a jiné jemu podobné systémy). S ohledem na to lze jen zmínit (neboť taková výhrada obviněným nebyla v dovolání vznesena), že sdělením nepravdivých informací v insolvenčním návrhu dochází na základě zákonem stanoveného postupu soudu i k naplnění kvalifikačního znaku spáchání činu veřejně přístupnou počítačovou sítí (§ 182 odst. 2 tr. zákoníku).

Obviněný si byl od počátku vědom všech důsledků a pro profesní činnost a působení poškozeného až zničujících dopadů, které jeho jednání vyvolá. S tímto vědomím také od počátku jednal, když poškozeného vydíral právě podáním návrhu k insolvenčnímu soudu, neboť se domníval, že poškozený z obavy z těchto dopadů raději přistoupí na jeho podmínky a požadované finanční částky zaplatí. Když se tak nestalo, zrealizoval svůj záměr mimo jiné i ve snaze poškodit dobrou pověst a jméno poškozeného působícího v advokacii, a kromě toho, že ohrozil zdroj jeho příjmů a obživy v jeho samé podstatě, ztížil mu výkon jeho povolání, protože jeho pověst schopného a odpovědného advokáta byla tím, že o něm prohlásil, že je v úpadku, vážně ohrožena, a to ve smyslu jiné těžké újmy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku. Na vzniku těchto důsledků, které naplňují uvedený znak přečinu pomluvy, není rozhodné, že zahájená insolvence byla v insolvenčním rejstříku jen deset dnů (od 26. 4. 2012 až do 3. 5. 2012), jak vytýkal obviněný, protože ze zákonem stanoveného mechanismu insolvenčního řízení je zřejmé, že uvedené účinky nastávají v řádu jen několika mála hodin (nejpozději do dvou hodin je třeba podle § 101 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb. zahájení insolvenčního řízení oznámit).

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že soudy obou stupňů se s uvedenými skutečnostmi důsledně vypořádaly, a to nejen po stránce objektivní, ale posuzovaly uvedený čin obviněného i ze subjektivních hledisek přečinu podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku jako úmyslného trestného činu.

Dále se dovolací soud vypořádal s námitkami o neexistenci příčinné souvislosti mezi jednáním obviněného a vzniklým následkem, jež označil za neopodstatněné. Opodstatněnost nepřiznal ani výhradě obviněného, že jeho jednání mělo být posuzováno podle norem soukromého, nikoli trestního práva, jíž se domáhal aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu ultima ratio a s poukazem na ně své beztrestnosti. V této souvislosti zdůraznil, že svou povahou je popsán konkrétní jednání velmi závažné a škodlivé, protože obviněný za účelem prosazení svých nečistých záměrů zneužil zákonného prostředku sloužícího k hájení zájmů dlužníků a v zásadě i soudního řízení k tomu, aby se domohl neoprávněného obohacení a vážně poškodil čest a dobré jméno druhého. Jde o

kriminální jednání, které již stojí mimo rámec obchodně nebo občanskoprávních vztahů, neboť jde o kvalifikovaný kriminální čin, na něž zásady vymezené v ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku nedopadají.

Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud neshledal v napadeném rozhodnutí ani v řízení, které mu předcházelo, vady, které obviněný namítal, neboť použitá právní kvalifikace odpovídá všem stanoveným zákonným podmínkám, jež soudy respektovaly a s patřičnou pečlivostí v odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutích vysvětlily. Nejvyšší soud z těchto hledisek dovolání obviněného odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 8 Tdo 654/2014, ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.654.2014.1

**Číslo:** 50/2015

## **Právní věta:**

Vyžaduje-li zákon konkrétní nebo speciální subjekt (ve smyslu ustanovení § 114 odst. 1, § 229 tr. zákoníku), stačí k trestní odpovědnosti fyzické osoby, že zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem tato fyzická osoba jednala (§ 114 odst. 2 tr. zákoníku).

Okolnost, že právnická osoba nemůže být trestně odpovědná za některý z trestných činů se zúženým okruhem subjektů s ohledem na ustanovení § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, neznamena, že nemůže být trestně odpovědná fyzická osoba jednající za tuto právnickou osobu. Argument, že fyzická osoba je jen obecným subjektem trestného činu se zúženým okruhem subjektů (pachatelů), za který právnická osoba sama trestně neodpovídá, v této souvislosti neobstojí.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 13.08.2014

**Spisová značka:** 8 Tdo 654/2014

**Číslo rozhodnutí:** 50

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Jednání za právnickou osobu, Subjekt, Zneužívání vlastnictví

**Předpisy:** §52 Zákona č. 262/2006 Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech trestních

## **Sbírkový text rozhodnutí:**

*Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněných J. Š., P. L. a J. E. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 20. 12. 2013, sp. zn. 2 To 274/2013, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 20. 12. 2013, sp. zn. 2 To 274/2013, a usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 14. 10. 2013, sp. zn. 4 T 206/2013, zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Okresnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.*

## **Z o d ů v o d n ě n í :**

Okresní soud v Olomouci usnesením ze dne 14. 10. 2013, sp. zn. 4 T 206/2013, podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř., za použití § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř. a § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř., zastavil trestní stíhání obviněných J. Š., P. L. a J. E. pro skutek spočívající v tom, že „všichni obvinění v úmyslu vymýtit les a ponechat jej bez obnovy uložené jim lesním zákonem jednali tak, že: obviněný J. Š. nejprve zaplatil svými 480 000 Kč nákup lesního pozemku ... v k.ú. N. H., okres O., o výměře 11 917 m<sup>2</sup>, se smrkovým porostem ve stáří okolo 74 let a to pro společnost W.-S., a. s., jež se stala vlastníkem pozemku, po předchozí dohodě s obviněným P. L. a obviněnou J. E., ovládajícími a jednajícími za tuto společnost, když obviněná J. E. podepsala za společnost W.-S., a. s., ke koupi potřebné listiny dne 3. 10. 2012, poté zadal těmto obviněným za úplatu přibližně 70 000 Kč vytěžení dřeva z pozemku spolu s vyřízením částečného povolení k těžbě sloužícímu k zastření plánované mytní těžby, když žádost o povolení výchovné těžby poté podepsala dne 23. 10. 2012 obviněná J. E., poté dne 14. 11. 2012 podali katastrálnímu úřadu k zápisu kupní smlouvu, kterou pozemek kupuje nemajetná společnost A. S. o., s. r. o., za 180 000 Kč, když tuto kupní smlouvu podepsala za prodávajícího obviněná J. E. a za kupujícího obviněný P. L., aby se tak předem zbavili povinnosti obnovy vytěženého lesa, a když jim nebyla výchovná těžba povolena, což zjistili 15. 11. 2013, obviněný P. L. s vědomím obviněné J. E. zajistil na pátek až neděli 16. 11. – 18. 11. 2012 obsluhu a stroj k těžení dřeva, jenž měl pronajatý od R. O., a u J. N. objednal na pondělí 19. 11. 2012 vývoz dřeva z lesa, které měl obviněný J. Š. následně prodat, aby se mu tak vyplatily peníze vložené do nákupu pozemku, a poté došlo neznámou osobou ke strojnímu vytěžení pozemku v době od 16. 11. do 18. 11. 2012 a odvozu dřeva v hodnotě 560 000 Kč bylo zabráněno dne 19. 11. 2012 ráno náhodně po ohlášení neoprávněné těžby zaměstnancem společnosti hospodařící jako nájemce na pozemku Policii ČR, když všichni obvinění takto jednali od počátku s vědomím, že dřevo nesmí těžit, neboť stromy jsou mladší 80 let a již vůbec ne holosečně, a později jednali přes zákaz, byť jen výchovné těžby, a zejména od počátku chtěli poškodit zájem na ochraně lesa a přírody, k čemuž vymýcením pozemku došlo, neboť tento vymýcený nehodlali jakkoliv obnovit, když tak jednali s vědomím, že porušují zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zejména jeho ustanovení hlavy páté, a to například ustanovení § 31 odst. 1, které vlastníkům lesa ukládá povinnost obnovovat lesní porosty stanovištně vhodnými dřevinami a vychovávat je včas a soustavně tak, aby se zlepšoval jejich stav, zvyšovala jejich odolnost a zlepšovalo plnění funkcí lesa, dále svým jednáním obešli ustanovení § 32 téhož zákona, které ukládá vlastníkovvi lesa vícero povinností k jeho ochraně, dále provedli těžbu v rozporu s ustanovením § 33 odst. 3 téhož zákona a v rozporu s odst. 4 téhož paragrafu, který zakazuje úmyslnou mytní těžbu porostů mladší 80 let, rovněž si byli vědomi, že ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zhoršili stav životního prostředí svou činností nad míru stanovenou zvláštními předpisy (lesní zákon)“, neboť dospěl k závěru, že skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci.

Státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci s takovým rozhodnutím nesouhlasil a podal proti němu stížnost, o níž Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl usnesením ze dne 20. 12. 2013, sp. zn. 2 To 274/2013, tak, že ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

Nejvyšší státní zástupce (dále též „dovolatel“) s takovým rozhodnutím soudu druhého stupně nesouhlasil a podal proti němu dovolání, v němž uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť je přesvědčen, že usnesením soudu druhého stupně bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti usnesení soudu prvního stupně uvedenému v § 265a odst. 2 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím byly dány důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. f) a g) tr. ř., jelikož došlo k zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí a rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

V úvodu svého podání dovolatel uvedl, že trestní zákoník vychází ze zásady individuální odpovědnosti fyzických osob. Z hlediska zákonných podmínek pro vyvození trestní odpovědnosti fyzické osoby za

přečin zneužívání vlastnictví potom v § 229 stanoví požadavek speciálního postavení jeho pachatele, které spočívá v jeho vlastnickém vztahu k předmětu útoku. Přestože takové právní postavení k rozhodné době vymýcení lesa nesvědčilo žádné z obviněných fyzických osob, resp. jím disponovala pouze právnická osoba, a to společnost A. S. o., s. r. o., nelze na straně druhé přehlédnout, že taková podmínka speciálního subjektu trestného činu podle § 229 tr. zákoníku byla v daném případě splněna. Stalo se tak za pomoci právní fikce ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku, neboť obviněný P. L. jednal v postavení zmocněnce takové právnické osoby. Proto byly splněny podmínky přímé aplikace tohoto ustanovení zvláštní části trestního zákoníku přímo na fyzickou osobu jmenovaného obviněného, i když uvedený znak jeho speciálního subjektu byl naplněn pouze ze strany právnické osoby, za kterou tento obviněný jednal.

Podle nejvyššího státního zástupce je tedy zřejmé, že takto splněné podmínky pro vyvození trestní odpovědnosti obviněného P. L. (fyzické osoby) za trestný čin zneužívání vlastnictví podle § 229 tr. zákoníku v postavení hlavního pachatele nemohly být nikterak ovlivněny právní úpravou, týkající se výlučně trestní odpovědnosti právnických osob podle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „zákon o TOPO“).

Podle dovolatele však podstatným pro posouzení dané věci zůstává, že o trestní odpovědnost právnické osoby – společnosti A. S. o., s. r. o. – tu v daném případě rozhodně nešlo, že na straně obviněného P. L. byly splněny podmínky pro vyvození jeho trestní odpovědnosti v postavení generálního zmocněnce speciálního subjektu podle § 229 tr. zákoníku za pomoci právní fikce ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku a že přisouzeným způsobem jednal v rámci svého zplnomocnění nakládat s předmětným lesním pozemkem jménem svého zmocnitele jako s věcí vlastní. Přitom vlastní věcí pachatele se rozumí věc, ke které má vlastnické právo on nebo je s ní oprávněn nakládat jako s vlastní (viz Šámal P. a kol. Trestní zákoník II., § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, str. 2297). Na straně zbývajících spoluobviněných J. Š. a J. E. se pak jejich trestní odpovědnost za účastenskou formu součinnosti na jednání hlavního pachatele uvedeného trestného činu odvíjí od splněných podmínek § 114 odst. 3 tr. zákoníku.

Dovolatel dále uvedl, že nelze přisvědčit právní úvaze soudů, že jim ve vyvození trestní odpovědnosti obviněných bránil také nedostatek zjištění způsobeného trestného následku posuzovaného jednání v podobě poškození důležitého zájmu na ochraně přírody, krajiny nebo životního prostředí, neboť ze závěrů znaleckého posudku nevyplynula žádná konkrétní specifikace a míra společenské škodlivosti dopadů posuzovaného jednání v uvedeném směru, došlo-li podle znalce toliko k rozšíření pravděpodobnosti ohrožení životního prostředí v lesním komplexu B., avšak stalo se tak při zachování možností přirozeného vývoje na daném stanovišti. Na uvedeném podkladě soudy uzavřely, že takto poukazovaná zjištění neodpovídají pojmu poškození důležitého zájmu zakládajícímu podmínku trestnosti podle § 229 tr. zákoníku.

Nejvyšší státní zástupce k takové argumentaci uvedl, že z hlediska naplnění kvalifikačního znaku skutkové podstaty trestného činu podle § 229 tr. zákoníku, spočívajícím v „poškození důležitého zájmu“, se jeví nezbytným akcentovat, že účelem zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „lesní zákon“), je podle § 1 stanovení předpokladů pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm. Ze závěrů znaleckého posudku z oboru ochrany přírody, vypracovaného soudním znalcem Ing. J. M. dne 28. 8. 2013, přitom vyplynulo, že v daném případě bylo neoprávněnou těžbou lesního pozemku na parcele ... v k. ú. N. H. poškozeno životní prostředí v lese, že předpoklady pro zachování lesa a pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm byly ohroženy, že došlo k omezení celospolečenských funkcí lesa (stabilizační, bioprodukční, půdoochranné, rekreační) a provedená těžba měla charakter ohrožující stav lesního ekosystému tím, že zvýšila pravděpodobnost působení vlivů abiotických a biotických na stabilitu lesa. Přitom významný je

zejména možný dopad na stabilitu okolních porostů biotickými a abiotickými činiteli (např. vítr, hmyzí škůdci), že došlo k dopadu na vlastní stanoviště z hlediska působení vody a její erozivní činnosti, když vliv této neoprávněné těžby na okolních porostech nelze vyloučit, vzniklá holoseč na lesním pozemku pod kótou B. má dále vliv na společenstva nebo populace volně žijících živočichů nebo na společenstva planě rostoucích rostlin. V neposlední řadě se vlivem dalších holosečných prvků rozšířila pravděpodobnost výraznějšího ohrožení životního prostředí.

Pokud jmenovaný soudní znalec v návaznosti na takto popsané dopady jednání obviněných poukázal na rozlohu zasaženého území (0,96 ha), jakož i na možnost přirozeného vývoje posuzovaného lesního komplexu spolu s takovými obnovnými zásahy vlastníků lesa, které by směřovaly ke struktuře lesa blízkému přírodě, a postavil se na stanovisko o zanedbatelném rozsahu ohrožení a poškození životního prostředí, nejvyšší státní zástupce v reakci na to uvedl, že i takto vyjádřená perspektiva přirozeného procesu obnovy neoprávněně vykáceného lesního pozemku v souladu s jeho původním funkčním určením (viz § 6 lesního zákona) si zcela zákonitě klade nezanedbatelné časové nároky v řádech desetiletí, po která nebude moci vykácený lesní pozemek sloužit svému hospodářskému a současně ani ochrannému účelu. Po tuto dobu tak nesporně není způsobilým plnit svoje přirozené funkce a tím se stává v poukazovaném ohledu i neupotřebitelným, neboť posuzovaným způsobem zásahu nepochybně ztratil jak na své přírodní hodnotě, tak i na svém významu pro tvorbu životního prostředí a tedy pozbyl těch vlastností, pro které požívá zvláštní ochrany. V návaznosti na výklad pojmu „poškozující jednání“ (viz Šámal P. a kol. Trestní zákoník II., § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, str. 2297, bod II.) tak lze mít důvodně za to, že posuzovaným jednáním obviněných byla naplněna skutková podstata přečinu zneužívání vlastnictví podle § 229 tr. zákoníku i ve znaku „poškození důležitého zájmu“.

Podle dovolatele takto splněným podmínkám pro vyvození trestní odpovědnosti obviněných rozhodně nebrání povinná zdrženlivost při uplatňování prostředků trestního práva, kdy je kritérium společenské škodlivosti případu doplněno principem „ultima ratio“. Pokud v této souvislosti oba soudy shledaly za postačující řešení otázky nápravy takto způsobeného dopadu posuzovaného jednání obviněných toliko na podkladě zjištění, že společnosti W.-S., a. s., byla v rámci správního řízení uložena sankce, kterou potvrdil i odvolací orgán Ministerstva životního prostředí ČR, pak je z rozhodnutí České inspekce životního prostředí, oblastního inspektorátu Olomouc ze dne 2. 4. 2013, potvrzeného rozhodnutím Ministerstva životního prostředí, odboru výkonu státní správy VIII pod č. j. 34358/ENV/13,803/570/13 ze dne 22. 8. 2013 zřejmé, že se sice týká jednání na lesním pozemku s parcelním číslem ... k. ú. N. H., okres O., takové jednání však spočívá toliko v naplnění skutkové podstaty správního deliktu podle § 4 písm. c) zákona č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ČIŽP“), podle kterého jedná přestupce tak, že vlastním zaviněním vytvoří podmínky pro působení škodlivých biotických a abiotických činitelů. Při respektu k zásadě totožnosti skutku ve smyslu § 220 odst. 1 tr. ř. je z popisu správního deliktu, jak ve smyslu vytýkaného jednání, tak i z hlediska způsobeného následku v porovnání s popisem zažalovaného jednání zřejmé, že vyvození odpovědnosti za správní delikt pokrývá pouze dílčí část zažalovaného skutku, lze-li vůbec nalézt částečnou shodu v takových podstatných skutkových okolnostech jednání, rozhodného z hlediska řízení o přestupcích a naproti tomu jednání, posuzovaného jako trestný čin. Touto otázkou se však soudy při posuzování podmínek subsidiarity trestní represe nezabývaly a především nevzaly v potaz, že jimi poukazovaná rozhodnutí orgánů státní správy při ochraně lesa nepostihují zažalované jednání hlavního pachatele obviněného P. L., na jehož spáchání participovala obviněná J. E. jako zástupkyně sankcionované obchodní společnosti W.-S., a. s., toliko v účastenském postavení.

Z výše uvedených důvodů nejvyšší státní zástupce v závěru svého podání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 20. 12. 2013, sp. zn. 2 To 274/2013, a usnesení

Okresního soudu v Olomouci ze dne 14. 10. 2013, sp. zn. 4 T 206/2013, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Okresnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se ve smyslu ustanovení § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil prostřednictvím svého obhájce Mgr. P. Š. pouze obviněný J. Š. Obvinění P. L. a J. E. se nevyjádřili a zástupce společnosti T. a. s., která je nájemcem předmětného pozemku, zaslal přípis, v němž uvedl, že dovolání ponechává bez vyjádření.

Obviněný J. Š. prostřednictvím svého obhájce ve vyjádření k podanému dovolání uvedl, že se zcela ztotožňuje s rozhodnutími obou soudů nižších stupňů, že žalovaný skutek není trestným činem. Trval na tom, že nemůže být stíhán jako spolupachatel přečinu zneužívání vlastnictví podle § 229 tr. zákoníku, jelikož nesplňuje požadavek speciálního postavení podle trestního zákoníku. Není vlastníkem vykáceného lesa, ani nespadá pod právní fikci ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku, tj. nejednal za právnickou osobu, která vlastnila předmětný les. Pouhá skutečnost, že se stýkal se spoluobviněným P. L. a spolupracoval s ním, nemůže automaticky vést k jeho trestnímu stíhání za spolupachatelství na trestném činu, zvláště když on sám se pouze podílel na koupi lesního pozemku společností W.-S. a. s., avšak jeho vlastníkem se nikdy nestal. Aplikace § 114 odst. 3 tr. zákoníku je podle jeho názoru extrémním výkladem a nejsou zřejmé žádné objektivní důvody, které by ji umožňovaly. Přečin zneužívání vlastnictví podle § 229 tr. zákoníku nespadá pod taxativně vymezené skutkové podstaty, za které lze právnické osoby stíhat. Dále podle jeho názoru nebyla naplněna skutková podstata uvedeného přečinu ve znaku „poškození důležitého zájmu“. Ze znaleckého posudku není zřejmé, že by došlo k poškození důležitého zájmu, když znalec uvádí, že lze hovořit pouze o možnosti poškození životního prostředí. K jeho tíži nelze přičítat skutečnost, že Česká inspekce životního prostředí posoudila správní delikt jako ohrožení nebo poškození životního prostředí v lesích tím, že byly vytvořeny podmínky pro působení škodlivých biotických a abiotických činitelů. Proto je přesvědčen, že věc již byla řádně projednána ve správním řízení a za vytěžení lesa byla vlastníkově lesa udělena pokuta.

V závěru svého podání proto obviněný J. Š. navrhl, aby Nejvyšší soud „rozhodl v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání“.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že v této trestní věci je dovolání přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda vznesené námitky naplňují dovolatelem uplatněné dovolací důvody, a shledal, že všechny shora uvedené námitky jsou pod uplatněné dovolací důvody podřaditelné.

Jelikož Nejvyšší soud nedospěl k závěru, že by byly splněny zákonné podmínky pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle odst. 3 tohoto ustanovení zákonnost a odůvodněnost těch výroků napadeného usnesení, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, Nejvyšší soud přihlížel, jen pokud mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání. Shledal přitom, že podané dovolání nejvyššího státního zástupce je důvodné a argumentace v něm obsažená správná a přiléhavá.

Nejvyšší soud považuje na tomto místě za vhodné a potřebné – aniž by přitom současně činil podrobnou rekapitulaci posuzované věci – vyzdvihnout některé její významné skutečnosti.



Z důkazů obsažených ve spise, jež měly oba soudy nižších instancí před svými rozhodnutími k dispozici, vyplývá, že obchodní společnost W.-S., a. s., je akciovou společností, jejímž jediným akcionářem a jediným členem představenstva v rozhodné době byla obviněná J. E. Předsedou dozorčí rady této akciové společnosti byl v období od 12. 3. 2012 do 20. 8. 2013 obviněný P. L. Uvedená obchodní společnost jednající členem představenstva J. E. se stala na základě kupní smlouvy ze dne 4. 10. 2012 vlastníkem předmětného lesního pozemku s právními účinky vkladu do katastru nemovitostí ke dni 5. 10. 2012. Poté dne 23. 10. 2012 byla podána příslušnému orgánu státní správy žádost o částečné povolení k těžbě, kterou podepsala J. E. Dne 23. 4. 2012 jmenovaná obchodní společnost jako zmocnitel jednající J. E. udělila plnou moc ke všem právním úkonům, a to i v rozsahu práv a povinností podle občanského soudního řádu a správního řádu a veškerému zastupování společnosti při jednáních před orgány státní správy i ke všem úkonům s tím spojených na dobu od 23. 4. 2012 do 31. 12. 2012, zmocněnci P. L.

Dne 5. 11. 2012 uzavřely obchodní společnost W.-S., a. s., jako prodávající, jednající J. E., a A. S. o., s. r. o., jako kupující zastoupena zmocněncem P. L. (na základě generální plné moci udělené mu R. B., jednatelem společnosti) kupní smlouvu o převodu předmětného pozemku.

Dne 14. 11. 2012 byl podán návrh na vklad uvedené smlouvy ze dne 5. 11. 2012 do katastru nemovitostí. K provedení vkladu katastrálním úřadem ve prospěch kupující společnosti nedošlo z toho důvodu, že dne 6. 12. 2012 Krajský soud v Hradci Králové vydal usnesení o nařízení předběžného opatření č. j. 39 Cm 262/2012-37, kterým mimo jiné zakázal obchodní společnosti W.-S., a. s., nakládat s pozemkem ... v k. ú. N. H., které nabylo právní moci dne 28. 12. 2012 a vykonatelnosti dne 29. 12. 2012. V katastru nemovitostí zůstala zapsána jako vlastník obchodní společnost W.-S., a. s., za kterou však byl oprávněn jednat na základě plné moci P. L.

Vytěžení dřeva a jeho vývoz zajistil obviněný P. L., jenž opatřil nejprve na pátek 16. 11. 2012 až neděli 18. 11. 2012 obsluhu a stroj na těžení dřeva a na pondělí 19. 11. 2012 vývoz dřeva z lesa. Počínal si tak jako osoba oprávněná jednat jak za W.-S., a. s., tak i za A. S. o., s. r. o., neboť byl zároveň zmocněncem obou dvou těchto společností (v prvním případě jej zmocnila J. E., ve druhém případě R. B.).

Finanční prostředky pro koupi předmětného pozemku poskytl a prodej vytěženého dřeva měl uskutečnit obviněný J. Š.

Ze skutečností shora uvedených (okolností případu, činností jednotlivých obviněných, časového sledu událostí) je zřejmé, že všichni tři spoluobvinění jednali velice sofistikovaným způsobem. Ačkoliv po formálně právní stránce byla jejich jednotlivá právní jednání činěna jménem právnické osoby (či právnických osob), je zřejmé, že tento způsob byl úmyslně zvolen fyzickými osobami v dané věci figurujícími a fakticky jednajícími jako zastírací úkon, aby jejich jednání byla z hlediska právního přičítána dotčeným osobám právnickým.

Tím mělo být dosaženo toho, že povinnostmi stanovenými lesním zákonem neměly být zavázány dotčené fyzické osoby, nýbrž pouze dané obchodní společnosti, přičemž finálně měla tato povinnost zůstat na společnosti A. S. o., s. r. o. V jejích orgánech v rozhodné době nefiguroval osobně nikdo z obviněných, nýbrž pouze třetí osoba jednatel R. B., jenž zde evidentně působil v roli tzv. bílého koně. Tento scénář s použitím dvou subjektů, z nichž jeden je spojen s aktivy činnosti obviněných (tj. W.-S., a. s.) a druhý subjekt je spojen s pasivy (tj. A. S. o., s. r. o.), lze z hlediska trestního práva označit jako běžný.

Je zřejmé, že cílem popsaného jednání všech spoluobviněných bylo dosažení rychlého zisku vytěžením dřeva nacházejícího se na předmětném lesním pozemku, a to bez ohledu na to, že lesní porost na něm stojící nedosáhl věku osmdesáti let, jak vymezuje lesní zákon, a s cílem vyhnout se

povinností stanoveným lesním zákonem, zejména povinností obnovy lesa po jeho vytěžení. Přitom je zjevné, že tímto způsobem se fyzické osoby, které fakticky činily právní jednání, která po právně formální stránce byla z hlediska právního přičtena osobám právnickým, pokoušely vyhnout režimu jak lesního zákona, tak postihu podle trestních předpisů.

Soudy obou stupňů rozhodly způsobem výše uvedeným primárně na základě toho, že trestný čin podle § 229 tr. zákoníku stanoví podmínku speciálního subjektu, tedy že trestného činu se musí dopustit fyzická osoba a že daný trestný čin není uveden ve výčtu podle § 7 zákona o TOPO. Přitom svá rozhodnutí opřely právě o shora popisované zjištění, že z formálního hlediska dotčená právní jednání činily právě právnické osoby, uvedené obchodní společnosti, kdy vlastníkem předmětného lesního pozemku se stala právě obchodní společnost W.-S., a. s., a následně uzavřela kupní smlouvu o jeho převodu na další obchodní společnost, tj. na společnost A. S. o., s. r. o. Soudy obou stupňů však pominuly, že reálně právní jednání a další činnosti ve věci činili všichni obvinění, přičemž uvedené obchodní společnosti zde figurovaly jako jejich zástěrka. Pro posuzovanou věc je příznačné, že W.-S., a. s., je společností s jediným akcionářem a A. S. o., s. r. o., společností s jediným společníkem. Soudy obou stupňů však při svém rozhodování pominuly z tohoto pohledu významné ustanovení § 114 tr. zákoníku a souvislosti z něho vyplývající. V tom se Nejvyšší soud bezesbýtku identifikoval s argumentací nejvyššího státního zástupce v podaném dovolání.

Také platný a účinný trestní zákoník vychází (obdobně jako jemu předcházející trestní zákon) ze zásady individuální odpovědnosti fyzických osob. Z hlediska zákonných podmínek pro vyvození trestní odpovědnosti fyzické osoby za přečin zneužívání vlastnictví potom ve svém § 229 stanoví požadavek speciálního postavení jeho pachatele, které spočívá v jeho vlastnickém vztahu k předmětu útoku. Ačkoliv takové právní postavení k rozhodné době vymýcení lesa nesvědčilo žádnému ze spoluobviněných (fyzických osob), resp. jím disponovala pouze právnická osoba, a to společnost A. S. o., s. r. o., nelze na straně druhé přehlédnout, že taková podmínka speciálního subjektu trestného činu zneužívání vlastnictví podle § 229 tr. zákoníku byla v posuzovaném případě splněna. Stalo se tak právě za pomoci právní fikce ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku.

Podle citovaného ustanovení platí, jestliže zákon stanoví, že pachatel musí být nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení, postačí, že zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná. Tohoto ustanovení se užije i tehdy, a) jestliže k jednání pachatele došlo před vznikem právnické osoby, b) jestliže právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o neplatnosti právnické osoby, nebo c) je-li právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, neplatný nebo neúčinný.

Podle odstavce 3 téhož ustanovení organizátorem, návodcem nebo pomocníkem trestného činu uvedeného v odstavcích 1 a 2 může být i osoba, která nemá vlastnost, způsobilost nebo postavení tam vyžadované.

Shora uvedené ustanovení v uvozovací větě odst. 2 slovy „postačí, že zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná“, upravuje právě situaci nastalou v posuzované věci. Z výše popsaného skutkového děje, který žádný ze soudů nižších stupňů ve svém rozhodnutí nezpochybnil, se totiž podává, že některé činnosti tam popisované uskutečnil obviněný P. L., přičemž byl oprávněn k jednání za obě dotčené obchodní společnosti v postavení jejich zmocněnce. Proto byly splněny podmínky přímé aplikace citovaného ustanovení přímo na fyzickou osobu tohoto obviněného, i když uvedený znak jeho speciálního subjektu byl naplněn pouze ze strany právnické osoby, za kterou tento obviněný jednal. Další činnosti pak uskutečnili spoluobvinění J. E. a J. Š. (u nichž je namíste uplatnit právě ustanovení § 114 odst. 3 tr. zákoníku, neboť jejich jednání odpovídá účastenství na trestném činu). Obviněná J. E. poskytla pro trestnou činnost akciovou obchodní společnost, jejíž byla jediným akcionářem a členem představenstva, a obviněný J. Š. (minimálně) poskytl finanční prostředky na uskutečnění celé akce.

S dovolatelem je třeba souhlasit i v tom, že zákonné podmínky pro vyvození trestní odpovědnosti obviněného P. L. (jakožto fyzické osoby) za trestný čin zneužívání vlastnictví podle § 229 tr. zákoníku v postavení hlavního pachatele nemohly být nikterak ovlivněny právní úpravou, týkající se výlučně trestní odpovědnosti právnických osob podle zákona o TOPO. Pokud se soud prvního stupně v tomto směru odvolával na komentářovou literaturu, tj. Šámal P. a kol. Trestní zákoník II., § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2299 (srov. výše) a s takovým výkladovým odkazem dovodil, že na straně žádného z obviněných není splněna podmínka v osobě pachatele tohoto trestného činu, pak zcela popřel výše uvedená pravidla trestní odpovědnosti fyzických osob. Navíc pak z jím poukazovaného výkladu subjektu trestného činu podle § 229 tr. zákoníku je možné vyvodit pouze tolik, že s odkazem na taxativní výčet ve smyslu § 7 zákona o TOPO nelze právnické osoby činit trestně odpovědnými za tento trestný čin.

I Nejvyšší soud je přesvědčen, že rozhodným pro posouzení předmětné věci zůstává, že o trestní odpovědnost právnické osoby – společnosti A. S. o., s. r. o. – tu rozhodně nešlo, že na straně obviněného P. L. byly splněny podmínky pro vyvození jeho trestní odpovědnosti v postavení generálního zmocněnce speciálního subjektu podle § 229 tr. zákoníku za pomoci právní fikce ve smyslu shora citovaného § 114 odst. 2 tr. zákoníku a že jednal způsobem popsáným v podané obžalobě (který žádný ze soudů nižších instancí nezpochybnil) v rámci svého zplnomocnění nakládat s předmětným lesním pozemkem jménem svého zmocnitele jako s věcí vlastní. Přitom vlastní věcí pachatele se rozumí věc, ke které má vlastnické právo on nebo je s ní oprávněn nakládat jako s vlastní (srov. shora odkaz na komentářovou judikaturu). Na straně zbývajících spoluobviněných J. Š. a J. E. se pak jejich trestní odpovědnost za účastenskou formu součinnosti na jednání hlavního pachatele uvedeného trestného činu odvíjí od splněných podmínek § 114 odst. 3 tr. zákoníku (rovněž srov. citaci shora).

Jestliže již výše Nejvyšší soud konstatoval, že jednání všech obviněných bylo vedeno cílem dosažení rychlého zisku vytěžením lesního porostu na dotčeném pozemku a zároveň se (jako fyzické osoby) chtěli vyhnout svým povinnostem vyplývajícím z lesního zákona, nemůže být takové jednání v souladu se zákonem. Dovedeno ad absurdum, pokud by všechny obchodní společnosti jednaly uvedeným způsobem s poukazem na to, že v § 229 tr. zákoníku je stanoven jako speciální subjekt fyzická osoba, a takové jejich jednání by nebylo postihováno jako protiprávní a trestní zákonem sankcionované jednání, vedlo by to k nevyhnutelnému poškození lesů v celé České republice jejich beztrestným vykácením.

V dalším se Nejvyšší soud vypořádal s dalšími námitkami dovolatele. Nepřisvědčil právnímu závěru obou soudů nižších stupňů, že jim ve vyvození trestní odpovědnosti obviněných bránil také nedostatek zjištění způsobeného trestného následku posuzovaného jednání v podobě poškození důležitého zájmu na ochraně přírody, krajiny nebo životního prostředí (jako zákonné podmínky trestnosti podle § 229 tr. zákoníku), který učinily ze znaleckého posudku.

V tomto směru se identifikoval s dovolatelem, že z hlediska naplnění kvalifikačního znaku skutkové podstaty trestného činu zneužívání vlastnictví podle § 229 tr. zákoníku, spočívá-li v poškození důležitého zájmu, je třeba zdůraznit, že již podle § 1 lesního zákona je účelem zákona stanovení předpokladů pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm, jakož i s jeho zevrubnou argumentací.

S nejvyšším státním zástupcem souhlasil rovněž v tom, že vyvození trestní odpovědnosti všech tří obviněných rozhodně nebrání povinná zdrženlivost při uplatňování prostředků trestního práva, kdy je kritérium společenské škodlivosti případu doplněno principem ultima ratio. Ztotožnil se i s dovolatelovým výkladem problematiky totožnosti skutku podle § 220 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud shledal, že oba soudy nižších instancí učinily rozhodnutí spočívající na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, čímž byl naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. ve spojení s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť rozhodnutí o zastavení trestního stíhání obviněných je ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. rozhodnutím, pro které nebyly splněny podmínky stanovené zákonem.

Proto z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 20. 12. 2013, sp. zn. 2 To 274/2013, a rovněž jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 14. 10. 2013, sp. zn. 4 T 206/2013. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal Okresnímu soudu v Olomouci, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, neboť již jeho rozhodnutím byla primárně založena nesprávnost a nezákonnost rozhodnutí o podané obžalobě.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,  
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1997/2014, ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.1997.2014.1

**Číslo:** 87/2015

**Právní věta:**

O žalobě o určení, zda věc, právo nebo jiná majetková hodnota jsou zatíženy zástavním právem zřízeným na základě rozhodnutí finančního úřadu nebo jiného správního úřadu, rozhodují soudy v občanském soudním řízení.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 26.02.2015

**Spisová značka:** 21 Cdo 1997/2014

**Číslo rozhodnutí:** 87

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Věcná příslušnost, Zástavní právo

**Předpisy:** § 164 obč. zák. ve znění do 31.12.2013  
§ 7 o. s. ř.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Žalobce se žalobou podanou dne 19. 7. 2012 u Okresního soudu Plzeň – sever domáhal, aby bylo určeno, že „jednotka – byt č. 350/2 o velikosti 2+1 a celkové podlahové ploše 66,50 m<sup>2</sup>, nacházející se ve druhém nadzemním podlaží budovy – objektu k bydlení č.p. 350, postavené na pozemku č. parc. st. 466 – zastavěná plocha a nádvoří o výměře 161 m<sup>2</sup>, ke které náleží spoluvlastnický podíl o velikosti 1/4 na společných částech budovy č.p. 350, postavené na pozemku č. parc. st. 466 – zastavěná plocha a nádvoří, a pozemku č. parc. st. 466 – zastavěná plocha a nádvoří, vše nacházející se v k.ú. a obci P. a zapsané na LV 1450 a LV 1620 pro k.ú. a obec P. u Katastrálního úřadu pro Plzeňský kraj, Katastrální pracoviště K., nejsou zatíženy zástavním právem, vzniklým rozhodnutím Finančního úřadu v K. ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14663/2005, 146970/0980, a rozhodnutím Finančního úřadu v K. ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14788/2005, 146970/0980“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že smlouvou o převodu vlastnictví k bytu ze dne 29. 9. 2004 prodal manželům V. a H. P. předmětnou bytovou jednotku (právní účinky vkladu vlastnického práva ve prospěch kupujících nastaly dnem 18.10.2004), od níž dopisem ze dne 6. 4. 2010 odstoupil, neboť kupující nezaplatili kupní cenu, a že byl na základě „souhlasného prohlášení o obnovení vlastnického práva ze dne 18. 5. 2010“ opětovně zapsán jako její vlastník. V době, kdy manželé P. byli „vedeni jako vlastníci předmětného bytu“, bylo k zajištění daňových pohledávek ve výši 2 558 188 Kč a 291 318 Kč zřízeno podle ustanovení § 72*

zákonu č. 337/1992 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2009) rozhodnutími Finančního úřadu v K. ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14663/2005, 146970/0980, a ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14788/2005, 146970/0980, k předmětnému bytu zástavní právo. Vzhledem k tomu, že zástavní právo zřízené rozhodnutími finančního úřadu proti žalobci nepůsobí a že žalovaný „dobrovolně nezjednal nápravu“, žalobce navrhl, aby soud požadovanému určení vyhověl.

Žalovaný namítal, že zástavní právo zřídil „v procesu daňového řízení“ podle ustanovení § 72 zákona č. 337/1992 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) rozhodnutími „orgánu státní správy v oblasti veřejného práva“, jejichž přezkum je „vyhrazen správnímu soudnictví“, a že v době od 29. 9. 2004 do 4. 6. 2010 žalobce neučinil „žádný relevantní úkon, na základě kterého by mohl správce daně usuzovat na skutečnost, že kupní cena za byt nebyla zaplacená a že v důsledku toho může být v budoucnu zpochybněno vlastnictví bytu manželů P.“.

O k r e s n í s o u d Plzeň – sever rozsudkem ze dne 21. 11. 2012 žalobě vyhověl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že odstoupením od smlouvy o převodu vlastnictví bytu ze dne 29. 9. 2004, které žalobce provedl vůči kupujícím V. a H. P., nastal „stejný právní stav, jako kdyby k ní a s ní spojenému převodu vlastnictví nikdy nedošlo“, a že zástavní právo zřízené rozhodnutími býv. Finančního úřadu v K. ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14663/2005, 146970/0980, a ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14788/2005, 146970/0980, nevzniklo, neboť daňoví dlužníci V. a H. P. nebyli „poprávu vlastníky bytu“ a vlastník bytu (tj. žalobce) se zřízením zástavního práva nevyslovil souhlas. Námitku žalovaného, že byl v době zřízení zástavního práva v dobré víře, že byt patří V. a H. P., soud prvního stupně odmítl s odůvodněním, že v tomto případě „dobrá víra zástavního věřitele nemá právní význam“ a že vlastník zástavy, který platně odstoupil od smlouvy o jejím převodu, nemůže požívat „menší míry ochrany oproti zástavnímu věřiteli“.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 28. 6. 2013 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 2 904 Kč k rukám advokátky Mgr. Ing. J. K. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že odstoupením od smlouvy o převodu vlastnictví bytu ze dne 29. 9. 2004 nastal stejný právní stav, jako kdyby k převodu předmětné bytové jednotky na V. a H. P. vůbec nikdy nedošlo, a že proto žalobce nemůže být pokládán za pozdějšího vlastníka zástavy, vůči němuž by mohlo ve smyslu ustanovení § 164 odst.1 obč. zák. působit zástavní právo, zřízené rozhodnutími býv. Finančního úřadu v K. ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14663/2005, 146970/0980, a ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14788/2005, 146970/0980. Námitku žalovaného, že soud prvního stupně nebyl k projednání a rozhodnutí věci věcně příslušným, odvolací soud odmítl s odůvodněním, že předmětem řízení bylo „určení práva vyplývajícího z občanskoprávních vztahů“, aniž by soud také přezkoumával správnost rozhodnutí, jimiž finanční úřad zástavní právo zřídil.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá v první řadě nedostatek „věcné příslušnosti Okresního soudu Plzeň – sever“ a poukazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 8. 2010, č.j. 2 Afs 52/2010-103, z něhož dovozuje, že věc měla být projednána podle soudního řádu správního, když „podmínkou aktivní procesní legitimace v soudním řízení správním nemusí být předchozí účast žalobce v daňovém řízení, nýbrž jeho tvrzení, že byl dosud platným správním aktem omezen na svých právech“, když zástavní právo nevzniklo z občanskoprávního vztahu, ale „rozhodnutím příslušného správního orgánu, tedy ze vztahu veřejnoprávního“, a když „vyslovením existence či neexistence zástavního práva není řešena samotná existence příslušného správního rozhodnutí, jež i po vynesení v napadeném rozsudku uveřejněného výroku neztrácí na právní moci a vykonatelnosti“. Dovolatel dále soudům vytýká, že nevzaly v úvahu judikaturu soudů o tom, že odstoupením od smlouvy nemůže být dotčeno „nabyté vlastnické právo současného vlastníka“, a dovozuje, že obdobným způsobem je třeba postupovat i ohledně dalších věcných práv, včetně práva zástavního. Dovolatel současně zdůraznil, že při rozhodování o zřízení zástavního práva

vycházel „v dobré víře“ z toho, že „stav katastru nemovitostí“ o vlastnictví V. a H. P. „odpovídá skutečnému stavu“ a že je „absurdní“ požadovat, aby „správní orgány prověřovaly ještě před vydáním rozhodnutí o zřízení zástavního práva skutečný vztah k nemovitosti“. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, popřípadě aby rozhodl o postoupení věci k dalšímu řízení věcně příslušnému soudu.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalovaného odmítl. Uvedl, že námitka nedostatku věcné příslušnosti soudů nemůže obstát, neboť se nedomáhal žádného z práv, o němž soudy rozhodují podle ustanovení § 4 soudního řádu správního ve správním soudnictví; o určení, zda tu je či není zástavní právo, rozhodují soudy v občanském soudním řízení. Tvrzení žalovaného o dobré víře finančního úřadu při rozhodování o zřízení zástavního práva podle žalobce nemůže být správné, neboť „vlastnické právo, kterému je soudy poskytována ochrana, je silnější než právo zástavní, které má pouze funkci zajišťovací a případně uhrazovací“.

N e j v y š š í s o u d dovolání žalovaného zamítl.

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době před 1. 1. 2014 – posoudit (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31.12.2013, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí odvolacího soudu významné (mimo jiné) vyřešení otázky procesního práva, které soudy jsou věcně příslušné k projednání a rozhodnutí žaloby o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, bylo-li zástavní právo zřízeno rozhodnutím finančního úřadu (správcem daně), a otázky hmotného práva, za jakých předpokladů se z pohledu ustanovení § 164 odst.1 obč. zák. pokládá za „pozdějšího vlastníka“ zástavy ten, kdo po smluvním převodu vlastnictví na jiného znovu získal (zpět) své vlastnické právo na základě jednostranného nebo dvoustranného odstoupení (zrušení) smlouvy. Odvolací soud druhou z uvedených otázek vyřešil v souladu s ustálenou judikaturou soudů. První otázka však v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla ve všech souvislostech vyřešena, a proto Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Zástavní právo vzniká na základě zástavní smlouvy nebo rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví; za podmínek stanovených zákonem může zástavní právo vzniknout na základě



rozhodnutí soudu nebo správního úřadu; zástavní právo může vzniknout také ze zákona (srov. § 156 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., obč. zák., ve znění pozdějších předpisů účinného do 31. 12. 2013). Na základě rozhodnutí soudu nebo správního úřadu zástavní právo vzniká dnem nabytí právní moci tohoto rozhodnutí (srov. § 160 odst. 1 obč. zák.).

Skutečnost, že soud nebo správní úřad pravomocně rozhodne o zřízení zástavního práva, ještě sama o sobě nemá za následek vznik zástavního práva; ke vzniku zástavního práva dojde pouze v případě, že pravomocné soudní nebo správní rozhodnutí je závazné pro toho, kdo byl v té době (ke dni právní moci rozhodnutí) vlastníkem zástavy.

Správce daně jako správní úřad může svým rozhodnutím zřídit zástavní právo k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství; ke zjištění předmětu zástavy má správce daně oprávnění podle ustanovení § 16 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2009 (dále jen „zákon o správě daní a poplatků“), a v ostatním platí ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu (§ 72 zákona o správě daní a poplatků). Platí proto (mimo jiné) závěr, že na základě pravomocného rozhodnutí správce daně o zřízení zástavního práva vznikne zástavní právo, jen jestliže byl adresát rozhodnutí (jako účastník příslušného řízení) vlastníkem zástavy, popřípadě jestliže dal ke vzniku zástavního práva souhlas ten, kdo je jejím vlastníkem. To, že žalovaný považuje za „absurdní“ požadavek, aby „správní orgány prověřovaly ještě před vydáním rozhodnutí o zřízení zástavního práva skutečný vztah k nemovitosti“, ještě neznamená, že má být akceptován skutečně absurdní závěr, aby zástavní právo zřízené rozhodnutím správce daně zatěžovalo majetek někoho, kdo se zajišťovanou daňovou pohledávkou nemá a nikdy neměl nic společného.

Vznikne-li zástavní právo, působí vždy proti tomu, kdo je (byl) v době vzniku zástavního práva vlastníkem zástavy (zástavním dlužníkem); proti jiné osobě působí zástavní právo jen tehdy, stanoví-li to zákon, popř. za podmínek stanovených v zákoně. Podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 zástavní právo působilo vůči každému pozdějšímu vlastníku zastavené věci, souboru věcí a bytu nebo nebytovému prostoru ve vlastnictví podle zvláštního zákona, nestanoví-li zákon jinak, a totéž platí, jde-li o každého pozdějšího věřitele zastavené pohledávky, o každého pozdějšího oprávněného ze zastaveného jiného majetkového práva nebo předmětu průmyslového vlastnictví a o každého pozdějšího majitele zastaveného obchodního podílu nebo cenného papíru; ten, vůči němuž působí zástavní právo, má postavení zástavního dlužníka (srov. § 164 odst. 1 a 2 obč. zák.).

Ten, jehož vlastnictví se s účinky „*ex tunc*“ znovu „obnovilo“, protože důvodně odstoupil od kupní smlouvy nebo od jiné smlouvy o převodu vlastnictví, je – jak správně uvádí odvolací soud – vlastníkem věci (jiného předmětu převodu) ve stejné podobě, jako kdyby ke kupní nebo jiné smlouvě o převodu vlastnictví vůbec nikdy nedošlo a tedy jako kdyby se nabyvatel nikdy nestal vlastníkem, i když byl jinak právní způsob nabytí vlastnictví (*modus acquirendi*) naplněn. Vyplývá z toho mimo jiné závěr, že nemůže být považován za „pozdějšího vlastníka zastavené věci“, jestliže nabytí (a vlastně nikdy po právu nepozbyl) své vlastnictví dříve než ten, kdo dal věc (právo, jinou majetkovou hodnotu) do zástavy (zástavce). Ten, vůči němuž nepůsobí zástavní právo, nemá postavení zástavního dlužníka a věc (právo, jiná majetková hodnota) tedy není zatížena zástavním právem (srov. též právní závěr uvedený například v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. [21 Cdo 5061/2008](#), který byl uveřejněn pod č. 109 v časopise Soudní judikatura, roč. 2011). Odvolací soud tedy v souladu se zákonem dovodil, že zástavní právo – i kdyby skutečně vzniklo (jak se domnívá žalovaný) na základě rozhodnutí býv. Finančního úřadu v K. ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14663/2005, 146970/0980, a ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14788/2005, 146970/0980, zástavní právo – nyní (poté, co se „obnovilo“ vlastnické právo žalobce) proti žalobci nepůsobí a že tedy předmětná bytová jednotka nadále není zatížena tímto zástavním právem.

Námítka žalovaného, že soudy v posuzovaném případě nebyly věcně příslušné k projednání žaloby o

určení, že „jednotka – byt č. 350/2 o velikosti 2+1 a celkové podlahové ploše 66,50 m<sup>2</sup>, nacházející se ve druhém nadzemním podlaží budovy – objektu k bydlení č.p. 350, postavené na pozemku č. parc. st. 466 – zastavěná plocha a nádvoří o výměře 161 m<sup>2</sup>, ke které náleží spoluvlastnický podíl o velikosti 1/4 na společných částech budovy č.p. 350, postavené na pozemku č. parc. st. 466 – zastavěná plocha a nádvoří, a pozemku č. parc. st. 466 – zastavěná plocha a nádvoří, vše nacházející se v k.ú. a obci P. a zapsané na LV 1450 a LV 1620 pro k.ú. a obec P. u Katastrálního úřadu pro Plzeňský kraj, Katastrální pracoviště K., nejsou zatíženy zástavním právem, vzniklým rozhodnutím Finančního úřadu v K. ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14663/2005, 146970/0980, a rozhodnutím Finančního úřadu v K. ze dne 16. 5. 2005, č.j. 14788/2005, 146970/0980“, a k rozhodnutí o ní, není důvodná.

Vydání rozhodnutí o zřízení zástavního práva k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství podle ustanovení § 72 zákona o správě daní a poplatků patří do výlučné pravomoci správce daně. V případě, že správce daně nerozhodne o zřízení zástavního práva, není nikdo jiný (a ani soud) oprávněn sám stanovit (a to ani formou předběžné otázky), že by k zajištění daňové pohledávky nebo jejího příslušenství vzniklo k věcem, pohledávkám nebo jiným majetkovým právům daňových subjektů nebo osob zúčastněných na daňovém řízení zástavní právo; naopak, při svém rozhodování musí dospět k závěru, že daňová pohledávka a ani její příslušenství nejsou zajištěny zástavním právem, neboť nebyl splněn hmotněprávní předpoklad potřebný pro vznik „daňového“ zástavního práva, spočívající ve vydání rozhodnutí o zřízení zástavního práva. Nemohou být žádné pochybnosti o tom, že o žalobě podané proti rozhodnutí správce daně o zřízení zástavního práva rozhodují soudy ve správním soudnictví (srov. § 4 odst. 1 písm. a/ soudního řádu správního). Vydal-li tedy správce daně rozhodnutí o zřízení zástavního práva podle ustanovení § 72 zákona o správě daní a poplatků, soud je nesmí v řízení podle Části třetí občanského soudního řádu přezkoumávat (tedy posuzovat jeho věcnou správnost) a je povinen z něho (ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř.) vycházet; tímto rozhodnutím však není vázán, jestliže k věci, pohledávce nebo jinému majetkovému právu, k nimž bylo rozhodnutím správce daně uplatněno zástavní právo, vznáší své nároky osoba, která nebyla při rozhodování správce daně daňovým subjektem nebo osobou zúčastněnou na daňovém řízení a není ani jejich právním nástupcem (srov. též právní názor uvedený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2004, sp. zn. [21 Cdo 2328/2003](#), který byl uveřejněn pod č. 109 v časopise Soudní judikatura, roč. 2004).

O žalobě o určení, zda věc, právo nebo jiná majetková hodnota jsou či nejsou zatíženy zástavním právem, rozhodují – jak vyplývá z ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř. – soudy v občanském soudním řízení, neboť zástavní právo je soukromoprávním vztahem (to platí samozřejmě i tehdy, jestliže o jeho zřízení rozhodl soud nebo správní úřad) a zákon nestanoví, že by o takové věci rozhodoval některý správní orgán a že by tedy o ní mohly rozhodovat – za podmínek uvedených v zákoně č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů – soudy ve správním soudnictví (jako soudy věcně příslušné). Na uvedeném závěru nic nemění ani to, jak byla v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 8. 2010, č.j. 1 Afs 52/2010-103 (který se ostatně, jak vyplývá z právní věty, s níž byl publikován pod č. 2146/2010 ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, projednávaného případu vůbec netýká) vymezena procesní a věcná legitimace k podání žaloby proti rozhodnutí správce daně, neboť nemá (a ani nemůže mít) jakýkoliv vliv na oprávnění (pravomoc) soudů projednat žalobu o určení, zda věc, právo nebo jiná majetková hodnota jsou či nejsou zatíženy zástavním právem, a rozhodnout o ní v občanském soudním řízení.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů věcně správný. Protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4511/2014, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.4511.2014.1

**Číslo:** 88/2015

**Právní věta:**

K projednání a rozhodnutí sporu o náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím Ústavního soudu je dána pravomoc soudu.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 28.04.2015

**Spisová značka:** 30 Cdo 4511/2014

**Číslo rozhodnutí:** 88

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Odpovědnost státu za škodu, Pravomoc soudu, Zadostiučinění (satisfakce)

**Předpisy:** § 7 o. s. ř.

§ 8 odst. 1 předpisu č. 82/1998Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*M ě s t s k ý s o u d v P r a z e u s n e s e n í m z e d n e 8. 4. 2014 p o t v r d i l u s n e s e n í s o u d u p r v n í h o s t u p n ě, j í m ě b y l o z a s t a v e n o ř í z e n í o ž a l o b ě, k t e r o u s e ž a l o b k y n ě d o m á h a l a z a p l a c e n í č á s t k y 200 000 K č z t i t u l u n á h r a d y n e m a j e t k o v é ú j m y z a n e s p r á v n ý ú ř e d n í p o s t u p Ú s t a v n í h o s o u d u v ř í z e n í v e d e n é m p o d s p. z n. [III. ÚS 2061/2012](#) d l e z á k o n a č. 82/1998 Sb., o o d p o v ě d n o s t i z a š k o d u z p ů s o b e n o u p ř i v ý k o n u v e ř e j n é m o c i r o z h o d n u t í m n e b o n e s p r á v n ý m ú ř e d n í m p o s t u p e m a o z m ě n ě z á k o n a Č e s k é n á r o d n í r a d y č. 358/1992 Sb., o n o t á ř í c h a j e j i c h č i n n o s t i (n o t á ř s k ý ř á d), v e z n ě n í p o z d ě j š í c h p ř e d p i s ů (d á l e j e n „O d p š k“). Ú s t a v n í s o u d u s n e s e n í m z e d n e 10. 9. 2012 o d m í t l ú s t a v n í s t í ž n o s t ž a l o b k y n ě s t í m, ž e v ř í z e n í n e b y l a z a s t o u p e n a a d v o k á t e m. S o u d p r v n í h o s t u p n ě s o d k a z e m n a n á l e z Ú s t a v n í h o s o u d u z e d n e 19. 9. 2013, s p. z n. [II. ÚS 179/13](#), d o s p ě l k z á v ě r u, ž e v d a n é v ě c i n e n í d á n a p r a v o m o c k r o z h o d o v á n í s o u d u. O d v o l a c í s o u d s e s t í m t o z á v ě r e m z t o t o ž n í l.*

*U s n e s e n í O b v o d n í h o s o u d u p r o P r a h u 1 z e d n e 11. 11. 2013 v c e l ě m j e h o r o z s a h u n a p a d l a ž a l o b k y n ě d o v o l á n í m, p ř í c e m ě s p l n ě n í p ř e d p o k l a d ů p ř í p u s t n o s t i d o v o l á n í s p a t ř u j e v t o m, ž e n a p a d e n é r o z h o d n u t í z á v í s í n a v y ř e š e n í p r á v n í o t á z k y h m o t n ě h o n e b o p r o c e s n í h o p r á v a, k t e r á v r o z h o d o v á n í d o v o l a c í h o s o u d u n e b y l a d o s u d v y ř e š e n a. D o v o l a t e l k a f o r m u l u j e o t á z k u, z d a z á k o n m ů ž e n ě k t e r ý z o r g á n ů s t á t n í m o c i v y j m o u t z o d p o v ě d n o s t i d l e č l. 36 o d s t. 3 L i s t i n y z á k l a d n í c h p r á v a s v o b o d (d á l e j e n „L i s t i n a“). J a k o d o v o l a c í d ů v o d d o v o l a t e l k a u v á d í n e s p r á v n ě p r á v n í p o s o u z e n í v ě c i.*

*Dovolatelka odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. [II. ÚS 2159/11](#), a domáhá se přímé aplikace čl. 36 odst. 3 Listiny. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení společně s usnesením soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.*

*N e j v y š š í s o u d rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností, přičemž shledal dovolání přípustným pro řešení právní otázky dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu neřešené, zda v případě uplatnění nároku dle zákona č. 82/1998 Sb. na náhradu škody, resp. nemajetkové újmy, způsobené nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem Ústavního soudu, je v pravomoci obecných soudů takto uplatněný nárok projednat a rozhodnout o něm.

Dovolání je důvodné.

Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích opakovaně uvádí, že v souladu se zásadou presumpce správnosti rozhodnutí není soud v řízení o odpovědnosti státu za škodu oprávněn sám posuzovat zákonnost rozhodnutí vydaného v jiném řízení a podmínka nezákonnosti rozhodnutí je splněna pouze tehdy, bylo-li toto pravomocné rozhodnutí skutečně jako nezákonné zrušeno nebo změněno příslušným orgánem (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. [25 Cdo 1230/2003](#), publikované v Souboru civilních rozhodnutí NS, sv. 30, pod C 2818, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. [25 Cdo 2162/2005](#)). Tento závěr je rovněž potvrzován judikaturou Ústavního soudu (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2012, sp. zn. [III. ÚS 3622/12](#), usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. [III. ÚS 541/08](#), nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. [II. ÚS 1015/10](#)).

Možnost, že při rozhodovací činnosti soudu dojde k pochybení, nelze nikdy předem úplně vyloučit. Z toho důvodu má soudní soustava vnitřní kontrolní mechanismy. Soudní rozhodnutí podléhá pouze soudnímu přezkumu. Tato vnitřní kontrola se realizuje pouze prostřednictvím opravných prostředků – instančním postupem (viz Alena Winterová, Alena Macková, a kolektiv, Civilní právo procesní, Část první: Řízení nalézací, 7. vydání, Praha: Linde, 2014, s. 500). V obecném soudnictví lze užít opravné prostředky řádné (odvolání) a mimořádné (dovolání, žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost). Mimo obecné soudnictví pak stojí další prostředky nápravy, jimiž jsou ústavní stížnost a na mezinárodní úrovni stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“).

Nejvyšší soud se ve své judikatuře již zabýval otázkou posuzování zákonnosti rozhodnutí, proti nimž není přípustný opravný prostředek, v odškodňovacím řízení. V rozsudku ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. [30 Cdo 4286/2013](#), Nejvyšší soud uvedl: „Podmínka zakotvená v ustanovení § 8 odst. 1 OdpŠk brání tomu, aby odškodňovací řízení plnilo funkci, která náleží opravným prostředkům. V souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* je na osobě, která se cítí být rozhodnutím vydaným orgánem veřejné moci dotčena na svých právech, aby se proti takovému rozhodnutí bránila prostřednictvím opravných prostředků a docílila tak jeho zrušení. Ani v případě prvostupňových rozhodnutí, proti nimž není přípustný opravný prostředek, nelze obecně dojít k závěru, že absenci opravného

prostředku by mělo nahradit odškodňovací řízení. Soudní řízení není, až na výjimky, povinně dvojinstanční. V případě rozhodnutí, u nichž zákonodárce dospěje k závěru, že jejich přezkum v opravném řízení není důvodný, by bylo proti smyslu zákonné úpravy, aby tato rozhodnutí byla přezkoumávána v řízení odškodňovacím.“

I při využití veškerých výše uvedených prostředků nápravy je nutné připustit, že konečné rozhodnutí může být objektivně nesprávné. Za těchto okolností však stát za případnou škodu způsobenou tímto rozhodnutím, odpovědnost nenese. Ze zákona nelze nikterak dovodit, že by stát odpovídal za škodu způsobenou rozhodnutím, které nebylo zrušeno. Neexistuje tedy zákonný podklad pro to, aby byla žalobci přiznána náhrada škody v situaci, kdy rozhodnutí, proti němuž brojí, nebylo zrušeno či změněno (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. března 2011, sp. zn. [28 Cdo 2025/2009](#)).

Dovozuje-li dovolatelka odpovědnost státu za škodu přímo z ústavních předpisů (čl. 36 odst. 3 Listiny), lze poukázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. [25 Cdo 2632/2005](#), uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí NS, pod C 4643, z jehož odůvodnění jednoznačně vyplývá, že ustanovení Listiny nezakládají přímý nárok na náhradu škody. Ustanovení čl. 36 Listiny nestanoví přímé hmotněprávní nároky poškozeného proti odpovědnému subjektu a v tomto směru jeho odst. 4 výslovně odkazuje na zákonnou úpravu, která ve zvláštním zákoně, jímž je v daném případě zákon č. 82/1998 Sb., stanoví předpoklady, za nichž má každý právo na náhradu škody. Nejsou-li tyto předpoklady splněny, nelze nad rámec tohoto zvláštního zákona odškodnění přiznat. Ostatně i Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 24. 8. 2005, sp. zn. [III. ÚS 152/05](#), vyslovil, že kromě nároků upravených ve zvláštním zákoně (tehdy zákon č. 58/1969 Sb.) soud nemůže žádné další nároky konstituovat (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2007, sp. zn. [25 Cdo 3113/2005](#), nebo ze dne 22. 11. 2007, sp. zn. [25 Cdo 811/2006](#)).

Z výše uvedeného plyne závěr o bezdůvodnosti takto uplatněného nároku. Nelze se však ztotožnit se závěrem, že je možné odmítnout projednat takto uplatněný nárok a řízení zastavit s odůvodněním, že není dána pravomoc k rozhodování soudu, byť je žalobou namítán nesprávný úřední postup nebo nezákonnost rozhodnutí Ústavního soudu. I v tomto případě jde o nárok na náhradu škody, případně nemajetkové újmy, dle zákona č. 82/1998 Sb., který je svou povahou nárokem soukromoprávním, tudíž jde o spor vyplývající z poměrů soukromého práva ve smyslu ust. § 7 o. s. ř. Hmotněprávní úprava, zejména ust. § 8 odst. 1 OdpŠk, brání tomu, aby v odškodňovacím řízení docházelo k porušování obecných principů hierarchické výstavby právního řádu a soudní soustavy. Nesoulad žalobou uplatňovaného nároku s hmotněprávní úpravou, však nemůže být důvodem odmítnutí žalobu projednat a zastavení řízení pro nedostatek pravomoci, nýbrž je důvodem k zamítnutí žaloby po meritorním projednání.

V posuzovaných souvislostech je na místě poukázat i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2012, sp. zn. [30 Cdo 1846/2012](#), v němž vyjádřil, že považuje za nepřípustné, aby obecné soudy posuzovaly postup Ústavního soudu v řízení o ústavních stížnostech a v ostatních speciálních řízeních svěřených k rozhodování Ústavnímu soudu. Nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2013, sp. zn. II. ÚS 179/2013, na nějž soudy nižších stupňů dovolatelku odkázaly, byla ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu odmítnuta. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 30 Cdo 443/2012, pak za nezákonné ve smyslu § 8 zák. č. 82/1998 Sb. je třeba považovat rozhodnutí Ústavního soudu, jestliže jeho nezákonnost byla deklarována v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (aniž by zároveň takové rozhodnutí bylo zrušeno). Pokud by nebylo v pravomoci soudů projednat žalobu, již je uplatňován nárok na náhradu škody, příp. nemajetkové újmy, způsobené nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím Ústavního soudu, pak ani v případě, v němž by nezákonnost rozhodnutí Ústavního soudu byla deklarována Evropským soudem pro lidská práva, by se poškozenému odškodnění nedostalo, neboť ještě před tím, než by poškozený mohl prokázat existenci tohoto deklaratorního rozhodnutí, by řízení bylo zastaveno. V tomto případě by tudíž šlo o protiústavní odmítnutí spravedlnosti.

Z výše vyložených důvodů považoval dovolací soud usnesení odvolacího soudu za nesprávné, a proto je podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí také na usnesení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. také toto usnesení a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1, části první věty za středníkem, o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.



# Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 1. 2015, sp. zn. 62 Co 24/2015, ECLI:CZ:MSPH:2015:62.CO.24.2015.1

**Číslo:** 89/2015

**Právní věta:**

Ustanovení § 140a insolvenčního zákona neplatí pro exekuční (vykonávací) řízení. Vliv účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného a vliv rozhodnutí, jímž byl zjištěn úpadek povinného, na probíhající exekuční (vykonávací) řízení upravuje ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona a ustanovení § 140e insolvenčního zákona.

**Soud:** Městský soud v Praze

**Datum rozhodnutí:** 23.01.2015

**Spisová značka:** 62 Co 24/2015

**Číslo rozhodnutí:** 89

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Insolvency

**Předpisy:** § 140a odst. 1 předpisu č. 182/2006Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*O b v o d n í s o u d p r o P r a h u 7 u s n e s e n í m z e d n e 26. 11. 2014 z a m í t l n á v r h p o v i n n é z e d n e 29. 9. 2014 n a z a s t a v e n í e x e k u c e.*

*Soud prvního stupně vyšel z toho, že pověřením Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 1. 4. 2014, byl soudní exekutor Mgr. D. V. pověřen nařízením a vedením exekuce podle vykonatelného výkazu nedoplatek V. z. p. Č. r. ze dne 27. 8. 2013 pro 47 530 Kč a penále 71 154 Kč, celkem 118 684 Kč. Povinná podala dne 29. 9. 2014 návrh na zastavení exekuce, který odůvodnila tím, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 4. 9. 2014 bylo rozhodnuto o úpadku povinné a bylo schváleno její oddlužení. Podle soudu prvního stupně došlo k zahájení insolvenčního řízení již dne 22. 4. 2013. Oprávněný se zastavením exekuce nesouhlasil, když uváděl, že exekuce byla zahájena již v dubnu 2014, kdežto oddlužení povinné bylo povoleno až 4. 9. 2014; k zastavení exekuce proto podle něj neexistoval žádný zákonný důvod. Soud I. stupně věc na uvedeném základě posoudil tak, že předmětná exekuce byla nařízena po zahájení insolvenčního řízení, ale dříve než bylo rozhodnuto o úpadku povinné a než bylo povoleno její oddlužení. Vyšel proto z ust. § 109 odst. 1 písm. c) ins. zák., z něhož vyplývá, že zahájení insolvenčního řízení nebrání tomu, aby exekuce byla nařízena, avšak nemůže být provedena a je možné v ní pokračovat až po skončení oddlužení. Z tohoto důvodu soud*

*prvního stupně návrh povinné na zastavení exekuce jako nedůvodný zamítl.*

*Uvedené usnesení napadla včasným odvoláním povinná.*

*Namítala, že podle ust. § 140e odst. 1 ins. zák. nelze v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, zahájit, nařídit ani provést výkon rozhodnutí nebo exekuci. Z uvedeného důvodu měla být exekuce zastavena. Dále uváděla, že se soud prvního stupně v napadeném usnesení nevypořádal se skutečností, že je prováděna exekuce na plat manžela povinné, ačkoliv se jej exekuce povinné vůbec netýká. Dluhy na zdravotním nebo sociálním pojištění nepatří do společného jmění manželů, a není tedy důvodu, proč exekuci na příjem manžela provádět. Na základě shora uvedeného povinná navrhovala, aby odvolací soud napadené rozhodnutí změnil tak, že se exekuce zastavuje, případně aby rozhodl, že nařízená exekuce proti povinné nebude provedena.*

*Oprávněný ani soudní exekutor se k odvolání povinné nevyjádřili.*

*M ě s t s k ý s o u d v Praze rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Odvolací soud postupoval podle zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, v platném znění (dále jen „ex. ř.“), a podle zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř., v platném znění, přezkoumal napadené usnesení podle § 212 a § 212a odst. 5 a 6 o. s. ř. včetně řízení, které jeho vydání předcházelo, aniž by ve věci nařizoval jednání (§ 254 odst. 8 o. s. ř. za použití § 269 odst. 2 o. s. ř.) a dospěl k závěru, že napadené usnesení je věcně správné.

Podle § 55 odst. 4 ex. ř. o zastavení exekuce rozhoduje exekutor i bez návrhu, souhlasí-li se zastavením oprávněný. Nesouhlasí-li oprávněný, požádá exekutor o zastavení exekuce soud, který postupuje podle odstavce 5.

Podle § 52 odst. 1 ex. ř. nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

Z obsahu spisu odvolací soud zjistil, že exekuční řízení bylo v projednávané věci zahájeno dne 31. 1. 2014. Dále odvolací soud zjistil z insolvenčního rejstříku, že insolvenční řízení ve věci povinné vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. MSPH 76 INS 19769/2014 bylo zahájeno dne 18. 7. 2014. Z usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 9. 2014, č. j. MSPH 76 INS 19769/2014-A-10, odvolací soud zjistil, že byl zjištěn úpadek povinné a že bylo povoleno její oddlužení.

Podle § 109 odst. 1 písm. c) věta první insolvenčního zákona č. 182/2006 Sb., ve znění platném od 1. 1. 2014 (dále jen „ins. zák.“ – poznámka odvolacího soudu) se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky: výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést.

Z uvedeného se podává, že zahájením insolvenčního řízení – v projednávané věci dnem 18. 7. 2014 – nastal účinek vyplývající z ust. § 109 odst. 1 písm. c) ins. zák., tj. že zahájenou exekuci nelze (až do pravomocného skončení řízení o oddlužení) provést. Tento účinek nastává přímo ze zákona a soud o něm nerozhoduje. Návrh povinné nelze odůvodnit ani ust. § 140e odst. 1 ins. zák., ze kterého pouze vyplývá, že v době, kdy trvají účinky úpadku, nelze nařídit výkon rozhodnutí nebo zahájit exekuční řízení. V projednávané věci však exekuční řízení bylo zahájeno ještě předtím (31. 1. 2014), než byl zjištěn úpadek povinné (4. 9. 2014), a tedy dříve než mohly nastat jeho účinky; zahájení exekučního řízení tak úpadek bránit nemohl. Na věc nedopadá ani ust. § 140a ins. zák., které upravuje přerušování nalézacích soudních a rozhodčích řízení, netýká se však řízení o výkon rozhodnutí či řízení



exekučního; účinky rozhodnutí o úpadku na posléze uvedená řízení upravuje již citované ust. § 140e ins. zák.

K tomu odvolací soud dále uvádí, že z dikce § 140a odst. 1 věta druhá ins. zák. sice přímo nevyplývá, že přerušení řízení z důvodu rozhodnutí o úpadku se netýká řízení exekučního (vykonávacího), ale pouze řízení nalézacího, nicméně tento závěr lze dovodit zejména logickým a systematickým výkladem insolvenčního zákona. Jak již je výše uvedeno, podle § 109 odst. 1 písm. c) ins. zák. platí, že zahájenou exekuci (výkon rozhodnutí) nelze (až do pravomocného skončení řízení o oddlužení) provést, takže je již nadbytečné, aby exekuční (vykonávací) řízení bylo navíc ještě přerušeno ze zákona, neboť by to již bylo nadbytečné. Odvolací soud dále poukazuje na ust. § 266 odst. 1 písm. h) ins. zák., z něhož vyplývá, že prohlášením konkursu se ze soudních a rozhodčích řízení nepřerušují řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce, ale i zde platí režim předpokládaný v § 109 odst. 1 písm. c) ins. zák. Konkurs je nepochybně závažnější způsob řešení úpadku dlužníka než oddlužení a bylo by nelogické, aby v případě prohlášení konkursu na majetek dlužníka exekuční (vykonávací) řízení přerušeno nebylo a v případě dříve vydaného rozhodnutí o úpadku takového řízení přerušeno bylo. V praxi by tak došlo k případu, pokud by úpadek dlužníka byl řešen dvojfázově, kdy nejprve by bylo vydáno rozhodnutí o úpadku podle § 136 ins. zák. a exekuční (vykonávací) řízení by bylo přerušeno ze zákona podle § 140a odst. 1 věta druhá ins. zák. a poté by bylo za tři měsíce rozhodnuto o způsobu řešení úpadku dlužníka prohlášením konkursu na majetek úpadce podle § 149 odst. 1 ins. zák. a exekuční (vykonávací) řízení by již přerušeno nebylo.

Odvolací soud tak uzavírá, že exekuční (vykonávací) řízení zahájené před rozhodnutím o úpadku se podle § 140a odst. 1, věta druhá, ins. zák. ve znění platném od 1. 1. 2014 nepřerušuje, ale podle § 109 odst. 1 písm. c) cit. zák. výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, nelze provést.

Je přitom zřejmé, že nemožnost provést podle ust. § 109 odst. 1 písm. c) ins. zák. exekuci není důvodem k zastavení exekuce, a to ani podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jak se domnívala povinná, když ani nejde o skutečnost, která by podle § 44 odst. 7 ex. ř. ve znění platném do 31. 12. 2012 byla skutečností rozhodnou pro nařízení exekuce (srov. obdobně usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 5 Co 1023/2011).

Odvolací soud má za nedůvodnou rovněž námitku povinné, podle které měl soud prvního stupně zastavit exekuční řízení též z důvodu, že nezákonně postihuje plat jejího manžela. K tomu odvolací soud uvádí, že je-li exekučním příkazem postižena součást společného jmění manželů, je účastníkem exekučního řízení, pokud jde o tuto součást, i manžel povinného. (§ 36 odst. 2 ex. ř.). Je pak výlučně na manželu povinné jako na účastníkovi řízení, aby případně využil právní prostředky sloužící jeho ochraně, např. návrhem na zastavení exekuce. Není však možné, aby se ochrany namísto něj domáhala povinná prostřednictvím návrhu na zastavení exekučního řízení.

Na základě shora uvedeného dospěl odvolací soud – zcela ve shodě se soudem prvního stupně – k závěru, že v dané věci nebyly naplněny předpoklady pro zastavení exekuce.

Odvolací soud proto postupoval podle ust. § 219 o. s. ř. a napadené rozhodnutí soudu prvního stupně jako věcně správné potvrdil.

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4020/2014, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.4020.2014.1

**Číslo:** 90/2015

**Právní věta:**

Domáhá-li se žalobce v pozdějším řízení náhrady újmy na základě totožných skutkových tvrzení jako v řízení již dříve zahájeném a dosud pravomocně neskončeném, ovšem požaduje vyšší náhradu než v řízení prvním, pak je dána překážka řízení (věci zahájené) pouze co do části, v níž se žalobní žádání překrývá s žádáním v řízení prvním.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 28.04.2015

**Spisová značka:** 30 Cdo 4020/2014

**Číslo rozhodnutí:** 90

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Litispendence

**Předpisy:** § 83 odst. 1 o. s. ř.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 usnesením ze dne 11. 12. 2013 zastavil řízení co do částky 3 333 333,33 Kč představující náhradu nemajetkové újmy z nesprávného úředního postupu Obvodního soudu pro Prahu 7 ve věci vedené pod sp. zn. 4 C 429/2008. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že ve věci je dána překážka věci zahájené, neboť v řízení vedeném u téhož soudu pod sp. zn. 42 C 83/2011 se žalobce domáhá po žalované náhrady nemajetkové újmy ve výši 1 000 000,- Kč na základě totožných skutkových tvrzení.*

*M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 29. 4. 2014 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že co do částky 2 333 333,33 Kč se řízení nezastavuje, jinak, tj. ohledně částky 1 000 000,- Kč, rozhodnutí potvrdil. Odvolací soud uvedl, že nedostatek podmínky řízení se týká toliko části žalovaného nároku ve výši 1 000 000,- Kč, v níž se žalobcem v této věci uplatněný procesní nárok překrývá.*

*Usnesení odvolacího soudu do části, již odvolací soud změnil usnesení soudu prvního stupně, napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že odvolací soud otázku existence překážky věci zahájené posoudil jinak, než je tato řešena v judikatuře Nejvyššího soudu. Jako dovolací důvod*

dovatelka uvádí nesprávné právní posouzení věci. Dovatelka namítá, že v odškodňovacím řízení je stanovení formy a výše zadostiučinění úvahou soudu (nikoliv zcela volnou, neboť soud je do jisté míry vázán i stanoviskem Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. [Cpjn 206/2010](#)), a není proto rozhodné, jaké výše zadostiučinění se žalobce v tom kterém odškodňovacím řízení domáhá (soud samozřejmě nemůže přiznat něco jiného nebo více, než je žalobou požadováno). Žalovanou částku ostatně žalobce určil svou (v tomto případě ničím nevázanou a zcela přepjatou) volnou úvahou. Rozhodnutí odvolacího soudu není v souladu s ust. § 83 odst. 1 o. s. ř., jakož i recentní judikaturou, na níž odvolací soud odkazuje – např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. [23 Cdo 1692/2009](#). Dovatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení v dovolání napadeném rozsahu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

Dovolací soud shledal dovolání přípustným pro řešení právní otázky v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešené. Jde o otázku, zda v případě odškodňovacího řízení dle zákona č. 82/1998 Sb. při posouzení podmínky řízení spočívající v překážce věci zahájené, lze totožnost předmětu řízení posuzovat pouze s ohledem na skutková tvrzení žalobce, anebo je nezbytné přihlížet také k tomu, čeho se žalobce domáhá (žalobnímu žádání či petitu).

Dovolání není důvodné.

Vymezením totožnosti řízení se dovolací soud již opakovaně zabýval. V dovolatelkou citovaném usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. [23 Cdo 1692/2009](#), Nejvyšší soud uvedl: „Totožnost řízení je rozhodná pro posouzení překážky věci rozhodnuté, případně překážky litispendence; je dána totožností jejich předmětu a totožností účastníků. Předmětem občanského soudního řízení je žalobcem uplatněný procesní nárok, který je vymezen předmětem (žalobním petitem) a základem, který tvoří právně relevantní skutečnosti, na nichž žalobce svůj nárok zakládá (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2002, sp. zn. [22 Cdo 1646/2000](#), publikované pod č. 1103 ve svazku 15 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaného nakladatelstvím C. H. Beck). Jinak řečeno, totožnost předmětu řízení předpokládá jak totožná skutková tvrzení žalobce, tak i totožný žalobní petit.“

Otázkou totožnosti předmětu řízení při rozhodování o nárocích, jimiž se žalobce jako poškozený domáhá náhrady nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení, se Nejvyšší soud výslovně zabýval v usnesení ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. [30 Cdo 1908/2014](#) (s odkazem na stanovisko ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. [Cpjn 206/2010](#), uveřejněné pod číslem 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) se závěrem, dle něž v případě, kdy žalobce opětovně uplatňuje nárok na náhradu újmy způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě, pak překážka věci rozsouzené je dána pouze tehdy, nárokuje-li žalobce náhradu újmy jen za období, které již bylo předmětem posuzování v předcházejícím řízení. Pouze v takovém případě by předmět řízení byl vymezen zcela shodně. Pokud však řízení nadále pokračuje a žalobce nově uplatní nárok i za toto další období, nejde o shodné vymezení předmětu řízení. Neuplynula-li od rozhodnutí v předcházejícím řízení dostatečně dlouhá doba, aby celkovou délkou řízení bylo možno hodnotit za nepřiměřeně dlouhou, je tato okolnost

důvodem pro zamítnutí žaloby, nezakládá však překážku věci rozsouzené.

Ve zde posuzovaném případě však zjevně žalobce požaduje náhradu újmy na základě totožného předmětu řízení, avšak s odlišným – o 2 333 333.-Kč vyšším žalobním žádáním (petitem).

Nelze se zde bez dalšího ztotožnit s názorem dovolatelky, dle něžž není rozhodné, jaké výše zadostiučinění se žalobce v tom kterém odškodňovacím řízení domáhá. Obecně platí doktrinální procesní závěr, že předmět řízení je totožný, jsou-li totožná jak skutková tvrzení žalobce, tak žalobní petit.

Nejvyšší soud vychází z toho, že taková zásada působí i ohledně nároků na náhradu nemajetkové újmy vzniklé v důsledku nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu. Na tom nic nemůže změnit ani dovolatelkou zmiňovaná okolnost, že stanovení formy a výše zadostiučinění závisí do jisté míry na uvážení soudu, neboť, jak sama dovolatelka uvádí, soud je při stanovení formy a výše zadostiučinění omezen právě žalobním žádáním. Platí judikaturou dovozený závěr (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. [30 Cdo 1684/2010](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. [30 Cdo 3850/2014](#), publikovaný pod R 37/2015), že rozhodování o těchto nárocích je případem způsobu vypořádání právního vztahu vyplývajícího z právního předpisu dle § 153 odst. 2 o. s. ř. a že soudy nejsou při rozhodování o takových nárocích vázány uplatněným žalobním návrhem, zároveň se však uplatňuje působení dispoziční zásady soukromoprávního soudního řízení v tom smyslu, že soudy nemohou žalobci přisoudit ani na tomto nároku více, nežli žalobou požaduje.

Pokud pak žalobce v průběhu řízení postupem dle § 95 o. s. ř. za souhlasu soudu změnil žalobu jejím rozšířením tak, že na uplatněném nároku požaduje nadále více, nežli doposud, je na místě i o takovém jeho žalobním žádání věcně rozhodnout.

Domáhá-li se žalobce v pozdějším řízení náhrady újmy na základě totožných skutkových tvrzení jako v řízení již dříve zahájeném a dosud pravomocně neskončeném, ovšem požaduje vyšší náhradu než v řízení prvním, pak je dána překážka řízení (věci zahájené) pouze co do části, v níž se žalobní žádání překrývá s žádáním v řízení prvním, jak správně uzavřel odvolací soud. Naopak nic nebrání tomu, aby o zbývající části – žádání „navíc“ – soud meritorně rozhodl, a buď případně žalobci náhradu přiznal, dospěje-li ke zjevně výjimečnému závěru, že přiznání náhrady požadované v prvním řízení nebylo jen se zřetelem k projevu dispoziční zásady přiměřeným, anebo aby rozhodl o takovém žádání zamítavě, byla-li náhrada přiznaná při rozhodování o dřívějším návrhu ve smyslu přiměřenosti vypořádána nebo byl-li nárok shledán zcela nedůvodným. Řízení by ovšem měla být především ve smyslu § 112 odst. 1 o. s. ř. spojena. Nestane-li se tak, bude muset soud rozhodující o pozdějším návrhu vyčkat rozhodnutí o původně uplatněném návrhu. Uvedené ostatně musí platit i pro případ, že takový, oproti původně uplatněnému, zvýšený nárok uplatní samostatnou žalobou po skončení řízení o původním nároku.

Nerozhodná je rovněž námitka žalované, že volnou úvahou žalobce určená částka v tomto případě je „ničím nevázaná a zcela přepjatá“, neboť právě důvodnost požadovaného odškodnění má být předmětem meritorního posouzení věci.

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1467/2014, ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.1467.2014.1

**Číslo:** 91/2015

## **Právní věta:**

Rozsáhlost doplnění dokazování ve smyslu ustanovení § 213 odst. 4 o. s. ř. nevyjadřuje počet (množství) důkazů, které by měly být za odvolacího řízení provedeny, nýbrž rozsah skutečností významných pro posouzení věci, ohledně kterých je třeba za odvolacího řízení doplnit dokazování. Zcela nedostatečným dokazováním se má v tomto ustanovení na mysli stav, kdy soud prvního stupně sice provedl některé důkazy, avšak šlo o důkazy zjevně nezpůsobilé objasnit skutečnosti, které jsou pro rozhodnutí nebo řízení významné.

Má-li odvolací soud za to, že mají být provedeny jiné než účastníky řízení navržené důkazy, které jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a které vyplývají z obsahu spisu, nemůže rozhodnutí soudu prvního stupně z tohoto důvodu zrušit; v takovém případě je na odvolacím soudu, aby uvedené důkazy provedl sám.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 31.03.2015

**Spisová značka:** 21 Cdo 1467/2014

**Číslo rozhodnutí:** 91

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Dokazování, Neplatnost právního úkonu, Okamžité zrušení pracovního poměru, Povinnosti zaměstnanců

**Předpisy:** § 213 odst. 4 o. s. ř. ve znění do 31.12.2013

§ 213a odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31.12.2013

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

## **Sbírkový text rozhodnutí:**

*Nedatovaným dopisem, doručeným žalobkyni dne 21. 6. 2010, žalovaný sdělil žalobkyni, že s ní rozvazuje pracovní poměr okamžitým zrušením, neboť žalobkyně jako zaměstnanec žalovaného „na pozici“ obchodní referent „v měsíci červnu 2010 vyskladnila letecké přístroje pro společnost A. I., a. s., podle dodacích listů č. 100220, 100212, 100705 a 100722 v celkové hodnotě přes 1 600 000 milionu Kč“, a to „přesto, že toto zboží nemělo být ještě v celkovém rozsahu v předmětu období dle závazných objednávek dodáno“, že žalobkyni k tomu nebyl dán pokyn zaměstnavatele a že vyskladnění zboží ani nebylo v takovém rozsahu požadováno zákazníkem, podle prohlášení*

společnosti A. I., a. s., nebylo zboží podle dodacích listů č. 100720, 100712, 100705 a 100722 v celkové ceně 1 600 000 milionu Kč dodáno a podle prohlášení společnosti T., spol. s r. o., nebyla zásilka obsahující předmětné zboží předána k přepravě. Dále bylo zjištěno, že žalobkyně na základě objednávky č. P105 připravila údajně na základě dodacího listu č. 710090950 zboží v celkové hodnotě 323 250 Kč k „osobnímu odběru“, ale podle evidence zaměstnavatele „založila předmětný dodací list, aniž by byl opatřen podpisem odběratele“, že „tato objednávka není pravou objednávkou vystavenou společností XIO a. s.“ a že podle prohlášení této společnosti „nebyla objednávka vystavena a zboží nebylo společnosti dodáno“. V tomto jednání žalobkyně spatřoval žalovaný „hrubé porušení povinností zaměstnance“.

Žalobkyně se domáhala, aby bylo určeno, že uvedené okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že neporušila žádnou svou pracovní povinnost, neboť vyskladnila zboží objednané společností A. I., a. s., a dne 31. 5. 2010 kolem 15.00 hodin je předala „ve formě dvou kusů zásilek“ v sídle žalovaného řidiči přepravce T., spol. s r. o., u něhož objednala přepravu předmětné dodávky, což řidič přepravce stvrdil svým podpisem. Následně bylo zjištěno, že společnosti A. I., a. s., byla doručena pouze jediná zásilka, a žalobkyně proto zahájila s přepravcem reklamační řízení, o jehož výsledku však „již nemá žádné povědomí“, neboť žalovaný jí dnem 7. 6. 2010 zabránil v přístupu do práce. K jednání vytýkanému jí žalovaným v souvislosti s dodávkou pro společnost XIO a. s. se žalobkyně „nemá možnost vyjádřit“, neboť „dodávku pro společnost XIO a. s. z listopadu 2009 žalovaný prověřoval teprve poté, co žalobkyni v červnu 2010 znemožnil další výkon práce“. Žalobkyně zdůraznila, že v listopadu 2009 byla u žalovaného provedena inventura, kterou nebyly zjištěny žádné nedostatky, a žalobkyni nebylo „nic vytčeno“. Okamžité zrušení pracovního poměru není podle názoru žalobkyně „dostatečně skutkově specifikováno“, neboť v něm není uvedeno, kterou konkrétní pracovní povinnost žalobkyně porušila, a není „dostatečně skutkově konkretizováno vlastní jednání žalobkyně“, které žalovaný považuje za „hrubé porušení povinností zaměstnance“.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 – poté, co usnesením vyhlášeným u jednání dne 13. 4. 2011 vyloučil k samostatnému řízení vzájemný návrh žalovaného, aby mu žalobkyně zaplatila na náhradě škody 2 342 770 Kč s úroky z prodlení – rozsudkem ze dne 19. 9. 2012 doplněným rozsudkem ze dne 19. 9. 2012 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení 14 520 Kč k rukám advokáta JUDr. A. S., Ph.D., a „na účet zdejšího soudu svědecké v částce 3 302 Kč“. Zjistil, že žalobkyně byla u žalovaného zaměstnána jako obchodní referent, že jejím hlavním úkolem bylo „vyřizovat požadavky zákazníků“ a že inventurou provedenou ve „skladu jejích výrobků“ bylo zjištěno, že dne 31. 5. 2010 došlo k expedici zboží pro zákazníka A. I., a. s., (jednoho kartonu o váze 5 kg) a že tato zásilka byla předána k přepravě společnosti T., spol. s r. o., a zákazníkovi byla doručena. Na objednávce přepravy této zásilky bylo připsáno „+ 1“ a „hmotnost 4 + 5“. Zásilka, která měla být obsažena ve druhém balíku, jenž měl být předán k přepravě, a která měla představovat zboží v hodnotě 1 400 000 Kč, však nikdy nebyla předána k přepravě a v reklamačním řízení provedeném u přepravce bylo zjištěno, že společnost A. I., a. s., si objednala pouze „1 x přepravu jednoho balíku“ a že doklady předložené žalobkyní nikdy nebyly podepsány řidičem přepravní společnosti T., spol. s r. o., a nebyla k nim připojena ani objednávka „druhého balíku“ připsaná na dokladech předložených žalobkyní. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že uvedeným jednáním žalobkyně porušila své pracovní povinnosti natolik závažným způsobem, že bylo na místě rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením, aniž by bylo třeba zabývat se tím, zda se žalobkyně dopustila též druhého skutku, který jí byl vytýkán v okamžitém zrušení pracovního poměru a který se týkal dodávky zboží společnosti XIO a. s.

K odvolání žalobkyně M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 26. 6. 2013 zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Dospěl k závěru, že soud prvního stupně si nezajistil dostatečné skutkové podklady „pro úplná skutková zjištění a správné právní posouzení

věci“, že „své rozhodnutí neodůvodnil podle ustanovení § 132 a 157 o. s. ř.“ a že „jeho skutkové i právní závěry jsou rozporuplné a nepřesvědčivé“. Vytkl soudu prvního stupně, že v souvislosti s vyskladněním leteckých přístrojů pro společnost A. I., a. s., v červnu 2010 neprovedl žádné dokazování v tom směru, zda „byl dán zákaz provedení akceptace objednávky, vyskladnění a dodání zboží“, a že se nezabýval dalším důvodem okamžitého zrušení pracovního poměru spočívajícím v tom, že na základě „nepravé“ objednávky společnosti XIO a. s. měla žalobkyně vyskladnit zboží v celkové hodnotě 323 250 Kč k „osobnímu odběru“. Shledal, že v souvislosti s vyskladněním zboží v červnu 2010 soud prvního stupně neprovedl dokazování „v dostatečném rozsahu“, neboť pokládal za nadbytečný výslech svědků J. P. a P. P. „za účelem zjištění obvyklého postupu při vyřizování obdobných obchodních případů“. Uzavřel, že se „jeví vhodné doplnit dokazování obsahem trestního spisu, resp. zabývat se totožností skutkového vyličení závažného porušení pracovní kázně žalobkyně zvlášť hrubým způsobem ve spojení s odsuzujícím rozsudkem“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že odvolací soud, jestliže se neztotožnil se skutkovými závěry soudu prvního stupně, měl tento svůj závěr patřičně odůvodnit a nikoli pouze obecně uvést, že „dokazování soudu prvního stupně zůstalo neúplné“. Dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že nezohlednil, že žalobkyně byla rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2013 pravomocně odsouzena za zpronevěru leteckých přístrojů, jejichž výrobní čísla se shodují s výrobními čísly na dodacích listech č. 100720, 100712, 100705 a 100722, které žalobkyně „fiktivně vyskladnila“ a které jsou uvedeny v okamžitém zrušení pracovního poměru. Žalovaný považuje za nadbytečné vrácení věci soudu prvního stupně k doplnění dokazování celým trestním spisem vedeným u Městského soudu v Praze, neboť potřebná skutková zjištění lze učinit i z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2013, který byl doručen odvolacímu soudu ještě před jeho jednáním. Dovolatel má za to, že postup odvolacího soudu, kterým „de facto dochází k nedůvodnému popírání skutkových závěrů soudu prvního stupně“, je v rozporu se zásadou procesní ekonomie a neúměrně zatěžuje účastníky.

Žalovaný navrhl, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanoveních § 237, 238 a 238a o. s. ř.

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je

dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V projednávané věci závisí napadené usnesení odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda v případě více jednání uvedených v okamžitém zrušení pracovního poměru, v nichž zaměstnavatel spatřuje porušení povinnosti zaměstnance vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem, musí být – má-li jít o platné rozvázání pracovního poměru – v řízení před soudem prokázáno každé z nich, a na vyřešení otázky procesního práva, za jakých podmínek může odvolací soud zrušit rozhodnutí soudu prvního stupně, je-li ke zjištění skutkového stavu věci třeba provést další důkazy. Protože při řešení první z těchto právních otázek se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a protože druhá z nich v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla ve všech souvislostech vyřešena, je dovolání proti usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že žalobkyně se domáhá určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru, které jí bylo doručeno dne 21. 6. 2010 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zák. práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb. a č. 326/2009 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31. 12. 2010.

Podle ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce zaměstnavatel může výjimečně pracovní poměr okamžitě zrušit jen tehdy, porušil-li zaměstnanec povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem.

Dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci patří k základním povinnostem zaměstnance vyplývajícím z pracovního poměru (srov. § 38 odst. 1 písm. b/ zák. práce) a spočívá v plnění povinností, které jsou stanoveny právními předpisy (zejména ustanoveními § 301 a § 302 – 304 zák. práce), pracovním řádem nebo jiným vnitřním předpisem zaměstnavatele, pracovní nebo jinou smlouvou nebo pokynem nadřízeného vedoucího zaměstnance. Má-li být porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci (dále též jen „pracovní povinnosti“) právně postižitelné jako důvod k rozvázání pracovního poměru ze strany zaměstnavatele, musí být porušení pracovní povinnosti zaměstnancem zaviněno (alespoň z nedbalosti) a musí dosahovat určitý stupeň intenzity. Zákoník práce rozlišuje – jak vyplývá z ustanovení § 52 písm. g) a § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce – mezi méně závažným porušením pracovní povinnosti, závažným porušením pracovní povinnosti a porušením pracovní povinnosti zvlášť hrubým způsobem. Porušení povinnosti vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci nejvyšší intenzity (zvlášť hrubým způsobem) je důvodem k okamžitému zrušení pracovního poměru nebo k výpovědi z pracovního poměru (§ 55 odst. 1 písm. b/, § 52 odst. 1 písm. g/ část věty před středníkem, zák. práce).

Ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k takovým právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Pro posouzení, zda zaměstnanec porušil povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci méně závažně, závažně nebo zvlášť hrubým způsobem, zákon nestanoví, z



jakých hledisek má soud vycházet. V zákoníku práce ani v ostatních pracovněprávních předpisech nejsou pojmy „méně závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci“, „závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci“ a „porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem“ definovány, přičemž na jejich vymezení závisí možnost a rozsah postihu zaměstnance za porušení takové povinnosti. Vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu; soud může přihlídnout při zkoumání intenzity porušení pracovní povinnosti zaměstnance k jeho osobě, k funkci, kterou zastává, k jeho dosavadnímu postoji k plnění pracovních úkolů, k době a situaci, v níž došlo k porušení pracovní povinnosti, k míře zavinění zaměstnance, ke způsobu a intenzitě porušení konkrétních povinností zaměstnance, k důsledkům porušení uvedených povinností pro zaměstnavatele, k tomu, zda svým jednáním zaměstnanec způsobil zaměstnavateli škodu, apod. Zákon zde ponechává soudu širokou možnost uvážení, aby rozhodnutí o platnosti rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením nebo výpovědí odpovídalo tomu, zda po zaměstnavateli lze spravedlivě požadovat, aby pracovní poměr zaměstnance u něj nadále pokračoval (srov. ve vztahu k obsahově shodné dřívější právní úpravě rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 1995, sp. zn. 6 Cdo 53/94, uveřejněný v časopise Práce a mzda č. 7-8, roč. 1996, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2000 sp. zn. [21 Cdo 1228/99](#), uveřejněný pod č. 21 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2001).

Z uvedeného vyplývá, že pro posouzení platnosti výpovědi z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. g) zák. práce nebo okamžitého zrušení pracovního poměru podle ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce není podstatné, kolik z jednání označených ve výpovědi nebo v okamžitém zrušení pracovního poměru jako porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci bylo skutečně v řízení před soudem jako porušení pracovní povinnosti posouzeno, ale zda ono zjištěné (ona zjištěná) porušení pracovní povinnosti dosahuje (ve svém souhrnu dosahují nebo alespoň jedno z nich dosahuje) takové intenzity, že může být (mohou být) podřazeno (podřazena) pod pojmy „méně závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci“, „závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci“ nebo „porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem“ (ve vztahu k obdobné právní úpravě v předchozím zákoníku práce srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2005, sp. zn. [21 Cdo 2375/2004](#), který byl uveřejněn pod č. 142 v časopise Soudní judikatura, roč. 2005).

Dospěl-li proto v projednávané věci soud prvního stupně k závěru, že jednání žalobkyně v souvislosti s vyskladením leteckých přístrojů pro společnost A. I., a. s., v červnu 2010, které jí bylo vytýkáno žalovaným v okamžitém zrušení pracovního poměru doručeném jí dne 21. 6. 2010, dosáhlo intenzity porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k žalobkyní vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem, a že proto samo o sobě postačuje k rozvázání pracovního poměru se žalobkyní okamžitým zrušením, nebylo třeba, aby se – byl-li tento jeho závěr správný – zabýval též dalším jednáním vytýkaným žalobkyni v okamžitém zrušení pracovního poměru a spočívajícím v tom, že na základě „nepravé“ objednávky společnosti XIO a. s. měla vyskladnit zboží v celkové hodnotě 323 250 Kč k „osobnímu odběru“.

Podle ustanovení § 219a odst. 2 o. s. ř. odvolací soud rozsudek nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé, zruší také tehdy, jestliže ke zjištění skutkového stavu věci je třeba provést další účastníky navržené důkazy, které nemohou být provedeny v odvolacím řízení (§ 213 odst. 3 a 4 o. s. ř.); ustanovení § 213 odst. 5 o. s. ř. tím nesmí být dotčeno.

Podle ustanovení § 213 odst. 4 o. s. ř. odvolací soud doplní dokazování o účastníky navržené důkazy, které dosud nebyly provedeny, ukazuje-li se to potřebným ke zjištění skutkového stavu věci; to

neplatí jen tehdy, má-li být provedeno rozsáhlé doplnění dokazování a jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, dosud nebylo provedeno žádné nebo zcela nedostatečné dokazování.

Z citovaného ustanovení § 213 odst. 4 o. s. ř. vyplývá, že doplnění dokazování o dosud neprovedené důkazy, které byly navrženy za řízení před soudem prvního stupně (v souladu s požadavky ustanovení § 118b o. s. ř.) nebo které byly navrženy až před odvolacím soudem a jsou z pohledu ustanovení § 205a a 211a o. s. ř. přípustné, provádí – je-li to potřebné ke zjištění skutkového stavu věci – odvolací soud. Toto doplnění dokazování nemusí být provedeno v odvolacím řízení jen tehdy, představuje-li rozsáhlé doplnění dokazování a nebylo-li ke skutečnosti, která má být prokázána, dosud (před soudem prvního stupně) provedeno žádné dokazování nebo bylo-li k ní provedeno jen zcela nedostatečné dokazování. Obě podmínky uvedené v ustanovení § 213 odst. 4 o. s. ř. musí být splněny kumulativně; odvolací soud není povinen provést navržené důkazy jen tehdy, jestliže má být provedeno rozsáhlé doplnění dokazování a současně jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, dosud nebylo provedeno žádné nebo zcela nedostatečné dokazování. Za účelem provedení těchto důkazů může být rozhodnutí soudu prvního stupně podle ustanovení § 219a odst. 2 o. s. ř. zrušeno.

Rozsáhlost doplnění dokazování nevyjadřuje počet (množství) důkazů, které by měly být za odvolacího řízení provedeny, ale vždy rozsah skutečností významných pro posouzení věci, ohledně kterých je třeba za odvolacího řízení doplnit dokazování. Zcela nedostatečným dokazováním se má v ustanovení § 213 odst. 4 o. s. ř. na mysli stav, kdy soud prvního stupně sice některé důkazy provedl, avšak šlo o důkazy zjevně nezpůsobilé objasnit skutečnosti pro rozhodnutí nebo řízení významné. Zcela nedostatečné dokazování je třeba odlišit od neúplného dokazování, o němž jde zejména tehdy, kdy soud prvního stupně provedl důkazy obecně vzato způsobilé prokazovanou skutečnost objasnit, avšak v konkrétním případě k tomu nedošlo, a je proto třeba (v zájmu zjištění skutkového stavu věci) provést ještě další důkazy.

Má-li odvolací soud za to, že mají být provedeny jiné než účastníky řízení navržené důkazy, které jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a které vyplývají z obsahu spisu (§ 120 odst. 3, věta první, o. s. ř.), nemůže postupovat podle ustanovení § 219a odst. 2 o. s. ř. Ustanovení § 120 odst. 3, věta první, o. s. ř. totiž soudu neukládá, ale jen umožňuje, aby takové důkazy provedl; nevyužil-li soud prvního stupně takové možnosti a hodlá-li ji využít odvolací soud, je na něm, aby také sám (srov. § 213a odst. 1 o. s. ř.) tyto důkazy provedl.

V projednávané věci nepředstavovalo doplnění dokazování výsledky svědků J. P. a P. P. navrženými účastníky za řízení před soudem prvního stupně – z hlediska rozsahu skutečností významných pro posouzení věci – rozsáhlé doplnění dokazování, neboť oba uvedení svědci měli být vyslechnuti pouze k „obvyklému postupu při vyřizování obdobných obchodních případů“ jako byl případ týkající se žalobkyně v souvislosti s vyskladněním zboží pro společnost A. I., a. s., v červnu 2010. Kromě toho ani nešlo o případ, kdy by ke skutečnosti, která měla být výsledky svědků J. P. a P. P. prokázána, nebylo před soudem prvního stupně provedeno žádné dokazování nebo kdy by k ní bylo provedeno jen zcela nedostatečné dokazování, neboť k této skutečnosti bylo soudem prvního stupně provedeno dokazování, a to důkazy způsobilými ji objasnit (zejména výsledky svědků E. M., L. J., T. K. a M. H. a výsledky žalobkyně a člena představenstva žalovaného Ing. V. N.). Podmínky pro to, aby doplnění dokazování výsledky uvedených svědků nemuselo být provedeno v odvolacím řízení a aby rozhodnutí soudu prvního stupně mohlo být z důvodu neprovedení těchto důkazů zrušeno odvolacím soudem podle ustanovení § 219a odst. 2 o. s. ř., proto v posuzovaném případě nebyly – jak vyplývá z výše uvedeného – splněny. Tyto podmínky nebyly splněny ani ve vztahu k důkazu „obsahem trestního spisu“, neboť provedení tohoto důkazu nenavrhl žádný z účastníků. Měl-li odvolací soud za to, že uvedený důkaz, který vyplývá z obsahu spisu, má být proveden, neboť je potřebný ke zjištění skutkového stavu, bylo na něm, aby tak učinil – v souladu s ustanovením § 213a odst. 1 o. s. ř. – sám.

Vytýká-li odvolací soud soudu prvního stupně, že v souvislosti s vyskladněním leteckých přístrojů pro společnost A. I., a. s., v červnu 2010 neprovedl žádné dokazování v tom směru, zda „byl dán zákaz provedení akceptace objednávky, vyskladnění a dodání zboží“, přehlíží, že účastníci k této skutečnosti žádné důkazy nenavrhli. Měl-li za to, že účastníci nebo některý z nich v tomto směru nesplnili povinnost označit důkazy k prokázání svých tvrzení (§ 120 odst. 1, věta první, o. s. ř.), měl postupovat podle ustanovení § 213b o. s. ř.

Dovolací soud nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu, že rozsudek soudu prvního stupně je – vzhledem k tomu, že soud prvního stupně „své rozhodnutí neodůvodnil podle ustanovení § 132 a 157 o. s. ř.“ a že „jeho skutkové i právní závěry jsou rozporuplné a nepřesvědčivé“ – nepřezkoumatelný (§ 219a odst. 1 písm. b/ o. s. ř.). Měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013 sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), který byl uveřejněn pod č. 100 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2013). V posuzovaném případě odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně – i přes jeho nedostatky vytýkané odvolacím soudem – vytvářelo dostatečnou oporu k tomu, aby žalobkyně mohla v odvolání proti němu uplatnit odvolací důvody uvedené v ustanovení § 205 odst. 2 o. s. ř., a proto nelze pokládat tento rozsudek za nepřezkoumatelný.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné. Vzhledem k tomu, že nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud toto usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Městskému soudu v Praze) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta první, o. s. ř.).

# **Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3335/2013, ECLI:CZ:NS:2015:25.CDO.3335.2013.1**

**Číslo:** 92/2015

**Právní věta:**

Ztráta dosud neulovených ryb volně žijících ve vodních tocích způsobená tím, že je zkonsumoval vybraný zvláště chráněný živočich, jehož stavy nelze lovem snižovat, nepředstavuje ani po novele zákona č. 115/2000 Sb. účinné od 14. 4. 2006 snížení majetkového stavu nositele rybářského práva, který ryby k okamžiku jejich ztráty nevlastnil (jejich hodnota netvořila jeho majetkový stav), neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 24.03.2015

**Spisová značka:** 25 Cdo 3335/2013

**Číslo rozhodnutí:** 92

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Myslivost, Náhrada škody

**Předpisy:** § 2 písm. b) předpisu č. 115/2000Sb.

§ 2 písm. d) předpisu č. 115/2000Sb.

§ 4 písm. d) předpisu č. 115/2000Sb.

§ 54 odst. 3 předpisu č. 449/2001Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Žalobce se domáhá náhrady škody způsobené vydrou říční na rybách v rybářských revírech Jihočeského kraje, kde vykonává rybářské právo. Škodu vyčíslil na základě posudku doc. Ing. S. L., CSc., jako hodnotu ryb zkonsumovaných vydrou za období od 23. 6. 2011 do 2. 7. 2011 ve výši 60 012 Kč a za období od 3. 7. 2011 do 12. 7. 2011 ve výši 60 012 Kč.*

*O k r e s n í s o u d v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 17. 5. 2012 zamítl žalobu o zaplacení 120 024 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Dospěl k závěru, že ačkoliv byl zákonem č. 130/2006 Sb. s účinností od 13. 4. 2006 (správně od 14. 4. 2006) rozšířen význam legislativní zkratky „ryby“ podle ustanovení § 2 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, i na „ryby v rybářských revírech“, nelze z této skutečnosti dovodit změnu režimu vlastnictví k těmto rybám. Volně žijící živočichové, včetně ryb v rybářských revírech, nejsou předmětem vlastnického práva, jedná se o věci*

ničí, vlastnické právo se k nim nabývá až ulovením. U žalobce tak nedošlo ke vzniku jím vyčíslené škody, neboť zmenšením počtu ryb, které nejsou v jeho vlastnictví, se nesnížila hodnota jeho majetku.

*K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích k odvolání obou účastníků rozsudkem ze dne 29. 1. 2013 rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku se zpřesněním jeho znění potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Rozhodnutí soudu prvního stupně je věcně správné, odškodnit lze pouze škodu vzniklou žalobci na jeho majetku. Na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné, takové ryby se považují za věc ničí a vlastnictví k nim se nabývá až ulovením. Pouhé snížení početního stavu volně žijících ryb v rybářských revírech v důsledku predací činnosti vydry říční proto nepředstavuje škodu na majetku žalobce, protože ryby nejsou v jeho vlastnictví. K poskytnutí náhrady podle zákona č. 115/2000 Sb. nepostačuje rybářské právo, protože podle přílohy zákona je nezbytnou součástí žádosti o poskytnutí náhrady mj. doklad nebo jiný důkaz o vlastnickém právu k rybám. Takový důkaz ovšem žalobce poskytnout nemůže.*

*Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost dovozuje k dosud neřešené otázce, zda k poskytnutí náhrady podle zákona č. 115/2000 Sb. po novelizaci provedené zákonem č. 130/2006 Sb. postačuje, že subjektu svědčí nikoliv právo vlastnické, ale pouze rybářské právo vykonávané v rybářských revírech. Rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení, neboť pokud by škody na rybách v rybářských revírech nebylo možné podle zákona č. 115/2000 Sb. odškodňovat, nemělo by rozšíření ochrany zákonem č. 130/2006 Sb. žádný smysl. Příloha k zákonu č. 115/2000 Sb. je pouze technického charakteru a nemůže nic změnit na smyslu, účelu ani výslovném textu ustanovení zákona, která vymezují podmínky, za nichž lze náhradu poskytnout. Žalobce také nežádá odškodnění na základě vlastnictví ryb v rybářských revírech, ale z titulu poškození svých majetkových práv. Navrhuje proto, aby byl zrušen jak rozsudek odvolacího soudu, tak rozsudek soudu prvního stupně, a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka náhrady škody způsobené na rybách v rybářských revírech podle zákona č. 115/2000 Sb., ve znění zákona č. 130/2006 Sb., nebyla doposud v rozhodování dovolacího soudu řešena. Dovolání není důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 54 odst. 3 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát.

Tato úprava je důsledkem zájmu společnosti na ochraně životního prostředí. Jedním ze způsobů udržení rozmanité a zdravé přírody je i ochrana některých živočišných druhů, kterou stát zajišťuje kromě jiného též tím, že zakazuje zásahy do přirozeného způsobu života vybraných živočichů, považovaných zákonodárcem v naší přírodě za vzácné a hodné zvláštního zacházení oproti ostatním druhům volně žijící zvěře (viz výslovný taxativní výčet v § 3 zákona č. 115/2000 Sb.). Protože je vyloučeno omezovat stavy chráněných živočichů a účinně tak bránit jejich nepříznivému působení na

majetek či zdraví, zavazuje se citovaným ustanovením (před 1. 7. 2002 mělo shodnou dikci ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti) stát k objektivní odpovědnosti za škodu, kterou takto chráněná zvířata způsobila. Za tím účelem pak byl s účinností od 10. 5. 2000 vydán obecně závazný právní předpis, jímž se stanoví podrobnosti odškodnění. Jde o zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

Podle § 1 odst. 2 zákona č. 115/2000 Sb. náhrady škod poskytuje stát za podmínek, v rozsahu a způsobem, které jsou stanoveny tímto zákonem.

Podle § 2 písm. b) zákona č. 115/2000 Sb. pro účely tohoto zákona se rozumí škodou újma způsobená vybraným živočichem uvedeným v § 3 na životě nebo zdraví fyzické osoby anebo na majetku osob uvedeném v § 4 písm. b) až i). Rybami se pak podle písm. d) téhož ustanovení míní ryby chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách; a rovněž ryby v rybářských revírech.

Podle § 4 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. nahrazuje se škoda způsobená vybraným živočichem na rybách za předpokladu splnění podmínek stanovených tímto zákonem.

Podle § 6 odst. 2 zákona č. 115/2000 Sb. náhradu škody na rybách lze poskytnout jen při splnění těchto dalších podmínek: a) škoda byla způsobena kormoránem velkým, nebo b) škoda byla způsobena vydrou říční, pokud se v době a na místě vzniku škody prokazatelně zdržovala; byla-li škoda způsobena na rybách v sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách, poskytne se náhrada škody jen tehdy, pokud tyto byly v době vzniku škody oploceny a na případném přítoku a odtoku vody opatřeny mřížkami bránícími vniknutí vydry.

Podle § 7 odst. 3 zákona č. 115/2000 Sb. způsob výpočtu výše škody ve smyslu tohoto zákona na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech a včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách, trvalých porostech, uzavřených objektech nebo movitých věcech v uzavřených objektech stanoví Ministerstvo životního prostředí vyhláškou.

Zákon č. 115/2000 Sb. představuje podrobnou úpravu podmínek, za nichž stát odškodňuje nepříznivé působení chráněných živočichů. Činí tak taxativním výčtem nároků, který je užší než obecná úprava v občanském zákoníku, a stanovením některých omezujících podmínek, za nichž nárok vzniká. Tento zvláštní zákon (*lex specialis*) sám nedefinuje újmu, která má být hrazena, a k popisu jednotlivých dílčích nároků, které hodlá uspokojit, používá obecnou občanskoprávní terminologii (srov. např. škoda na životě a zdraví fyzických osob či škoda na zvířatech a věcech ve výčtovém § 3), přičemž ke konkrétnímu způsobu vyčíslení náhrady pak zmocňuje ministerstvo k vydání vyhlášky (touto podzákonnou normou je vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech). Pak ovšem i při posuzování v této věci uplatněného nároku je třeba vyjít z obecného pojetí pojmu škoda podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, coby obecného předpisu účinného v době vzniku tvrzené majetkové újmy žalobce.

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. hradí se škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

Za škodu se tak v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi. Skutečnou škodou je nutno rozumět takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu (srov. např. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu

ČSSR [Cpj 87/70](#), publikované pod č. 55/1971 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále též jen „Sbírka“). Stejně jako nemůže ztrátou či poškozením věci vzniknout škoda na majetku subjektu, který není jejím vlastníkem, tak ani ztráta dosud neulovených ryb žijících ve volných vodních tocích tím, že je zkonsumovala vydra, nemůže představovat snížení majetkového stavu oprávněného subjektu rybářského práva, který ryby k okamžiku jejich ztráty nevlastnil (jejich hodnota netvořila jeho majetkový stav), neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví. Pro nároky vzniklé v době před vydáním zvláštního předpisu pak judikatura dovodila, že odškodnitelnou újmou může být i skutečná škoda v rozsahu nákladů, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně (např. aniž se dostavil s nimi očekávaný výsledek či které musel použít na reparaci stavu vyvolaného škodnou událostí) a že takovými zbytečnými náklady mohou být i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, k nimž vykonával rybářské právo, byť mu k rybám samotným nesvědčilo vlastnické právo (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. [25 Cdo 3206/2007](#), č. 77/2010 Sbírky).

Dovolatel ovšem požaduje právě náhradu majetkové újmy, odvozené z úbytku ryb ve volných tocích a vyčíslené obvyklou cenou ryb zkonsumovaných chráněným živočichem (vydrou) v předmětném období, a vychází přitom z názoru, že nová právní úprava účinná od 14. 4. 2006 mu nárok na takto vymezenou náhradu zakládá.

Podle § 2 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. pro účely tohoto zákona se rozumí rybami ryby chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách; a rovněž ryby v rybářských revírech.

Podle § 1 odst. 1 vyhlášky č. 360/2000 Sb., výše náhrady škody se určí jako obvyklá cena. Obvyklá cena je cena, která by byla dosažena při prodeji obdobného vymezeného domestikovaného zvířete, psa sloužícího k jejich hlídání, ryb, včelstev a včelařského zařízení v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni vzniku škody, a nelze-li přesně určit den vzniku škody, ke dni, kdy s největší pravděpodobností škoda vznikla.

Sousloví „a rovněž ryby v rybářských revírech“, které bylo do ustanovení § 2 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. s účinností od 14. 4. 2006 vloženo ustanovením čl. VIII zákona č. 130/2006 Sb., je třeba vykládat v souvislosti s právní úpravou rybářského revíru v zákoně o rybářství. Pak je ovšem zřejmé, že změna přináší zpřesnění dosavadního zákonného textu, nikoliv jeho rozšíření. Rybářským revírem totiž může být ve smyslu § 2 písm. e) a § 4 odst. 1 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství, jak vodní tok, tak rybník, jezero nebo jiná uzavřená vodní plocha. Nová úprava tedy lépe vystihuje podstatu institutu náhrady škody na rybách tím, že ji neomezuje jen na ryby umístěné v zařízeních vyjmenovaných v části věty před středníkem, nýbrž sem zahrnuje i ryby v rybářských revírech, aniž by ovšem slevovala z principu, že škoda může vzniknout jen tomu, kdo je vlastníkem dotčené věci. Při posuzování nároku na náhradu škody způsobené vybraným živočichem ve smyslu zákona č. 115/2000 Sb. (např. vydrou říční, jako je tomu v posuzovaném případě) je proto i nadále zapotřebí rozlišovat, zda jde o ryby žijící v rybářském revíru, jehož vodní plochy či toky mají takový charakter (nebo tak jsou uzpůsobeny), že v nich lze ryby chovat a že mohou být majetkem poškozené osoby (§ 2 písm. b) zákona č. 115/2000 Sb.), nebo zda jde o ryby žijící volně. V případě volně žijících ryb se právní teorie i soudní praxe shodují na závěru, že jde o věc ničí (*res nullius*) a vlastnické právo k nim proto vzniká až jejich ulovením, jakožto originárním způsobem nabytí vlastnického práva (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. [25 Cdo 540/2003](#), č. 6/2006 Sbírky). V takovém případě není rozhodující, že jde o rybu v rybářském revíru, neboť chybí podstatný znak vzniku škody, který se váže ke snížení majetkového stavu vlastníka.

Je proto zřejmé, že ztráta dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích způsobená tím, že je zkonsumovala vydra, nemůže ani po novele zákona č. 115/2000 Sb. účinné od 14. 4. 2006 představovat snížení majetkového stavu nositele rybářského práva, který ryby k okamžiku jejich

ztráty nevlastnil (jejich hodnota netvořila jeho majetkový stav), neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví.

Rozhodnutí odvolacího soudu je tedy z pohledu uplatněných dovolacích důvodů správné, a Nejvyšší soud proto dovolání žalobce podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.



# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4274/2014, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.4274.2014.1

**Číslo:** 93/2015

**Právní věta:**

Za podmínek ustanovení § 7 a násl. zákona č. 82/1998 Sb. stát zásadně odpovídá i za škodu představovanou náklady, které obviněný vynaložil v souvislosti s podáním návrhu na peněžitou záruku (§ 73a tr. ř.), zajištěním finančních prostředků na peněžitou záruku a složením peněžité záruky, lze-li vynaložené náklady považovat za adekvátní.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 15.04.2015

**Spisová značka:** 30 Cdo 4274/2014

**Číslo rozhodnutí:** 93

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Odpovědnost státu za škodu, Příčinná souvislost

**Předpisy:** § 7 odst. 1 předpisu č. 82/1998Sb.

§ 73a předpisu č. 141/1961Sb. ve znění od 01.01.2002 do 31.12.2009

§ 8 odst. 1 předpisu č. 82/1998Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Rozsudkem O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 2 ze dne 26. 2. 2014 byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobci částku 50 000 Kč s blíže specifikovaným úrokem z prodlení (výrok I), ohledně částky 615 000 Kč s úrokem z prodlení soud žalobu zamítl (výrok II) a současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III).*

*Takto rozhodl soud prvního stupně o nároku žalobce jednak na zaplacení částky 295 000 Kč s příslušenstvím jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která měla žalobci vzniknout v důsledku nezákonného trestního stíhání v trestní věci vedené posléze před Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 36 T 3/2005, když žalobce byl obžaloby v celém rozsahu zproštěn, jednak na zaplacení částky 370 000 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody představované zaplaceným 12% úrokem z částky 1 000 000 Kč, kterou si žalobce půjčkou opatřil na složení kauce, aby mohl být propuštěn z vazby na svobodu, a poplatkem 10 000 Kč za složení této kauce v hotovosti na účet u České národní banky.*

*Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně bylo usnesením Policie České republiky ze dne 9. 5.*

2004 zahájeno trestní stíhání žalobce pro přípravu k trestnému činu padělání a pozměňování peněz podle § 7 odst. 1 a § 140 odst. 2, odst. 3 písm. b) trestního zákona s odkazem na § 143 trestního zákona v souběhu s přípravou trestného činu podvodu podle § 7 odst. 1 a § 250 odst. 1, trestního zákona. Žalobcem podaná stížnost byla státní zástupkyní jako nedůvodná zamítnuta. Usnesením soudu ze dne 10. 5. 2004 byl žalobce vzat do vazby z důvodů uvedených v § 67 písm. a), b), c) tr. řádu. Žalobcem podaná stížnost byla zamítnuta. Usnesením státní zástupkyně ze dne 6. 8. 2004 bylo rozhodnuto o ponechání žalobce ve vazbě z důvodů uvedených v § 67 písm. a) a c) tr. řádu a usnesením státní zástupkyně ze dne 16. 8. 2004 bylo rozhodnuto, že důvod vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu odpadá. Usnesením státní zástupkyně ze dne 24. 8. 2004 bylo rozhodnuto o propuštění žalobce z vazby, a to za současného přijetí písemného slibu a nabídky peněžité záruky ve výši 1 000 000 Kč. Trestní stíhání žalobce skončilo usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 1. 2011, kterým bylo zamítnuto odvolání státní zástupkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 6. 2010, jímž byl žalobce společně s dalšími spoluobviněnými zproštěn obžaloby podle § 226 písm. b) tr. řádu. Podle odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu se nepodařilo prokázat subjektivní stránku žalovaných trestných činů, resp. jejich přípravy. Podle odvolacího soudu byla obžaloba na všechny podána důvodně, neboť obžalovaní po objektivní stránce skutečně disponovali s předmětnými padělkami I. M. O., které chtěli zobchodovat, či o tento obchod projevovali zájem, a bylo tak důvodné podezření, že o charakteru těchto listin měli vědomost, nicméně toto důvodné podezření nebylo tzv. přetaveno v praktickou jistotu, když nebyla spolehlivě, bez rozumných a důvodných pochybností, prokázána subjektivní stránka jejich posuzované trestné činnosti.

Soud prvního stupně shledal žalobu částečně důvodnou pouze co do požadavku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu.

Ve vztahu k požadavku na náhradu škody dospěl soud prvního stupně k závěru, že v daném případě absentuje vztah příčiny a následku mezi nezákonným rozhodnutím, za které soud považoval sdělení obvinění v případě, kdy trestní stíhání neskončilo odsuzujícím rozsudkem, a složením peněžité záruky. Peněžitá záruka ve výši 1 000 000 Kč byla složena manželkou žalobce, která tak učinila na základě zmocnění žalobce a doporučení jeho obhájce dobrovolně a se souhlasem žalobce. Tuto výši peněžité záruky soud k návrhu žalobce akceptoval, přičemž motivem bylo docílit propuštění žalobce z vazby na svobodu. Žalobce nikdo nenutil, aby v konkrétní výši peněžitou záruku nabídl, a aby ji na účet soudu složil. Podle soudu absentuje příčinná souvislost mezi nezákonným rozhodnutím a vznikem škody, když uzavření smlouvy o půjčce za konkrétní úrok bylo zcela na vůli žalobce. O tom, zda smlouvu žalobce uzavře a za jakých podmínek, rozhodovaly smluvní strany nezávisle na orgánech činných v trestním řízení. Rozhodl-li se žalobce využít možnosti propuštění na kauci, mohlo se tak stát pouze s přihlédnutím k finančním možnostem žalobce. Jestliže žalobce tvrdí, že takovou částkou nedisponoval, pak jí ani nemohl nabízet orgánu činnému v trestním řízení jako kauci. Totéž se podle soudu týká poplatku za složení kaucí na účet v ČNB v hotovosti.

Rozsudkem ze dne 9. 6. 2014 M ě s t s k ý s o u d v Praze k odvolání žalobce a žalované potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku co do částky 370 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení a ve zbývajícím rozsahu jej zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Ve vztahu k požadavku na zaplacení částky 370 000 Kč jako náhrady škody se odvolací soud ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, a na tyto odkázal. Řetězení příčinné souvislosti, kterým žalobce argumentoval v odvolání, není podle odvolacího soudu pro závěr o odpovědnosti žalované za takto vzniklou škodu dostačující. Jednání žalobce ohledně kaucí je sice přirozené a lidsky pochopitelné, avšak žalovanou za něj odpovědnou činit nelze. Žalovaná odpovídá za následky nezákonného rozhodnutí. Otázku kaucí žalobce měl a mohl řešit pouze vlastním rozhodováním a v rámci vlastních možností. Ve smyslu § 73a tr. řádu bylo jen a pouze na vůli a možnostech žalobce, zda návrh na složení kaucí podá. V případě nesložení záruky by žalovaná nepochybně odpovědná byla, nelze ji však činit odpovědnou za náklady spojené s opatřením prostředků, kterými žalobce nedisponoval, ani

za náklady spojené s tím, že se mu je podařilo opatřit v hotovosti.

Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu potvrzení zamítavého výroku co do částky 370 000 Kč s úrokem z prodlení napadl žalobce včasným dovoláním z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Podle dovolatele napadený rozsudek závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, když dovodil, že v daném případě absentuje příčinná souvislost mezi nezákonným trestním stíháním a škodou, jež tímto žalobci vznikla.

Dovolatel poukázal, že v rámci svého nezákonného trestního stíhání byl ve vazbě a usiloval o své propuštění. Toto se mu podařilo až složením kaucí. Protože nedisponoval částkou potřebnou na složení peněžitě záruky, byl nucen si ji obstarat uzavřením smlouvy o půjčce, ve které byl sjednán úrok ve výši 12 % ročně. Půjčka byla poskytnuta na dobu trvání peněžitě záruky. Dále musel uhradit poplatek ČNB za složení kaucí. Kdyby si částku nepůjčil a peněžitou záruku nesložil, nebyl by z vazby propuštěn.

Dovolatel odkázal na rozhodnutí odvolacího soudu (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. [29 Odo 1220/2005](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 33/2008, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [29 Cdo 3933/2010](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 96/2013; rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná na [www.nsoud.cz](http://www.nsoud.cz)) s tím, že o vztah příčinné souvislosti jde, vznikla-li škoda následkem porušení povinnosti, resp. zde nezákonného trestního stíhání, tedy je-li doloženo, že nebyť takového porušení povinnosti (nezákonného trestního stíhání), ke škodě by nedošlo. Příčinou vzniku škody může být jen ta okolnost, která škodu způsobila a bez níž by škodlivý následek nenastal. Příčina musí mít nepochybnou věcnou vazbu na vznik škody. Příčinná souvislost je proto dána tam, kde je vznik újmy vyvolán bezprostředně okolností, která má věcný vztah k porušení povinnosti (nezákonnému trestnímu stíhání). Tuto judikaturu odvolací soud neaplikoval, ač ji aplikovat měl.

Podle dovolatele „v daném případě příčinná souvislost existuje: Pokud by nebyl žalobce nezákonně trestně stíhán, nebyl by vzat do vazby. Pokud by nebyl vzat do vazby, nemusel by skládat peněžitou záruku, aby byl z takové neoprávněné vazby propuštěn. Pokud by nemusel složit peněžitou záruku, nemusel by si na ni půjčit peníze na základě smlouvy o půjčce. Pokud by si nepůjčil peníze, nemusel by platit úroky z půjčky. Pokud by neskládal půjčené peníze pro kauci na určený účet u ČNB, nemusel by platit příslušný bankovní poplatek. V tomto řetězci událostí, z nichž jedna podmiňuje druhou, lze jasně vidět věcnou příčinnou souvislost mezi nezákonným trestním stíháním a škodou, která žalobci v jeho důsledku vznikla.“ Přitom dovolatel poukázal i na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 1984, sp. zn. [11 To 109/83](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 47/84, s tím, že příčinná souvislost existuje i v případě, kdy zde spolupůsobila celá řada jevů, které se na vzniku škodlivého následku ve větší či menší míře spolupodílely, přičemž i v nyní posuzované věci existoval řetěz jevů a navazujících příčin, vedoucí ke vzniku škody, který byl vyvolán právě nezákonným trestním stíháním žalobce, bez něhož by ke vzniku škody nedošlo.

Povinnosti zaplatit úroky z půjčky a poplatek vznikly žalobci jen a pouze proto, že se jako nevinná osoba snažil dostat na svobodu z neoprávněné vazby, do které byl vzat v průběhu nezákonného trestního stíhání. Dovolatel rovněž odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. [30 Cdo 101/2013](#), s tím, že při zjišťování příčinné souvislosti (tedy při zjišťování toho, zda byl naplněn požadavek adekvátní příčinné souvislosti mezi nezákonným rozhodnutím a vznikem škody) je třeba zkoumat, zda v komplexu skutečností přicházejících v úvahu jako příčiny škody existuje skutečnost, se kterou zákon odpovědnost v daném případě spojuje, přičemž tato příčina musí mít nepochybnou věcnou vazbu na vznik škody. Podle dovolatele ve výše (v předchozím odstavci) uvedeném řetězci všech skutečností je tou prvotní a hlavní příčinou vzniku škody usnesení o zahájení trestního stíhání, které bylo nezákonným a v rámci kterého byl neoprávněně žalobce vzat do vazby.

*Závěr odvolacího soudu naprosto odporuje § 2 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., obč. zák., podle kterého výklad a použití právního předpisu nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění. Dovolatel uvedl, že se jako nevinný člověk pochopitelně snažil dostat na svobodu z vazby, kterou považoval za neoprávněnou a která byla i následně za neoprávněnou uznána, když byl zproštěn obžaloby, protože stíhaný skutek nebyl trestným činem. Považuje za logické, že si k takovémuto účelu neváhal půjčit peníze, když sám částkou potřebnou k poskytnutí peněžité záruky nedisponoval. „Kdo je přesvědčen o své nevině a komu je i následně tato nevina potvrzena prostřednictvím zprošťujícího rozsudku z důvodu, že stíhaný skutek nebyl trestným činem, udělá vše potřebné pro to, aby byl propuštěn z neoprávněné vazby.“ Podle dovolatele nikdo není povinen „snášet své nezákonné uvěznění jen proto, že nemá vlastní prostředky potřebné k tomu, aby si z nezákonného vězení vyplatil propuštění na svobodu. Nikde není zakázáno, že by si uvězněný člověk nemohl půjčit peníze potřebné pro své propuštění z nezákonného vězení na svobodu.“ Závěr odvolacího soudu je podle dovolatele nesprávný a stojí na formalistickém výkladu. Jeho nezákonné trestní stíhání bylo takovou podmínkou výsledku, bez níž by výsledek nenastal (conditio sine qua non) a bez níž by tedy žalobci nevznikla škoda spočívající v povinnosti zaplatit úroky z půjčky a v povinnosti zaplatit poplatek.*

*Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v napadené části změnil tak, že žalované uloží povinnosti zaplatit žalobci částku 370 000 Kč s požadovaným úrokem z prodlení nebo aby rozsudek soudu prvního stupně a rozsudek odvolacího soudu v napadené části zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.*

*N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř.

Dovolání splňuje zákonem vyžadované náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), a Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou jeho přípustnosti.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolatel v dovolání napadá posouzení otázky hmotného práva odvolacím soudem, a to rozporně s výslovně citovanou rozhodovací praxí dovolacího soudu, když odvolací soud neshledal příčinnou souvislost mezi trestním stíháním žalobce, resp. usnesením o zahájení trestního stíhání žalobce, a škodou představovanou zaplaceným poplatkem za hotovostní vklad a zaplacenými úroky z částky, kterou si měl podle žaloby žalobce půjčit od třetí osoby za účelem zajištění finančních prostředků na složení peněžité záruky podle § 73a tr. řádu. Odvolací soud podle názoru dovolatele nesprávně považoval za příčinu tvrzené škody jednak samotné rozhodnutí žalobce nabídnout peněžitou záruku,

jednak rozhodnutí žalobce uzavřít smlouvu o půjčce za konkrétních podmínek a složit peněžitou záruku v hotovosti.

Podle § 7 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“, mají právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda.

Podle § 8 odst. 1 OdpŠk lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud rozhodující o náhradě škody vázán.

Podle ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu se za nezákonné rozhodnutí ve smyslu § 7 a násl. OdpŠk považuje i usnesení o zahájení trestního stíhání, byl-li obviněný (obžalovaný) zproštěn obžaloby nebo bylo-li jeho trestní stíhání zastaveno (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 1990, sp. zn. [1 Cz 6/90](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí pod č. 35/1991, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. [25 Cdo 1487/2001](#), publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod C 1813).

Právní posouzení příčinné souvislosti spočívá ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou způsobitelné tento vztah vyloučit (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. [25 Cdo 818/2005](#)).

Dovolatel napadá právní posouzení příčinné souvislosti odvolacím soudem, podle kterého rozhodnutí žalobce nabídnout peněžitou záruku, uzavřít za tím účelem smlouvu o půjčce se smluveným úrokem z půjčky a peněžitou záruku složit v hotovosti byly skutečnou příčinnou vzniku povinnosti platit úroky z půjčky a poplatek, a nikoliv usnesení o zahájení trestního stíhání žalobce. Vzhledem k tomu, že uvedená právní otázka nebyla v uvedených souvislostech dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena, je dovolání přípustné. Dovolání je rovněž důvodné.

Podle § 73a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění účinném od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2009, je-li dán důvod vazby uvedený v § 67 písm. a) nebo c), může orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu též tehdy, jestliže přijme složenou peněžitou záruku, jejíž výši určí. Se souhlasem obviněného může peněžitou záruku složit i jiná osoba, musí však být před jejím přijetím seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby (odstavec 1, věta první a třetí).

Na návrh obviněného nebo osoby, která nabízí složení peněžitě záruky, orgán uvedený v odstavci 1 rozhodne, že a) přijetí peněžitě záruky je přípustné, a zároveň s přihlédnutím k osobě a k majetkovým poměrům obviněného nebo toho, kdo za něho složení peněžitě záruky nabízí, k povaze a závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán, a závažnosti důvodů vazby určí výši peněžitě záruky v odpovídající hodnotě od 10 000 Kč výše a způsob jejího složení, nebo b) vzhledem k okolnostem případu nebo závažnosti skutečností odůvodňujících vazbu nabídku peněžitě záruky nepřijímá (odstavec 2).

Citované ustanovení předpokládá zásadně dvoufázové rozhodování, a to nejprve podle § 73a odst. 2 rozhodnutí o přípustnosti peněžitě záruky, a teprve poté podle § 73a odst. 1 rozhodnutí o propuštění obviněného na svobodu za současného přijetí složené peněžitě záruky jejíž výše a způsob složení byla určena předchozím rozhodnutím, přičemž uvedeným rozhodnutím předchází návrh obviněného nebo osoby, která nabízí složení peněžitě záruky. Složením záruky se rozumí složení peněžitě částky v

hotovosti v pokladně nebo její poukázání na účet. Záruka je složena teprve v okamžiku, kdy peníze dojdou na účet, teprve poté je možno vydat usnesení o propuštění z vazby na svobodu. V přípravném řízení rozhoduje státní zástupce, pokud se rozhodne peněžitou záruku přijmout a propustit vzhledem k tomu obviněného z vazby na svobodu. Konkrétní výše peněžitě záruky se určuje s přihlédnutím k osobě a majetkovým poměrům obviněného nebo toho, kdo za něho složení peněžitě záruky nabízí (zde se hodnotí mimo v zákoně zdůrazněných majetkových poměrů, včetně výdělkových možností, doložených finančních hotovostí, movitého i nemovitého majetku atd., zejména osobní a rodinné poměry obviněného, jeho zdravotní stav apod.), k povaze a závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán a k závažnosti důvodů vazby (zde se zvažuje především nakolik hrozí, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat anebo že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo jímž hrozil). Peněžitá záruka se může určovat jen v naší měně a lze ji skládat jen v korunách. Způsobem složení se rozumí zpravidla uvedení čísla bankovního účtu, na kterém má být peněžitá částka v určené výši složena. Není však vyloučeno ani stanovení způsobu složení v hotovosti v pokladně soudu nebo jiného orgánu činného v trestním řízení. Takový způsob složení by přicházel v úvahu zejména v případě, pokud by orgán rozhodující o vazbě vyhověl návrhu obviněného nebo jiné osoby podle § 73 odst. 2 a tato osoba by uvedenou částku měla v hotovosti u sebe a navrhovala by uvedený způsob složení peněžitě záruky. Proti kladnému i zápornému usnesení o návrhu na přijetí peněžitě záruky je přípustná stížnost, a to včetně výroku o výši peněžitě záruky nebo způsobu jejího složení (Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 884 – 890).

Při posuzování příčinné souvislosti mezi odpovědnostním titulem a škodou dosavadní judikatura dospěla k obecnému závěru, že „o vztah příčinné souvislosti se jedná, vznikla-li škoda následkem protiprávního úkonu škůdce, tedy je-li jeho jednání a škoda ve vzájemném poměru příčiny a následku, tudíž je-li doloženo, že nebyť protiprávního úkonu, ke škodě by nedošlo. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen takové protiprávní jednání, bez jehož existence by škodný následek nevznikl. Nemusí sice jít o příčinu jedinou, nýbrž i o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, avšak musí jít o příčinu podstatnou. Je-li příčin více, působí z časového hlediska buď souběžně anebo následně, aniž se časově překrývají; v takovém případě je pro existenci příčinné souvislosti nezbytné, aby řetězec postupně nastupujících příčin a následků byl ve vztahu ke vzniku škody natolik propojen (prvotní příčina bezprostředně vyvolala jako následek příčinu jinou a ta postupně případně příčinu další), že již z působení prvotní příčiny lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku“ (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2004, sp. zn. [25 Cdo 1462/2003](#)). „Je běžné, že se kauzálního děje účastní více skutečností, které vedou ke vzniku škody. Mezi takovými skutečnostmi je však třeba identifikovat právně relevantní příčinu vzniku škody. Z celého řetězce všeobecné příčinné souvislosti (v němž každý jev má svou příčinu, zároveň však je příčinou jiného jevu) je třeba sledovat jen ty příčiny, které jsou důležité pro odpovědnost za škodu. Musí jít o skutečnosti podstatné, bez nichž by ke vzniku škody nedošlo. Pro existenci kauzálního nexu je nezbytné, aby řetězec postupně nastupujících příčin a následků byl ve vztahu ke vzniku škody natolik propojen, že již z působení prvotní příčiny lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku. To znamená, aby prvotní příčina bezprostředně vyvolala jako následek příčinu jinou a ta případně příčinu další. K přerušení příčinné souvislosti dochází, jestliže nová okolnost působila jako výlučná a samostatná příčina, která vyvolala vznik škody bez ohledu na původní škodnou událost. Zůstala-li původní škodná událost tou skutečností, bez níž by k následku nedošlo, příčinná souvislost se nepřerušuje. Podle teorie adekvátní příčinné souvislosti je příčinná souvislost dána tehdy, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věcí a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu nebo škodní události. Současně se musí prokázat, že škoda by nebyla nastala bez této příčiny (*conditio sine qua non*) – srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. [I. ÚS 312/05](#), uveřejněný pod č. 177/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, a v něm označené odkazy na literaturu k teorii adekvátní příčinné souvislosti“ (rozsudek



Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. [30 Cdo 237/2013](#)).

Posouzení relevantních příčin, bez nichž by tvrzená škoda (zaplacení úroků z půjčky a poplatku) nenastala (*conditio sine qua non*), v nynější věci vede k závěru, že těmito hlavními příčinami jsou 1. usnesení o zahájení trestního stíhání, 2. usnesení o vzetí do vazby (s přihlédnutím k pozdějším rozhodnutím o vazbě, zejm. vypuštění důvodu vazby podle § 67 písm. b/ tr. ř.), 3. návrh obviněného (nynějšího žalobce) na přijetí peněžitě záruky, 4. rozhodnutí státní zástupkyně podle § 73a odst. 2 tr. řádu o přípustnosti peněžitě záruky (včetně určení její výše a způsobu složení), 5. uzavření smlouvy o půjčce v hotovosti mezi obviněným jako dlužníkem a věřitelem, zahrnující dohodu o úrocích, a složení peněžitě záruky v hotovosti na účet, samozřejmě ve spojení s rozhodnutím státní zástupkyně podle § 73a odst. 1 tr. ř. o propuštění obviněného z vazby na svobodu za současného přijetí peněžitě záruky. Kdyby kterákoliv z těchto podmínek nenastala, nenastal by ani škodní následek (faktická kauzalita). Z uvedeného současně vyplývá, že mezi tyto nezbytné podmínky vzniku škody patří i jednání samotného žalobce, které bylo nadto na činnosti samotných orgánů činných v trestním řízení nezávislé. Z tohoto poznatku vyšel i odvolací soud, když právě jednání samotného žalobce shledal za příčinu vzniku škody. Tento závěr však nepovažuje dovolací soud bez dalšího za správný.

V případě posuzování odpovědnosti státu za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb., konkrétně pak odpovědnosti za majetkovou (finanční) újmu (škodu) vzniklou obviněnému v důsledku nezákonného rozhodnutí o zahájení trestního stíhání (§ 7 a násl. OdpŠk), je nutno si uvědomit, že zde nejsou zkoumány přírodní jevy, ale právní vztahy, v rámci kterých nalézá uplatnění i vůle jejich účastníků. Současně platí, že v případě nezákonného rozhodnutí (zde usnesení o zahájení trestního stíhání) je jeho protiprávnost dovozována nikoliv z jeho obsahu či jednání škůdce (státu), ale až z výsledku řízení (zde ze zprošťujícího rozsudku), který navíc nemusí být v době jednání (vydání rozhodnutí) ani rozumně očekávatelný (což typicky platí právě u trestního stíhání, kdy nelze dopředu spolehlivě vědět, např. jaké se podaří zajistit důkazy, jaké skutečnosti z nich vyplynou, jaký bude postoj obviněných, poškozených apod.). V případě trestního stíhání je usnesením o zahájení trestního stíhání založen právní vztah mezi státem (reprezentovaným orgány činnými v trestním řízení) a obviněným, ze kterého vyplývá pro obviněného (samozřejmě nikoliv jen pro něj) řada práv a povinností. Nejen plnění povinností, ale i výkon procesních práv, je pak často spojen s náklady, které pro obviněného představují majetkovou (finanční) újmu. Podle dovolacího soudu výkon procesních práv obviněným nelze bez dalšího považovat za zavinění škody (představované vynaloženými náklady) obviněným a stát se nemůže zbavit své odpovědnosti poukazem na to, že záviselo jen na rozhodnutí obviněného, zda své právo vykoná či nikoliv. Odpovědnost státu za nezákonné usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 7 a násl. OdpŠk tedy nutně musí zahrnovat i majetkovou újmu obviněného spojenou s výkonem jeho procesních práv.

Jinou otázkou je posouzení adekvátnosti zvolených prostředků a tím i vynaložených nákladů. V tomto směru je nutno vyjít z teorie adekvátní příčinné souvislosti, kterou ve své judikatuře ve vztahu k občanskoprávní odpovědnosti formuloval Ústavní soud v již v shora citovaném nálezu ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. [I. ÚS 312/05](#) (rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na [nalus.usoud.cz](#)), a ze které vychází i ustálená rozhodovací praxe dovolacího soudu (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. [25 Cdo 883/2006](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 31/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. [30 Cdo 656/2013](#)). Adekvátnost obecně slouží k vyloučení těch podmínek, které jsou příliš vzdálené následku, a k vyloučení těch následků, které jsou mimořádné, nepředvídatelné (srov. výklad příčinné souvislosti v Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část /§ 2055–3014/. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 1550 až 1561, či v Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, str. 1205 – 1207).

Při aplikaci teorie adekvátní příčinné souvislosti je třeba mít na mysli, že v případě odpovědnosti státu za nezákonné rozhodnutí o zahájení trestního stíhání se jedná o objektivní odpovědnost státu,

kdy v době vydání rozhodnutí nelze nejen předvídat výsledek trestního řízení, ale nelze ani předvídat, jaké kroky bude činit obviněný na svoji obhajobu, příp. na ochranu svých dalších práv, např. práva na osobní svobodu, a jaké náklady s tím budou spojeny. Současně nelze přehlédnout, že jedním z kritérií, která mají korigovat výsledek získaný aplikací teorie adekvátní příčinné souvislosti tak, aby byl její výsledek spravedlivý, je i forma zavinění, přičemž ve vztahu k formě zavinění platí, že čím závažnější je forma zavinění, tím méně pravděpodobný následek lze škůdci přičíst. V podmínkách odpovědnosti státu za nezákonné rozhodnutí o zahájení trestního stíhání je tak nutno použití kritéria adekvátnosti podrobit samotné jednání poškozeného, bez něhož by škodní následek nemohl nastat. Přitom lze spravedlivě vznést požadavek, aby se jednalo o účelné procesní úkony, jaké by na místě obviněného bylo lze očekávat od kteréhokoli jiného rozumně uvažujícího člověka, který chce v souladu se zákonem ochránit svá práva za současné minimalizace vzniku dalších škod (prvotně na vlastním majetku). Právě objektivní odpovědnost státu za výsledek řízení, zahrnující i následek daný jednáním samotného poškozeného, vede k závěru, že při posuzování příčinné souvislosti není kritérium adekvátnosti aplikováno přímo na vztah odpovědnostního titulu a následku, nýbrž na vztah mezi jednáním samotného poškozeného, jeho dotčenými či ohroženými právy, jím sledovanými cíly, jím zvolenými prostředky (v mezích daných zákonem) a způsobenými škodními následky.

Mezi práva obviněného patří i právo za zákonem stanovených podmínek navrhnout nahrazení vazby peněžitou zárukou podle § 73a tr. řádu. Ze shora uvedeného pak vyplývá, že stát za podmínek ustanovení § 7 a násl. OdpŠk zásadně odpovídá i za škodu, která obviněnému vznikla v souvislosti s podáním návrhu na peněžitou kauci a jejím složením podle § 73a tr. řádu. V tomto směru je právní posouzení této otázky odvolacím soudem nesprávné.

Pro závěr o konkrétní odpovědnosti státu a zejména její výši je však třeba se zabývat adekvátností obviněným sledovaných cílů, zvolených prostředků a vynaložených nákladů (budou-li v řízení prokázány) ve vztahu k dotčeným či ohroženým právům obviněného. To v projednávané věci znamená, když adekvátnost sledovaného cíle, tj. propuštění na svobodu, nevyvolá zřejmě pochyb, že je nejprve třeba se zabývat tím, jestli obviněný využil i jiné možnosti nahrazení vazby (zejm. zárukou či slibem), příp. proč je nevyužil. Ve vztahu k zaplacenému poplatku je pak nutno zkoumat, zda byl tento poplatek vázán pouze na hotovostní vklad, zda bylo možno složit peněžitou záruku i jiným způsobem, s menšími náklady, co bylo příp. důvodem stanovení takového způsobu složení peněžité záruky v rozhodnutí státní zástupkyně a zda žalobce jako obviněný příp. využil své možnosti (včetně podání stížnosti proti usnesení), aby tyto náklady byly nižší. Ve vztahu k zaplaceným úrokům z prodlení je nutno rovněž zkoumat, co bylo důvodem stanovení konkrétní výše peněžité záruky, zejména jaké informace o svých majetkových poměrech ještě před rozhodnutím o přípustnosti peněžité záruky poskytl nynější žalobce orgánům činným v trestním řízení, příp. jinak těmto byly známy, a zda ve světle těchto informací byl následek (vynaložení nákladů na zajištění peněžité záruky) pro orgány činné v trestním řízení předvídatelný. Rovněž je třeba se zabývat tím, zda skutečné majetkové poměry nynějšího žalobce (zejména jeho finanční prostředky či jiné dobře likvidní prostředky) umožňovaly, aby celou či část peněžité záruky složil bez uzavření smlouvy o půjčce, zda jeho poměry případně umožňovaly, aby tuto půjčku uhradil zcela či částečně ještě před vrácením peněžité záruky (zvláště pokud se po propuštění na svobodu mohl věnovat výdělečné činnosti), a zejména zda byla půjčka poskytnuta obviněnému za podmínek v místě a čase obvyklých, tj. za kterých byly poskytovány i jinými subjekty účelově nevázané půjčky a úvěry, a to i s přihlédnutím k majetkovým poměrům obviněného (jeho vlastnictví movitých a nemovitých věcí) a možnému zajištění takové půjčky či úvěru. Protože v tomto směru odvolací soud pro své rozhodnutí neměl potřebná skutková zjištění (zejm. žalobce o svých majetkových poměrech a možnostech složení kauce dosud ničeho netvrdí, přičemž teprve z konkrétních majetkových poměrů může nutnost zvolených prostředků vyplynout) a věcí se nezabýval, je jeho právní posouzení věci neúplné a tudíž nesprávné.



Protože je ze shora uvedených důvodů právní posouzení žalovaného nároku odvolacím soudem nesprávné, postupoval Nejvyšší soud podle § 243e odst. 1 a 2 o. s. ř. a napadený rozsudek odvolacího soudu v rozsahu potvrzení zamítavého výroku rozsudku soudu prvního stupně, kterým byla žaloba zamítnuta co do částky 370 000 Kč s příslušenstvím, zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Soud prvního stupně je ve smyslu § 243g odst. 1, části první věty za středníkem, o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. právními názory dovolacího soudu vyslovenými v tomto rozhodnutí vázán.

# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2401/2013, ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.2401.2013.1

**Číslo:** 94/2015

## **Právní věta:**

Žalobu na vydání majetku z dědictví podle ustanovení § 485 obč. zák. může s úspěchem podat jeden z více oprávněných dědiců; nelze dovozovat nerozlučné společenství žalobce s ostatními dědici (§ 91 odst. 2 o. s. ř.).

Oprávněný dědic má nárok na vydání celého dědictví od nepravého dědice (nikoliv pouze části dědictví odpovídající jeho dědickému podílu), a to za předpokladu, že již nelze uspokojit další dědice, jejichž právo na vydání dědictví bylo prokazatelně promlčeno (§ 105 obč. zák.).

Z vydání dědictví jedinému oprávněnému dědici současně vyplývá závazek tohoto dědice uspokojit další případné oprávněné dědice, pokud v budoucnu důvodně uplatní nárok na vydání majetku.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 27.03.2015

**Spisová značka:** 21 Cdo 2401/2013

**Číslo rozhodnutí:** 94

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Dědění, Ochrana oprávněného dědice

**Předpisy:** § 468 obč. zák.

§ 485 obč. zák.

§ 487 obč. zák.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

## **Sbírkový text rozhodnutí:**

*M. V. se žalobou podanou u Okresního soudu v Uherském Hradišti dne 23. 12. 2010 (změněnou se souhlasem soudu) domáhal, aby bylo určeno, že „je vlastníkem pozemku, zapsaného na LV pro k.ú. S. L.“. Žalobu odůvodnil tím, že je synem J. V., zemřelé dne 22. 8. 1972 (dále též jen „zůstavitelka“); že mu jakožto oprávněnému dědici má být vydán pozemek, zapsaný na LV pro k.ú. S. L.; že v dědickém řízení po jeho matce, vedeném u Okresního soudu v Uherském Hradišti, vycházel soud z mylného závěru, že neexistují žádní zákonní dědici a že dědictví nesprávně připadlo jako odúmrtí státu.*

*O k r e s n í s o u d v Uherském Hradišti rozsudkem ze dne 3. 10. 2012 určil, že žalobce „je*

vlastníkem parcely zapsané na LV pro k.ú. S. L.", a rozhodl, že žalovaná je povinna nahradit žalobci náklady řízení. Soud měl za prokázané, že v roce 2007 bylo zahájeno řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstavitelce, v jehož průběhu byli dědicové neznámí nebo neznámého pobytu vyrozuměni o svém dědickém právu vyhláškou ve smyslu § 468 obč. zák. s tím, že pokud o sobě nedají v určené lhůtě vědět, při projednání dědictví se k nim nepřihlíží. Jelikož žalobce ani žádný z dalších dědiců o sobě nedali vědět, nebylo k nim v dědickém řízení přihlíženo a dědictví připadlo jako odúmrtí státu. Až 23. 12. 2010 bylo doručeno Okresnímu soudu v Uherském Hradišti podání žalobce označené jako „návrh na povolení obnovy dědického řízení“ po zůstavitelce, které bylo později překvalifikováno na žalobu na ochranu oprávněného dědice podle § 485 obč. zák. Soud měl dále za prokázané, že žalobce je potomkem zůstavitelky a dědí ze zákona v první dědické skupině; proto je stát, který dědictví nabyt, povinen vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad o bezdůvodném obohacení tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice, kterým je žalobce. Vycházel z toho, že „byl zjištěn jediný dědic“; že „žádný jiný dědic nedal o sobě vědět“; že „žádný z dalších v úvahu přicházejících dědiců žalobu na ochranu oprávněného dědice nepodal“ a že „tyto další osoby nemají žádný zájem o dědictví a fakticky jednají tak, že dědictví odmítají“. Dospěl k závěru, že „toto civilní sporné řízení již není pokračováním dědického řízení, není jeho obnovou a neruší se v něm vyhláška vydaná podle § 468 obč. zák.“; že „právní institut podle § 468 obč. zák. byl notářem použit s důsledkem, že se k dalším dědicům (neznámým nebo neznámého pobytu) nepřihlíží, tyto důsledky trvají, navíc další dědicové o dědictví zájem neprojeví a žádné právní kroky v tomto směru ani neuskutečnili“ a že „proto je zjištěn jediný dědic, kterým je žalobce, a tomuto připadá celé dědictví“.

K odvolání žalované K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 14. 3. 2013 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud vycházel zejména ze zjištění, že žalovaná nesouhlasí s právním názorem soudu prvního stupně ohledně aktivní legitimace žalobce, možnosti vydání celého dědictví po zůstavitelce žalobci a posouzení obsahu původního návrhu žalobce doručeného soudu 23. 12. 2012. Uvedl, že „akceptuje postupné doplňování návrhu až do podoby žaloby na vydání dědictví, o které soud prvního stupně nakonec rozhodoval“; že „žaloba o vydání dědictví není pokračováním dědického řízení, jde o řízení svého druhu, v němž se každá jednotlivá osoba, která se považuje za dědice, s nímž však nebylo v řízení o dědictví jednáno, resp. k němuž nebylo jako k dědici přihlíženo, domáhá vydání po tom, který na základě rozhodnutí soudu v řízení o dědictví nabyt dědictví, ačkoli pravým dědicem není“; že „požadavek, aby žalobu o vydání dědictví podávali společně všichni v úvahu přicházející dědici téže skupiny, je u žaloby na ochranu oprávněného dědice nelogický, když vyhláškou v řízení o dědictví byli vyzýváni právě dědici neznámí a dědici neznámého pobytu“; že „dědici neznámí nebo neznámého pobytu o sobě navzájem zpravidla neví, proto nelze vázat úspěšnost žaloby na vydání dědictví podle § 485 o.z. jednoho z nich na přihlášení se k dědictví a současně podání žaloby všech, tj. i těch, o nichž není známo, zda vůbec existují“, a že „je jen shodou okolností, že v daném případě sám žalobce označil jména dalších potomků zůstavitelky“. Dále uvedl, že „v dané věci je rozhodující to, že žádný ze žalobcem označených dětí zůstavitelky, eventuálně jejich právních nástupců, se vydání dědictví proti státu nedomáhal, a platí tedy ve smyslu vyhlášky vydané v řízení o dědictví podle § 468 o.z. fikce, že zůstavitelka jiné dědice než přihlásivšího se žalobce neměla“. Vycházel z toho, že „stejný závěr jako u aktivní legitimace samotného žalobce k podání žaloby podle § 485 o.z. pak odůvodňuje také opodstatněnost vydání celého dědictví (nikoliv jen části) žalobci, když pouze on podal žalobu na ochranu oprávněného dědice a když platí, že jiné dědice tato zůstavitelka neměla“ a že „jde o situaci stejnou jako v případě, že by se žalobce jako dědic přihlásil již na základě vyhlášky vydané podle § 468 o.z. v řízení o dědictví, zatímco ostatní potomci zůstavitelky nikoli; celé dědictví by nabyt žalobce sám, státu by nepřipadlo z dědictví ničeho“. Odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2002, sp. zn. [30 Cdo 59/2002](#), podle kterého se oprávněný dědic může u nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí domáhat nejen jejího vydání, ale i určení vlastnického práva tak, aby rozhodnutí soudu mohlo být podkladem pro provedení změny zápisu v katastru nemovitostí.

*Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá nesprávné právní posouzení zásadních otázek „aplikace důsledků vyhlášky dle ust. § 468 obč. zák. a s tím související aktivní věcné legitimace na straně žalující při uplatnění nároku na vydání dědictví dle ust. § 485 obč. zák.“. Žalovaná je toho názoru, že „by všichni potomci zůstavitelky (event. jejich právní nástupci) měli jako oprávnění dědicové vystupovat v tomto řízení na straně žalobce jako nerozluční společníci ve smyslu ust. § 91 odst. 2 o. s. ř.“ a že „pokud nárok na vydání dědictví uplatnil jen jeden z oprávněných dědiců samostatně, nemělo mu být vyhověno“. Dále žalovaná považuje za nesprávný názor obou soudů, že „jeden dědic z několika v úvahu přicházejících má nárok na vydání celého dědictví“. Má za to, že „oprávněný dědic má od nepravého dědice nárok na vydání jen takové části dědictví, na jakou mu stačí jeho dědické právo“; že „i pokud by měl jeden z oprávněných dědiců aktivní věcnou legitimaci k samostatnému uplatnění nároku, mohl by být úspěšný pouze k části dědictví, která odpovídá jeho dědickému podílu“ a že „z faktu, že žádný dědic o sobě nedal vědět v rámci dědického řízení po zůstavitelce, ani nepodal žalobu na vydání dědictví, neučinil žádné kroky k získání dědictví, nelze dovodit, že žalobce jako jeden z právních nástupců zůstavitelky je oprávněným dědicem ve vztahu k celému dědictví“. Navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*N e j v y š š í s o u d dovolání žalované zamítl.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníci řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se dovolací soud nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V posuzovaném případě bylo pro rozhodnutí o dědickém právu žalobce po zůstavitelce významné vyřešení právních otázek, zda má jeden z oprávněných dědiců aktivní legitimaci k uplatnění samostatného nároku na vydání dědictví podle ustanovení § 485 obč. zák. a zda má od nepravého dědice nárok na vydání celého dědictví, nebo pouze části dědictví odpovídající jeho dědickému podílu, a to za situace, kdy žádní dědicové v řízení o dědictví nebyli zjištěni. Vzhledem k tomu, že tyto otázky dosud nebyly v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalované je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241 odst. 1 a § 242 odst. 3, věty první, o. s.

ř. – nepodléhá), že – jak vyplývá z potvrzení Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 8. 7. 2010 – dědické řízení po J. V., zemřelé dne 22. 8. 1972, vedené „u zdejšího soudu, bylo dne 13. 2. 1974 zastaveno, jelikož zůstavitelka nezanechala žádný majetek“. Na základě podnětu Ministerstva zemědělství – Pozemkového úřadu v U. H., který v rámci komplexní pozemkové úpravy v k.ú. S. L. zjistil, že nemovitosti jsou dosud vedeny na zemřelého vlastníka, tj. zůstavitelku, bylo u Okresního soudu v Uherském Hradišti dne 16. 1. 2007 zahájeno řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstavitelce. Jelikož v tomto řízení nebyli zjištěni žádní dědicové – najevo vyplynula pouze skutečnost, že zůstavitelka měla potomka J. V., který však zemřel již 1. 12. 1990 a byl bezdětný – soud (soudní komisař) vyrozuměl dědice neznámé nebo neznámého pobytu o dědickém právu vyhláškou podle ustanovení § 468 obč. zák. Vzhledem k tomu, že se nikdo z dědiců ve stanovené lhůtě ani později nepřihlásil, Okresní soud v Uherském Hradišti usnesením ze dne 29. 2. 2008 potvrdil, že dodatečně objevené jmění připadá státu jako odúmrtí (toto unesení nabylo právní moci dne 26. 3. 2008). Dne 4. 5. 2010 bylo Okresnímu soudu v Uherském Hradišti doručeno podání, v němž jediný dosud žijící syn zůstavitelky (žalobce) navrhl dodatečné projednání dědictví a sdělil, že zůstavitelka měla celkem 4 děti, z nichž dvě zanechaly potomky. Protože majetek, ohledně něhož bylo navrhováno dodatečné projednání dědictví, již projednán byl, řízení o návrhu žalobce bylo zastaveno. Žalobce proto dne 23. 12. 2010 podal u Okresního soudu v Uherském Hradišti návrh na povolení obnovy dědického řízení, který byl (se souhlasem soudu) změněn na žalobu na ochranu oprávněného dědice podle § 485 obč. zák.

Vzhledem k tomu, že zůstavitelka zemřela dne 22. 8. 1972, je třeba v řízení o dědictví i v současné době postupovat podle předpisů účinných ke dni smrti zůstavitelky (srov. čl. II bod 3 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), tj. podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 1982 a zákona č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád), ve znění účinném do 31. 12. 1982 (dále jen „not. ř.“); řízení však od 1. 1. 1993 probíhá u soudu, který pověří notáře, aby jako soudní komisař provedl potřebné úkony. Při dědění se použije právo platné v den smrti zůstavitelky, tedy zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 1982 (srov. § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Dědictví se nabývá smrtí zůstavitele (srov. § 460 obč. zák.). K nabytí dědictví zůstavitelovým dědicem však nedochází jen na základě smrti zůstavitele. Právní úprava dědického práva ke dni smrti zůstavitelky vycházela (a dosud vychází) z principu ingerence státu při nabývání dědictví. Předpokládala mimo jiné, že dědictví po každém zůstaviteli musí být projednáno a rozhodnuto státním notářstvím (srov. § 39 not. ř.), nyní soudem (srov. § 175q o. s. ř.); že řízení o dědictví se zahajuje i bez návrhu (srov. § 27 odst. 1 not. ř., nyní § 175a odst. 2 o. s. ř.) a že v řízení o dědictví musí být projednán také majetek, který při původním projednání a rozhodnutí dědictví nebyl znám (nebyl zjištěn) (srov. § 47 not. ř., nyní § 175x o. s. ř.).

Řízení o dědictví, jehož smyslem a účelem je zjištění okruhu zůstavitelových dědiců a rozsahu aktiv a pasiv dědictví zůstavitelem zanechaného, končí usnesením o dědictví (srov. § 42 odst. 1 not. ř., nyní § 175s odst. 1 o.s.ř.). Bez ohledu na to, jaká uplynula od smrti zůstavitele do vydání usnesení doba, se jím deklarují právní vztahy s účinností ke dni smrti zůstavitele.

Pro případ, že by soud rozhodl o dědictví ve vztahu k osobám odlišným od skutečných („oprávněných“) dědiců (potvrdil nabytí dědictví nebo schválil dohodu o vypořádání dědictví; případně podle dřívější právní úpravy autoritativně vypořádal dědictví), je ustanoveními § 485 až § 487 obč. zák. upravena ochrana oprávněných dědiců.

Podle ustanovení § 485 odst. 1 obč. zák. zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem je někdo jiný, je povinen ten, kdo dědictví nabyt, vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad o bezdůvodném obohacení tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého

dědice.

Podle ustanovení § 487 obč. zák. ustanovení § 485 platí i tehdy, jestliže dědictví připadlo státu.

I když občanský zákoník chápe dědění jako jeden ze způsobů nabývání vlastnictví (srov. § 133 obč. zák.), neposkytuje dědicům, dokud jejich právo nebylo deklarováno rozhodnutím soudu v řízení o dědictví, stejnou ochranu jako skutečným vlastníkům. Zásadní rozdíl spočívá především v promlčitelnosti práva oprávněných dědiců na vydání dědictví (§ 105 obč. zák.). Promlčecí doba je tříletá a její počátek se pojí s právní mocí rozhodnutí soudu, kterým bylo skončeno dědické řízení o nově objeveném majetku, jedná-li se o uplatnění práva na vydání dědictví ohledně tohoto majetku (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 1998, sp.zn. 2 Cdon 1173/1996, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod číslem 164, ročník 1998, podle něhož v případě, že rozhodnutí učiněné v dědickém řízení o dodatečně objeveném majetku, jímž bylo potvrzeno nabytí dědictví, nabylo právní moci po 1. 4. 1983, běží promlčecí doba k vykonání práva oprávněného dědice na vydání majetku, jehož se rozhodnutí týká, ode dne právní moci tohoto rozhodnutí).

Právo na vydání dědictví podle § 485 obč. zák. však nemá ten, kdo se účastnil původního řízení o dědictví, byť by i byl zkrácen na svém dědickém právu; nápravy se totiž tato osoba, na rozdíl od v původním dědickém řízení opomenutého dědice, může domáhat cestou řádných, případně mimořádných opravných prostředků (odvolání, dovolání, žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost).

Jak je výše uvedeno, jedním z účelů dědického řízení je zjištění okruhu zůstavitelových dědiců. Je-li dědické řízení po zůstaviteli zastaveno, neboť nezanechal žádný majetek, nezkoumá se dědické právo a není ani důvod zjišťovat dědice. Pokud soud v řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli přistoupí k vyrozumění neznámých dědiců o jejich dědickém právu vyhláškou (§ 468 obč. zák.) a nepřihlásí-li se žádný z nich, při dalším postupu v řízení o dědictví se k nim nepřihlíží (fikce). Skutečnost, že dědicové, event. jejich právní nástupci, „vyjdou najevo“ až v řízení o vydání dědictví iniciovaném žalobcem (oprávněným dědicem) podle ustanovení § 485 obč. zák., které je samostatným (sporným) řízením a není pokračováním řízení dědického, nelze při rozhodování o dědickém právu po zůstaviteli zohlednit, protože zjištění okruhu dědiců je třeba učinit nejpozději do pravomocného skončení řízení o projednání dědictví.

Žalobce uplatňující nárok podle ustanovení § 485 obč. zák. pak může být k podání žaloby legitimován i sám, neboť jej neuplatňuje z titulu dědice v dědickém řízení, ale osoby, které svědčí právo na vydání dědictví, přestože dědického řízení účastna nebyla. V takovém případě nelze proto dovozovat nerozlučné společenství žalobce (oprávněného dědice) s ostatními dědici, jak to činí žalovaná, a nelze ani vycházet z ustálené judikatury soudů k otázce nerozlučného společenství dědiců v občanském soudním řízení sporném.

Konečně k otázce, zda má žalobce podle § 485 obč. zák. nárok na vydání celého dědictví od nepravého dědice, nebo pouze části dědictví odpovídající jeho dědickému podílu, lze uzavřít, že celé dědictví dostat může, nelze-li již uspokojit další dědice, jejichž právo na vydání dědictví bylo prokazatelně promlčeno. Obdobně by tomu bylo i v případě fikce nastupující v dědickém řízení v důsledku vydání vyhlášky podle ustanovení § 468 obč. zák., podle níž přihlásil-li by se jediný dědic, zdědil by celý majetek zůstavitele, a to i přesto, že by fakticky bylo dědiců více. Současně však z vydání dědictví jedinému oprávněnému dědici (žalobci) podle § 485 obč. zák. vyplývá závazek uspokojit v budoucnu další případné oprávněné dědice, pokud by se ke svému nároku přihlásili. Nelze totiž automaticky vycházet z promlčení jejich nároku uplynutím zákonem stanovené tříleté promlčecí doby, která počne běžet od právní moci rozhodnutí, jímž bylo řízení o dodatečném projednání dědictví skončeno, neboť může dojít ke stavení běhu této doby v důsledku okolnosti, která ani nemusí být předem známa, např. uplatněním práva v soudním řízení.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo § 229 odst. 3 o. s. ř., anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalované podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2015, sen. zn. 29 NSČR 31/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.NSCR.31.2013.1

**Číslo:** 95/2015

## **Právní věta:**

Není-li zde z doby před zahájením insolvenčního řízení na majetek zástavního dlužníka jiná dohoda mezi zástavním věřitelem a zástavním dlužníkem, pak nájemné získané pronájmem věci zastavené zástavní smlouvou uzavřenou podle ustanovení § 152 a násl. obč. zák. za dobu od vzniku zástavního práva do zpeněžení zástavy nenáleží zástavnímu věřiteli a za dobu, po kterou probíhá insolvenční řízení na majetek zástavního dlužníka, není ani součástí výtěžku zpeněžení zástavy, jenž by v konkursu vedeném podle insolvenčního zákona měl být vydán zástavnímu věřiteli (zajištěnému věřiteli) postupem podle § 298 insolvenčního zákona.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 30.04.2015

**Spisová značka:** 29 NSCR 31/2013

**Číslo rozhodnutí:** 95

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Insolvence, Zástavní právo, Zpeněžování

**Předpisy:** § 152 obč. zák.  
§ 298 IZ

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

## **Sbírkový text rozhodnutí:**

*Usnesením ze dne 13. prosince 2011 vyslovil M ě s t s k ý s o u d v Praze (dále jen „insolvenční soud“) (v bodě I. výroku) souhlas s tím, aby insolvenční správce dlužníka vydal věřiteli č. 220 Citibank Europe plc. jako zajištěnému věřiteli (dále též jen „zajištěný věřitel“ nebo „věřitel č. 220“) výtěžek zpeněžení označených nemovitostí v celkové výši 31 000 080,58 Kč, sestávající z:*

- 1) Částky 11 958 127,19 Kč ze zpeněžení nemovitostí zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Karlovarský kraj, katastrální pracoviště Ch. na listu vlastnictví číslo 4098 pro obec a katastrální území Ch. (dále jen „nemovitosti č. 1“).*
- 2) Částky 3 391 036,59 Kč ze zpeněžení nemovitostí zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, katastrální pracoviště B. na listu vlastnictví číslo 24 pro obec a katastrální území S. (dále jen „nemovitosti č. 2“).*



3) Částky 15 650 916,80 Kč ze zpeněžení nemovitostí zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Ústecký kraj, katastrální pracoviště T. na listu vlastnictví číslo 245 pro obec H., katastrální území H. nad B. (dále jen „nemovitosti č. 3“).

Dále insolvenční soud uložil insolvenčnímu správci:

1) Do 15 dnů od právní moci rozhodnutí vydat výtěžek zpeněžení zajištěnému věřiteli podle seznamu přihlášek, u zjištěných nebo pravomocně určených zajištěných pohledávek (bod II. písm. a/ výroku).

2) Zapsat do upraveného seznamu přihlášek ke každé zajištěné pohledávce zajištěného věřitele vyplacenou částku, případně zbývající částku, která bude vypořádávána při rozvrhu (bod II. písm. b/ výroku).

3) Podat insolvenčnímu soudu do 30 dnů od právní moci usnesení písemnou zprávu o provedeném vydání výtěžku zpeněžení (bod II. písm. c/ výroku).

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

1) Souhlas se zpeněžením nemovitostí prodejem mimo dražbu udělil insolvenčnímu správci usnesením ze dne 20. 4. 2009, které nabylo právní moci 27. 4. 2009.

2) Nemovitosti zajišťovaly pohledávku zajištěného věřitele číslo P223 (sestavující z 10 dílčích nároků č. P223/1 až P223/10) zjištěnou na přezkumném jednání konaném 30. 3. 2009.

3) Insolvenční správce prodal nemovitosti č. 1 kupní smlouvou ze 14. 1. 2010 (dále jen „první kupní smlouva“) společnosti HD L. s. r. o. (dále jen „společnost H“), za částku 12,5 miliónů Kč (včetně daně z přidané hodnoty); právní účinky vkladu vlastnického práva podle kupní smlouvy nastaly 27. 1. 2010.

4) Za dobu od uložení kupní ceny z první kupní smlouvy na termínovaném účtu k ní přirostly úroky ve výši 148.082,19 Kč.

5) Náklady na správu a údržbu nemovitostí č. 1 (daň z nemovitostí, vodné, stočné) činily 73 403,50 Kč (0,58 %) a náklady spojené s prodejem nemovitostí č. 1 (zprostředkování prodeje, obstarání zájemce o koupi) činily 322 500 Kč (2,55 %).

6) Základ pro výpočet odměny insolvenčnímu správci dle ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů (dále jen „vyhláška“), činí 12 252 179,19 Kč, takže odměna insolvenčního správce činí 245 043,60 Kč a s 20% daní z přidané hodnoty ve výši 49 008,70 Kč jde celkem o 294 052 Kč.

7) K vydání zajištěnému věřiteli tak z prodeje nemovitostí č. 1 připadá 11 958 127,19 Kč.

8) V době od 18. 8. 2009 do dne prodeje nemovitostí č. 1 bylo na nájemném za jejich užívání vybráno 370 322,90 Kč.

9) Insolvenční správce prodal nemovitosti č. 2 kupními smlouvami z 3. 6. 2010 a 9. 12. 2010 (dále jen „druhá kupní smlouva“ a „třetí kupní smlouva“) M. S. za částku 3 560 000 Kč (včetně daně z přidané hodnoty); právní účinky vkladu vlastnického práva podle kupních smluv nastaly 9. 6. 2010 a 5. 1. 2011.

10) Za dobu od uložení kupní ceny z druhé a třetí kupní smlouvy na termínovaném účtu k ní přirostly úroky ve výši 43 217,21 Kč.

11) Náklady na správu a údržbu nemovitostí č. 2 (odběr plynu a elektrické energie) činily 28 127,27 Kč (0,78 %) a náklady spojené s prodejem nemovitostí č. 2 (zprostředkování prodeje, obstarání zájemce o koupi) činily 100 667,35 Kč (2,79%).

12) Základ pro výpočet odměny insolvenčnímu správci dle ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky činí 3 474 422,99 Kč, takže odměna insolvenčního správce činí 69 488 Kč a s 20% daní z přidané hodnoty ve výši 13 897 Kč jde celkem o 83 386 Kč.

13) K vydání zajištěnému věřiteli tak z prodeje nemovitostí č. 2 připadá 3 391 036,59 Kč.

14) Insolvenční správce prodal nemovitosti č. 3 kupní smlouvou z 24. 3. 2010 (dále jen „čtvrtá kupní smlouva“) společnosti Speciální stavby M. spol. s r. o. za částku 17 milionů Kč; právní účinky vkladu vlastnického práva podle kupní smlouvy nastaly 31. 3. 2010.

15) Za dobu od uložení kupní ceny z čtvrté kupní smlouvy na termínovaném účtu k ní přirostly úroky ve výši 247 085,82 Kč.

16) Náklady na správu a údržbu nemovitostí č. 3 činily 689 883,40 Kč (3,99 %) a náklady spojené s prodejem nemovitostí č. 3 (zprostředkování prodeje, obstarání zájemce o koupi) činily 521 427 Kč (3,02 %).

17) Základ pro výpočet odměny insolvenčnímu správci dle ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky činí 16 035 775,40 Kč, takže odměna insolvenčního správce činí 320 715,50 Kč a s 20% daní z přidané hodnoty ve výši 64 143,10 Kč jde celkem o 384 858,60 Kč.

18) K vydání zajištěnému věřiteli tak z prodeje nemovitostí č. 3 připadá 15 650 916,80 Kč.

Na tomto základě insolvenční soud – vycházející z ustanovení § 171 odst. 2, § 206 odst. 2, § 298 odst. 1 až 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a z ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky – uzavřel:

1) Pohledávky věřitele č. 220 byly na přezkumném jednání zjištěny jako zajištěné; ve všech „lichých nárocích“ jako zajištěné podle zástavní smlouvy ze dne 20. 6. 2001 (dále jen „zástavní smlouva“) též nemovitostmi č. 1 až 3.

2) Při zpeněžování nemovitostí č. 1 až 3 se insolvenční správce řídil pokyny zajištěného věřitele (který byl současně členem věřitelského orgánu).

3) Insolvenční správce podal řádný návrh dle ustanovení § 298 insolvenčního zákona, obsahující správný výpočet odměny podle vyhlášky, přičemž nepochybil, jestliže ke kupní ceně připočetl i úroky plynoucí z jejího uložení na termínovaném účtu.

4) Výtěžek na nájemném za dobu od 17. 8. 2009 do prodeje nemovitostí č. 1 ve výši 370 322,90 Kč nenáleží zajištěnému věřiteli; jde o příjem majetkové podstaty. Podle ustáleného judikatorního závěru (totiž) existence zástavního práva zásadně nebrání vlastníku zástavy (zástavnímu dlužníku) nakládat se zástavou. Nestanoví-li zákon něco jiného, může zástavní dlužník zástavu zcizit, znovu ji zastavit, zřídit k ní věcné břemeno, dát ji do nájmu nebo do jiného užívání apod.; viz „NSČR [21 Cdo 296/2003](#)“ (správně jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. [21 Cdo 296/2003](#), uveřejněný pod číslem 64/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek /dále jen „R 64/2004“/, který je – stejně jako další rozhodnutí

Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

5) Z ustanovení § 206 odst. 2 insolvenčního zákona plyne, že součástí oprávnění insolvenčního správce je i právo nakládat s věcí sepsanou v majetkové podstatě a požívat její plody a užitky. Po dobu, po kterou byla věc oprávněně zapsána v majetkové podstatě, tak má insolvenční správce právo i na tzv. fructus civiles (v daném případě na nájemné) ve prospěch majetkové podstaty; srov. např. „NSČR 29 Cdo 2086/2001“ (správně jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. [29 Cdo 2086/2000](#), uveřejněný pod číslem 27/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek /dále jen „R 27/2003“/), „NSČR 29 Cdo 4662/2008“ (správně jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. [20 Cdo 4662/2008](#)), nebo „NSČR 29 Cdo 5083/2008“ (správně jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. [29 Cdo 5083/2008](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2010, pod číslem 33) anebo dílo Kotoučová, J. a kolektiv. Komentář k insolvenčnímu zákonu, C. H. Beck 2010, I. vydání, str. 720. Proto nájemné netvoří součást výtěžku zpeněžení vypláceného zajištěnému věřiteli.

6) Nad rámec uvedeného insolvenční soud dodává, že v rámci správy majetkové hodnoty (v daném případě nemovitosti), která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce povinen dbát, aby takový majetek byl využíván a rozmnožován (§ 230 odst. 1 písm. b/ a c/ insolvenčního zákona), a je vázán i pokyny zajištěného věřitele (§ 230 odst. 2 insolvenčního zákona); v takovém případě nese zajištěný věřitel ze svého náklady spojené s realizací svého pokynu (§ 230 odst. 3 insolvenčního zákona). Insolvenční správce však potvrdil, že se nijak nepodílel na správě předmětného majetku (výdaje s touto správou spojené byly hrazeny výlučně z majetkové podstaty), takže ani z tohoto důvodu nemohl vzniknout zajištěnému věřiteli nárok na vyplacení výtěžku na nájemném.

K odvolání zajištěného věřitele V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 3. 10. 2012 potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

Odvolací soud po přezkoumání napadeného rozhodnutí dovodil, že odvolání není opodstatněné, a to na základě následujících závěrů.

1) Odvolací soud se v poměrech předchozí právní úpravy podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), vyjádřil k otázce nároku odděleného věřitele na vydání nájemného coby užitku zástavy v usnesení ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 1 Ko 100/2008. Tam dovodil, že v souladu s uhrazovací funkcí zástavního práva vyplývající z § 152 a § 165 zákona č. 40/1964 Sb., obč. zák., má podle § 28 odst. 1 ZKV věřitel pohledávky zajištěné zástavním právem (oddělený věřitel) v konkursu právo na její uspokojení (v rozsahu a pořadí stanoveném v § 28 odst. 2 až 4 ZKV) jen z výtěžku dosaženého zpeněžením zástavy, jemuž zástava podléhá spolu se svým příslušenstvím, přírůstky a neoddělenými plody (§ 153 odst. 2 obč. zák.), nikoli též z užitků ze zástavy (např. nájemného z pronájmu zastavené věci) získaných do podstaty v průběhu konkursu.

2) Třebaže jde o právní závěry v poměrech zákona o konkursu a vyrovnání, východiska pro posouzení nastolené otázky zůstávají obdobná i se zřetelem k právní úpravě v insolvenčním zákonu. Odvolací soud vyšel v citovaném rozhodnutí z toho, že nárok věřitele podle § 28 odst. 1 ZKV je koncipován v souladu s úpravou uhrazovací funkce zástavního práva vyplývající z § 152 a § 165 odst. 1 obč. zák., jejíž podstatou je právo zástavního věřitele, jehož pohledávka zajištěná zástavním právem nebyla včas splněna, na uspokojení této pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy. Jen z tohoto zpeněžení, jemuž zástava spolu se svým příslušenstvím, přírůstky a neoddělenými plody podléhá (srov. § 153 odst. 2 obč. zák.), může být uspokojena nesplněná pohledávka zástavního věřitele. K realizaci tohoto práva se zástavní věřitel může domáhat zpeněžení zástavy ve veřejné dražbě či jejího soudního prodeje (§ 165a obč. zák.), a

byl-li na majetek dlužníka zajištěné pohledávky či zástavního dlužníka odlišného od osobního dlužníka prohlášen konkurs, v jehož rámci bude zástava zpeněžena, odpovídá právu zástavního věřitele ze zajištění opět toliko nárok na vydání výtěžku dosaženého tímto zpeněžením, jež vymezuje ustanovení § 28 ZKV.

3) Insolvenční zákon dává v ustanovení § 298 odst. 1 zajištěným věřitelům právo na uspokojení jejich pohledávky z výtěžku zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna. Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.

4) Východiskem úpravy uhrazovací funkce zástavního práva v insolvenčním zákonu je ustanovení § 165 odst. 1 obč. zák., podle kterého, není-li pohledávka zajištěná zástavním právem splněna včas, má zástavní věřitel právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy (totéž právo má zástavní věřitel, jestliže pohledávka byla po své splatnosti splněna jen částečně nebo nebylo-li splněno příslušenství pohledávky). Zástavní právo se nevztahuje jen na samotnou věc, právo, pohledávku nebo jinou majetkovou hodnotu, jež byla dána do zástavy, ale ve smyslu ustanovení § 153 odst. 2 obč. zák. též na příslušenství, přírůstky a neoddělené plody zástavy.

5) Právo užívat zástavu, přisvojovat si její přírůstky, plody a užitky ovšem náleží (zůstává) zástavci. Zástavní věřitel je ve smyslu ustanovení § 162 odst. 2 obč. zák. oprávněn vykonávat tato práva jen se souhlasem zástavce. Nájemné je výnosem, čili užitek, ze zástavy. Odtud plyne, že zástavnímu věřiteli náleží právo přisvojovat si nájemné jako užitek ze zástavy (pronajaté věci) jen tehdy, jestliže se tak dohodl se zástavcem v zástavní smlouvě, popřípadě jestliže s tím zástavce jinak vyslovil předepsaným způsobem souhlas.

6) Nájemné, jako právo na plnění, jež vzniká pronajímateli – věřiteli závazkového právního vztahu, je pohledávkou (srov. § 488 obč. zák.), a tedy ve smyslu ustanovení § 153 odst. 1 obč. zák. též způsobilou zástavou. Jestliže budoucí pohledávky nájemného poskytne pronajímatel jako zástavu (čemuž podle poznatků odvolacího soudu dává praxe přednost před dohodou podle § 162 odst. 2 obč. zák.), je z povahy věci vyloučeno, aby zajištěnému věřiteli náleželo (platně vzniklo) právo brát nájemné jako užitek ze zástavy – pronajaté věci.

7) Při analýze hmotněprávního postavení zástavního věřitele a při posuzování, zda mu náleží právo, aby zajištěná pohledávka byla uspokojena též z užitků pronajaté nemovitosti (zástavy), je proto třeba vždy náležitě rozlišovat všechny tři naznačené situace (tedy včetně té, kdy zástavce zástavnímu věřiteli ani nezřídil právo brát užitky ze zástavy, ani jemu či jinému nezastavil pohledávky nájemného).

8) Insolvenční zákon nedává zajištěnému věřiteli, jehož pohledávka byla zajištěna zástavním právem k majetku, který náleží do majetkové podstaty, více práv, než si platně a účinně (se zřetelem k právnímu režimu odporovatelnosti podle insolvenčního zákona) zřídil před zahájením insolvenčního řízení. Ve sledovaných souvislostech to především znamená, že o právu zajištěného věřitele na užitek ze zpeněžené zástavy, již byla pronajatá nemovitost, v podobě nájemného, lze uvažovat jedině za předpokladu, že mu toto své oprávnění zástavce (zde dlužník) „odevzdal“, anebo mu zastavil budoucí pohledávky nájemného z pronajaté zastavené nemovitosti.

9) (Zajištěný) věřitel ani netvrdil, a proto ani neprokazoval, že mu před zahájením insolvenčního řízení byly pohledávky nájemného zastaveny, či že mu zástavce udělil souhlas k braní těchto užitků ze zástavy. Jestliže tedy insolvenční soud založil své rozhodnutí na právním

závěru, že věřiteli nesvědčí žádný právní důvod pro vyplacení nájemného jako „výtěžku“ nájmu zástavy, pak je jeho rozhodnutí věcně správné.

10) Jakkoliv uvedený závěr v dané věci plně postačuje pro právní posouzení nároku zajištěného věřitele na výtěžek ze zpeněžené zástavy, odvolací soud dodává, že tomu věřiteli, který ve smyslu ustanovení § 162 odst. 2 obč. zák. získal v době před zahájením insolvenčního řízení zástavcův souhlas s braním užitků ze zástavy, by právo na nájemné, jako výnos zpeněžení zástavy v konkursu, náleželo zásadně jen za dobu do prohlášení konkursu. Zásadně proto, že jedním z důležitých účinků prohlášení konkursu je přechod oprávnění nakládat s majetkovou podstatou na insolvenčního správce (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona). Jde o účinek, který nastává ze zákona okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku. Tímto zákonným účinkem se též eliminují účinky zástavcova souhlasu k tomu, aby si zástavní věřitel přisvojoval užitky zástavy. Je tomu tak právě proto, že prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce s přechodem práva nakládat s majetkovou podstatou (právo ji užívat) též práva k tomu připnutá, jež jinak náležejí vlastníku zástavy, tedy i právo brát užitky ze zástavy. Nájemné ze zástavy, jako takový užitek, je příjmem majetkové podstaty a posléze jedním ze zdrojů výtěžku zpeněžení majetkové podstaty, s nímž insolvenční správce naloží podle pravidel vyjádřených v ustanovení § 296 a násl. insolvenčního zákona.

Proti usnesení odvolacího soudu podal zajištěný věřitel dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238a odst. 1 písm. b) (správně písm. a/) zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř., namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel řešení otázky, zda nájemné získané v rámci insolvenčního řízení z pronájmu zastavených nemovitostí náleží zajištěnému věřiteli. Potud poukazuje na rozpornou praxi odvolacích soudů, konkrétně na odchýlný závěr obsažený v usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 7. 2012, „č. j. 2 VSOL 327/2012-B-72“ (správně jde o č. j. KSBR 31 INS 3579/2010, 2 VSOL 327/2012-B-72), s tím, že toto usnesení odkazuje především na (shora již zmíněný) rozsudek Nejvyššího soudu [29 Cdo 5083/2008](#).

V mezích uplatněného dovolacího důvodu vytýká dovolatel odvolacímu soudu, že argument, podle kterého důležitým účinkem prohlášení konkursu je přechod oprávnění nakládat s majetkovou podstatou na insolvenčního správce (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona), neřeší otázku, komu náleží výtěžek zpeněžení majetku v majetkové podstatě a civilní plody takového majetku.

Dovolatel uvádí, že (jak připouští i insolvenční soud) příjmy z pronájmu nemovitostí jsou plodem či přírůstkem ve smyslu § 153 odst. 2 obč. zák., z čehož vyplývá, že je-li předmětem zástavy nemovitost, která generuje přírůstky či plody v podobě příjmů z nájemného, vztahuje se zástavní právo i na tyto příjmy. Příkladem příslušenství věci náležejícího zajištěnému věřiteli jsou např. úroky přirostlé k výtěžku zpeněžení od doby zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky; ty insolvenční soud dovolateli přiznal v souladu s názorem formulovaným v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. [29 Odo 1696/2005](#) (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 88/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek /dále jen „R 88/2008“/) a odvolací soud tento postup nerozporoval.

Náleží-li dovolateli úroky přirostlé k výtěžku poté, co byl zpeněžen majetek sloužící k zajištění, tím spíše mu náleží přírůstek či plody majetku přirostlé v době, kdy majetek ještě nebyl zpeněžen (prodán).

Smyslem právní úpravy obsažené v insolvenčním zákoně je totiž právě zakotvení přednostního



uspokojení zajištěných věřitelů před věřiteli nezajištěnými. Děje se tak uspokojením ze zástavy a z plodů a příslušenství plynoucích ze zástavy (srov. R 88/2008). Obecná úprava věcných práv zde musí ustoupit před speciální úpravou obsaženou v insolvenčním zákoně; neexistence dohody zástavního dlužníka se zástavcem ohledně přisvojování užitků zástavy zástavním věřitelem (§ 162 odst. 2 obč. zák.) tak není relevantní pro danou věc.

Napadené usnesení odporuje smyslu a účelu právní úpravy insolvenčního zákona (pokračuje dovolatel). Závěr v něm obsažený je i v rámci předchozí právní úpravy přinejmenším nejednoznačný. K tomu dovolatel poukazuje na to, že podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 5083/2008](#) (odvolacím soudem dokonce citovaného) platí, že nebyla-li úkonem osoby uvedené v § 27 odst. 5 ZKV (v jehož důsledku došlo k vyloučení oprávněně sepsané věci ze soupisu majetku konkursní podstaty) zajištěná pohledávka plně uspokojena, trvá do výše neuspokojené části zajištěné pohledávky nárok správce konkursní podstaty na plody a užitky zastavené věci za dobu od jejího soupisu do konkursní podstaty do složení ceny zastavené věci do konkursní podstaty. Tamtéž Nejvyšší soud dodal, že s veškerým plněním ze zajištění (tedy i se sporným nájemným) musí být v konkursu naloženo stejně jako s výtěžkem zpeněžení zajištěného majetku.

Byly-li názory na tento problém nejednoznačné za úpravy obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání, ve světle nové úpravy obsažené v insolvenčním zákoně je názor zastávaný odvolacím soudem neudržitelný, dodává dovolatel. Argumentem pro vydání finančních prostředků z pronájmu majetku zajišťujícího pohledávku věřitele právě zajištěnému věřiteli je totiž také skutečnost, že insolvenční zákon oproti zákonu o konkursu a vyrovnání výrazně posílil práva zajištěných věřitelů na maximální uspokojení jejich pohledávky ze zpeněžení majetku sloužícího k zajištění. Výklad, podle něž by civilní plody zajištěného majetku nenáležely zajištěnému věřiteli, ale měly by být rozděleny poměrně mezi nezajištěné věřitele, odporuje účelu a smyslu této nové právní úpravy.

Kromě vydání celého výtěžku zpeněžení zajištěného majetku se posílení práv zajištěného věřitele promítlo v možnosti ukládat insolvenčnímu správci pokyny směřující k řádné správě majetku sloužícího k zajištění (§ 230 odst. 2 insolvenčního zákona) a ke zpeněžení tohoto majetku (§ 293 insolvenčního zákona). Tomu na druhou stranu odpovídá povinnost zajištěného věřitele nést finanční náklady spojené se správou a zpeněžením tohoto majetku (§ 230 odst. 3, § 298 odst. 3 insolvenčního zákona).

Odvolací soud zcela pomíjí, že dovolatel se podílel na úhradě nákladů správy i zpeněžení zastavených nemovitostí v rámci limitů daných ustanovením § 298 odst. 3 insolvenčního zákona (jak ostatně vyplývá i z usnesení insolvenčního soudu). Tyto náklady byly odečteny od výtěžku (zpeněžení) určeného k vyplacení dovolateli (šly pouze na jeho vrub, nikoliv na vrub ostatních, nezajištěných, věřitelů). Konstrukce, ve které dovolatel, jehož pohledávky nebyly zcela uspokojeny, hradí náklady správy i zpeněžení zastavených nemovitostí a benefit plynoucí ze zastavených nemovitostí, včetně nájemného, je přednostně vyplácen věřitelům nezajištěným, zjevně odporuje smyslu a účelu nové právní úpravy posilující postavení zajištěného věřitele; proto je neudržitelná.

Kromě toho neexistuje ani ekonomický důvod, proč by příjmy z nájmu zastavených nemovitostí měly být součástí výtěžku určeného pro nezajištěné věřitele. Tento názor zastává i jediná „doktrinální“ práce k danému tématu uvedená dovolatelem v odvolání (Pachl, L.: „Příjem z pronájmu nemovitostí sloužících k zajištění pohledávky“, Konkursní noviny číslo 10, ročník 2011), s níž se odvolací soud nevyrovnal.

Dovolatel je proto přesvědčen, že odvolací soud neposoudil právní otázku, komu náleží nájemné inkasované insolvenčním správcem za dobu trvání konkursu, správně. Mínil, že názor odvolacího soudu odporuje právnímu názoru vyjádřenému dříve ve výše citovaných rozhodnutích Nejvyššího soudu a je mimoběžný s odvolací argumentací dovolatele. Nelze akceptovat (uzavírá dovolatel), aby

*na výnosech určených dovolateli jako „černí pasažéři“ participovali věřitelé nezajištění, kteří nenesou žádné náklady. To by koneckonců odporovalo i základní zásadám insolvenčního řízení.*

*Nejvyšší soud dovolání zamítl.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II, zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 10. 2012, tj. naposledy ve znění zákona č. 167/2012 Sb.

Nejvyšší soud shledává dovolání v dané věci přípustným podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje řešení otázky dovoláním předestřené, dovolacím soudem v insolvenčních souvislostech dosud nezodpovězené. Přitom Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že usnesení insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli je rozhodnutím ve věci samé, když jeho prostřednictvím definitivně opouští majetkovou podstatu dlužníka část výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (je takto „rozvržena“ zajištěnému věřiteli).

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 298 insolvenčního zákona zajištění věřitelé mají právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena z výtěžku zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna (odstavec 1). Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli (odstavec 2). Náklady spojené se zpeněžením lze odečíst nejvýše v rozsahu 5 % výtěžku zpeněžení; náklady spojené se správou nejvýše v rozsahu 4 % výtěžku zpeněžení. Se souhlasem zajištěného věřitele lze odečíst náklady i ve větším rozsahu (odstavec 3). Zajištěnému věřiteli, který dosud nesplnil povinnost podle § 157 odst. 1, se vydá výtěžek zpeněžení po odečtení částky připadající na splnění této povinnosti (odstavec 4). Pro zpeněžení podle § 293 se odstavec 2 použije jen tehdy, jestliže zajištěný věřitel dosud nesplnil povinnost podle § 230 odst. 3 (odstavec 5).

Dle ustanovení § 153 obč. zák. zástavou může být věc movitá nebo nemovitá, podnik nebo jiná věc hromadná, soubor věcí, pohledávka nebo jiné majetkové právo, pokud to jeho povaha připouští, byt nebo nebytový prostor ve vlastnictví podle zvláštního zákona, obchodní podíl, cenný papír nebo předmět průmyslového vlastnictví (odstavec 1). Zástavní právo se vztahuje i na příslušenství, přírůstky a neoddělené plody zástavy (odstavec 2).

Ustanovení § 162 obč. zák. pak určuje, že zástavní věřitel, jemuž byla zástava odevzdána, je oprávněn ji držet po celou dobu trvání zástavního práva. Je povinen starat se o ni s péčí řádného hospodáře, zejména ji opatrovat a chránit před poškozením, ztrátou a zničením. Vzniknou-li zástavnímu věřiteli plněním této povinnosti účelně vynaložené náklady, má proti zástavnímu dlužníku právo na jejich náhradu (odstavec 1). Užívat zástavu a přisvojovat si její přírůstky, plody a užitky může zástavní věřitel jen se souhlasem zástavce (odstavec 2).

Z ustanovení § 165 odst. 1 obč. zák. se dále podává, že není-li pohledávka zajištěná zástavním právem splněna včas, má zástavní věřitel právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy. Totéž právo má zástavní věřitel, jestliže pohledávka byla po své splatnosti splněna jen částečně nebo nebylo-li splněno příslušenství pohledávky.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení občanského zákoníku již v době uzavření zástavní smlouvy a do 1. 1. 2014 (kdy byl občanský zákoník nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem) nedoznala změn.

Podle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007) osoby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky (§ 28) vůči úpadci, správce vyzve, aby do 30 dnů vyplatily ve prospěch konkursní podstaty zajištěné pohledávky nebo aby ve stejné lhůtě složily cenu věci, práva nebo pohledávky, jimiž je pohledávka zajištěna. Nevyplatí-li uvedené osoby zajištěnou pohledávku nebo nesloží-li cenu věci, práva nebo pohledávky, zapíše správce věc, právo nebo pohledávku do soupisu podstaty (§ 18). Věci, které zajišťují pohledávky oddělených věřitelů, lze zpeněžit ve veřejné dražbě. Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení (např. směnečné rukojemství, záruky poskytnuté věřitelem na zajištění celního dluhu).

V rozsudku ze dne 27. 8. 2003, sp. zn. [29 Odo 820/2001](#), uveřejněném pod číslem 76/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud ozřejmil (pro poměry upravené zákonem o konkursu a vyrovnání), že při úvaze o obsahu zástavních práv v konkursu postupuje metodou, podle které pro přesné vymezení obsahu práv a povinností dotčených prohlášením konkursu na majetek některého ze subjektů z těchto vztahů oprávněných nebo povinných, je určující především zjištění, jaká práva či povinnosti by těmto osobám příslušela, kdyby konkursu nebylo. Stejná metoda je uplatnitelná rovněž při úvaze o obsahu zástavních práv v insolvenčním řízení (respektive v konkursu vedeném podle insolvenčního zákona).

Odvolací soud přiléhavě vystihl, že v mimoinsolvenčních poměrech o zástavním právu podléhající režimu občanského zákoníku platí, že užívat zástavu a přisvojovat si její přírůstky, plody a užitky (tedy i nájemné vzešlé z pronájmu nemovitosti – zástavy) může zástavní věřitel jen se souhlasem zástavního dlužníka (majitele zástavy) (§ 162 odst. 2 obč. zák.). Jinak řečeno, zástavní právo se podle úpravy obsažené v občanském zákoníku vztahuje (jen) na příslušenství, přírůstky a neoddělené plody zástavy v době vzniku zástavního práva (srov. např. Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárová, M. – Hulmák, M. a kol: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2008, str. 958); není-li zde dohody dle § 162 odst. 2 obč. zák., náleží pro dobu po vzniku zástavního práva právo užívat zástavu a přisvojovat si její přírůstky, plody a užitky nadále zástavnímu dlužníku. A ještě jinak řečeno, není-li zde jiné dohody mezi zástavním věřitelem a zástavním dlužníkem, pak nájemné získané pronájmem zastavené věci v době od vzniku zástavního práva do zpeněžení zástavy náleží podle obecné úpravy zástavního práva v občanském zákoníku nadále zástavnímu dlužníku.

Toto obecné východisko nezpochybňuje ani dovolání. Zbývá určit, zda na těchto obecně platných poměrech něco mění skutečnost, že na majetek zástavního dlužníka je vedeno insolvenční řízení (že zástavní dlužník je v konkursu podle insolvenčního zákona).



S dovolatelem lze souhlasit v tom, že pro poměry založené zákonem o konkursu a vyrovnání Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dovodil (v rozsudku sp. zn. [29 Cdo 5083/2008](#)), že:

1) Nebyla-li úkonem osoby uvedené v § 27 odst. 5 ZKV (v jehož důsledku došlo k vyloučení oprávněně sepsané věci ze soupisu majetku konkursní podstaty) zajištěná pohledávka plně uspokojena, trvá do výše neuspokojené části zajištěné pohledávky nárok správce konkursní podstaty na plody a užitky zastavené věci za dobu od jejího soupisu do konkursní podstaty do složení ceny zastavené věci do konkursní podstaty; to, že po složení ceny zástavy byla zastavená věc vyloučena ze soupisu majetku konkursní podstaty, nemá vliv na existenci tohoto nároku.

2) S veškerým plněním ze zajištění (tedy i se sporným nájemným) musí být v konkursu naloženo stejně jako s výtěžkem zpeněžení, tj. 70 % z něj bude vyplaceno oddělenému věřiteli a zbývajících 30 % bude rozvrženo mezi ostatní konkursní věřitele (§ 28 ZKV).

Již tam ovšem Nejvyšší soud dodal, že řečené je dáno povahou konfliktu mezi obecnými účinky zástavního práva a jeho specifickou realizací v konkursu vedeném podle zákona o konkursu a vyrovnání. V daném kontextu je zjevné, že onou specifickou realizací zástavního práva v konkursu vedeném podle zákona o konkursu a vyrovnání byl postup podle § 27 odst. 5 ZKV, jenž (oproti mimokonkursním poměrům) vedl k tomu, že zástavní dlužník, který v určené lhůtě nevyplatil do konkursní podstaty zajištěnou pohledávku nebo nesložil do konkursní podstaty cenu zástavy, přišel po soupisu zástavy do konkursní podstaty pro dobu trvání účinků konkursu o právo se zástavou nakládat (a byl nucen se podrobit i jejímu zpeněžení).

V poměrech založených insolvenčním zákonem se však úprava obdobná té, jež se dříve nacházela v § 27 odst. 5 ZKV, v insolvenčním zákonu nenachází, což plyne i z dikce § 183 odst. 1 insolvenčního zákona, podle kterého přihláškou pohledávky, kterou zajišťují věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty třetích osob, není dotčeno právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky z tohoto zajištění (srov. k tomu i důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. [29 Cdo 3963/2011](#), uveřejněného pod číslem 70/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Insolvenční zákon pak ani na jiných místech neobsahuje úpravu, jež by dovolovala uzavřít, že zástavní věřitel, jenž podle obecné úpravy zástavního práva neměl se zástavním dlužníkem ujednáno přisvojování si přírůstků, plodů a užitků zástavy, takové právo získává jen proto, že byl zjištěn úpadek zástavního dlužníka a rozhodnuto o způsobu jeho řešení.

Základní zásady insolvenčního řízení příkladmo vyjmenované v § 5 insolvenčního zákona, na něž je odkazováno v závěru dovolání, přitom mají opačný (než dovoláním dovozovaný) účinek; z dikce § 5 písm. c) insolvenčního zákona (jež určuje, že nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce) se podává, že základní (principiální) ochrana je tímto způsobem poskytována právům věřitelů nabytým v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení. Rozhodně nejde o základ argumentace na podporu názoru, že zástavní věřitel, jenž neměl právo přisvojovat si nájemné vzešlé z pronájmu zastavené věci před zahájením insolvenčního řízení, toto právo získává jen proto, že je vedeno insolvenční řízení na majetek zástavního dlužníka.

Z ustanovení § 171 insolvenčního zákona se naopak podává, že zajištěným věřitelům se po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku poskytuje jiná protihodnota za to, že nemohou okamžitě realizovat právo na uspokojení ze zajištění, konkrétně možnost úročení jejich pohledávek (coby zásadní výjimka z pravidla zakotveného v § 170 insolvenčního zákona); srov. k tomu i důvodovou zprávu k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, jež projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120 (zvláštní část důvodové zprávy k § 165 až 172

osnovy).

Nejvyšší soud tudíž na tomto základě uzavírá, že není-li zde z doby před zahájením insolvenčního řízení na majetek zástavního dlužníka jiná dohoda mezi zástavním věřitelem a zástavním dlužníkem, pak nájemné získané pronájmem věci zastavené zástavní smlouvou uzavřenou podle ustanovení § 152 a násl. obč. zák. za dobu od vzniku zástavního práva do zpeněžení zástavy nenáleží zástavnímu věřiteli a za dobu, po kterou probíhá insolvenční řízení na majetek zástavního dlužníka, není ani součástí výtěžku zpeněžení zástavy, jenž by v konkursu vedeném podle insolvenčního zákona měl být vydán zástavnímu věřiteli (zajištěnému věřiteli) postupem podle § 298 insolvenčního zákona.

Jakkoli lze tedy odvolacímu soudu vytknout jistou míru nepřesnosti v tom, že závěry užití pro poměry insolvenčního zákona pokládal bez dalšího za platné i v poměrech dříve ustavených podle zákona o konkursu a vyrovnání, je jeho úsudek, že podle insolvenčního zákona nemá zajištěný věřitel (dovolatel) právo na vydání nájemného z pronájmu nemovitostí č. 1 za dobu od 18. 8. 2009 do jejich zpeněžení (ve výši 370 322,90 Kč) správný.

Článek, na který dovolatel odkazoval, neobsahuje jiné (podstatné) argumenty než ty, jež obsahovalo dovolání, a závěry v něm formulované shledává Nejvyšší soud nepřiléhavými z příčin popsaných výše.

Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí ob stojí již na základě shora uvedené argumentace, shledává Nejvyšší soud nadbytečným vyslovovat se v daných souvislostech k názoru, jenž v poloze *obiter dicta* formuloval odvolací soud k účinkům § 246 insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).

# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2015, sen. zn. 29 NSČR 50/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.NSCR.50.2013.1

**Číslo:** 96/2015

**Právní věta:**

Reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem fyzická osoba, která není podnikatelem a nemá podnik.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 30.06.2015

**Spisová značka:** 29 NSCR 50/2013

**Číslo rozhodnutí:** 96

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Insolvence, Reorganizace

**Předpisy:** § 1 odst. 1 písm. a) IZ

§ 2 obch. zák.

§ 316 IZ

§ 5 IZ

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Usnesením ze dne 25. 5. 2012 zamítl K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích (dále jen „insolvenční soud“) návrh dlužnice (D. M.) na povolení reorganizace (bod I. výroku), prohlásil konkurs na majetek dlužnice (bod II. výroku), určil, že konkurs bude projednáván jako nepatrný (bod III. výroku) a kdy nastávají jeho účinky (bod IV. výroku) a vyzval osoby, které mají závazky vůči dlužnici, aby napříště plnění neposkytovaly dlužnici, ale insolvenční správce (bod V. výroku).*

*Insolvenční soud vyšel z toho, že:*

*1) Insolvenční řízení bylo u něj zahájeno věřitelským insolvenčním návrhem ze dne 15. 11. 2011.*

*2) Usnesením ze dne 22. 2. 2012 zjistil insolvenční soud úpadek dlužnice.*

*3) Dne 8. 3. 2012 předložila dlužnice insolvenčnímu soudu návrh na povolení reorganizace a reorganizační plán. Přitom uvedla, že nemá žádný majetek, z něž by bylo možno uspokojit věřitele. V konkursu by uspokojení věřitelů bylo nulové. Tvrdila dále, že při reorganizaci je*

schopna věřitelům zajistit alespoň částečné uspokojení a náklady spojené s odměnou a hotovými výdaji insolvenční správkyne by nenesl stát. Dále uvedla, že své podnikání ze zdravotních důvodů fakticky ukončila a pobírá jen starobní důchod ve výši 10 042 Kč měsíčně. Kdyby jí z důchodu byly prováděny srážky stejným způsobem jako při oddlužení, byla by po dobu 60 měsíců takto schopna uhradit 170 000 Kč. K tomu je ještě možno připočíst očekávané pohledávky ve výši dalších 60 000 Kč. Při celkové výši jejích závazků 2 573 121 Kč by se tak uspokojila celá odměna insolvenčního správce a věřitelé ve výši nejméně 6 % jejich pohledávek.

4) Obsah reorganizačního plánu spočíval v tom, že po dobu 60 měsíců od právní moci rozhodnutí o jeho schválení by byly z příjmu dlužnice prováděny srážky ve výši odpovídající srážkám ze mzdy pro přednostní pohledávky, které budou rozděleny po odečtení odměny insolvenčního správce mezi přihlášené věřitele s tím, že výtěžek pohledávek bude použit k rozdělení mezi věřitele jako mimořádná splátka. K návrhu pak přiložila souhlas s reorganizací a s návrhem reorganizačního plánu, který ji udělil J. R. (věřitel s pohledávkou ve výši 1,5 miliónu Kč).

5) V seznamu svých závazků uvedla dlužnice 16 věřitelů s pohledávkami ve výši 2 573 121,92 Kč. Za svá jediná aktiva označila dlužnice dvě pohledávky v nominální výši 60 000 Kč. Prohlásila rovněž, že nemá žádné zaměstnance.

6) Podle zprávy insolvenční správkyne z 10. 4. 2012 dlužnice již nepodniká, dodavatelé jí odmítají poskytovat zboží, když předchozí dodávky neuhradila. Zřejmě tedy nevyvíjí žádnou podnikatelskou činnost. Dlužnice není osobou, u které by byla přípustná reorganizace ze zákona podle ustanovení § 316 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a není schopna uhradit ani odměnu insolvenčního správce pro případ povolení reorganizace. Proto je navrženo řešení úpadku konkursem.

7) Na první schůzi věřitelů konané 23. 4. 2012 sdělil insolvenční soud přítomným věřitelům, že návrh na povolení reorganizace je dle jeho názoru pojmově vyloučen, když dlužnice nemá žádný podnik a již nepodniká, takže řešení úpadku konkursem vyplývá ze zákona (schůze věřitelů tak nerozhodovala o způsobu řešení úpadku).

Insolvenční soud – odkazuje na ustanovení § 149 odst. 1, § 316 a § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona – na tomto základě dovodil, že:

1) Dlužnice není osobou, u které je reorganizace přípustná podle § 316 odst. 4 insolvenčního zákona.

2) V režimu ustanovení § 316 odst. 5 insolvenčního zákona není reorganizace přípustná proto, že dlužnice nepodniká, takže by odporovalo smyslu dané úpravy povolit reorganizaci bez podniku, který by se měl reorganizovat. Povolit reorganizaci je proto vyloučeno a insolvenční soud zamítl návrh na povolení reorganizace za přiměřeného postupu podle ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

3) Dlužnice je též osobou, u které je vyloučeno řešení úpadku oddlužením (má dluhy z podnikání), takže jediným v úvahu přicházejícím způsobem řešení úpadku dlužnice je konkurs.

K odvolání dlužnice V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 1. 8. 2012 potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech I. a II. výroku.

Odvolací soud přitakal insolvenčnímu soudu v závěru, že dle ustanovení § 316 odst. 2 insolvenčního zákona lze řešit reorganizací pouze úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem

(reorganizace se týká jeho podniku). Jelikož dlužnice již své podnikání ukončila, není zde žádný podnik, který by bylo možno tímto způsobem řešení úpadku sanovat.

K odvolacím námitkám dlužnice pak odvolací soud uzavřel, že:

1) Přijetí závazného usnesení schůze věřitelů dle ustanovení § 152 insolvenčního zákona (o způsobu řešení úpadku dlužníka) přichází v úvahu pouze, je-li dlužník osobou, u které zákon tento způsob řešení úpadku nevylučuje.

2) Při posuzování podmínek pro povolení reorganizace podnikatele – fyzické osoby se musí soud nejprve vypořádat s otázkou, zda tato osoba má podnik ve smyslu § 5 zákona č. 513/1991 Sb., obch. zák. Nemá-li dlužník (podnikatel – fyzická osoba) podnik v době rozhodování soudu o povolení reorganizace, nelze řešit jeho úpadek povolením reorganizace dle § 316 a násl. insolvenčního zákona. V projednávané věci nebyly zjištěny skutečnosti, které by nasvědčovaly tomu, že v době rozhodování soudu o návrhu dlužnice na povolení reorganizace existoval podnik dlužnice (vzniklý při provozování její činnosti, spočívající v nákupu a prodeji zboží). Ze spisu pouze vyplývá, že dlužnice podnikání ukončila, pobírá důchod a zůstaly jí z podnikání některé pohledávky za jejími odběrateli. Z těchto skutečností však rozhodně nelze učinit závěr, že dlužnice vlastní podnik. Zákonná podmínka pro povolení reorganizace dle ustanovení § 316 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona tudíž v době rozhodování insolvenčního soudu nebyla splněna.

3) Insolvenční zákon stanoví podmínky pro sanační způsoby řešení úpadku (reorganizaci a oddlužení), s tím, že jinak přichází v úvahu jen prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Zákonná kritéria jsou stanovena objektivně a bez zřetele k jiným okolnostem spočívajícím na straně dlužnice. Tím, že insolvenční soud nepovolil reorganizaci, dlužnici nediskriminoval ani nepostupoval v rozporu se společným zájmem věřitelů. Navíc dlužnicí navrhované řešení vychází z toho, že dlužnice nemá žádný majetek krom svého příjmu a uspokojení věřitelů navrhované dlužnicí nepřesahuje 6 % výše jejich přihlášených pohledávek, je tedy hluboko pod hranicí uspokojení, které by ze zákona dlužnice byla povinna věřitelům nabídnout v případě podání návrhu na povolení oddlužení. Vzhledem k takto nízkému nabízenému uspokojení věřitelů v dlouhém časovém horizontu reorganizačního plánu nelze považovat uspokojení věřitelů tímto navrhovaným reorganizačním plánem za lepší, než prohlášení konkursu na majetek dlužnice, po jehož případném skončení mohou věřitelé nadále své neuspokojené pohledávky na dlužnici vymáhat.

Proti usnesení odvolacího soudu podala dlužnice dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř., namítajíc, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil v prvním a druhém výroku tak, že povolí reorganizaci, případně, aby napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatelka oběma soudům vytýká, že nezohlednily společný zájem věřitelů ve smyslu ustanovení § 2 písm. j) insolvenčního zákona. K tomu uvádí, že celková výše jejich závazků (jež pocházejí z podnikání) činí 2 573 121 Kč, že je starobní důchodkyní s měsíčním příjmem 10 042 Kč a nevlastní žádný majetek. Během „konkursního řízení“ tedy insolvenční správce nebude moci získat žádné peněžní prostředky ze zpeněžení majetkové podstaty a výsledkem tohoto postupu nezískají věřitelé zhora nic. Dokonce i odměna insolvenčního správce bude poskytnuta k tíži soudu.

Míni, že jí navržený postup (spočívající v reorganizaci) by během 60 měsíců nastrádal finanční prostředky pro uhrazení odměny insolvenčního správce a uhradil by věřitelům nejméně 6 % jejich pohledávek. S názorem, že nesplňuje zákonné podmínky přípustnosti reorganizace ve smyslu

*ustanovení § 316 insolvenčního zákona, dovolatelka nesouhlasí, poukazujíc na to, že insolvenčnímu soudu předložila reorganizační plán přijatý nadpoloviční většinou nezajištěných věřitelů (věřitelem J. R.) ve smyslu ustanovení § 316 odst. 5 insolvenčního zákona.*

*Dovolatelka rovněž dovozuje, že postup soudu odporuje ustanovení § 1 písm. a) insolvenčního zákona a ustanovení § 5 insolvenčního zákona. Podle jejího názoru měl soud klást nad ostatní skutečnosti zájem věřitelů a jejich maximální možné uspokojení. Tím, že návrh na povolení reorganizace zamítl jen proto, že dovolatelka nesplňuje podmínky ve smyslu ustanovení § 316 insolvenčního zákona, nerozhodl insolvenční soud v uvedeném duchu.*

*Reorganizace slouží k postupnému uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovu podniku, přičemž insolvenční soud je názoru, že dovolatelka nesplňuje právě podmínku provozování podniku. S přihlédnutím k ustanovení § 5 obch. zák. dovolatelka uvádí, že v současné době nepodniká (tudíž neprovozuje svůj podnik), do budoucna to však nevylučuje.*

*Dovolatelka uzavírá, že právní posouzení věci insolvenčním soudem striktně posuzuje splnění jednotlivých podmínek pro přípustnost reorganizace uvedených v ustanovení § 316 insolvenčního zákona, ale chybí mu potřebný nadhled zohledňující především základní zásady insolvenčního řízení, které kladou důraz na maximální uspokojení věřitelů.*

*N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II, zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud shledává dovolání v dané věci přípustným, podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje řešení otázky dovoláním otevřené (zda lze povolit reorganizaci, není-li zde podnik), dovolacím soudem dosud neřešené.

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 10. 2012 (tj. naposledy ve znění zákona č. 167/2012 Sb.).

Podle ustanovení § 316 insolvenčního zákona reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovu podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů (odstavec 1). Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem; reorganizace se týká jeho podniku (odstavec 2). Reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu (odstavec 3). Reorganizace je přípustná, jestliže celkový obrat dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 100 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 100 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno (odstavec 4). Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do patnácti dnů po rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezení podle odstavce 4 se nepoužije (odstavec 5).

V usnesení ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. [29 NSČR 30/2010](#), uveřejněném pod číslem 96/2011 Sbírky

soudních rozhodnutí a stanovisek (které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu), Nejvyšší soud vysvětlil, že nespojil-li insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu, ačkoli dlužníka, který je podnikatelem, z reorganizace vylučuje úprava obsažená v § 316 odst. 3 insolvenčního zákona (§ 148 odst. 1 insolvenčního zákona), není při vydání rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku vázán požadavkem vyčkat skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona) ani usnesením o způsobu řešení úpadku přijatým schůzí věřitelů (§ 152 insolvenčního zákona).

Tamtéž vysvětlil, že je-li dlužník podnikatelem, u kterého reorganizace podle insolvenčního zákona není vyloučena ustanovením § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona, je reorganizace přípustná podmíněně, za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsáným v témže ustanovení. S rozhodnutím o úpadku proto nelze spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkovy úpadku. Jestliže však lhůta určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona marně uplyne ještě před konáním oné (první) schůze věřitelů, stává se reorganizace dlužníka definitivně nepřipustnou a insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovy úpadku vydané poté, co se reorganizace stala definitivně nepřipustnou, není pro insolvenční soud závazné.

V poměrech dané věci je pro výsledek dovolacího řízení určující prověření správnosti závěru odvolacího soudu, zda přípustnost reorganizace bez dalšího vylučuje (a otevírá možnost insolvenčního soudu vydat rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku, aniž by byl vázán požadavkem vyčkat skončení /první/ schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku /§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona/ nebo usnesením o způsobu řešení úpadku přijatým schůzí věřitelů /§ 152 insolvenčního zákona/) též skutečnost, že dlužnice již nepodniká a nemá žádný podnik.

V podobě citované výše přitom ustanovení § 316 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona platilo již v době přijetí insolvenčního zákona a nelišilo se potud ani ve vládním návrhu insolvenčního zákona (který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120). Ve zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (K § 316 /Díl 1: Přípustnost reorganizace/) se na dané téma uvádí:

„Reorganizace není obecným způsobem řešení úpadku. Ve smyslu § 316 návrhu je přípustná jen tehdy, je-li dlužník podnikatelem a není v likvidaci nebo nejde-li o obchodníka s cennými papíry anebo o osobu oprávněnou k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu. Zda jde o osobu právnickou nebo fyzickou, není relevantní. Toto omezení vyplývá z toho, že reorganizace jako způsob řešení úpadku se vždy týká podniku.“

Jak z ustanovení § 316 odst. 2 insolvenčního zákona, tak z citované důvodové zprávy se shodně podává, že reorganizací se řeší (lze řešit) pouze úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který „je podnikatelem“ a týká se „jeho podniku“.

Lze připustit, že reorganizace se bude týkat (může týkat) i podniku dlužníka – fyzické osoby, jenž v době rozhodování o návrhu na povolení reorganizace „nepodniká“. Jak (totiž) v této souvislosti vysvětlil Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 21. 4. 2009, sen. zn. [29 NSČR 3/2009](#), uveřejněném pod číslem 79/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, u fyzických osob, které podnikaly na základě živnostenského oprávnění, není pro závěr, že jde o „podnikatele“, určující jejich zápis v

živnostenském rejstříku. Z ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) obch. zák. plyne (pro rozhodné období plynulo), že za podnikatele se nepokládá (nejde-li o osobu uvedenou v § 2 odst. 2 písm. a), c) a d) obch. zák.) fyzická osoba, která má živnostenské oprávnění, na jehož základě „nepodniká“. U dlužníka – fyzické osoby, který má živnostenské oprávnění a současně se nachází v úpadku nebo mu úpadek hrozí, se totiž může stát, že dlužník (lhostejno, zda dobrovolně nebo pod tlakem okolností) přerušil nebo dočasně ukončil podnikatelskou činnost (tak, že stále má živnostenské oprávnění, na jehož základě dočasně „nepodniká“) do doby, než se vyjasní jeho status v insolvenčním řízení.

S přihlédnutím k takto nastavené charakteristice „podnikatele“ na základě živnostenského oprávnění, lze uzavřít, že u dlužníka – fyzické osoby, který má živnostenské oprávnění, na jehož základě „nepodniká“ v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o návrhu na povolení reorganizace, je (při splnění dalších předpokladů vymezených insolvenčním zákonem může být) reorganizace přípustná, má-li dlužník podnik, jehož provoz lze reorganizací zachovat (ve smyslu pokračování v provozu podniku nebo znovuoobnovení provozu podniku).

Nicméně tam, kde dlužník – fyzická osoba, který má živnostenské oprávnění, na jehož základě již „nepodniká“, nemá ani podnik, jenž by mohl být reorganizován (§ 316 odst. 2 insolvenčního zákona), lze vskutku uzavřít, že reorganizace je bez dalšího vyloučena (je nepřipustná). Ostatně, rozebíraná situace je srovnatelná s těmi případy nepřipustné reorganizace, jež jsou vypočteny v § 316 odst. 3 insolvenčního zákona. Právnícké osobě v likvidaci nelze povolit reorganizaci proto, že její činnost směřuje k zániku (k likvidaci), takže je zde „podnik“, jenž není způsobilý reorganizace a obdobně se to má (co do podniku nezpůsobilého reorganizace) s nepřipustností reorganizace u dlužníka, který je obchodníkem s cennými papíry nebo osobou oprávněnou k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu.

Lze tedy shrnout, že reorganizace není přípustná ani tehdy, je-li dlužníkem fyzická osoba, která není podnikatelem a nemá podnik.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž správné, když dovolatelka i dovolací argumentaci staví jen na tom, že své podnikání do budoucna „nevylučuje“ a jí předložený reorganizační plán s provozem podniku (ve smyslu pokračování v provozu podniku nebo znovuoobnovení provozu podniku) ani nepočítá.

Závěry odvolacího soudu jsou přiléhavé též v odmítnutí dovolatelčiny představy, že postup soudů odporuje ustanovení § 1 písm. a) insolvenčního zákona nebo základním zásadám insolvenčního řízení vyjmenovaným v ustanovení § 5 insolvenčního zákona. Závěr, že sanační způsob řešení úpadku dlužníka je přípustný jen tam, kde dlužník splnil předpoklady stanovené zákonem pro jeho povolení (povolení reorganizace, povolení oddlužení), a že úpadek dlužníka, jenž tyto předpoklady nesplňuje, má být řešen likvidační formou (konkursem), je naopak s ustanovením § 1 písm. a) insolvenčního zákona i se základními zásadami insolvenčního řízení v plném souladu.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).



# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2005/2014, ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.2005.2014.1

**Číslo:** 97/2015

## **Právní věta:**

Pracovní smlouva není neplatná pro omyl zaměstnavatele, nesdělil-li mu zaměstnanec, na něhož se podle zákona hledí, jako by nebyl odsouzen, při jejím uzavírání pravdivou informaci o svém odsouzení za trestný čin.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 21.05.2015

**Spisová značka:** 21 Cdo 2005/2014

**Číslo rozhodnutí:** 97

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Neplatnost právního úkonu, Pracovněprávní vztahy

**Předpisy:** § 106 předpisu č. 40/2009Sb. ve znění od 01.01.2010  
§ 316 odst. 4 písm. h) předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.06.2011  
§ 45a odst. 5 předpisu č. 140/1961Sb. ve znění do 31.12.2009  
§ 49a obč. zák. ve znění do 24.05.2011  
§ 60 odst. 3 předpisu č. 140/1961Sb. ve znění do 31.12.2009  
§ 70 předpisu č. 140/1961Sb. ve znění do 31.12.2009  
§ 83 odst. 4 předpisu č. 40/2009Sb. ve znění od 01.01.2010

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

## **Sbírkový text rozhodnutí:**

*Dopisem ze dne 1. 9. 2011 žalovaný sdělil žalobci, který byl u něj zaměstnán jako „manažer jazzového klubu R.“, že s ním okamžitě zrušuje pracovní poměr podle ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce. Důvod k tomuto opatření spatřoval v tom, že žalobce porušil povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvláště hrubým způsobem tím, že*

*-při „přijímacím řízení“ a po celou dobu výkonu práce „nesdělil a zatajil zaměstnavateli důležité informace, včetně osobních, které jsou svou povahou, s ohledem na pracovní pozici, kterou zastává, zásadními jak při výběru, tak při samotném výkonu práce na pozici vedoucího pracovníka“;*

*-„jakožto vedoucí pracovník v přímé podřízenosti předsedy představenstva neupozornil*

zaměstnavatele na skutečnost, která mohla a stále může způsobit zaměstnavateli vážnou újmu, tedy na měření hluku, „které proběhlo dne 2. 8. 2011“, a navíc „nezjednal okamžitou nápravu této skutečnosti“;

-řádně nestřežil majetek, důvěrné informace a obchodní tajemství zaměstnavatele před jeho ztrátou a zneužitím, neboť „usnul ve voze městské hromadné dopravy a díky tomu mu byl odcizen jeho přenosný počítač, který používal k výkonu práce pro zaměstnavatele a který obsahoval důvěrná data, dokumenty a údaje zaměstnavatele“;

-přes „soustavné a jasné výzvy“ ze strany zaměstnavatele „nezabezpečil opatření k ochraně majetku zaměstnavatele a znemožnil kontrolu nad tržbami a majetkem zaměstnavatele“, neboť „do dnešního dne navzdory pokynům zaměstnavatele tyto neuposlechl a nezprovoznil pokladny na baru v R. Jazz Clubu“.

Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 31. 10. 2011 domáhal jednak určení, že uvedené okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné, jednak zaplacení částek 17 255 Kč a 187 829 Kč s úroky z prodlení ve výši, z částek a za dobu, jež rozvedl. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že skutečnosti uvedené v okamžitém zrušení pracovního poměru jsou „dílem hrubě účelově zkreslené, dílem zcela nepravdivé“; i kdyby však důvody uvedené žalovaným byly pravdivé, jednalo by se „nanejvýš o dílčí výtky k činnosti zaměstnance, které naprosto nenaplnují znaky a intenzitu porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem“. Vymezení prvního z důvodů okamžitého zrušení pracovního poměru je navíc zcela neurčité, neboť žalovaný nespecifikoval povinnost, která měla být porušena, ani informaci, která měla být „zatajena“. Protože žalovaný žalobci ani přes výzvu nepřiděloval práci podle pracovní smlouvy až do okamžitého zrušení pracovního poměru žalobcem dne 5. 10. 2011, požaduje žalobce po žalovaném náhradu mzdy při překážce v práci na straně zaměstnavatele podle ustanovení § 208 zák. práce za období od 12. 9. 2011 do 4. 10. 2011 ve výši 17 255 Kč. Žalobce dále požaduje zaplacení doplatku mzdy ve výši 187 829 Kč za dobu od 7. 4. 2011 do 31. 7. 2011, kdy mu žalovaný nevyplácel „měsíční provizi ve fixní výši 10 % z obrátu jazzového klubu R.“, která mu byla přiznána mzdovým výměrem žalovaného ze dne 6. 4. 2011.

Žalovaný zejména namítal, že mezi účastníky vůbec nedošlo k platnému uzavření pracovního poměru, neboť žalobce v rámci výběrového řízení na manažerskou pozici v klubu R. nepravdivě a „záměrně neúplným způsobem“ vyplnil žalovaným předložený dotazník, v němž uvedl, že nemá zápis v trestním rejstříku, záměrně uvedl „neúplný výčet“ svých pracovních poměrů a neuvedl, že svým protiprávním jednáním u předchozího zaměstnavatele, za které byl pravomocně odsouzen, způsobil tomuto zaměstnavateli majetkovou škodu. Pracovní poměr byl proto žalovaným uzavřen omylem ve smyslu ustanovení § 49a obč. zák., který byl vyvolán žalobcem v průběhu přijímacího řízení. Kdyby žalovaný věděl o odsouzení žalobce za majetkovou trestnou činnost související s výkonem jeho zaměstnání a o výši vzniklé škody, nikdy by pracovní smlouvu se žalobcem neuzavřel. Nedospěje-li soud k závěru, že pracovní poměr je třeba považovat za neplatný, považuje žalovaný okamžité zrušení pracovního poměru za platné. Žalobcem uplatněné nároky na náhradu mzdy a „měsíční provizi“ žalovaný pokládá za „nevymahatelné“.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 8. 1. 2013 doplněným rozsudkem ze dne 18. 7. 2013 určil, že „okamžité zrušení pracovního poměru dané žalobci žalovaným dne 1. 9. 2011 je neplatné“, a rozhodl, že „o zbývajících částí nároku a o nákladech řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku“. V první řadě se zaměřil na posouzení otázky, zda mezi žalobcem a žalovaným došlo k platnému uzavření pracovního poměru. Vycházel ze zjištění, že mezi účastníky byla dne 6. 4. 2011 uzavřena pracovní smlouva, v níž si sjednali, že žalobce bude od 7. 4. 2011 pracovat u žalovaného jako obchodní manažer jazzového klubu R., a smlouva o některých podmínkách výkonu práce (manažerská smlouva). Podpisu těchto smluv předcházelo výběrové řízení, v němž žalobce v

„dotazníku pro uchazeče o zaměstnání“ uvedl, že nemá zápis v rejstříku trestů, a k otázce týkající se předchozích pracovních poměrů uvedl celkem 5 zaměstnavatelů. Při pohovoru žalobce opakovaně uváděl, že nebyl trestně stíhán, že nemá záznam v rejstříku trestů a že je bezúhonný. Koncem srpna 2011 se žalovaný dozvěděl, že proti žalobci jako povinnému je vedena exekuce pro náhradu škody, kterou měl svou trestnou činností způsobit svému bývalému zaměstnavateli, společnosti A. s.r.o., již žalobce v dotazníku jako svého bývalého zaměstnavatele vůbec neuvedl. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že po žalobci s ohledem na účel institutu osvědčení se při podmíněném odsouzení a na obdobný účinek vykonání trestu obecně prospěšných prací nebylo možné spravedlivě žádat, aby žalovanému, který se ani nehodlal o žalobcově bezúhonnosti přesvědčit výpisem z rejstříku trestů, sděloval skutečnosti týkající se jeho dřívějších odsouzení, že jeho odpovědi na pokládané otázky nelze hodnotit jako nepravdivé a že proto pracovní poměr mezi účastníky byl platně sjednán pracovní smlouvou ze dne 6. 4. 2011, která obsahuje všechny podstatné náležitosti. Vymezení prvního ze skutků uvedených v okamžitém zrušení pracovního poměru jednak shledal zcela neurčitým, neboť není zřejmé, zatajení jakých důležitých informací žalovaný žalobci vytýká, a jednak dovodil, že případné zatajení skutečností rozhodných pro uzavření pracovní smlouvy během přijímacího řízení, tedy ještě před vznikem pracovního poměru, nemůže být porušením povinnosti zaměstnance z již vzniklého pracovního poměru. Ve vztahu k dalším jednáním vytýkaným žalobci v okamžitém zrušení pracovního poměru soud prvního stupně dospěl k závěru, že se jimi žalobce nedopustil porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci, neboť bylo prokázáno, že žalobce předem upozornil žalovaného na měření hluku, a naopak nebylo prokázáno, že by osobní notebook žalobce obsahoval v době, kdy mu byl odcizen, „důvěrná data“ o žalovaném a že by žalobce byl pokyn žalovaného ke zprovoznění elektronického pokladního systému v baru jazzového klubu R. povinen splnit „právě do 1. 9. 2011“. Kromě toho tato další jednání vytýkaná žalobci ani nedosahují intenzity porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci zvláště hrubým způsobem, vyžadované ustanovením § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce.

K odvolání žalovaného M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 9. 12. 2013 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že „o nákladech tohoto odvolacího řízení soud prvního stupně rozhodne v rozsudku konečném“. Neshledal, že by žalobce jednal v rámci výběrového řízení lstivě s úmyslem oklamat žalovaného a že by jej uvedl v omyl ohledně své bezúhonnosti. Zdůraznil, že žalovaný v dalších kolech výběrového řízení nevěnoval pozornost bezúhonnosti žalobce a jeho předchozím zaměstnáním a že rozhodující skutečností vedoucí k uzavření pracovní smlouvy byla „žalobcova schopnost a přesvědčivost při vypracování strategie vedení jazzového klubu“. Vyslovil názor, že žalovaný by nemohl k minulé trestné činnosti žalobce, na něhož bylo třeba v době konání výběrového řízení hledět, jako by nebyl odsouzen, přihlížet, neboť „povinností každého zaměstnavatele je zajišťovat právo na rovné zacházení a dodržovat zákaz diskriminace ve věcech práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání“. Shledal, že skutečnosti, z nichž žalovaný dovozuje neplatnost pracovního poměru, však „nasvědčují opačnému přístupu“ žalovaného, který žalobcem v dotazníku uvedenou loajálnost zpochybňuje právě v souvislosti s jeho trestnou činností u bývalého zaměstnavatele, a že žalovaný rovněž na další žalobcem uvedené skutečnosti „nazírá z pohledu následně získané informace o trestní minulosti žalobce“, aniž by sám v době výběrového řízení věnoval uvedeným skutečnostem patřičnou pozornost. Kromě závěru o platném vzniku pracovního poměru mezi účastníky se odvolací soud ztotožnil také se závěrem soudu prvního stupně o neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru, neboť první ze skutků uvedených v okamžitém zrušení je pro nedostatek náležitého skutkového vymezení neurčitý a zbývajících skutků se žalobce nedopustil. Odvolací soud neshledal, že by řízení bylo zatíženo žalovaným namítanými procesními vadami, jež by měly vést ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně, neboť skutečnost, že soud prvního stupně rozhodl částečným rozsudkem, nemohla být pro účastníky překvapivá, protože u jednání dne 8. 1. 2013 byli ze strany soudu s jeho záměrem seznámeni a měli možnost se k účelnosti takového postupu vyjádřit, a z protokolů o jednání vyplývá, že soud prvního stupně u jednání dne 13.

11. 2012 postupoval podle ustanovení § 119 odst. 3 o. s. ř. a že u jednání dne 8. 1. 2013 bylo zástupkyni žalobce doručeno vyjádření žalovaného ze dne 7. 1. 2013. K žalovaným tvrzenému nedostatku poučení podle ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. odvolací soud uvedl, že řízení bylo ke skončení prvního jednání konaného dne 4. 9. 2012 koncentrováno podle ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř., že účastníci byli o této skutečnosti poučeni a že poučení podle ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. přichází ve sporném řízení v úvahu jedině za předpokladu, že řízení nebylo vůbec koncentrováno. Shledal, že procesní pochybení soudu prvního stupně spočívající v tom, že před vyhlášením částečného rozsudku nedal účastníkům možnost, aby shrnuli své návrhy a vyjádřili se k dokazování a ke skutkové a právní stránce věci, a že nerozhodl o návrhu na provedení dalších důkazů, nemají vliv na věcnou správnost rozsudku soudu prvního stupně a sama o sobě nejsou důvodem pro jeho zrušení. Ke vzájemné žalobě žalovaného o určení, že pracovní poměr žalobce u žalovaného podle pracovní smlouvy uzavřené dne 6. 4. 2011 je neplatný, odvolací soud nepřihlížel, neboť žalovaný ji podal (dne 10. 7. 2013) v odvolacím řízení, které bylo zahájeno podáním jeho odvolání dne 8. 2. 2013 a jehož povaha vylučuje uplatnění vzájemných práv proti žalobci (§ 216 odst. 1 o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že žalobce při uzavírání pracovního poměru uváděl opakovaně nepravdivé údaje ohledně své trestní minulosti, svých předchozích zaměstnání a svých vlastností a žalovaný tím byl opakovaně uváděn v omyl. Má za to, že jednání žalobce při uzavírání pracovního poměru se hrubým způsobem přičí dobrým mravům ve smyslu ustanovení § 3 a § 39 obč. zák. a že nepravdivě podané informace budoucím zaměstnancem zaměstnavateli při uzavírání pracovního poměru, vedoucí k vyvolání omylu na straně zaměstnavatele ohledně vlastností a profesních zkušeností budoucího zaměstnance, způsobují neplatnost uzavřeného pracovního poměru podle ustanovení § 49a obč. zák. Při posuzování, zda se jedná o omyl podstatný (rozhodující), je podle názoru dovolatele třeba „hodnotit každý jednotlivý nepravdivý údaj jednotlivě a všechny nepravdivé údaje v jejich vzájemné souvislosti, přičemž je podstatné, zda byl údaj v souladu se skutečným stavem, nikoli skutečnost, zda měl zaměstnavatel možnost uvedené údaje ověřovat a zda tak učinil“. Žalovaný dále namítá, že právní názor odvolacího soudu, podle něhož poučení podle ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř. učiněné u prvního jednání ve věci vylučuje aplikaci ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř., je v rozporu s konstantní judikaturou dovolacího soudu, přičemž odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2003 sp. zn. [29 Odo 715/2002](#). V tom, že soud prvního stupně účastníky řádně a jednoznačným způsobem nepoučil o vydání částečného rozsudku, při „současné absenci poučení ve smyslu § 119a odst. 1 o. s. ř. a výzvy dle § 119a odst. 2 o. s. ř., kdy nebyl dán účastníkům před jeho vydáním prostor, aby shrnuli své návrhy a vyjádřili se k dokazování a skutkové a právní stránce věci“, dovolatel spatřuje vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Takovou vadu řízení shledává též v tom, že soud prvního stupně nerozhodl o jeho vzájemné žalobě. Žalovaný má za to, že ustanovení § 216 o. s. ř. v daném případě nelze aplikovat, neboť vzájemným návrhem lze uplatnit nárok do vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým se u něho řízení končí, přičemž za takové rozhodnutí nelze považovat částečný rozsudek soudu prvního stupně ani vydaný doplňující rozsudek. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

## **Z odůvodnění :**

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu odvolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3, věty první, o. s. ř. – nepodléhá), že žalobce a žalovaný uzavřeli dne 6. 4. 2011 písemnou pracovní smlouvu, v níž sjednali, že žalobce bude od 7. 4. 2011 pracovat u žalovaného jako „obchodní manažer jazzového klubu R.“, a smlouvu o některých podmínkách výkonu práce (manažerskou smlouvu). Uzavření těchto smluv předcházelo výběrové řízení, v jehož rámci žalobce vyplnil „dotazník pro uchazeče o zaměstnání“, v němž na otázku „Máte zápis v trestním rejstříku?“ odpověděl „ne“ a v části „Předchozí zaměstnání: Uveďte pracovní poměry, kterými jste prošel (začněte posledním)“ žalobce uvedl celkem 5 zaměstnavatelů. Na otázky, zda má záznam v trestním rejstříku a zda nebyl trestně stíhán, žalobce u osobních pohovorů odpověděl, že ne. Koncem srpna 2011 se žalovaný dozvěděl, že proti žalobci jako povinnému je vedena exekuce pro pohledávku z náhrady škody, kterou měl způsobit svou trestnou činností bývalému zaměstnavateli, společnosti A. s.r.o., kterou žalobce v dotazníku neuvedl jako svého bývalého zaměstnavatele. Z výpisu z evidence rejstříku trestů ze dne 15. 11. 2012 bylo zjištěno, že v obsahu této evidence nejsou žádné informace o odsouzení žalobce. Podle opisu z evidence rejstříku trestů z téhož dne má žalobce v této evidenci záznam o odsouzení pro trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 a 2 trestního zákona rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 29. 3. 2006, sp. zn. 21 T 1/2006, jímž byl žalobci uložen podmíněný trest odnětí svobody, přičemž žalobce se dne 22. 3. 2010 osvědčil (tímto rozsudkem byla též žalobci uložena povinnost k náhradě škody ve výši 295 391,40 Kč jeho bývalému zaměstnavateli – poškozené společnosti A. s.r.o., u které pracoval jako obchodní zástupce), a záznam o odsouzení pro trestný čin podle § 161 odst. 1 a 2 trestního zákona rozhodnutím Okresního soudu v Klatovech ze dne 3. 1. 2007, sp. zn. 1 T 240/2006 k trestu obecně prospěšných prací v počtu 300 hodin, který byl vykonán dne 22. 5. 2008. Žalovaný v řízení namítl, že pracovní poměr se žalobcem byl z jeho strany uzavřen omylem, který byl vyvolán žalobcem v průběhu přijímacího řízení, neboť kdyby žalovaný věděl o odsouzení žalobce za majetkovou trestnou činnost související s výkonem jeho zaměstnání a o výši vzniklé škody, nikdy by s ním pracovní smlouvu neuzavřel.

V projednávané věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda může být z důvodu omylu zaměstnavatele neplatná pracovní smlouva, při jejímž uzavírání zaměstnanec neinformoval zaměstnavatele o svém odsouzení za trestný čin, jestliže se na něj podle zákona hledí, jako by nebyl odsouzen. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného není opodstatněné.

Otázku platnosti pracovní smlouvy ze dne 6. 4. 2011 je třeba – vzhledem k době jejího uzavření – i v současné době posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zák. práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č.

306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb. a č. 73/2011 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 30. 6. 2011 a subsidiárně též (srov. nález Ústavního soudu č. 116/2008 Sb.) podle zákona č. 40/1964 Sb., obč. zák., ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 159/1999 Sb., č. 363/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 103/2000 Sb., č. 227/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 229/2001 Sb., č. 317/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 135/2002 Sb., č. 136/2002 Sb. č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 476/2002 Sb., zákonů č. 88/2003 Sb., č. 37/2004 Sb. a č. 47/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 278/2004 Sb., zákonů č. 480/2004 Sb., č. 554/2004 Sb., č. 359/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 107/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 160/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 443/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 230/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 215/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 285/2009 Sb., č. 155/2010 Sb., a č. 28/2011 Sb., tedy podle občanského zákoníku ve znění účinném do 24. 5. 2011 (dále jen „obč. zák.“).

Podle ustanovení § 18 zák. práce právní úkony se řídí § 34 až 39, § 40 odst. 3 až 5, § 41, 41a, 42a, 43, 43a, 43b, 43c, 44, 45, 49a, 50a, 50b a 51 obč. zák.; smlouva podle § 51 obč. zák. však nesmí odporovat obsahu nebo účelu zákoníku práce.

Podle ustanovení § 49a obč. zák. je právní úkon neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.

V pracovněprávních vztazích jde o omyl ve vůli (tzv. vnitřní omyl) tehdy, měl-li jednající nesprávnou nebo nedostatečnou představu o obsahu pracovněprávního úkonu (jeho právního důvodu), o jeho předmětu, o druhé straně nebo o jiných skutečnostech, které byly při utváření vůle rozhodující. Za omyl se nepovažuje vnitřní výhrada, ledaže by byla vyjádřena jako součást pracovněprávního úkonu. Omyl v pohnutce nemá právní význam, avšak jen tehdy, nebyla-li pohnutka zahrnuta do pracovněprávního úkonu. Omyl ve vůli (vnitřní omyl) nezpůsobuje v pracovněprávních vztazích bez dalšího neplatnost právního úkonu; právní význam má – jak vyplývá z ustanovení § 49a obč. zák. – jen tehdy, jestliže se týkal skutečností, které byly pro pracovněprávní úkon rozhodující (podstatné) a bez nichž by tedy nedošlo k pracovněprávnímu úkonu v té podobě, v jaké byl učiněn, a (zároveň) jestliže druhý účastník omyl vyvolal nebo mu alespoň byl znám (druhý účastník o omylu věděl, avšak jednajícího na něj neupozornil).

Zaměstnavatel nesmí vyžadovat od zaměstnance informace, které bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce a s pracovním poměrem nebo s právními vztahy založenými dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr. Vyžadovat nesmí ani informace o trestněprávní bezúhonnosti zaměstnance; to neplatí, jestliže je pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, která má být vykonávána, a je-li tento požadavek přiměřený, nebo v případech, kdy to stanoví zákoník práce nebo zvláštní právní předpis; takové informace nesmí zaměstnavatel získávat ani prostřednictvím třetích osob (srov. § 316 odst. 4 písm. h/ zák. práce). Z uvedeného vyplývá, že zaměstnavatel může od zaměstnance vyžadovat informaci o jeho trestněprávní bezúhonnosti – není-li tento požadavek stanoven právním předpisem – jen v případě, že je pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, kterou má zaměstnanec vykonávat, a za podmínky, že je tento požadavek vzhledem k okolnostem přiměřený.

Zaměstnanec je trestněprávně bezúhonný, jestliže nebyl (nikdy) odsouzen za trestný čin. Za trestněprávně bezúhonného je třeba zaměstnance považovat též v případě, kdy sice byl v minulosti odsouzen za trestný čin, kdy ale zákon stanoví, že se na něj hledí, jako by nebyl odsouzen. Tak je

tomu v případě zahlazení odsouzení (srov. § 70 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2009 /dále jen „tr. zák.“/, a s účinností od 1. 1. 2010 srov. § 106 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník /dále jen „tr. zákoník“/, v případě, že bylo vysloveno, že se zaměstnanec odsouzený k trestu odnětí svobody s jeho podmíněným odkladem osvědčil, anebo má-li se za to, že se osvědčil (srov. § 60 odst. 3 tr. zák. a s účinností od 1. 1. 2010 § 83 odst. 4 tr. zákoníku), a v případě vykonání některých uložených trestů (srov. například § 45a odst. 5, § 54 odst. 4 nebo § 57 odst. 4 tr. zák. a s účinností od 1. 1. 2010 § 65 odst. 4, § 69 odst. 4 nebo § 74 odst. 2 tr. zákoníku). Účelem zahlazení odsouzení, popřípadě vzniku fikce zahlazení ze zákona, je umožnit pachateli, aby při splnění určitých podmínek byly odstraněny nepříznivé důsledky jeho odsouzení, které přetrvávají i po výkonu trestu a které by mu mohly ztěžovat uplatnění v dalším životě, včetně uplatnění v práci. Za tímto účelem se ve výpisu z Rejstříku trestů, který se vydává na písemnou žádost fyzické osoby, již se výpis týká, a kterým tato osoba zpravidla prokazuje svou trestněprávní bezúhonnost, uvádějí jen ta odsouzení, ohledně nichž se podle zákona na pachatele nehledí, jako by nebyl odsouzen (srov. § 11 odst. 1 a § 13 odst. 1 zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů).

Z uvedeného vyplývá, že – nemá-li být zmařen účel zahlazení odsouzení, popřípadě vzniku fikce zahlazení ze zákona – zaměstnanec není povinen informovat zaměstnavatele o svém odsouzení za trestný čin, jestliže se na něj podle zákona hledí, jako by nebyl odsouzen, a že zaměstnavatel ani není oprávněn takovou informaci od zaměstnance vyžadovat. Neinformoval-li proto zaměstnanec pravdivě zaměstnavatele o takovém svém odsouzení, nemohl jej tím uvést v omyl, jenž by za podmínek uvedených v ustanovení § 49a obč. zák. mohl být důvodem neplatnosti právního úkonu, který zaměstnavatel učinil (a který by neučinil, jestliže by mu uvedená skutečnost byla známa). Pracovní smlouva uzavřená mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem proto není neplatná pro omyl zaměstnavatele, nesdělil-li mu zaměstnanec pravdivou informaci o svém odsouzení za trestný čin, jestliže se na něj podle zákona hledí, jako by nebyl odsouzen.

V projednávané věci žalobce při sjednávání pracovní smlouvy žalovanému nesdělil, že byl v minulosti odsouzen za trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 a 2 tr. zák. a za trestný čin podplácení podle § 161 odst. 1 a 2 tr. zák. Vzhledem k tomu, že v době uzavření pracovní smlouvy (6. 4. 2011) se na něj podle zákona hledělo, jako by nebyl odsouzen, neboť ve vztahu k odsouzení k podmíněnému trestu odnětí svobody, který mu byl uložen za trestný čin zpronevěry, bylo vysloveno, že se dne 22. 3. 2010 osvědčil, a trest obecně prospěšných prací uložený mu za trestný čin podplácení vykonal dne 22. 5. 2008 (srov. § 60 odst. 3 a § 45a odst. 5 tr. zák.), nemohl žalobce – jak vyplývá z výše uvedeného – tím, že žalovaného pravdivě neinformoval o těchto svých odsouzeních (že na otázky žalovaného, zda má „záznam v trestním rejstříku“ a zda nebyl trestně stíhán, odpověděl negativně), uvést žalovaného při uzavírání pracovní smlouvy v omyl ve smyslu ustanovení § 49a obč. zák. Závěr soudů, že pracovní smlouva uzavřená mezi účastníky dne 6. 4. 2011 není neplatná pro omyl žalovaného, je proto v souladu se zákonem.

Důvodnými dovolací soud neshledává ani námitky žalovaného týkající se vedení řízení u soudu prvního stupně.

Okolnost, že soud prvního stupně v rozporu s ustanovením § 119a odst. 1, věty první, o. s. ř. nepoučil před skončením jednání přítomné účastníky o tom, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a že důkazy musí být označeny dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v ustanovení § 205a o. s. ř., není vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci ve smyslu ustanovení § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř.; tento nedostatek způsobí jen to, že skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, mohou být v odvolacím řízení uplatněny bez jakéhokoliv omezení (srov. § 205a odst. 1 písm. e/ o. s. ř.). Vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a která by mohla být důvodem ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně,

nepředstavuje ani nedostatek spočívající v tom, že soud prvního stupně před vydáním částečného rozsudku o určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru v rozporu s ustanovením § 119a odst. 2 nevyzval účastníky, aby shrnuli své návrhy a aby se vyjádřili k dokazování a ke skutkové a k právní stránce věci (neboť za odvolacího řízení byla zjednána náprava tím, že účastníkům byla tato možnost poskytnuta u jednání odvolacího soudu), a že je „řádě a jednoznačným způsobem nepoučil o vydání částečného rozsudku“ (nehledě k tomu, že z protokolu o jednání soudu prvního stupně ze dne 8. 1. 2013 je zřejmé, že účastníci byli poučeni o svém právu vyjádřit se k účelnosti vydání částečného rozsudku). Vadou řízení není ani okolnost, že soud prvního stupně (zatím) nerozhodl o vzájemné žalobě žalovaného o určení, že pracovní poměr žalobce u žalovaného podle pracovní smlouvy uzavřené dne 6. 4. 2011 je neplatný, neboť rozhodnutí o této vzájemné žalobě může být vydáno kdykoliv v průběhu dalšího řízení u soudu prvního stupně, které dosud – vzhledem k tomu, že bylo rozhodnuto jen o části projednávané věci – neskončilo.

Protože rozsudek odvolacího soudu je – jak vyplývá z výše uvedeného – j z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný a protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.



# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1924/2013, ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.1924.2013.1

**Číslo:** 98/2015

**Právní věta:**

Závisí-li způsob plnění obecné prevenční povinnosti zcela na úvaze zaměstnance, lze mu vytýkat porušení této povinnosti, je-li jeho počínání ve zjevném rozporu s obecnou zkušeností; samotná skutečnost, že zaměstnanec měl možnost volby jiného (možná vhodnějšího) postupu a že přes zaměstnancem zvolené opatření, které nebylo ve zjevném rozporu s obecnou zkušeností, došlo ke vzniku škody na majetku, k závěru o porušení obecné prevenční povinnosti nepostačuje.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 09.03.2015

**Spisová značka:** 21 Cdo 1924/2013

**Číslo rozhodnutí:** 98

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Povinnosti zaměstnanců, Pracovněprávní vztahy, Prevence, Přípustnost dovolání, Škoda, Zajištění majetku

**Předpisy:** § 249 odst. 1 předpisu č. 262/22006Sb.

§ 250 odst. 1 předpisu č. 262/2006Sb.

§ 301 písm. d) předpisu č. 262/2006Sb.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Žalobkyně se domáhala, aby jí žalovaný zaplatil 85 230 Kč s úrokem z prodlení od 20. 1. 2010 do zaplacení. Žalobu odůvodnila zejména tím, že žalovaný byl u ní zaměstnán na základě pracovní smlouvy ze dne 30. 6. 2008 jako skladník a distributor zboží, a že jeho náplní práce bylo mimo jiné přebírání finanční hotovosti za dodané zboží. Dne 30. 6. 2009 žalovaný převzal od odběratelů hotovost ve výši 174 720 Kč, ale na pokladně žalobkyně odevzdal pouze 75 000 Kč s tím, že rozdílná částka ve výši 99 720 Kč mu byla odcizena ze služebního automobilu u obchodního centra „Vaňkovka“ v B. v době, kdy nakládal zboží. Žalovaný zanechal finanční hotovost v zaparkovaném služebním automobilu v tašce zasunuté mezi sedadly, čímž podle názoru žalobkyně porušil obecnou prevenční povinnost a způsobil žalobkyni z nedbalosti škodu, za kterou odpovídá do výše čtyřapůlnásobku průměrného měsíčního výdělku před vznikem škody, tj. do výše 85 230 Kč.*

*O k r e s n í s o u d v Šumperku rozsudkem ze dne 27. 2. 2012 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný*

je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 31 718 Kč k rukám advokáta Mgr. M. K. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že byly splněny všechny předpoklady obecné odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce, neboť žalovaný porušil povinnost počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na majetku. Žalovaný nedostatečně pečoval o svěřené finanční prostředky, neboť ve vozidle ponechal i bankovky větší hodnoty, které mohl „bez větších problémů zabezpečit u sebe“, jak činí ostatní řidiči. Soud přihlédl ke skutečnosti, že žalovaný tašku s finanční hotovostí neuschoval ani do „příhrádky“ ve vozidle, ale ponechal ji mezi sedadly, odkud byla odcizena. Způsobil tedy škodu z nedbalosti, za kterou v souladu s ustanovením § 257 odst. 1 zák. práce odpovídá do výše čtyřapůlnásobku průměrného měsíčního výdělku před vznikem škody.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 12. 11. 2012 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 28 661 Kč k rukám advokáta Mgr. M. K. Odvolací soud po přezkoumání rozsudku neshledal pochybení soudu prvního stupně při zjišťování skutkového stavu věci a ztotožnil se s jeho závěrem, že žalovaný nedodržel zásady obecné pracovněprávní prevence, čímž porušil pracovní povinnosti, a tím splnil všechny předpoklady obecné odpovědnosti žalovaného za škodu podle ustanovení § 250 odst. 1 a 3 zák. práce. K námitce žalovaného, že škoda vznikla bez jeho zavinění, neboť řádně plnil pracovní úkoly a neznámý pachatel násilně vnikl do uzamčeného vozidla, má soud za to, že žalovanému „objektivně nic nebránilo“, aby měl hotovost po celou dobu u sebe, v dané situaci měl a mohl předpokládat, že může dojít k vloupání do vozidla, a další technické zabezpečení vozidla pro bezpečný převoz finanční hotovosti nebylo nutné. Podle názoru odvolacího soudu žalobkyně zajistila žalovanému přiměřené pracovní podmínky, aby mohl řádně plnit své pracovní úkoly bez ohrožení zdraví a majetku, a neshledal jakékoliv spoluzavinění žalobkyně na vzniku škody.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Odvolací soud vycházel z názoru, že nedodržení zásad obecné pracovněprávní prevence znamená porušení právní povinnosti, které v případě vzniku škody zakládá za splnění dalších předpokladů obecnou odpovědnost zaměstnance za škodu podle ustanovení § 250 zák. práce. Dovolatel v této souvislosti považoval za otázku zásadního právního významu právě posouzení obecné prevenční povinnosti ve vztahu k požadavku zaměstnavatele, aby zaměstnanec nesl odpovědnost za převzaté hotovosti za situace, jaká nastala v posuzované věci. Poukázal na skutečnost, že z povahy jeho práce není rozumné, aby měl řidič hotovost neustále u sebe. Je více pravděpodobné, že žalovaný peněženku s penězi při nakládání zboží ztratí, než že mu bude odcizena násilným vniknutím do zamčeného vozidla, navíc na místě určeném pro zásobování, monitorovaném kamerovým systémem a kontrolovaném bezpečnostní agenturou. Namítá, že soudy nesprávně posoudily jeho odpovědnost za ztrátu finanční hotovosti žalobkyně a nevzaly na zřetel obecnou povinnost zaměstnavatele dbát na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnance podle ustanovení § 102 odst. 1 zák. práce. Žalobkyně neposkytla zaměstnancům žádné bezpečnostní vybavení či speciální pracovní oblečení, neupřesnila, jak mají zaměstnanci „prakticky nakládat s finanční hotovostí při provádění nakládky a vykládky zboží“, a požadavkem na to, aby měli zaměstnanci hotovost u sebe „vědomě zvyšovala riziko ztráty přijatých tržeb vybraných od odběratelů“ a ohrožovala jejich bezpečnost. Dovolatel vyjádřil přesvědčení, že svým chováním jednal v souladu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele, a tím, že nechal tržbu v uzamčeném a monitorovaném vozidle, nevybočil z rámce plnění svých pracovních úkolů. Požadavek opatrovat finanční hotovost u sebe nevyplývá z náplně práce, z pokynů zaměstnavatele ani z vnitřní směrnice žalobkyně č. 2/2008 ze dne 14. 1. 2008. Zaměstnavatel bez ohledu na prevenční povinnost zaměstnavatelů nezajistil zaměstnancům vytvoření podmínek pro převoz finanční hotovosti, ani bezhotovostní platbu zboží ze strany odběratelů, čímž nepřímě přenášel v rozporu s dobrými mravy odpovědnost za převzaté tržby na své zaměstnance. V posuzovaném případě tedy „nemohlo dojít k porušení pracovněprávní povinnosti“ a tím k naplnění všech předpokladů odpovědnosti zaměstnance za škodu ve smyslu ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce. Dovolatel upozornil na skutečnost, že se soud nezabýval předběžnou otázkou ohledně subjektivní promlčecí lhůty k uplatnění nároku na

*náhradu škody a namítá, že žalobkyní byl předložen nesprávný průměrný výdělek žalovaného. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu a rozsudek soudu prvního stupně zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*N e j v y š š í s o u d rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

### **Z o d ů v o d n ě n í :**

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012, neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 1. 2013 (srov. čl. II, bod 7 zák. č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci

samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Z hlediska skutkového stavu věci (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 2 a § 242 odst. 3 o. s. ř.) bylo v projednávané věci zjištěno, že žalovaný byl u žalobkyně zaměstnán na základě pracovní smlouvy ze dne 30. 6. 2008 jako „skladník, distributor zboží“ a podle jeho náplně práce bylo také jeho povinností přebírání finanční hotovosti od odběratelů žalobkyně za dodané zboží. Dne 23. 6. 2009 žalovaný od odběratelů převzal finanční hotovost 174 720 Kč, ale žalobkyni odevzdal pouze částku 75 000 Kč. Rozdíl ve výši 99 720 Kč odůvodnil tím, že v průběhu vykládky zboží v „Galerii Vaňkovka“ v B. zanechal koženou tašku, ve které byl tzv. „číšnický flek“ s finanční hotovostí, zasunutou v uzamčeném vozidle mezi sedadly řidiče a spolujezdce na podlaze automobilu, a že v průběhu doby, když prováděl vykládku a odvážel zboží odběrateli, neznámý pachatel uzamčené vozidlo násilně otevřel a z tašky číšnický flek s hotovostí odcizil. Služební dodávkové vozidlo Iveco Daily bylo zaparkováno u rampy, na místě určeném pro zásobování, které je rovněž monitorováno kamerovým systémem a kontrolováno bezpečnostní agenturou.

Za tohoto stavu věci řešily soudy mimo jiné otázku vztahu obecné odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce a obecné pracovněprávní prevence ve smyslu ustanovení § 249 odst. 1 zák. práce. Vzhledem k tomu, že uvedená otázka dosud nebyla ve všech souvislostech vyřešena a že vyřešení této otázky bylo pro rozhodnutí ve věci určující (významné), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam; dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat – vzhledem k tomu, že žalobkyně se domáhá zaplacení náhrady škody, která jí vznikla (měla vzniknout) dne 23. 6. 2009 odcizením části tržeb ze služebního automobilu – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění do 13. 9. 2009, tj. do dne, než nabyl účinnosti zákon č. 320/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – dále též jen „zák. práce“.

Odvolací soud posoudil projednávaný případ podle ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce a dovodil, že žalovaný svým jednáním naplnil všechny předpoklady, které zákon v případě této obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu vyžaduje. S jeho úvahami o povaze této odpovědnosti a o předpokladech, za kterých odpovědnost vzniká, lze v obecné rovině vyslovit jednoznačný souhlas. Vlastní závěr, který učinil v posuzovaném případě, že žalovanému lze vytýkat porušení prevenční povinnosti ve smyslu ustanovení § 249 odst. 1 zák. práce však dovolací soud nesdílí.

Předpokladem pro vznik odpovědnosti zaměstnance vůči zaměstnavateli za škodu podle ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce je – jak správně odvolací soud uvádí – porušení pracovních povinností zaměstnancem, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody a zavinění na straně zaměstnance. Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, odpovědnost za škodu nemůže nastat.

Mezi základní povinnosti zaměstnance náleží řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele (§ 301 písm. d) zák. práce). Ve

vztahu k náhradě škody pak (v tomto smyslu speciální) ustanovení § 249 odst. 1 zák. práce ukládá zaměstnanci povinnost počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku ani k bezdůvodnému obohacení. Hrozí-li škoda, je povinen na ni upozornit nadřízeného vedoucího zaměstnance.

Nedodržení zásad výše zmíněné obecné pracovněprávní prevence může jistě znamenat porušení právní povinnosti, které v případě vzniku škody zakládá za splnění zbývajících předpokladů obecnou odpovědnost zaměstnance za škodu podle § 250 zák. práce. Tento závěr ale neplatí paušálně bez dalšího. Zaměstnanec je obecně povinen zachovávat při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním vždy takový stupeň pozornosti, který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který – objektivně vzato – je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na zdraví a majetku; zaměstnanci však není uložena povinnost předvídat každý v budoucnu možný vznik škody a tím vznik škody zcela vyloučit. Nelze totiž opomenout (nestanoví-li zaměstnavatel sám určitý postup), že volba vhodného opatření na ochranu majetku zaměstnavatele v konkrétních podmínkách závisí z povahy věci na zaměstnanci samotném, na jeho úvaze, jak v konkrétní situaci majetek zaměstnavatele zabezpečí. Tato úvaha samozřejmě není ničím neomezená, neboť musí vycházet z konkrétních pracovních podmínek vzhledem k dané časové a místní situaci, na druhé straně ale nemůže být – z objektivního hlediska uvažováno – ve zjevném rozporu s obecnou zkušeností. Měřítkem správnosti závěru o porušení obecné prevenční povinnosti zaměstnancem z tohoto hlediska nemůže tedy být bez dalšího samotná skutečnost, že přes přijaté zabezpečení ke vzniku škody *ex post* došlo, neboť nesprávnost dříve zvoleného způsobu zabezpečení majetku zaměstnavatele by byla odvozována od škodní události, která nastala posléze, a naopak, i diskutabilní opatření by nemohlo být označeno za nesprávné jen proto, že shodou okolností ke škodě nedošlo.

V posuzovaném případě z obsahu spisu (též ze Směrnice č. 2/2008 – „Nakládání s finančními prostředky od zákazníků“) vyplývá, že žalobkyně způsob preventivní ochrany tržeb „skladníky-distributory zboží“ nijak neupravila; ponechala tak zcela na jejich úvaze, jaký způsob preventivní ochrany před jejich ztrátou či odcizením zvolí. Zaměstnanci-řidiči, kteří zajišťovali distribuci zboží včetně jeho vykládky a nakládky, zajišťovali inkasované peněžní prostředky tak, že inkasovanou hotovost nosili neustále u sebe (někteří v „ledvince“, někteří v peněžence), zatímco žalobce tuto hotovost chránil v průběhu nakládky a vykládky zboží tak, že tržbu, kterou měl v tzv. číšnickém fleku, vložil do kožené tašky opatřené zipem (ve které měl své oblečení) a tašku zanechal zasunutou mezi sedadlem řidiče a sedadlem spolujezdce v uzamčeném dodávkovém vozidle Iveco „aby na ni nebylo vidět“. Podle názoru odvolacího soudu byl vhodnější první z uváděných způsobů, neboť žalovaný s ohledem na obecnou zkušenost měl a mohl předpokládat, že může dojít ke vloupání do vozidla a k odcizení finanční hotovosti. Žalovaný však svůj postup (který užíval „vždy“) odůvodňoval tím, že vykládku prováděl v místě určeném pro zásobování, které bylo monitorováno kamerovým systémem a občasnými pochůzkami bezpečnostní agentury, že hotovost uložil (výše popsáním způsobem) v uzamčeném vozidle, že, měl-li by mít hotovost u sebe, ztěžovalo by mu to nakládku a vykládku, nehledě na riziko ztráty tržby.

Zaměstnanci lze vytýkat porušení obecné prevenční povinnosti ve smyslu ustanovení § 249 odst. 1 zák. práce – jak již bylo naznačeno výše – tehdy, nepočíná-li si vzhledem ke konkrétním pracovním podmínkám i k dané časové a místní situaci tak, aby nedocházelo ke škodám na majetku. Závisí-li způsob plnění obecné prevenční povinnosti zcela na úvaze zaměstnance, lze mu vytýkat porušení této povinnosti, jestliže je jeho počínání ve zjevném rozporu s obecnou zkušeností; samotná skutečnost, že zaměstnanec měl možnost volby jiného (možná vhodnějšího) postupu, a že přes zaměstnancem zvolené opatření, které nebylo ve zjevném rozporu s obecnou zkušeností, ke vzniku škody na majetku přesto došlo, závěru o porušení obecné prevenční povinnosti nepostačuje. Uvedený závěr vztažen na posuzovaný případ znamená, že žalovanému jistě lze vytýkat, že jím zvolené

opatření nebylo zvoleno vhodně, protože nezabránilo odcizení inkasovaných finančních prostředků. Obdobně by ale bylo možné argumentovat v případě ztráty peněženky s tržbou, kterou zaměstnanec nosil u sebe, tím způsobem, že ji mohl zanechat ve vhodném úkrytu ve vozidle, a ke ztrátě by nedošlo. Je tedy zřejmé, že žalovaným zvolené opatření není zjevně nepřiměřené, a nelze-li mu vytýkat porušení obecné prevenční povinnosti ve smyslu ustanovení § 249 odst. 1 zák. práce, není tím současně splněn jeden z předpokladů odpovědnosti zaměstnance za škodu podle ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce.

Z uvedeného vyplývá, že napadený potvrzující rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil, a protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).